

657-1(045-8)

გ-82

ლევან გრიგალაშვილი

საბიუჯეტო ორგანიზაციების ბუღალტრული აღრიცხვა

- საბიუჯეტო ორგანიზაციების აღრიცხვა
- საჯარო სამართლის იურიდიული პირების აღრიცხვა
- არასამეწარმეო იურიდიული პირების აღრიცხვა
- საგადასახადო დეკლარაციები
- ბუღალტრული გატარებები

ლევან გრიგალაშვილი

საბიუჯეტო ორგანიზაციების გულალტრული აღრიცხვა

- საბიუჯეტო ორგანიზაციების აღრიცხვა
- საჯარო სამართლის იურიდიული პირების აღრიცხვა
- არასამეწარმეო იურიდიული პირების აღრიცხვა
- საგადასახადო დეკლარაციები
- გულალტრული გათარგმნები

ლევან გრიგალაშვილი: საბიუჯეტო ორგანიზაციების ბუ-
ღალტრული აღრიცხვა. 206. გვ. თბ. 2011

წიგნი წარმოადგენს პრაქტიკულ სახელმძღვანელოს, რო-
მელიც განკუთვნილია საბიუჯეტო ორგანიზაციების, საჯარო
სამართლის იურიდიული პირების, არასამეწარმეო იურიდიული
პირებისა და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოები-
სათვის. სახელმძღვანელოს შინაარსი სრულ შესაბამისობაში
საქართველოს საბიუჯეტო კლასიფიკაციასთან და ბუღალ-
ტრული აღრიცხვის მარეგულირებელ ნორმატიულ აქტებთან.

წიგნში მოყვანილია პრაქტიკული მაგალითები ფინანსური
და არაფინანსური აქტივების, შემოსავლებისა და ხარჯების,
სუბსიდიების, გრანტების, კაპიტალის ბუღალტრულ აღრიცხ-
ვასა და ანგარიშგებაში ასახვის ოპერაციების შესახებ. განხი-
ლულია საბიუჯეტო კლასიფიკაცია და გადასახადებთან დაკა-
ვშირებული საკითხები

სახელმძღვანელო დიდ დახმარებას გაუწევს საბუღალ-
ტრო-ეკონომიკური სამსახურის მუშაკებს, აუდიტორებს, სტუ-
დენტებს და ამ საკითხების შესწავლით დაინტერესებულ სხვა
პირებს.

ავტორი

ლევან გრიგალაშვილი
ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი.

რედაქტორი

ვასილ გიგოლაშვილი
საქართველოს კონტროლის პალატის
ადგილობრივი ბიუჯეტების
აუდიტის დეპარტამენტის უფროსი

შინაარსი

თავი I. საბიუჯეტო ორგანიზაციების ფუნქციონი- რების სამართლებრივი ბაზა..... 6

- 1.1. საბიუჯეტო ორგანიზაციის სტატუსი დამარეგული-
რებელი ნორმატიული აქტები 6
- 1.2. საქართველოს საბიუჯეტო კლასიფიკაცია 19
- 1.2.1. საბიუჯეტო შემოსულობების კლასიფიკაცია 19
- 1.2.2. ხარჯების ფუნქციონალური კლასიფიკაცია 24
- 1.2.3. ბიუჯეტების გადასახდელების კლასიფიკაცია 29
- 1.2.4. ხარჯების ეკონომიკური კლასიფიკაცია 30
- 1.2.5. არაფინანსური აქტივებისა და მათზე ოპერაციების
კლასიფიკაცია 35
- 1.2.6. ფინანსური აქტივებისა და ვალდებულებების კლა-
სიფიკაცია 35
- 1.3. ბალანსირების პრინციპები 36
- 1.4. საბიუჯეტო ორგანიზაციების ბუღალტრული აღრიცხ-
ვის ანგარიშთა გეგმის დახასიათება და ორმაგი ჩანწერის
მეთოდი. 46
- 1.5. სამეურნეო ოპერაციების ასახვა ბუღალტრულ ანგა-
რიშებზე და ბალანსის შედგენა 51

თავი II. არაფინანსური აქტივების აღრიცხვა..... 69

- 2.1. არაფინანსური აქტივების კლასიფიკაცია 69
- 2.2. ძირითადი აქტივების (საშუალებების) აღრიცხვა.... 70
- 2.2.1. ძირითადი აქტივების შეძენის აღრიცხვა..... 74
- 2.2.2. ძირითადი აქტივების საკუთარი სახსრებით მშე-
ნობის აღრიცხვა..... 75
- 2.2.3. ხელშეკრულების საფუძველზე (საიჯარო წესით) შეს-
რულებული კაპიტალური სამუშაოების აღრიცხვა..... 76
- 2.2.4. ძირითადი აქტივების უსასყიდლოდ მიღების აღრიცხვა.. 78
- 2.2.5. ძირითადი აქტივების გასვლის აღრიცხვა..... 79
- 2.2.6. ძირითადი აქტივების რეალიზაციის აღრიცხვა..... 80
- 2.2.7. ძირითადი აქტივების რემონტის აღრიცხვა..... 83

2.2.8. ძირითადი აქტივების უსასყიდლოდ გადაცემის აღრიცხვა.....	85
2.2.9. ძირითადი აქტივების იჯარის აღრიცხვა.....	86
2.2.10. ძირითადი აქტივების ცვეთის აღრიცხვა.....	87
2.2.11. არამატერიალური აქტივების აღრიცხვა.....	88
2.3. მატერიალური მარაგების აღრიცხვა.....	89

თავი III ფინანსური აქტივების აღრიცხვა..... 95

3.1. სალაროს ოპერაციების აღრიცხვა	95
3.2. ხაზინიდან გადახდების განხორციელების წესები...	100
3.3. ანგარიშსწორების ანგარიშზე განხორციელებული ოპერაციების აღრიცხვა.....	102

თავი IV. საბიუჯეტო ორგანიზაციების ხარჯებისა და დაფინანსების აღრიცხვა..... 105

4.1. საბიუჯეტო ორგანიზაციების ხარჯების აღრიცხვა..	105
4.2. ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსების აღრიცხვა...	117

თავი V. დებიტორულ-კრედიტორული დავალიანებების აღრიცხვა..... 121

5.1. დებიტორული დავალიანებების აღრიცხვა.....	121
5.2. კრედიტორული დავალიანებების აღრიცხვა	126

თავი VI. აქტივებისა და ვალდებულებების სხვა რაოდენობრივი ცვლილებების აღრიცხვა..... 132

6.1. სხვა ეკონომიკური ნაკადების აღრიცხვა.....	132
6.2. ვალებთან დაკავშირებული ოპერაციების აღრიცხვა..	134
6.2.1. სხვის ვალებზე გარანტიის გაცემის აღრიცხვა....	135
6.2.2. ვალის პატიების აღრიცხვა.....	136
6.2.3. მოთხოვნების ჩამოწმის აღრიცხვა.....	137

თავი VI I. საჯარო სამართლის იურიდიული პირების ეკონომიკურ საქმიანობასთან დაკავშირებული ოპერაციების აღრიცხვა..... 138

7.1. ეკონომიკური საქმიანობიდან მიღებული შემოსავლებისა და ხარჯების აღრიცხვა.....	138
7.2. დამატებული ღირებულების გადასახადის აღრიცხვა საჯარო სამართლის იურიდიულ პირებში.....	141

თავი VII I. არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების ბუღალტრული აღრიცხვა..... 144

8.1. არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების ფუნქციონირების სამართლებრივი ბაზა.....	144
8.2. არასამეწარმეო იურიდიული პირების ბუღალტრული აღრიცხვის ანგარიშთა გეგმის დახასიათება.....	146
8.3. სახელმწიფო გრანტების აღრიცხვა, ხარჯებისა და შემოსავლების აღრიცხვა და საქმიანობის შედეგის განსაზღვრა	148
8.4. არასამეწარმეო იურიდიული პირების ძირითადი საშუალებებისა და არამატერიალური აქტივების აღრიცხვა....	156
8.5. არასამეწარმეო იურიდიული პირების სამეწარმეო საქმიანობასთან დაკავშირებული ოპერაციების აღრიცხვა...	166

თავი IX. საგადასახადო დეკლარაციები..... 171

9.1. ეკონომიკური საქმიანობის განმახორციელებელი საჯარო სამართლის იურიდიული პირის მოგების გადასახადის დეკლარაცია.....	171
---	-----

თავი X. ბიუჯეტების დაფინანსებაზე მყოფი ორგანიზაციების ბუღალტრული გატარებები..... 175

დანართები.....	192-206
----------------	---------

თავი I

საბიუჯეტო ორგანიზაციების ფუნქციონირების სამართლებრივი ბაზა

1.1. საბიუჯეტო ორგანიზაციის სტატუსი და მარეგულირებელი ნორმატიული აქტები

საქართველოში მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად საბიუჯეტო ორგანიზაციებს მიეკუთვნებიან ისეთი ორგანიზაციულ-სამართლებრივი წარმონაქმნები, როგორცაა: სამინისტროები, უწყებები, სამინისტროს ტერიტორიული ორგანოები, სახელმწიფო საქვეუწყებო დაწესებულებები, საჯარო სამართლის იურიდიული პირები, ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოები. საბიუჯეტო ორგანიზაცია შეიძლება იმყოფებოდეს სახელმწიფო ბიუჯეტზე, ავტონომიური რესპუბლიკის ბიუჯეტზე ან ადგილობრივ ბიუჯეტზე. ყველა საბიუჯეტო ორგანიზაციისათვის ბიუჯეტიდან გამოყოფილია წლიური ასიგნება. თუმცა ასიგნება არასაბიუჯეტო ორგანიზაციასაც შეიძლება გამოეყოს.

სამინისტრო იქმნება სახელმწიფო მმართველობის ფუნქციების შესასრულებლად. იგი ანგარიშვალდებულია მთავრობის წინაშე. სამინისტროს აქვს დებულება, დასრულებული ბალანსი და ანგარიში ხაზინაში, ხარჯთაღრიცხვა და ბეჭედი სახელმწიფო გერბის გამოსახულებით.

სამინისტროს შეიძლება გააჩნდეს ტერიტორიული ორგანო. ტერიტორიული ორგანო იქმნება მთავრობის დადგენილებით. სამინისტროს ტერიტორიული ორგანოს ხელმძღვანელს თანამდებობაზე ნიშნავს და ათავისუფლებს მინისტრი.

სახელმწიფო საქვეუწყებო დაწესებულება წარმოადგენს სამინისტროს გამგებლობაში არსებულ დაწესებულებას. სახელმწიფო საქვეუწყებო დაწესებულება იქმნება მთავრობის დადგენილებით. მისი შექმნის მიზანია სახელმწიფოებრივი ამოცანებისა და საჯარო ფუნქციების განსახორციელება.

საქვეუწყებო დაწესებულება ფინანსდება სახელმწიფო ბიუჯეტიდან. მის დებულებას ამტკიცებს მინისტრი.

საქვეუწყებო დაწესებულების ხელმძღვანელს მინისტრის წარდგინებით თანამდებობაზე ნიშნავს და ათავისუფლებს პრემიერ-მინისტრი.

საჯარო სამართლის იურიდიული პირი იქმნება საქართველოს პრეზიდენტის ბრძანებულების ან სახელმწიფო ორგანოს ადმინისტრაციული აქტით. საჯარო სამართლის იურიდიული პირები წარმოადგენენ სახელმწიფო მმართველობის ორგანოებისაგან განცალკევებულ ორგანიზაციებს, რომლებიც სახელმწიფოს კონტროლით დამოუკიდებლად ახორციელებენ პოლიტიკურ, სახელმწიფოებრივ, სოციალურ, საგანმანათლებლო, კულტურულ და სხვა საჯარო საქმიანობას.

საჯარო სამართლის იურიდიული პირი შეიძლება შეიქმნას მხოლოდ ისეთი ფუნქციების შესასრულებლად, რომელთა განხორციელება უშუალოდ არ შედის სახელმწიფო მმართველობის ორგანოების კომპეტენციაში. დასახული მიზნებისა და ფუნქციების განსახორციელებლად საჯარო სამართლის იურიდიულ პირს გადაეცემა ქონება და განისაზღვრება მისი ქონების ფორმირების წესი.

საჯარო სამართლის იურიდიული პირი შეიძლება ეწეოდეს ეკონომიკურ საქმიანობას. ამ შემთხვევაში მისი ქონებისა და საქმიანობის ნაწილი, რომელიც უშუალოდ უკავშირდება ეკონომიკურ საქმიანობას, განიხილება როგორც საწარმოს საქმიანობა. აქედან გამომდინარე ეკონომიკური საქმიანობიდან მიღებული შემოსავლები (მოგება) ექვემდებარება მოგების გადასახადით დაბეგვრას. აღსანიშნავია, რომ კანონი „საჯარო სამართლის იურიდიული პირის შესახებ“ გარკვეულწილად ზღუდავს საჯარო სამართლის იურიდიული პირის სამეწარმეო საქმიანობას და მოითხოვს, რომ თუ იგი არსებითად გადავიდა სამეწარმეო საქმიანობაზე, შესაძლებელია დადგეს მისი რეორგანიზაციის ან ლიკვიდაციის საკითხი.

საჯარო სამართლის იურიდიული პირის შემოსავლის ფორმირების წყაროები შეიძლება იყოს:

1. სანევროები და შენატანები;
2. ბიუჯეტიდან გამოყოფილი სახსრები;
3. ეკონომიკური საქმიანობიდან მიღებული შემოსავლები;
4. კანონმდებლობით ნებადართული სხვა შემოსავლები.

საბიუჯეტო ორგანიზაციებს მიეკუთვნებიან აგრეთვე ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულები. მათი ფუნქციონირება განსაზღვრულია „ადგილობრივი თვითმმართველობის შესახებ“ საქართველოს კანონით.

ადგილობრივი თვითმმართველობა არის დასახლება (თვითმმართველი ქალაქი) ან დასახლებათა ერთობლიობა (მუნიციპალიტეტი), რომელსაც ჰყავს თავისი წარმომადგენლობითი და აღმასრულებელი ორგანოები, აქვს საკუთარი ქონება, ბიუჯეტი და ადმინისტრაციული ცენტრი.

ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოები ძირითადად ფინანსდებიან საკუთარი ბიუჯეტიდან, თუმცა მათ სხვადასხვა ფუნქციების შესასრულებლად შეიძლება სახსრები გამოეყოს სახელმწიფო ბიუჯეტიდანაც.

ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებს გააჩნიათ წარმომადგენლობითი ორგანო (საკრებულო) და აღმასრულებელი ორგანო (გამგეობა, მერია). უფრო კონკრეტულად, მუნიციპალიტეტებს ჰყავს გამგეობა, ხოლო თვითმმართველ ქალაქებს – მერია.

საქართველოს საბიუჯეტო სისტემის ფორმირების პრინციპებს, ბიუჯეტის პროექტის მომზადებას, დამტკიცებას, შესრულებას, ანგარიშგებასა და კონტროლს არეგულირებს საქართველოს კანონი „საქართველოს საბიუჯეტო სისტემის შესახებ“.

საქართველოს საბიუჯეტო სისტემა არის ცენტრალური ხელისუფლების, ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი ხელისუფლების ორგანოების ვალდებულებათა შესრულების მიზნით, ფინანსური რესურსების მოზილზაციისა და გამოყენების შესახებ გამოცემული საკანონმდებლო ნორმატიული აქტების ერთობლიობა.

საბიუჯეტო სისტემის სრულყოფილად გაცნობიერების მიზნით საჭიროა განიმარტოს რამდენიმე ტერმინი, კერძოდ:

„მხარჯავი დანესებულება“ – არის პირველი თანრიგის დანესებულება, რომლისათვისაც მოცემული წლის ბიუჯეტის მიხედვით გათვალისწინებულია ასიგნება.

„საბიუჯეტო ასიგნება“ – არის მოცემულ საბიუჯეტო წელს, მხარჯავი დანესებულების მიერ ბიუჯეტით გამოყოფილი თანხების ხარჯვის უფლება.

„საბიუჯეტო ორგანიზაცია“ – არის მხარჯავი დანესებულება ან მის დაქვემდებარებაში მყოფი ერთეული, რომელიც ახორციელებს საკუთარი ბიუჯეტის პროექტის მომზადებას, ბიუჯეტის შესრულებასა და ანგარიშგებას.

„სახელმწიფო ხაზინა“ – არის საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს სახაზინო სამსახური. ხაზინა ახორციელებს ბიუჯეტის ყველა შემოსავლისა და ხარჯების აღრიცხვას.

„ვალდებულების აღება“, – არის ბიუჯეტით გათვალისწინებული თანხის გადახდაზე პასუხისმგებლობის აღება საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მიერ.

„ბიუჯეტის შემოსულობები“ – არის ბიუჯეტის ანგარიშზე მისაღები ყველა სახის ფულადი სახსრების ერთობლიობა.

„ბიუჯეტის გადასახდელები“ – არის ბიუჯეტის ანგარიშებიდან გასაცემი ყველა სახის ფულადი სახსრების ერთობლიობა.

„ბიუჯეტის შემოსავლები“ – ბიუჯეტის ანგარიშებზე მისაღები ყველა ფულადი სახსრების ერთობლიობა, რომელთა უკან დაბრუნება არ ხდება.

„ბიუჯეტის ხარჯები“ – ცენტრალური, ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი ხელისუფლების მიერ მათი ამოცანებისა და ფუნქციების შესასრულებლად გამოყენებული ფულადი სახსრები.

საქართველოს საბიუჯეტო სისტემა დამყარებულია გარკვეულ პრინციპებზე. ეს პრინციპებია:

ა) ყოვლისმომცველობა – ბიუჯეტის ყველა შემოსულობებისა და გადასახდელების სრულყოფილად ასახვა შესაბამის ბიუჯეტებში;

ბ) **გამჭვირვალობა** – ბიუჯეტების პროექტების საკანონმდებლო ორგანოებში განხილვის პროცედურების საჯაროობა. დამტკიცებული ბიუჯეტებისა და მათი შესრულების შესახებ ანგარიშების გამოქვეყნება; ბიუჯეტის შესახებ ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა ნებისმიერი ფიზიკური და იურიდიული პირისათვის;

გ) **ანგარიშვალდებულება** – საბიუჯეტო პროცესის მონაწილე ყველა პირის პასუხისმგებლობა მის მიერ განხორციელებულ საქმიანობაზე და ბიუჯეტის შესახებ წარმოდგენილ ინფორმაციაზე;

დ) **დამოუკიდებლობა** – სახელმწიფო, ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი ბიუჯეტების დამოუკიდებლობა, რემელსაც უზრუნველყოფს საკუთარი შემოსავლების წყაროები;

ე) **ერთიანობა** – ყველა დონის ბიუჯეტის მიერ ერთიანი საბიუჯეტო კლასიფიკაციის, ერთიანი ანგარიშგების, ერთიანი საბიუჯეტო დოკუმენტაციის გამოყენება;

ვ) **უნივერსალობა** – ბიუჯეტის ყველა შემოსულობის მიმართვა საერთო გადასახდელების დასაფინანსებლად. ამასთან, არც ერთი შემოსულობა არ უნდა იქნეს მიმართული მიზნობრივად, კონკრეტული ხარჯის დასაფინანსებლად;

ზ) **კონსოლიდირება** – ყველა სახელმწიფო შემოსულობის ხაზინის ერთიანი ანგარიშის სისტემაში მოქცევა.

საბიუჯეტო პროცესი არის საბიუჯეტო სისტემის მონაწილეთა საქმიანობა, რომელიც მოიცავს ბიუჯეტის პროექტის მომზადებას, წარდგენას, განხილვას, დამტკიცებას, ბიუჯეტის შესრულებას, ანგარიშგებასა და კონტროლს.

ბიუჯეტის პროექტის მომზადებაზე, ბიუჯეტის შესრულებასა და ანგარიშგებაზე პასუხისმგებელია შესაბამისი აღმასრულებელი ხელისუფლება. კერძოდ:

სახელმწიფო ბიუჯეტისათვის – საქართველოს მთავრობა; ავტონომიური რესპუბლიკის ბიუჯეტისათვის – ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი ორგანოები;

საქართველოს ტერიტორიული ერთეულების ბიუჯე-

ტებისათვის – ადგილობრივი აღმასრულებელი ხელისუფლება.

ბიუჯეტის პროექტის განხილვაზე, დამტკიცებასა და კონტროლზე უფლებამოსილია შესაბამისი საკანონმდებლო ხელისუფლება. კერძოდ:

ა) სახელმწიფო ბიუჯეტისათვის – საქართველოს პარლამენტი;

ბ) ავტონომიური რესპუბლიკის ბიუჯეტისათვის – ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭო;

გ) ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულების ბიუჯეტისათვის – ადგილობრივი წარმომადგენლობითი ორგანოები.

სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტის მომზადებას, ბიუჯეტის შესრულებასა და ანგარიშგებას ზედამხედველობს და კოორდინაციას უწევს საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო. კერძოდ, ფინანსთა სამინისტრო ეკონომიკური განვითარების სამინისტროსთან, ეროვნულ ბანკთან და სხვა სამინისტროებთან კოორდინაციით, ყოველი წლის 1 მარტს იწყებს მუშაობას ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტზე, რომლის საფუძველზეც საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო ამზადებს სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტს დამასგანსახილველად წარუდგენს საქართველოს მთავრობას არა უგვიანეს 15 სექტემბრისა. სათანადო განხილვების შემდეგ, საქართველოს მთავრობა საქართველოს პრეზიდენტთან შეთანხმებით არა უგვიანეს 1 ოქტომბრისა საქართველოს პარლამენტს დასამტკიცებლად წარუდგენს წლიური საბიუჯეტო კანონის პროექტს.

საქართველოს პარლამენტში საკომიტეტო მოსმენების შემდეგ წლიური საბიუჯეტო კანონის პროექტი განიხილება პლენარულ სხდომაზე, სადაც მოხსენებას წარადგენს საქართველოს პრემიერ-მინისტრი ან მთავრობის რომელიმე წევრი. წლიური საბიუჯეტო კანონის მიღება უნდა მოხდეს დასაგეგმი საბიუჯეტო წლის დაწყებამდე.

ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულების ბიუჯე-

ტის ფორმირების პრინციპებს განსაზღვრავს საქართველოს კანონი „ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის ბიუჯეტის შესახებ“. როგორც ზემოთ ავლნიშნეთ თვითმმართველ ერთეულებს აქვთ თავისი დამოუკიდებელი ბიუჯეტი. ბიუჯეტის პროექტს ადგენს მუნიციპალიტეტის გამგეობა და ამტკიცებს საკრებულო.

ახალი საბიუჯეტო წლის დაწყებამდე ბიუჯეტის დაუმტკიცებლობის შემთხვევაში ბიუჯეტზე მყოფი ორგანიზაციებს უფლება აქვთ ახალ საბიუჯეტო წელს ხარჯები გასწიონ, ყოველ თვეში წინა წლის ასიგნების 1/12-ის ფარგლებში.

სახელმწიფო ბიუჯეტზე მყოფი საბიუჯეტო ორგანიზაციის ბიუჯეტის შესრულების კონტროლს ახორციელებს საქართველოს კონტროლის პალატა, ხოლო ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის ბიუჯეტის შესრულების კონტროლს – ადგილობრივი თვითმმართველობის წარმომადგენლობითი ორგანო (საკრებულო). საკრებულოს წევრთა ერთი მესამედის წერილობითი მოთხოვნის საფუძველზე ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოს საფინანსო-სამეურნეო საქმიანობის აუდიტორულ შემოწმებას ახორციელებს დამოუკიდებელი აუდიტორი ან აუდიტორული ფირმა.

საბიუჯეტო ორგანიზაციები თავიანთი საქმიანობის პროცესში შესყიდვების განხორციელებისას ხელმძღვანელობენ „სახელმწიფო შესყიდვების შესახებ საქართველოს კანონით“. ამ კანონით დადგენილი წესები ვრცელდება ყველა სახის სახელმწიფო შესყიდვაზე, გარდა „სახელმწიფო საიდუმლოების შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული შესყიდვებისა.

ამ კანონის მოქმედება არ ვრცელდება შემდეგ სახელმწიფო შესყიდვებზე:

1. საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ განხორციელებულ სახელმწიფო შესყიდვებზე;
2. რელიგიურ ორგანიზაციებზე;
3. შტატგარეშე მომუშავეთა მომსახურების სახელმწიფო შესყიდვაზე;

4. მივლინების დროს განსახორციელებელ სახელმწიფო შესყიდვაზე;

5. იმ საწარმოს მიერ განხორციელებულ სახელმწიფო შესყიდვებზე, რომლის წილის 50%-ზე მეტს ფლობს სახელმწიფო.

სახელმწიფო შესყიდვა არის შესყიდვა:

1. სახელმწიფო ბიუჯეტის სახსრებით;
2. ავტონომიური რესპუბლიკის ბიუჯეტის სახსრებით;
3. ადგილობრივი ბიუჯეტის სახსრებით;
4. საჯარო სამართლის იურიდიული პირის სახსრებით;

შესყიდვებთან დაკავშირებული საქმიანობის კოორდინაცია და მონიტორინგს ახორციელებს სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტო.

სააგენტოს ძირითადი ფუნქციებია:

1. საჭირო ნორმატიული აქტების და სატენდერო დოკუმენტაციის შემუშავება და გამოცემა.

2. შესყიდვების სფეროში ქვეყანაში არსებული მდგომარეობის სისტემატური შესწავლა და გაანალიზება.

3. სპეციალური სასწავლო პროგრამების, სასწავლო-მეთოდური მასალებისა და დოკუმენტაციის სტანდარტული ფორმების მომზადება.

4. განხორციელებული შესყიდვების ერთიანი საინფორმაციო ბაზის ჩამოყალიბება და სხვა.

შესყიდვების დაგეგმვა:

1. შემსყიდველი ორგანიზაცია შესყიდვებს ახორციელებს წინასწარ განსაზღვრული და დამტკიცებული წლიური გეგმის შესაბამისად.

2. შესყიდვების წლიური გეგმის პროექტი არ უნდა ეწინააღმდეგებოდეს შესაბამისი წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონს.

3. საბიუჯეტო წლის განმავლობაში ერთგვაროვანი საქონლის შესყიდვა განიხილება ერთ შესყიდვად, თუ იგი ფინანსდება ერთი წყაროდან.

4. შესყიდვების წლიურ გეგმას ამტკიცებს შემსყიდველი ორგანიზაციის ხელმძღვანელი და წარუდგენს სააგენტოს.

შესყიდვის საშუალებები:

შესყიდვის საშუალებებად შეიძლება გამოყენებული იქნეს შემდეგი ფორმები: ტენდერი, ფასთა კოტირება და ერთ პირთან მოლაპარაკება.

ტენდერს ატარებს სატენდერო კომისია, რომელსაც არანაკლებ 5 წევრის შემადგენლობით ქმნის შემსყიდველი ორგანიზაციის ხელმძღვანელი.

სატენდერო კომისიის წევრებად ინიშნებიან შემსყიდველი ორგანიზაციის ხელმძღვანელი ან მისი მოადგილეები და ორგანიზაციის სტრუქტურული ქვედანაყოფების ხელმძღვანელები. კომისიას თავმჯდომარეობს შემსყიდველი ორგანიზაციის ხელმძღვანელი ან მის მიერ დანიშნული პირი.

სატენდერო კომისია შემსყიდველი ორგანიზაციის სახელით აქვეყნებს განცხადებას ტენდერის ჩატარების შესახებ ნორმატიული აქტით განსაზღვრულ საინფორმაციო საშუალებაში. თუ შესასყიდი საქონლის ღირებულება აღემატება 600.000 ლარს, ხოლო სამუშაოს ღირებულება 8.000.000 მაშინ განცხადება ქვეყნდება ვაჭრობის საერთაშორისო პრაქტიკაში მიღებულ ერთ-ერთ ენაზე, უცხო ქვეყნების პერიოდულ ან სპეციალიზებულ გამოცემებში.

სატენდერო დოკუმენტაციის მიღებისათვის დაწესებულია სატენდერო მოსაკრებელი 200 ლარის ოდენობით.

მოთხოვნებს, რომლებსაც უნდა აკმაყოფილებდეს პრეტენდენტთა საკვალიფიკაციო მონაცემები, განსაზღვრავს შემსყიდველი ორგანიზაცია ყოველი კონკრეტული შესყიდვისათვის.

სატენდერო წინადადებები სატენდერო კომისიას წარედგინება დახურული კონვერტებით. კონვერტები იხსნება ერთობლივად, სატენდერო კომისიის სხდომაზე, პრეტენდენტთა თანდასწრებით, სატენდერო წინადადებების მიღების ვადის დასრულებისთანავე. კონვერტების გახსნის შემდეგ, პირველ რიგში, უნდა დადგინდეს სატენდერო წინადადებებისა და თანმხლები დოკუმენტების შესაბამ-

ისობა განცხადების მოთხოვნებთან. გამარჯვებულად ჩაითვლება ის, ვისაც სატენდერო კომისიის წევრთა სიითი შემადგენლობის უმრავლესობის დასკვნებით მიენიჭება უპირატესობა. ხმათა თანაბრად განაწილების შემთხვევაში გადამწყვეტია სატენდერო კომისიის თავმჯდომარის დასკვნა.

სატენდერო კომისიის გადანყვეტილება ტენდერში გამარჯვებული პრეტენდენტის შესახებ ფორმდება კომისიის სხდომის ოქმით, რომელსაც თან ერთვის კომისიის წევრთა დასკვნები. გამარჯვებულ პრეტენდენტსა და შემსყიდველ ორგანიზაციას შორის იდება ხელშეკრულება.

თუ ტენდერის გამოცხადების შემდეგ არც ერთი სატენდერო წინადადება არ იქნა წარდგენილი ან სატენდერო წინადადება არ შეესაბამება სატენდერო განცხადების მოთხოვნებს, ან ვერ გამოვლინდა გამარჯვებული, სატენდერო კომისია ადგენს ახალ სატენდერო დოკუმენტაციას და ატარებს ხელახალ ტენდერს.

ფასთა კოტირება არის შესყიდვის გამარტივებული საშუალება მცირე სახის შესყიდვისათვის, რომლის დროსაც განმსაზღვრელია ფასის კრიტერიუმი.

შესაძლებელია გამოყენებულ იქნეს იმ საქონლის ან მომსახურების შესყიდვისათვის, რომლის სავარაუდო ღირებულება ნაკლებია 100.000 ლარზე, აგრეთვე იმ სამუშაოს შესყიდვისათვის, რომლის სავარაუდო ღირებულება ნაკლებია 200.000 ლარზე.

ერთ პირთან მოლაპარაკება შესაძლებელია გამოყენებულ იქნეს თუ:

1. შესასყიდი საქონლის სავარაუდო ღირებულება არ აღემატება 50.000 ლარს, ხოლო სამუშაოს სავარაუდო ღირებულება – 100.000 ლარს;

2. საქონლის მიწოდება, სამუშაოს შესრულება ან მომსახურების გაწევა მხოლოდ ერთი პირის ექსკლუზიური უფლებაა;

3. არსებობს გადაუდებელი აუცილებლობა.

გადაუდებელი აუცილებლობა არის ვითარება, რომელიც რეალურ საფრთხეს უქმნის შემსყიდველი ორგანიზაციის ფუნქციონირებას, ან რომელმაც შეიძლება მნიშვნელოვანი ზიანი მიაყენოს სახელმწიფო ინტერესებს ან შემსყიდველი ორგანიზაციის ქონებას.

საქართველოში საბიუჯეტო ორგანიზაციების ფუნქციონირება დაფუძნებულია ისეთ საკანონმდებლო-ნორმატიულ აქტებზე, როგორიცაა: „საქართველოს კონსტიტუცია“, საქართველოს კანონი „საქართველოს საბიუჯეტო სისტემის შესახებ“, საქართველოს კანონი „საჯარო სამართლის იურიდიული პირის შესახებ“, საქართველოს კანონი „ადგილობრივი თვითმმართველობის შესახებ“, საქართველოს კანონი „ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის ბიუჯეტის შესახებ“, საქართველოს კანონი „ბუღალტრული აღრიცხვისა და ანგარიშგების რეგულირების შესახებ“, საქართველოს კანონი „სახელმწიფო შესყიდვების შესახებ“, „დებულება საქართველოში ბუღალტრული აღრიცხვისა და ანგარიშგების შესახებ“, „დებულება ინვენტარიზაციის ჩატარების წესის შესახებ“, „ინსტრუქცია ბიუჯეტების დაფინანსებაზე მყოფი ორგანიზაციების ბუღალტრული აღრიცხვის შესახებ“, „ინსტრუქცია სახელმწიფო ხაზინის მომსახურებაზე მყოფი ორგანიზაციების მიერ გადახდების განხორციელების წესის შესახებ“ „ინსტრუქცია საბიუჯეტო ორგანიზაციების ძირითადი საშუალებების ცვეთის ნორმების შესახებ“ და სხვა ნორმატიული აქტები.

საბიუჯეტო ორგანიზაციების ბუღალტრულ აღრიცხვა-ანგარიშგებას არეგულირებს საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო. მას ევალება გზამოსცეს შესაბამისი ინსტრუქციები და მეთოდოლოგიური მითითებები.

საბიუჯეტო ორგანიზაციებში ბუღალტრული აღრიცხვა ძირითადად ხორციელდება მემორიალ-ორდერული ფორმით, თუმცა სხვა ფორმების გამოყენებაც დასაშვებია. მაგალითად, კომპიუტერული საბუღალტრო პროგრამების გამოყენება და სხვ. ნებისმიერი ფორმის გამოყენების შე-

მთხვევაში საჭიროა საერთო მეთოდოლოგიური პრინციპების დაცვა. მაგალითად, კომპიუტერში შეტანილი ინფორმაცია აუცილებელად უნდა ეყრდნობოდეს პირველადი აღრიცხვის საბუთებს, გამოყენებული უნდა იქნეს სამეურნეო ოპერაციების ორმაგი ასახვის მეთოდი და ა.შ.

საბუღალტრო სამსახურის (ბუღალტერიის) ფუნქციებში შედის:

1. საბუღალტრო აღრიცხვის სწორი ორგანიზაციის უზრუნველყოფა;
2. კონტროლი საბუთების გაფორმებასა და მომხდარი ოპერაციების კანონიერებაზე;
3. კონტროლი სახსრების სწორად და მიზნობრივი დანიშნულებით გამოყენებაზე;
4. ოპერაციების განცალკევებული აღრიცხვა დაფინანსების წყაროების მიხედვით;
5. ხელფასების, პრემიების, სტიპენდიებისა და სხვა გაცემაში თანხების თავისდროული დარიცხვა და გაცემა;
6. ანგარიშსწორებათა თავისდროული აღრიცხვა;
7. ფულადი და მატერიალური ფასეულობების ინვენტარიზაცია, შედეგების თავისდროული გამოვლენა და აღრიცხვაში ასახვა;
8. ბუღალტრული ანგარიშგების შედგენა და თავისდროული წარდგენა;
9. ბუღალტრული დოკუმენტების, აღრიცხვის რეგისტრების, ხარჯთანუსხების და სხვა საბუთების შენახვა და დგენილი წესით.

საბუღალტრო აღრიცხვის რეგისტრებში ჩანაწერის შეტანის საფუძველია პირველადი აღრიცხვის დოკუმენტები, რომლებიც ასახავენ სამეურნეო ოპერაციის მოხდენის ფაქტს. ეს არის საბუღალტრო აღრიცხვის ფუძემდებლური დებულება, რომელიც გარკვევით მიგვითითებს, რომ საბუღალტრო აღრიცხვაში ამა თუ იმ ოპერაციის ასახვა (თანხის გადახდა, მატერიალური ფასეულობების სწრაფი ჩამონერა, მოთხოვნებისა და ვალდებულებების შექმნა)

არ შეიძლება, თუ არ არის სათანადოდ შედგენილი საბუთი. მაშასადამე თუ სამეურნეო ოპერაცია მოხდა, მასზე აუცილებლად უნდა გაფორმდეს საბუთი. პირველადი საბუთები დიდი ყურადღებით უნდა იქნეს შედგენილი. მათში მითითებული უნდა იყოს ისეთი რეკვიზიტები, როგორიცაა: დოკუმენტის დასახელება, მისი შედგენის თარიღი, სამეურნეო ოპერაციის შინაარსი, განზომილება, სამეურნეო ოპერაციაში მონაწილე მხარეთა დასახელება, ოპერაციის ჩატარებისა და სწორად გაფორმებისათვის პასუხისმგებელ პირთა ხელმოწერები, აგრეთვე სხვა მონაცემები, რომლებიც გამომდინარეობს ოპერაციის შინაარსიდან და მონაცემების ტექნოლოგიური დამუშავების თავისებურებიდან.

პირველადი დოკუმენტების საფუძველზე ადგენენ მე-მორიალ-ორდერებს. მე-მორიალურ ორდერებს ხელს აწერს მთავარი ბუღალტერი და შემსრულებელი. მე-მორიალ-ორდერებიდან გატარებები გადადის „მთავარ წიგნში“ („ჟურნალ-მთავარ“ დავთარში).

მთავარი წიგნი წარმოადგენს სინთეზური აღრიცხვის ძირითად რეგისტრს, რომელიც იხსნება წლის დასაწყისში, გასული წლის დასკვნითი ბალანსის მონაცემების გადმოტანით საწყისი ნაშთების სახით. მასში ჩანანერები წარმოებს თვის ბოლოს მე-მორიალური ორდერებიდან. სამეურნეო ოპერაციების ანალიზური აღრიცხვა წარმოებს სააღრიცხვო რეგისტრებში (დავთარებში, ბარათებში და სხვ.).

მატერიალური ფასეულობების, ფულადი სახსრების და სხვათა აღრიცხვის საბუთები დადგენილ ვადებში ბარდება ორგანიზაციის არქივს აკინძული სახით. საბუთები არქივში გადაცემამდე უნდა ინახებოდეს ბუღალტერიაში კონკრეტულ პირთა პასუხისმგებლობის ქვეშ.

შენახვის ვადების გასვლის შემდეგ საქმეები ბარდება შესაბამის სახელმწიფო არქივს მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად. საბუთები, რომლებიც ადასტურებენ სახელმწიფო არქივში ბუღალტრული საქმეების ჩაბარებას, მუდმივად ინახება ბუღალტერიაში.

1.2. საქართველოს საბიუჯეტო კლასიფიკაცია

საბიუჯეტო კლასიფიკაცია გულისხმობს შემოსულობებისა და გადასახდელების დაჯგუფებას სხვადასხვა ნიშნის მიხედვით. კერძოდ, იგი მოიცავს:

1. შემოსულობების კლასიფიკაციას
2. ხარჯების ფუნქციონალურ კლასიფიკაციას
3. ხარჯების ეკონომიკურ კლასიფიკაციას
4. არაფინანსური აქტივების კლასიფიკაციას
5. ფინანსური აქტივების კლასიფიკაციას

1.2.1. საბიუჯეტო შემოსულობების კლასიფიკაცია

საბიუჯეტო შემოსულობების კლასიფიკაცია შედგენილია სახელმწიფო შემოსულობების სწორი და სრული აღრიცხვისათვის. მასში მოცემული საგადასახადო და არასაგადასახადო შემოსავლები იყოფა ცალკეულ ჯგუფებად გარკვეული კრიტერიუმების, ნიშნებისა და სპეციფიკის მიხედვით.

ბიუჯეტის შემოსულობებია საანგარიშო პერიოდში ბიუჯეტში მიღებული ფულადი სახსრების ერთობლიობა, კერძოდ:

1. შემოსავლები, მათ შორის:
 - 1.1. გადასახადები;
 - 1.2. გრანტები;
 - 1.3. სხვა შემოსავლები;
 2. არაფინანსური აქტივებით ოპერაციებიდან მიღებული სახსრები;
 3. ფინანსური აქტივებით ოპერაციებიდან მიღებული სახსრები;
 4. ვალდებულებების აღების შედეგად მიღებული სახსრები;
- გადასახადები მოიცავს კანონით განსაზღვრული ყველა სახის გადასახადიდან მიღებულ შემოსავლებს და ამ გადასახადების გადაუხდელობაზე ან დაგვიანებით გადახდაზე დარიცხულ სანქციებს.

საგადასახადო კოდექსის მიხედვით გადასახადი არის საქართველოს სახელმწიფო, ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივ ბიუჯეტებში სავალდებულო, უპირობო ფულადი შენატანი, რომელსაც იხდის გადასახადის გამამხდელი, გადახდის აუცილებელი, არაეკვივალენტური და უსასყიდლო ხასიათიდან გამომდინარე.

საქართველოში მოქმედებს საერთო-სახელმწიფოებრივი და ადგილობრივი გადასახადები.

სახელმწიფო გადასახადებს მიეკუთვნება:

- საშემოსავლო გადასახადი;
- მოგების გადასახადი;
- დამატებული ღირებულების გადასახადი;
- აქციზი;
- საბაჟო გადასახადი.

ადგილობრივ გადასახადებს მიეკუთვნება:

- ქონების გადასახადი

საშემოსავლო გადასახადი – არის ფიზიკური პირების მიერ ეკონომიკური საქმიანობით ან დაქირავებული შრომით მიღებული შემოსავლებიდან გადასახადი. აქ გაერთიანებულია როგორც სახელმწიფო ბიუჯეტიდან დაფინანსებული ისე ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულების საბიუჯეტო ორგანიზაციებიდან და არასაბიუჯეტო სექტორიდან ფიზიკური პირის მიერ გადახდილი საშემოსავლო გადასახადი.

მოგების გადასახადი – არის საწარმოთა მოგების გადასახადი. აქ გაერთიანებულია როგორც საქართველოს საწარმოს, ასევე უცხოური საწარმოს მოგების გადასახადი და გადასახადი დივიდენდებიდან და პროცენტებიდან. აქვე აღირიცხება მოგების გადასახადის გადაუხდელობაზე ან დაგვიანებით გადახდაზე დარიცხული სანქციები.

დამატებული ღირებულების გადასახადი – არის არაპირდაპირი გადასახადი, რომელიც გადაიხდება საქართველოს ტერიტორიაზე განხორციელებული საქონლის,

სამუშაოების ან მომსახურების მიწოდებაზე და საქონლის იმპორტზე. აქვე აღირიცხება დღგ-ს გადაუხდელობაზე და დაგვიანებით გადახდაზე დარიცხული სანქციები.

აქციზი – არის არაპირდაპირი გადასახადი, რომელიც გადაიხდება აქციზური საქონლის მიწოდებისას. აქ აღირიცხება ქვეყნის შიგნით წარმოებული და მიწოდებული აქციზური პროდუქციიდან, იმპორტირებული აქციზური პროდუქციიდან, აქციზური პროდუქციის ექსპორტიდან გადასახადი და აქციზის გადაუხდელობაზე ან დაგვიანებით გადახდაზე დარიცხული სანქციები.

საბაჟო გადასახადი – არის სახელმწიფო ბიუჯეტში სავალდებულო შენატანი, რომელსაც საბაჟო კანონმდებლობის მიხედვით იხდის იურიდიული და ფიზიკური პირი საქართველოს საბაჟო საზღვარზე საქონლის გადაადგილებისათვის. აქვე აღირიცხება საბაჟო გადასახადის გადაუხდელობაზე და დაგვიანებით გადახდაზე დარიცხული სანქციები.

ქონების გადასახადი. ქონების გადასახადი მოიცავს ორ ქონებრივ გადასახადს – საწარმოთა და ფიზიკურ პირთა ქონებისა და მიწის გადასახადს. აქვე აღირიცხება ქონების გადასახადის გადაუხდელობაზე ან დაგვიანებით გადახდაზე დარიცხული სანქციები.

გრანტი არის უსასყიდლოდ მიღებული მიზნობრივი სახსრები, რომელიც გამოიყენება: ჰუმანური, საგანმანათლებლო, სამეცნიერო-კვლევითი, ჯანმრთელობის დაცვის, კულტურული, სპორტული, ეკოლოგიური და სოციალური პროექტების, აგრეთვე სახელმწიფოებრივი ან საზოგადოებრივი მნიშვნელობის პროგრამების განხორციელებისათვის. გრანტი შეიძლება მიღებული იყოს საერთაშორისო ორგანიზაციებიდან, უცხო ქვეყნის მთავრობებიდან და სხვ.

სხვა შემოსავლები მოიცავს მიმდინარე დანიშნულების ყველა საბუჯეტო შემოსავალს, საგადასახადო და გრანტების სახით მიღებული შემოსავლების გარდა. აქ გაერთიანებულია:

- მოსაკრებლები;
- შემოსავლები სახელმწიფო ქონების მართვაში გადაცემიდან;
- შემოსავლები მომსახურების განვითარებიდან;
- შემოსავლები დივიდენდებიდან და ეროვნული ბანკის მოგებიდან;

- როიალტი;
- ჯარიმებიდან და საურავებიდან მიღებული შემოსავლები;
- შემოსავლები გაცემული სესხების დაბრუნებიდან და სხვ.

მოსაკრებლების კატეგორიას მიეკუთვნება ბიუჯეტში მიღებული ყველა სახის შემოსავლები, რომლებსაც იხდიან ფიზიკური და იურიდიული პირები სახელმწიფოს მიერ მათთვის კანონით განსაზღვრული საქმიანობის განხორციელების ან სარგებლობის უფლების მინიჭებისათვის, აგრეთვე სახელმწიფო ორგანოებისა და ზოგიერთ შემთხვევაში შესაბამისი ტერიტორიული ორგანოების მიერ განეული მომსახურებისათვის.

მათ მიეკუთვნება:

- საბაჟო მოსაკრებლები;
- სალიცენზიო მოსაკრებლები;
- სანებართვო მოსაკრებლები;
- სახელმწიფო სერტიფიკატის მოსაკრებელი;
- სარეგისტრაციო მოსაკრებლები;
- სახელმწიფო საექსპერტიზო მოსაკრებლები;
- სახელმწიფო ბაჟი;
- საკონსულო მოსაკრებლები;
- ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის მოსაკრებელი;
- სათამაშო ბიზნესის მოსაკრებელი;
- სხვა არაკლასიფიცირებული მოსაკრებლები.

სახელმწიფო ქონების მართვაში გადაცემიდან მიღებული შემოსავლები მოიცავს ყველა იმ შემოსავალს, რომელიც მიიღება სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული ქონების მართვაში (უზუფრუქტი, ქირავნობა, იჯარა და სხვა) გადაცემიდან გამოსყიდვის უფლების გარეშე.

მომსახურების განვითარებიდან მიღებული შემოსავლებს მიე-

კუთვნება სახელმწიფო მმართველობის ორგანოების, მათი საქვეუწყებო დაწესებულებებისა და საბიუჯეტო ორგანიზაციების მიერ განეული მომსახურებისათვის გადახდილი საფასური.

შემოსავლები დივიდენდებიდან და ეროვნული ბანკის მოგებიდან მოიცავს სახელმწიფოს წილობრივი მონაწილეობით მოქმედი საწარმოებიდან მიღებულ დივიდენდებს; შემოსავალს ეროვნული ბანკის მოგებიდან და სხვა არაკლასიფიცირებულ შემოსავლებს.

როიალტი არის სასარგებლო წიაღისეულის მოპოვებისა და ტექნოგენური წარმონაქმნების გადამუშავების პროცესში წიაღით სარგებლობის უფლების საფასური. აგრეთვე საავტორო უფლებების, პროგრამული უზრუნველყოფის, პატენტის, სავაჭრო ნიშნის ან სხვა ინტელექტუალური საკუთრების, ნოუ-ჰაუს, კინოფილმების, ვიდეოფილმების, ხმის ჩანაწერების გამოყენებისათვის მიღებული შემოსავალი.

ჯარიმებიდან და საურავებიდან მიღებული შემოსავლების კატეგორია მოიცავს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსით, სისხლის სამართლის კოდექსით და სხვა სახის სამართალდარღვევებიდან მიღებულ შემოსავლებს.

გაცემული სესხების დაბრუნებიდან მიღებული შემოსავლების კატეგორია მოიცავს ქვეყნის შიგნით და სხვა ქვეყნის მთავრობებსა და საერთაშორისო ორგანიზაციებზე გაცემული სესხების (კრედიტების) დაბრუნებიდან მიღებულ შემოსავლებს.

არაფინანსური აქტივებით ოპერაციებიდან მიღებული შემოსავლებს მიეკუთვნება: შემოსავლები სახელმწიფო ქონების, მათ შორის ძირითადი კაპიტალის, სახელმწიფო მარაგების, სახელმწიფო მიწის, არამატერიალური აქტივების და სახელმწიფოს წილობრივი მონაწილეობით მოქმედი საწარმოების წილის გაყიდვიდან და სხვ.

ფინანსური აქტივებით ოპერაციებიდან მიღებული შემოსავლებს მიეკუთვნება პროცენტების სახით მიღებული

შემოსავლები. კერძოდ, ხელისუფლების სხვა დონის ორგანოებზე გაცემული სესხებიდან მიღებული პროცენტები, საფინანსო ინსტიტუტებზე და სანარმოებზე გაცემული სესხებიდან მიღებული პროცენტები, აგრეთვე ვალდებულებების აღების შედეგად მიღებული სახსრები, როგორცაა გრძელვადიანი და მოკლევადიანი სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდები და კრედიტები (კერძოდ, გრძელვადიანი კრედიტები საერთაშორისო ორგანიზაციებიდან, სხვა ქვეყნის მთავრობებიდან, კომერციული ბანკებიდან და სხვა.) გარდამავალი საბრუნავი სახსრები, წინა წელს გამოუყენებელი და დაბრუნებული საბიუჯეტო სახსრები.

1.2.2. ხარჯების ფუნქციონალური კლასიფიკაცია

სახელმწიფო ხარჯების ფუნქციონალური კლასიფიკაცია გულისხმობს ხარჯების დაჯგუფებას შემდეგი მიმართულებების მიხედვით:

1. საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება.

აღნიშნული ჯგუფი მოიცავს აღმასრულებელი და წარმომადგენლობითი ორგანოების საქმიანობის უზრუნველყოფისათვის გაწეულ ხარჯებს; ფინანსური და ფისკალური ორგანოების (ფინანსთა სამინისტრო, სახაზინო სამსახური, საბაჟო და საგადასახადო ორგანოები და სხვა) ადმინისტრაციულ და შესაბამისი აპარატების შენახვისა და ფუნქციონირების ხარჯებს; ფინანსური და ფისკალური ხასიათის ინფორმაციისა და სტატისტიკური მონაცემების დამუშავების ხარჯებს, აგრეთვე აუდიტორული მომსახურებისა და კონტროლის ხარჯებს. აქვე შედის საგარეო ურთიერთობებთან დაკავშირებული ხარჯები, სახელმწიფო ვალთან დაკავშირებული ოპერაციები და სხვ.

2. თავდაცვა. აღნიშნული მუხლი მოიცავს: შეიარაღებული ძალების საქმიანობასა და მომსახურებასთან დაკავშირებულ ხარჯებს. კერძოდ: სამხედრო ორგანოების ადმინისტრაციულ და მათი აპარატების შენახვასა

და ფუნქციონირებასთან, დაკავშირებულ ხარჯებს; სამხედრო საზღვაო, საჰაერო, სახმელეთო ძალების მართვის, საჯარისო კავშირგაბმულობის და დაზვერვის ხარჯებს. აგრეთვე, სარეზერვო და დამხმარე ძალების მართვის და საზღვარგარეთ სამხედრო ატაშეების ოფისების და სხვ. საველე პოსპიტლების ხარჯებს. სამოქალაქო თავდაცვასთან დაკავშირებული საქმიანობისა და მომსახურების ადმინისტრაციულ, ხარჯებს; საგანგებო სიტუაციებისათვის გეგმების შემუშავებასა და სწავლებების ჩატარებასთან დაკავშირებულ, აგრეთვე საგანგებო სიტუაციებზე რეაგირების ხარჯებს. სხვა ქვეყნების სამხედრო დახმარებასთან დაკავშირებულ ადმინისტრაციულ ხარჯებს, საზღვარგარეთის ქვეყნებში, საერთაშორისო სამხედრო ორგანიზაციებსა და ალიანსებში აკრედიტებული სამხედრო მისიების ფუნქციონირების, აგრეთვე დაზღვევის ხარჯებს და სხვ.

3. საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება. აღნიშნული მუხლი მოიცავს: პოლიციის საქმიანობასთან და მომსახურებასთან დაკავშირებულ ხარჯებს; ხანძარსა და ნაღვლის საფრთხის აღმოსაფხვრელად ფუნქციონირების და მომსახურების ადმინისტრაციულ ხარჯებს; სასამართლო სისტემის ორგანოების ადმინისტრაციულ და ფუნქციონირების ხარჯებს; სასჯელაღსრულების დაწესებულებების და გამოსასწორებელი კოლონიების შენობების მოვლა-შენახვისა და ფუნქციონირების ხარჯებს, მათი ადმინისტრაციული ხარჯების ჩათვლით და სხვ.

4. ეკონომიკური საქმიანობა. ეკონომიკური საქმიანობა მოიცავს საერთო ეკონომიკურ, კომერციულ და შრომით რესურსებთან დაკავშირებული საქმიანობას. კერძოდ, ეკონომიკური პოლიტიკის შემუშავებისა და განხორციელების ხარჯებს; მთავრობის სხვადასხვა ორგანოებსა და სახელმწიფო და კერძო სექტორს შორის ეკონომიკური და კომერციული ურთიერთობების უზრუნველყოფის ხარჯებს; საბანკო სექტორის კონტროლისა და რეგულირების,

აგრეთვე გრანტების, სუბსიდიებისა და სესხების განხორციელების პოლიტიკისა და პროგრამების მხარდასაჭერ ხარჯებს; კონკრეტულ სფეროში შრომითი რესურსების რეგულირებასთან დაკავშირებულ ხარჯებს და სხვ.

5. სოფლის მეურნეობა, სატყეო მეურნეობა, მეთევზეობა და მონადირეობა. აღნიშნული მუხლი მოიცავს: სოფლის მეურნეობის სექტორის მართვასთან დაკავშირებული ორგანიზაცია-დანესებულებების ფუნქციონირების ხარჯებს, როგორცაა: სახნავი მიწების მოვლა-შენახვასთან, დამუშავებასთან და გაუმჯობესებასთან დაკავშირებული ხარჯები; აგრარული რეფორმების, სპეციალური პროგრამებისა და პროექტების დაფინანსების, წყალდიდობებისგან დაცვის, ირიგაციისა და დრენაჟის სისტემების მშენებლობა-ექსპლუატაციის ვეტერინარული, მცენარეთა დაავადებების საწინააღმდეგ ღონისძიებების ხარჯები და სხვ. აქვეა გაერთიანებული სატყეო მეურნეობის სფეროში განსახორციელებელი საქმიანობისა და მომსახურების, აგრეთვე მეთევზეობასა და მონადირეობასთან დაკავშირებული ხარჯები.

6. სათბობი და ენერგეტიკა

აღნიშნული მუხლი მოიცავს: ყველა ტიპის ნახშირის და სხვა მყარი მინერალური საწვავის მოპოვებისა და გამდიდრების; აგრეთვე სხვა ტიპის საწვავად გარდაქმნის ხარჯებს; ნავთობისა და ბუნებრივი აირის მოპოვების, გადამუშავებისა და განაწილების ხარჯებს, აღნიშნულ სფეროში განხორციელებული საქმიანობის, მომსახურებისა და ადმინისტრაციული ხარჯების ჩათვლით; ბირთვულ საწვავთან დაკავშირებული საქმიანობის, მომსახურებისა და ადმინისტრაციულ ხარჯებს; ბირთვული საწვავის რესურსების მოპოვებასთან, გადამუშავებასთან, დაკონსერვებასთან და რაციონალურ გამოყენებასთან დაკავშირებულ ხარჯებს; სხვა დანარჩენი სახის საწვავის მოპოვებასა და გადამუშავებასთან დაკავშირებულ ხარჯებს.

ელექტროენერგიის როგორც ტრადიციული, აგრეთვე განახლებადი წყაროებიდან (მზისა და ქარის ენერგია)

წარმოების ხარჯებს; ელექტროენერგიის გამომუშავებასა და განაწილებასთან დაკავშირებულ ხარჯებს და სხვ.

7. სამთომომპოვებელი და გადამამუშავებელი მრეწველობა, მშენებლობა.

აღნიშნული მუხლი მოიცავს: მინერალური რესურსების მოპოვებასთან დაკავშირებულ ხარჯებს. კერძოდ: ლითონების შემცველი მინერალების, სილის, ქვის, თიხის, ქიმიური ნედლეულის, მინერალური სასუქის, მარილის, ქვირფასი ქვების, აზბესტის, თაბაშირის და ა.შ. მოპოვებასთან დაკავშირებულ ხარჯებს; სამთომომპოვებელ მრეწველობასთან და მინერალური რესურსების მოპოვებასა და გადამამუშავებასთან დაკავშირებული საქმიანობის და მომსახურების ხარჯებს, აგრეთვე მშენებლობასთან და მშენებლობასთან დაკავშირებული საქმიანობისა და მომსახურების ხარჯებს.

8. ტრანსპორტი.

აღნიშნული მუხლი მოიცავს: საავტომობილო, სარკინიგზო, საზღვაო და საჰაერო სატრანსპორტო სისტემებისა და შესაბამისი ინფრასტრუქტურის მშენებლობასთან, ექსპლუატაციასთან, ექსპლუატაციასთან და მოვლა-შენახვასთან დაკავშირებულ ხარჯებს;

9. კავშირგაბმულობა.

აღნიშნული მუხლი მოიცავს: კავშირგაბმულობის სისტემების (საფოსტო, სატელეფონო, სატელეგრაფო, ფიქური და სატელეფური სისტემების) მშენებლობასთან, ექსპლუატაციასა და მოვლა-შენახვასთან დაკავშირებულ ხარჯებს;

10. ვაჭრობა, მარაგების შექმნა, შენახვა და დასაწყობება.

აღნიშნული მუხლი მოიცავს: ვაჭრობასთან, მარაგების შექმნასა და დასაწყობებასთან დაკავშირებულ ხარჯებს; კერძოდ, საბითუმო და საცალო ვაჭრობის რეგულირებისა და კონტროლის (ლიცენზიების გაცემა, ვაჭრობის წესების დაცვა, დაფასოებული სასურსათო და სხვა საოჯახო პროდუქტის მარკირება, სასწორებისა და სხვა ასაწონი საშუალებების

შემონმება და ა.შ.), აგრეთვე მარაგების შენახვისა და დასაწყობების ნორმების დაცვისა და რეგულირების ხარჯებს;

12. გარემოს დაცვა.

აღნიშნული მუხლი მოიცავს: საყოფაცხოვრებო ნარჩენების შეგროვებასთან, გადამუშავებასა და განადგურებასთან დაკავშირებულ ხარჯებს; საკანალიზაციო სისტემების ექსპლუატაციისა და ჩამდინარე წყლების გადამუშავების ხარჯებს; სხვადასხვა სახის საქმიანობასა და მომსახურებასთან დაკავშირებულ ხარჯებს, რომლებიც მიზნად ისახავს ჰაერის, კლიმატის, ბუნებრივი წყლების და ზოგადად გარემოს დაბინძურების, აგრეთვე ვიბრაციის, ხმაურისა და რადიაციის წინააღმდეგ ბრძოლას და სხვ.

13. საბინაო-კომუნალური მეურნეობა

აღნიშნული მუხლი მოიცავს: ბინათმშენებლობის, კომუნალური მეურნეობის, წყალმომარაგების, გარე განათების სფეროში განხორციელებული საქმიანობისა და მომსახურების ადმინისტრაციულ ხარჯებს და სხვ.

14. ჯანმრთელობის დაცვა

აღნიშნული მუხლი მოიცავს: ფარმაცევტული პროდუქციით უზრუნველყოფისა და მომარაგების ხარჯებს, აღნიშნულ სფეროში ადმინისტრაციული და მმართველობითი ხარჯების ჩათვლით, აგრეთვე ზოგადი და სპეციალიზირებული პროფილის სამედიცინო კლინიკების, ამბულატორიებისა და საოჯახო მედიცინის ცენტრების მიერ გაწეული სამედიცინო მომსახურების ხარჯებს; ჯანდაცვის სფეროში გამოყენებითი და სამეცნიერო-ექსპერიმენტული კვლევების განმახორციელებელი სახელმწიფო დაწესებულებების მართვასა და ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ხარჯებს და სხვ.

15. დასვენება, კულტურა და რელიგია.

აღნიშნული მუხლი მოიცავს: სპორტისა და დასვენების სფეროში საქმიანობისა და მომსახურების ხარჯებს. კერძოდ, აღნიშნულ სფეროში სახელმწიფო დაწესებულებების ადმინისტრაციულ ხარჯებს;

16. ტელე-რადიო მაუწყებლობა და საგამომცემლო საქმიანობა.

აღნიშნული მუხლი მოიცავს: ტელე-რადიო მაუწყებლობასა და საგამომცემლო სფეროსთან დაკავშირებული საქმიანობისა და მომსახურების ხარჯებს, აღნიშნულ სფეროში ადმინისტრაციული, კოტროლისა და რეგულირების ხარჯების ჩათვლით;

17. განათლება

აღნიშნული მუხლი მოიცავს: სკოლამდელი აღზრდის, დანყებითი ზოგადი განათლების, უმაღლესი და უმაღლესის შემდგომი პროფესიული განათლების, აკადემიური განათლების უზრუნველყოფის ხარჯებს, მათი ადმინისტრაციული ხარჯების ჩათვლით. განათლების სფეროში განხორციელებულ

18. სოციალური დაცვა.

აღნიშნული მუხლი მოიცავს: შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა, ხანდაზმულთა, მარჩენალდაკარგულ პირთა, ოჯახებისა და ბავშვების, უმუშევართა, სოციალური დაცვას; საცხოვრებლით უზრუნველყოფის ხარჯებს და სხვ.

1.2.3. ბიუჯეტის გადასახდელების კლასიფიკაცია

ბიუჯეტის გადასახდელება საანგარიშო პერიოდში ბიუჯეტიდან გასაცემი ფულადი სახსრების ერთობლიობა. კერძოდ,

1. ხარჯები, მათ შორის:

2. არაფინანსური აქტივებით ოპერაციებზე მიმართული სახსრები;

3. ფინანსური აქტივებით ოპერაციებზე მიმართული სახსრები;

4. ვალდებულებების ძირითადი ნაწილის დაფარვაზე მიმართული სახსრები.

1.2.4. ხარჯების ეკონომიკური კლასიფიკაცია

ხარჯების ეკონომიკური კლასიფიკაცია წარმოადგენს საქართველოს ყველა დონის ბიუჯეტების ხარჯების დაჯგუფებას ეკონომიკური შინაარსის მიხედვით.

მოქმედი კლასიფიკაციის მიხედვით ხარჯები იყოფა შემდეგ ძირითად ჯგუფებად:

1. შრომის ანაზღაურება;
2. საქონელი და მომსახურება;
3. სუბსიდიები;
4. პროცენტი;
5. გრანტები;
6. სოციალური უზრუნველყოფა;
7. სხვა ხარჯები;

შრომის ანაზღაურება.

შრომის ანაზღაურება გულისხმობს დაქირავებულის მიერ დაქირავებულისათვის საანგარიშო პერიოდის განმავლობაში შესრულებული სამუშაოს ღირებულების ასანაზღაურებლად ფულადი ან სასაქონლო ფორმით გაცემულ თანხებს და სოციალურ შენატანებს; კერძოდ, შრომის ანაზღაურება მოიცავს ხელფასებს, პრემიას, დანამატს, პონორარს და კომპენსაციას.

სოციალური შენატანები მოიცავს ფაქტიურად განხორციელებულ სოციალურ შენატანებს და პირობითად განხორციელებულ სოციალურ შენატანებს. ზემოაღნიშნული გამოიყენება მხოლოდ სადაზღვევო სქემის არსებობისას.

საქონელი და მომსახურება.

საქონლისა და მომსახურების კატეგორიაში გაერთიანებულია ისეთი ხარჯები, როგორიცაა:

- შტატგარეშე მომუშავეთა ანაზღაურება;
- მივლინების ხარჯები;
- ოფისის ხარჯები, როგორიცაა:

1. საკანცელარიო საქონლის, სანერ-სახაზავი ქაღალდი-სა და ანალოგიური მასალების, საბუღალტრო ბლანკებისა და საკანცელარიო ნივთების, ოფისისათვის ნორმატიული აქტების, საცნობარო და სპეციალური ლიტერატურის, ჟურნალ-გაზეთების, ბიულეტენების და სხვათა შეძენის და ამავე მიზნებთან დაკავშირებულ საგამომცემლო-სასტამბო ხარჯები;

2. საოფისე ტექნიკის, ინვენტარის და მოწყობილობების შეძენისა და მათი დამონტაჟების ხარჯებს. აღნიშნული მოიცავს დანახარჯებს მცირეფასიან და ხანგრძლივი მოხმარების საგნებზე, რომელთაც გააჩნიათ რეგულარული გამოყენების ხასიათი და მათი მოცულობა მანქანა-დანადგარების შეძენისას განეულ ხარჯებთან შედარებით მცირეა;

3. ოფისისათვის სანიტარული საგნების და საჭირო მასალების შეძენის ხარჯები; აგრეთვე, რეცხვისა და ქიმიკენდის ხარჯები;

4. შენობა-ნაგებობების და მოწყობილობების მიმდინარე რემონტის ხარჯები; კერძოდ, ძირითადი აქტივების სამუშაო მდგომარეობაში შენარჩუნებისა და შეკეთების მიზნით განეულ ხარჯები, რომელიც არ ზრდის მათ ღირებულებას. მიმდინარე შეკეთება და მოვლა-შენახვა წარმოადგენენ ისეთ ღონისძიებებს, რომელთა პერიოდული განხორციელებაც ევალებათ აქტივების მფლობელებს ან მომხმარებლებს, რათა შესაძლებელი იყოს ამ აქტივების გამოყენება მათთვის განსაზღვრული სასიცოცხლო ციკლის განმავლობაში.

5. კავშირგაბმულობის ხარჯები; შიდასაქალაქო, საქალაქთაშორისო და მობილური ტელეფონით, სპეციალური კავშირებით და კავშირგაბმულობის სხვა საშუალებებით სარგებლობისათვის, ყოველგვარი საფოსტო, მათ შორის ამანათების, დეპეშების, რადიოგრამების, ფულადი და სხვა სახის გზავნილების ხარჯები, აგრეთვე ხარჯები რადიოთი, ფაქსით და ინტერნეტით, აგრეთვე, კავშირგაბმულობის არხების სარგებლობისათვის;

6. ელექტროენერგიის, წყლის, გათბობის, ბუნებრივი და თხევადი აირის ხარჯები; აგრეთვე, აღნიშნულთან დაკავშირებით გაყვანილობებისა და დანადგარების შენახვისა და მათი მიმდინარე შეკეთების ხარჯებს; კანალიზაციისა და ასინილიზაციის, გათბობის მიზნით სანაგავისა და სხვა ნედლეულის შეძენის ხარჯები;

7. შენობა-ნაგებობების და მათი მიმდებარე ტერიტორიების მოვლა-დასუფთავების ხარჯები;

• წარმომადგენლობითი ხარჯები (მიღებების, წვეულებებისა და სხვადასხვა ღონისძიებებისათვის გათვალისწინებული ხარჯები; საექსკურსიო, კულტურულ-სანახაობითი ღონისძიებების, სუვენირების შეძენის, საკონსულო მომსახურების, აეროპორტში დახვედრისა და გაცილების, სასტუმროში მომსახურების ხარჯები და სხვ.);

• მაჟორიტარ დეპუტატთა ბიუროს ხარჯები;

• კვების ხარჯები;

• სამედიცინო ხარჯები;

• რბილი ინვენტარისა და უნიფორმის შეძენის და პირად ჰიგიენასთან დაკავშირებული ხარჯები;

• ტრანსპორტის, ტექნიკისა და იარაღის ექსპლუატაციისა და მოვლა-შენახვის ხარჯები;

• სამხედრო ტექნიკისა და ტყვია-წამლის შეძენის ხარჯები;

• სხვა დანარჩენი საქონელი და მომსახურება. აღნიშნული მუხლი მოიცავს ყველა იმ ხარჯს, რომელიც არ არის მოცემული საქონლისა და მომსახურების ზემოაღნიშნულ მუხლებში.

სუბსიდიები.

სუბსიდიები წარმოადგენს უსასყიდლოდ, დაუბრუნებლად გაცემულ ტრანსფერებს. ამ მუხლში აღირიცხება საჯარო სამართლის იურიდიულ პირებსა და სხვა სახელმწიფო არაფინანსურ საწარმოებზე მიმდინარე ხარჯების დასაფინანსებლად გადაცემული თანხები. გარდა მოსწავლეთა ვაუჩერული სისტემის დასაფინანსებლად, სტუ-

დენტთა გრანტებისა და სტიპენდიების გასაცემად გამოყენებული თანხებისა.

პროცენტი.

პროცენტი წარმოადგენს გადასახდელს, რომელიც გამომდინარეობს ფინანსური მოთხოვნების გარკვეული სახეებიდან, კერძოდ, დეპოზიტებიდან, ფასიანი ქაღალდებიდან (გარდა აქციებისა), სესხებიდან და კრედიტორული დავალიანებიდან. სასესხო ვალდებულებები წარმოიქმნება მაშინ, როდესაც ერთი ერთეული (დებიტორი) სესხს იღებს მეორე ერთეულისაგან (კრედიტორისაგან). პროცენტი წარმოადგენს გადასახდელს, რომელსაც უხდის დებიტორი კრედიტორს მის მიერ მიწოდებული რესურსებისათვის.

გრანტები

გრანტები წარმოადგენს მიმდინარე ან კაპიტალური დანიშნულების ტრანსფერებს ერთი დონის სახელმწიფო ერთეულიდან სხვა დონის სახელმწიფო ერთეულზე, საერთაშორისო ორგანიზაციაზე ან სხვა ქვეყნის მთავრობაზე. სხვა დონის სახელმწიფო ერთეულზე გადასაცემი გრანტების მუხლით აღირიცხება ტერიტორიული ერთეულებისათვის გადასაცემი ტრანსფერი. ამასთან, მიზნობრივი და სპეციალური ტრანსფერი შეიძლება აღრიცხულ იქნას როგორც მიმდინარე გრანტების, ასევე კაპიტალური გრანტების მუხლში, ხოლო გამოთანაბრებითი ტრანსფერი მხოლოდ მიმდინარე გრანტების მუხლში. მიმდინარე დანიშნულებით გაცემულ გრანტებს განეკუთვნება ის გრანტები, რომლებიც გამოყოფილია მიმდინარე ხარჯების დასაფარად და არ არის დაკავშირებული გრანტის მიმღების მიერ აქტივის შეძენასთან. კაპიტალური დანიშნულებით გრანტების გაცემა ითვალისწინებს გრანტის მიმღების მიერ აქტივების შეძენას და შესაძლოა ფულადი სახსრების ტრანსფერსაც მოიცავდეს. თუკი გრანტის მახასიათებელთან შიშარტებაში არსებობს გარკვეული ეჭვი, მაშინ იგი უნდა კლასიფიცირდეს როგორც მიმდინარე გრანტი.

სოციალური უზრუნველყოფა.

სოციალური უზრუნველყოფა არის ტრანსფერი ფულადი ან სასაქონლო ფორმით, რომელიც ხორციელდება მთელი მოსახლეობის ან მისი გარკვეული ნაწილის სოციალური რისკებისგან დაცვის მიზნით. სოციალური უზრუნველყოფის მუხლი თავის მხრივ მოიცავს:

სოციალურ დაზღვევას;

სოციალურ დახმარებას;

დამქირავებლის მიერ განეულ სოციალურ დახმარებას.

სოციალური დაზღვევა მოიცავს იმ სოციალურ ტრანსფერებს, რომლებიც შეიძლება განხორციელდეს სადაზღვევო სქემაში მონაწილეობით.

სოციალური დახმარება მოიცავს: სახელმწიფო პენსიებს, სახელმწიფო კომპენსაციებსა და სახელმწიფო აკადემიურ სტიპენდიებს; ინვალიდთა პენსიებს, დახმარებას უმუშევრობის დროს; ლტოლვილთა და დევნილთა შემწეობებს; ძალადობის მსხვერპლთა და დაზარალებულთა კომპენსაციას; უმწეო მდგომარეობაში მყოფი საოჯახო მეურნეობების სოციალურ დახმარებებს; სიღარიბის ზღვარს ქვემოთ მყოფი მოსახლეობის დახმარებებს; დახმარებას ორსულობაზე, მშობიარობაზე და ბავშვის მოვლაზე, ასევე ახალშობილის შეილაზე აყვანაზე; ჯანმრთელობის დაცვაზე განეულ და სხვა.

დამქირავებლის მიერ განეული სოციალური დახმარებები მოიცავს: სამსახურიდან დათხოვნის კომპენსაციებს; სრული ან ნაწილობრივი ოდენობის ხელფასს, რაც გადახდილი იყო მოსამსახურის ავადმყოფობისა და შემთხვევითი დაზიანების გამო სამსახურში არყოფნის დროს; აგრეთვე, სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებისას მოსამსახურის დაღუპვის ან დასახიჩრების შემთხვევაში გასაცემ თანხებს და სხვა.

სხვა ხარჯები.

სხვა ხარჯების მუხლი მოიცავს: ქონებასთან დაკავშირებულ ხარჯებს და სხვადასხვა ხარჯებს.

ქონებასთან დაკავშირებული ხარჯები წარმოადგენს სახელმწიფო ერთეულის მიერ არანარმოებული აქტი-

ვის გამოყენებისათვის აქტივების მფლობელისათვის გადასახდელ თანხას.

სხვადასხვა ხარჯების კატეგორია მოიცავს სხვადასხვა მიზნით განხორციელებული ტრანსფერების რამდენიმე სახეს და აგრეთვე იმ ხარჯვით ოპერაციებს, რომლებიც სხვაგან არსად არ არის კლასიფიცირებული. კერძოდ, კანონმდებლობით დადგენილი გადასახადები (გარდა საშემოსავლო, დამატებული ღირებულების გადასახადისა და საბაჟო მოსაკრებლისა), საურავები, ჯარიმები, მოსაკრებლები, საკომისიოები და საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული სხვა მიმდინარე და კაპიტალური ხარჯები.

1.2.5. არაფინანსური აქტივებისა და მათზე ოპერაციების კლასიფიკაცია

არაფინანსური აქტივებისა და მათზე ოპერაციების კლასიფიკაცია წარმოადგენს არაფინანსური აქტივების შეძენისა და გასვლის ოპერაციების და არაფინანსური აქტივების დაჯგუფებას სახეების მიხედვით.

არაფინანსური აქტივები მოიცავს შემდეგ ოთხ კატეგორიას.

- ძირითადი აქტივები;
- მატერიალური მარაგები;
- ფასეულობები;
- არანარმოებული აქტივები.

1.2.6. ფინანსური აქტივებისა და ვალდებულებების კლასიფიკაცია

ფინანსური აქტივებისა და ვალდებულებების კლასიფიკაცია წარმოადგენს ფინანსური აქტივების შეძენისა და გასვლის, ვალდებულებების აღებისა და დაფარვის ოპერაციების, აგრეთვე, ფინანსური აქტივებისა და ვალდებულებების დაჯგუფებას სახეების მიხედვით.

ფინანსური აქტივები მოიცავს ფინანსურ მოთხოვნებს,

მონეტარულ ოქროსა და ნასესხობის სპეციალურ უფლებებს. ფინანსური მოთხოვნა არის აქტივი, რომელიც აძლევს უფლებას ერთ ინსტიტუციონალურ ერთეულს – აქტივის მფლობელს მიიღოს ერთი ან რამდენიმე გადახდა მეორე ერთეულისაგან, მათ შორის ხელშეკრულებით გათვალისწინებული პირობების თანახმად. ფინანსური აქტივების ტიპიურ მაგალითს წარმოადგენს ფულადი საშუალებები, დეპოზიტები, კრედიტები და სესხები, ობლიგაციები, წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტები და დებიტორული დავალიანებები. როდესაც წარმოიქმნება ფინანსური მოთხოვნა, იმავდროულად, დებიტორს წარმოეშობა იგივე ოდენობის ვალდებულება, რომელიც შეესაბამება მოცემულ ფინანსურ აქტივს.

ფინანსური ვალდებულების კატეგორიას მიეკუთვნება სესხები, რომელიც წარმოიქმნება, როდესაც კრედიტორი პირდაპირ აძლევს დებიტორს სახსრებს. ამ კატეგორიაში შეიტანება იპოთეკური სესხები, განვადებით დაფარვადი სესხები, სესხები სავაჭრო კრედიტების დასაფინანსებლად, აგრეთვე ფინანსური ლიზინგის შედეგად წარმოიქმნილი ვალდებულებები და სხვ.

სხვა დებიტორულ-კრედიტორული დავალიანებები შედგება სავაჭრო კრედიტებისგან, აგრეთვე, ყველა სხვა სახის კრედიტორული დავალიანებებისგან (მათ შორის წინა ნაღებში წარმოქმნილი დავალიანებებისგან), რომლებიც არ კლასიფიცირდება სხვა დანარჩენ მუხლებში.

1.3. ბალანსირების პრინციპები

ცალკეულ ორგანიზაციებსა და დაწესებულებებს, სახელმწიფო სტრუქტურებს, ქვესაუწყებო დაწესებულებებსა და საჯარო სექტორის სხვა ობიექტებს მართვა ესაჭიროება. ამისათვის საჭიროა გარკვეული სისტემური ინფორმაციის შეგროვება, დაჯგუფება, განზოგადება და

ამის საფუძველზე გადანაცვტილებების მიღება. ამ ფუნქციას საბუღალტრო აღრიცხვა ასრულებს.

ბუღალტრული აღრიცხვის ძირითადი დამახასიათებელი თავისებურებები და სპეციფიკური მეთოდებია:

- პირველადი დაკვირვება ანუ საბუთის შედგენა;
- სამეურნეო საშუალებების, მათი წყაროებისა და მეურნეობრივი პროცესების ფულში ასახვა;
- ორმაგი ჩანერა;
- მონაცემთა განზოგადება ბალანსში;
- დროში უწყვეტობა;
- მთლიანობა.

საბიუჯეტო ორგანიზაციების ბუღალტრულ აღრიცხვას გააჩნია თავისი შესწავლის საგანი. კერძოდ, მისი საგანია:

- საბიუჯეტო ორგანიზაციის არაფინანსური აქტივები;
- ფინანსური აქტივები და დებიტორული დავალიანებები;
- ფინანსური ვალდებულებები და კრედიტორული დავალიანებები;
- კაპიტალი.

ყველა ის მოქმედება, რაც დაკავშირებულია საბიუჯეტო ორგანიზაციის დაფინანსებასთან, ხარჯების განწევასთან, ხარჯების ჩამოწერასთან, მატერიალური და არამატერიალური ფასეულობების შეძენასთან და გამოყენებასთან, წარმოადგენს სამეურნეო ოპერაციას. თითოეული სამეურნეო ოპერაცია ცვლილებას იწვევს ორგანიზაციის საშუალებებსა და წყაროებში.

ბუღალტრულ აღრიცხვას თავისი საგნის შესასწავლად გააჩნია საკუთარი მეთოდი, რომელიც თავის მხრივ ცალკეული ელემენტებისაგან შედგება. ეს ელემენტებია:

1. პირველადი დაკვირვება ანუ დოკუმენტაცია;
2. ღირებულებითი გაზომვა ანუ შეფასება;
3. ბალანსირება;
4. ბუღალტრული აღრიცხვის ანგარიშთა სისტემა და ორმაგი ჩანერა.

პირველადი დაკვირვება ანუ დოკუმენტაცია. იმისათვის, რომ სამეურნეო ოპერაცია ბუღალტრულ აღრიცხვაში აისახოს, საჭიროა იმ პირებმა, რომლებმაც მონაწილეობა მიიღეს ამ ოპერაციაში, შეადგინონ სათანადო საბუთი. საბუთის შედგენა ზოგჯერ ტექნიკური საშუალებებითაც შეიძლება, რაც იმას ნიშნავს, რომ სამეურნეო ოპერაცია ტექნიკურ საშუალებებში აისახება. სხვადასხვა სამეურნეო ოპერაციაზე შედგენილი დოკუმენტები ერთმანეთისაგან განსხვავდება თავისი ფორმითა და შინაარსით, თუმცა ამ განსხვავებულობის მიუხედავად ბუღალტრულ დოკუმენტებს გააჩნიათ საერთო ნიშნებიც. აღრიცხვაში გამოყენებული დოკუმენტებისა და საბუთების სისტემას დოკუმენტაცია ეწოდება.

დოკუმენტები შეიძლება დავაჯგუფოთ შემდეგი ნიშნების მიხედვით:

1. შინაარსის მიხედვით;
2. დანიშნულების მიხედვით;
3. შედგენის ადგილის მიხედვით;

შინაარსის მიხედვით დოკუმენტების დაყოფას საფუძვლად უდევს მათში ასახული სააღრიცხვო ობიექტების შინაარსი. მაგალითად, ძირითადი საშუალებების, მატერიალური მარაგების, ფულადი საშუალებების, შრომისა და ხელფასის, სხვადასხვა სახის ანგარიშსწორებათა ამსახველი დოკუმენტები და ა.შ.

დანიშნულების მიხედვით დოკუმენტებს აჯგუფებენ შემდეგნაირად:

1. განკარგულებითი;
2. აღსრულებითი;

განკარგულებითია ისეთი დოკუმენტი, რომელიც შეიცავს განკარგულებას ამა თუ იმ ოპერაციის მოხდენაზე. მაგალითად, სალაროს გასავლის ორდერი – განკარგულებაა ფულის გაცემაზე, საგადასახადო დავალება – განკარგულებაა ბანკიდან ფულის გადარიცხვაზე და სხვა.

აღსრულებითი დოკუმენტი ასახავს უკვე მომხდარი სა-

მეურნეო ოპერაციის ფაქტს. მაგალითად, მიღება-ჩაბართვის აქტი, მასალების შემოსავლის ორდერი, სასაქონლო ზედნადები საქონლის გაგზავნაზე, ძირითადი საშუალებების ჩამოწერის აქტი და სხვ.

შედგენის ადგილის მიხედვით დოკუმენტები შეიძლება იყოს მოცემულ ორგანიზაციაში შედგენილი ან გარედან მიღებული.

ღირებულებითი გაზომვა ანუ შეფასება. როგორც ზემოთ ავღნიშნეთ საბიუჯეტო ორგანიზაციაში მომხდარი ყველა სამეურნეო ოპერაცია ფულში გამოიხატება. იმისათვის, რომ ეს ოპერაციები ბუღალტრულად აღვრიცხოთ, საჭიროა ისინი შევაფასოთ.

ჩვენთვის ცნობილია, რომ ბუღალტრულ აღრიცხვაში აისახება როგორც საბიუჯეტო ორგანიზაციაში მიღებული მატერიალური და ფულადი რესურსები, ისე მათი მიღების წყაროები. აღრიცხვა უნდა მოხდეს ერთი და იგივე შეფასებით, როგორც საშუალებებში ასევე მათი წარმოქმნის წყაროებში.

ბალანსირება.

სიტყვა „ბალანსი“ ლათინური წარმოშობისაა, რაც თავის მხრივ თანასწორობას ნიშნავს. ასეთი თანასწორობა ბუღალტრულ აღრიცხვაში გამოიხატება ტოლობით: აქტივები = ვალდებულებები + კაპიტალი. აღნიშნულ ტოლობას საბალანსო ტოლობას ანუ ბალანსის ფორმულას უწოდებენ.

აქტივები საბიუჯეტო ორგანიზაციის ეკონომიკურ რესურსებს წარმოადგენენ, რომლებიც მის განკარგულებაშია, გააჩნია გარკვეული ღირებულება და გამოიყენება ორგანიზაციის ფუნქციონირების განსახორციელებლად. აქტივებს მიეკუთვნება: მიწა, შენობა-ნაგებობები, მანქანა-დანადგარები, სამეურნეო მასალები, ფულადი საშუალებები, მოთხოვნები (ანუ დებიტორაბი) არამატერიალური აქტივები სხვ.

ტოლობის მეორე მხარე, „ვალდებულებები“ და „კაპიტალი“ შედგება ფინანსური ვალდებულებებისა და კაპიტალისაგან. კაპიტალს მიეკუთვნება: წმინდა ღირებულება,

გაუნაწილებელი მოგება და დაუფარავი ზარალი. ეს უკანასკნელი კატეგორიები დამახასიათებელია საჯარო სამართლის იურიდიული პირებისათვის, რადგან მათ ეკონომიკური საქმიანობის განხორციელების უფლება გააჩნიათ.

ბალანსი დროის განსაზღვრული მომენტისათვის ფულად საზომ ერთეულებში ასახავს საბიუჯეტო ორგანიზაციის აქტივებს, ვალდებულებებსა და კაპიტალს.

ბუღალტრული ბალანსი, როგორც წესი საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოსათვის მზადდება. ჩვეულებრივ, საანგარიშგებო პერიოდად საბიუჯეტო ორგანიზაციებისათვის კვარტალი და წელი იგულისხმება. ბუღალტრული ბალანსი ეროვნულ ვალუტაში უნდა იქნეს შედგენილი.

ბალანსში საბიუჯეტო ორგანიზაციის აქტივები და მათი ფორმირების წყაროები ბუღალტრული აღრიცხვის ერთ-ერთი ძირითადი პრინციპის – ორმხრივობის პრინციპის საფუძველზეა ისახება. აქედან გამომდინარე, ბუღალტრულ ბალანსს ორი მხარე აქვს. ერთ მხარეს აქტივები აისახება, ხოლო მეორე მხარეს – ვალდებულებები და კაპიტალი.

ბალანსში აქტივების, ვალდებულებებისა და კაპიტალის თითოეულ დასახელებას ბალანსის მუხლი ეწოდება.

ნებისმიერი ანგარიშგება და მათ შორის ბუღალტრული ბალანსი, მოიცავს სათაურს და ძირითადი განაყოფებისა და ქვეგანაყოფების დასახელებას. სათაურში მოცემული უნდა იყოს: ორგანიზაციის დასახელება, შედგენის თარიღი, პერიოდულობა, ზომის ერთეული, ხელმოწერები და სხვა რეკვიზიტები.

ფორმის მიხედვით, ბალანსი შეიძლება მომზადდეს: ჰორიზონტალური (ორმხრივი) ფორმატით და ვერტიკალური (ცალმხრივი) ფორმატით. სადღეისოდ, პრაქტიკულად ჩვენთან ჰორიზონტალური ფორმატი გამოიყენება, უცხოეთში კი ვერტიკალური. ჰორიზონტალურ ფორმატში მარცხნივ აქტივებია წარმოდგენილი, მარჯვნივ ვალდებულებები და საკუთარი კაპიტალი. ვერტიკალური ფორმატის დროს, ბალანსში ჯერ ჩამოითვლება აქტივები, შემდეგ კი ვალდებულებები და კაპიტალი.

ახლა განვიხილოთ რამდენიმე სამეურნეო ოპერაცია და იჩვენოთ, თითოეული მათგანი რა გავლენას მოახდენს ბალანსზე.

1. დაფუძნებული იქნა საბიუჯეტო ორგანიზაცია და მიმდინარე ანგარიშზე ჩაერიცხა 100000 ლარი.

აქტივები	ვალდებულებები	კაპიტალი
მიმდინარე ანგარიში 100000	–	წმინდა ღირებულება 100000
სულ აქტივები 100000	სულ ვალდებულებები –	სულ კაპიტალი 100000

შედეგი: აქტივები (100000) = ვალდებულებები (0) + კაპიტალი (100000)

2. შეძენილია 20000 ლარის ავეჯი. თანხა გადარიცხულია მიმდინარე ანგარიშიდან.

აქტივები	ვალდებულებები	კაპიტალი
მიმდინარე ანგარიში 80 000 ავეჯი 20 000	–	წმინდა ღირებულება 100 000
სულ აქტივები 100000	სულ ვალდებულებები –	სულ კაპიტალი 100 000

შედეგი: აქტივები (100000) = ვალდებულებები (0) + კაპიტალი (100000)

3. შეძენილია ავტომანქანა 10000 ლარად. თანხა გადარიცხულია მიმდინარე ანგარიშიდან.

აქტივები	ვალდებულებები	კაპიტალი
მიმდინარე ანგარიში 70 000		წმინდა ღირებულება 100 000
ავეჯი 20 000	-	
ავტომანქანა 10000		
სულ აქტივები 100000	სულ ვალდებულებები -	სულ კაპიტალი 100 000

შედეგი: აქტივები (100000) = ვალდებულებები (0) + კაპიტალი (100000)

4. გამოტანილია ბანკიდან სალაროში 5000 ლარი კომპიუტერის შესაძენად.

აქტივები	ვალდებულებები	კაპიტალი
მიმდინარე ანგარიში 65 000		წმინდა ღირებულება 100 000
ავეჯი 20 000	-	
ავტომანქანა 10000		
სალარო 5000		
სულ აქტივები 100000	სულ ვალდებულებები -	სულ კაპიტალი 100 000

შედეგი: აქტივები (100000) = ვალდებულებები (0) + კაპიტალი (100000)

5. მალაზია „ტექნიკოსი“-დან შეძენილია კომპიუტერი შეძღვევი გადახდის პირობით.

აქტივები	ვალდებულებები	კაპიტალი
მიმდინარე ანგარიში 65 000	ვალდებულებები მიწოდებიდან 5000	წმინდა ღირებულება 100 000
ავეჯი 20 000		
ავტომანქანა 10000		
სალარო 5000		
კომპიუტერი 5000		
სულ აქტივები 105000	სულ ვალდებულებები 5000	სულ კაპიტალი 100 000

შედეგი: აქტივები (105000) = ვალდებულებები (5000) + კაპიტალი (100000)

6. მალაზია „ტექნიკოსს“ სალაროდან გადაუხადეს 3000 ლარი. დანარჩენი გადახდილი იქნა მომავალში.

აქტივები	ვალდებულებები	კაპიტალი
მიმდინარე ანგარიში 65 000	ვალდებულებები მიწოდებიდან 2000	წმინდა ღირებულება 100000
ავეჯი 20 000		
ავტომანქანა 10000		
სალარო 2000		
კომპიუტერი 5000		
სულ აქტივები 102000	სულ ვალდებულებები 2000	სულ კაპიტალი 100000

შედეგი: აქტივები (102000) = ვალდებულებები (2000) + კაპიტალი (100000)

7. დარიცხულია თანამშრომელთა ხელფასი 25000 ლარი.

აქტივები	ვალდებულებები	კაპიტალი
მიმდინარე ანგარიში 65 000 ავეჯი 20 000 ავტომანქანა 10000 სალარო 2000 კომპიუტერი 5000 ხელფასის ხარჯი 25000	ვალდებულებები მიწოდებიდან 2000 გადასახდელი ხელფასები 25000	წმინდა ლირებულება 100 000
სულ აქტივები 127000	სულ ვალდებულებები 27000	სულ კაპიტალი 100 000

შედეგი: აქტივები (127000) = ვალდებულებები (27000) + კაპიტალი (100000)

8. საბიუჯეტო ორგანიზაციამ გაყიდა ავტომანქანა 10000 ლარად. თანხა შემოტანილია სალაროში.

აქტივები	ვალდებულებები	კაპიტალი
მიმდინარე ანგარიში 65 000 ავეჯი 20 000 სალარო 12000 კომპიუტერი 5000 ხელფასის ხარჯი 25 000	ვალდებულებები მიწოდებიდან 2 000 გადასახდელი ხელფასები 25 000	წმინდა ლირებულება 100 000
სულ აქტივები 127 000	სულ ვალდებულებები 27 000	სულ კაპიტალი 100 000

შედეგი: აქტივები (127000) = ვალდებულებები (27000) + კაპიტალი (100000)

9. გადარიცხულია ხელფასი 25000 ლარი ბანკიდან.

აქტივები	ვალდებულებები	კაპიტალი
მიმდინარე ანგარიში 40 000 ავეჯი 20 000 სალარო 12 000 კომპიუტერი 5 000 ხელფასის ხარჯი 25 000	ვალდებულებები მიწოდებიდან 2000	წმინდა ლირებულება 100 000
სულ აქტივები 102 000	სულ ვალდებულებები 2 000	სულ კაპიტალი 100 000

შედეგი: აქტივები (102000) = ვალდებულებები (2000) + კაპიტალი (100000)

10. ჩამოიწერა ხელფასის ხარჯები 25 000 ლარი.

აქტივები	ვალდებულებები	კაპიტალი
მიმდინარე ანგარიში 40 000 ავეჯი 20 000 სალარო 12 000 კომპიუტერი 5 000	ვალდებულებები მიწოდებიდან 2000	წმინდა ლირებულება 75 000
სულ აქტივები 77 000	სულ ვალდებულებები 2 000	სულ კაპიტალი 75 000

შედეგი: აქტივები (77000) = ვალდებულებები (2000) + კაპიტალი (100000)

1.4. საბიუჯეტო ორგანიზაციის ბუღალტრული აღრიცხვის ანგარიშთა გეგმის დახასიათება და ორმაგი ჩანარის მეთოდი.

როგორც ავლნიშნეთ, ბუღალტრული ბალანსი ასახავს ორგანიზაციის აქტივებს, ვალდებულებებსა და კაპიტალს ერთი გარკვეული თარიღისათვის. იმისათვის, რომ საბიუჯეტო ორგანიზაციის სამეურნეო ოპერაციები და მათ მიერ გამოწვეული ცვლილებები დინამიკაში იყოს წარმოდგენილი, შემოღებულია ბუღალტრული ანგარიშები.

ბუღალტრული ანგარიში იძლევა სამეურნეო საშუალებების, მათი წყაროების და ამ საშუალებებსა და წყაროებში მომხდარი ცვლილებების ასახვის საშუალებას.

ანგარიშები შეიძლება დავაჯგუფოთ გარკვეული ნიშნების მიხედვით, რასაც ანგარიშთა კლასიფიკაცია ეწოდება.

1. ბუღალტრულ ანგარიშგებასთან დამოკიდებულების მიხედვით;

2. ბუღალტრულ ბალანსთან დამოკიდებულების მიხედვით;

3. ანგარიშებში ასახული ობიექტების განზოგადების მოცულობის მიხედვით;

4. ეკონომიკური შინაარსის მიხედვით;

5. სტრუქტურის მიხედვით;

6. დანიშნულების მიხედვით.

ბუღალტრულ ანგარიშგებასთან დამოკიდებულების მიხედვით ანგარიშები იყოფა მუდმივ ანუ რეალურ და დროებით ანუ ნომინალურ ანგარიშებად.

მუდმივი ანგარიშები ეწოდება ისეთ ანგარიშებს, რომლებზედაც საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს ნაშთი რჩება. ეს ნაშთები ბალანსში გადაიტანება. ასეთია მაგალითად, მატერიალური მარაგების, ფულადი საშუალებების, ანგარიშსწორებების ამსახველი ანგარიშები.

დროებითია ისეთი ანგარიშები, რომლებიც საანგარიშო პერიოდის ბოლოს იხურება და ნაშთი არ რჩება. დროებითი ანგარიშებიდან თანხები ჩამოიწერება წმინდა ღირებ-

ულების ან მოგება-ზარალის ანგარიშზე. მათ მიეკუთვნება ხარჯებისა და შემოსავლების ანგარიშები, ბიუჯეტიდან დაფინანსება და სხვ.

ბუღალტრულ ბალანსთან დამოკიდებულების მიხედვით ანგარიშები იყოფა საბალანსო და ბალანსგარეშე ანგარიშებად.

საბალანსო ანგარიშებს მიეკუთვნება: არაფინანსური აქტივების, ფინანსური აქტივების, ფინანსური ვალდებულებების მატერიალური ფასეულობების, კაპიტალის, მოთხოვნებისა და ვალდებულებების ამსახველი ანგარიშები და სხვ.

ბალანსგარეშე ანგარიშები ისეთ სამეურნეო საშუალებებს ასახავენ, რომლებიც მოცემულ საბიუჯეტო ორგანიზაციას არ ეკუთვნის და დროებით იმყოფებიან სანარმოში. ასეთი ანგარიშებია: იჯარით აღებული ძირითადი აქტივები, პასუხსაგებ შენახვაზე მიღებული მატერიალური ფასეულობები, ხარჯებში ჩამოწერილი მარაგები ექსპლოატაციაში და სხვა.

ბალანსგარეშე ანგარიშები აქტიური ანგარიშებია. ჩვეულებრივი ანგარიშებისაგან განსხვავებით ამ ანგარიშებზე სამეურნეო ოპერაციები აისახება ერთმაგი გატარებით. მატერიალური ფასეულობების მიღება ან ძირითადი საშუალებების ექსპლოატაციაში გადმოცემა აისახება აღნიშნული ანგარიშების დებეტში, ხოლო გასვლა კრედიტში, სხვა ანგარიშებთან კორესპონდენციის გარეშე.

ანგარიშებში ასახული ობიექტის განზოგადების მოცულობის მიხედვით ანგარიშები იყოფა სინთეზურ და ანალიზურ ანგარიშებად.

სინთეზური ანგარიშები ბუღალტრული აღრიცხვის მთავარ რეგისტრში ანუ მთავარ ნიგში არიან განთავსებული. ისინი აქტივებს და ვალდებულებებს ასახავენ შეერთებულად, ამიტომ მათ ნაერთ ანგარიშებსაც უწოდებენ.

ანალიზურ ანგარიშებში აქტივები, ვალდებულებები და კაპიტალი აისახება დანაწილებულად. მაგალითად, მატერიალური მარაგების ანგარიში ზოგადად სინთეზური ანგარიშია, მაგრამ მარაგების ცალკეული სახეობების მიხედვით გახსნილი ანგარიშები ანალიზურია. ასევე, დე-

ბიტორების ანგარიში სინთეზურია, მაგრამ ცალკეული ორგანიზაციების მიმართ გახსნილი ანგარიშები ანალიზურია. ასეთივეა ვალდებულებების ამსახველი ანგარიშებიც.

ეკონომიკური შინაარსის მიხედვით ანგარიშთა კლასიფიკაციას საფუძვლად უდევს აღსარიცხავი ობიექტის ეკონომიკური შინაარსი, ე.ი. ის თუ რა აღირიცხება ამ ანგარიშზე. ამ ნიშნის მიხედვით შეიძლება გამოიყოს ანგარიშთა შემდეგი ჯგუფები:

1. აქტივების ამსახველი ანგარიშები;
2. ვალდებულებების ამსახველი ანგარიშები;
3. კაპიტალის ამსახველი ანგარიშები;
4. შემოსავლების ამსახველი ანგარიშები;
5. ხარჯების ამსახველი ანგარიშები.

აქტივების ამსახველი ანგარიშები ასახავენ საწარმოს აქტივებს. ეს ანგარიშები თავის მხრივ იყოფა:

1. ძირითადი საშუალებების ანგარიშებად;
2. საბრუნავი საშუალებების ანგარიშებად.

ძირითადი საშუალებების ანგარიშებს მიეკუთვნება ისეთი ანგარიშები, როგორიცაა: მიწის ნაკვეთები, შენობები, ნაგებობები, მანქანა-დანადგარები, სატრანსპორტო საშუალებები და სხვ.

საბრუნავი საშუალებების ამსახველ ანგარიშებს მიეკუთვნება:

1. მარაგების ანგარიშები;
2. ფულადი საშუალებების ანგარიშები;
3. მოთხოვნების ანგარიშები.

მარაგების ანგარიშები ასახავენ ისეთ რესურსებს, როგორიცაა მასალები, სათადარიგო ნაწილები, მცირეფასიანი საგნები, სათბობი და სანავი, სამშენებლო მასალები და სხვ.

ფულადი საშუალებების ანგარიშები ასახავენ საბიუჯეტო ორგანიზაციის ფულად საშუალებებს საღაროში და ბანკში, ხაზინაში, როგორც ეროვნულ ისე უცხოურ ვალუტაში.

მოთხოვნების ანუ დებიტორული დავალიანების ანგარიშები ასახავენ მოთხოვნებს სხვა საწარმოებისა და ორგა-

ნიზაციების, ასევე ფიზიკური პირების მიმართ, რომელიც წარმოიქმნა თანხების ან მატერიალური რესურსების გაცემის შედეგად. მოთხოვნა ორგანიზაციას შეიძლება წარმოექმნას თავისივე პერსონალისა და სხვათა მიმართ. მოთხოვნას წარმოადგენს აგრეთვე გაცემული ავანსები, მისაღები დივიდენდები, მისაღები პროცენტები და სხვ.

აქტივების ამსახველი ანგარიშები თავისი ბუნებით აქტიური ანგარიშებია. ამ ანგარიშების დებეტში იწერება აქტივების ზრდა (შემოსვლა), ხოლო კრედიტში შემცირება (გასვლა). საწყისი და საბოლოო ნაშთები შეიძლება იყოს მხოლოდ დებეტში.

ვალდებულებების ამსახველი ანგარიშები მოზიდულ საშუალებათა წყაროებს აღრიცხავენ. ვალდებულება შეიძლება წარმოიქმნას მასალების შეძენის, ელექტრო-ენერგიის, გაზის, წყალის და სხვა კომუნალური მომსახურების მიწოდების შედეგად. ვალდებულებებს ასახავენ აგრეთვე გადასახდელი ხელფასების, გადასახდელი გადასახადების, გადასახდელი პროცენტებისა და დივიდენდების, სასესხო დავალიანებების ანგარიშები.

ვალდებულებების ამსახველი ანგარიშები პასიური ანგარიშებია. ვალდებულებების ზრდა იწერება ამ ანგარიშების კრედიტში, დაფარვა დებეტში. საანგარიშო პერიოდის ბოლოს ნაშთი შეიძლება იყოს კრედიტის.

კაპიტალის ანგარიშები ორგანიზაციის, რესურსების წყაროებს ასახავენ. მათ მიეკუთვნება: წმინდა ღირებულების, გაუნაწილებელი მოგებისა და დაუფარავი ზარალის ანგარიშები.

შემოსავლების ამსახველ ანგარიშებზე ორგანიზაციის მიერ მიღებული შემოსავლები აღირიცხება.

შემოსავლების ამსახველი ანგარიშები პასიური ანგარიშებია, რომელთა კრედიტში იწერება შემოსავლების მიღება (ზრდა), ხოლო დებეტში, შემცირება (კლება). შემოსავლების ამსახველი ანგარიშები დროებითი (ნომინალური) ანგარიშებია, რის გამოც ისინი საანგარიშო პერიოდის ბოლოს იხურება წმინდა ღირებულების ანგარიშთან კორესპონდენციით.

ხარჯების ამსახველ ანგარიშებზე აღირიცხება ორგანიზაციის მიერ გაწეული ხარჯები: მასალებზე, სანვაზე, ხელფასებზე, ელექტროენერგიაზე, გაზზე, კომუნალურ მომსახურებაზე და სხვ.

ხარჯების ანგარიშები თავიანთი ბუნებით აქტიური ანგარიშებია, რომელთა დებეტი იწერება ხარჯების ზრდა (დარიცხვა). კრედიტი – შემცირება (ჩამონერა). საანგარიშო პერიოდის ბოლოს ხარჯების ანგარიშები შემოსავლების ანგარიშების მსგავსად იხურება წმინდა ღირებულების ანგარიშთან კორესპონდენციით.

სტრუქტურის მიხედვით ბუღალტრული ანგარიშების კლასიფიკაცია ემყარება ანგარიშებში სამეურნეო ოპერაციების ჩანერის პრინციპს. ე.ი. იმას, თუ როგორ ხდება თითოეულ ანგარიშში სამეურნეო ოპერაციების ჩანერა. რა იწერება ამ ანგარიშის დებეტი და რა კრედიტი. ანგარიშის რომელი მხარე გვიჩვენებს ზრდას (მატებას), და რომელი – შემცირებას (კლებას), ანგარიშის რომელ მხარეს შეიძლება დარჩეს ნაშთი (საღდო) და ა.შ. ამ თვალსაზრისით ანგარიშები იყოფა სამ ძირითად ჯგუფად:

- აქტიურ ანგარიშებად;
- პასიურ ანგარიშებად;
- აქტიურ-პასიურ ანგარიშებად.

აქტიური ეწოდება ისეთ ანგარიშებს, რომლებიც ასახავენ ორგანიზაციის აქტივებს, ანუ მატერიალურ-ნივთობრივი სახე გააჩნიათ. შესაძლებელია ნივთობრივი სახე არ ქონდეთ, მაგრამ მაინც აქტიურია. აქტიურ ანგარიშებს მიეკუთვნება: ფულადი საშუალებების ამსახველი ანგარიშები, როგორცაა ნაღდი ფული საღაროში, ფული საბანკო ანგარიშებზე, ძირითადი საშუალებების ანგარიში, მცირეფასიანი საგნების ანგარიში, მოთხოვნებისა და ხარჯების ანგარიშები.

პასიური ანგარიშები ეწოდება ისეთ ანგარიშებს, რომლებიც ასახავენ ბალანსის პასივებს. ასეთია მაგალითად, წმინდა ღირებულება, ბიუჯეტიდან დაფინანსება, გაუნაწილებელი მოგება ვალდებულებები მიწოდებიდან, ბანკის სესხები,

გადასახდელი ხელფასები, გადასახდელი გადასახადები, ძირითადი საშუალებების ცვეთა, შემოსავლები და სხვ.

აქტიურ-პასიურ ანგარიშებს ორადი ბუნება გააჩნიათ. იმის მიხედვით თუ ნაშთი რომელ მხარეს იქნება ისინი ხან აქტიური, ხან პასიური. აქტიურ-პასიურ ანგარიშებს მიეკუთვნება „მოგება-ზარალის“ ანგარიში, რამდენადაც ეს ნაშთი შეიძლება იყოს კრედიტის მხარეს, რაც მოგებას ნიშნავს და დებეტის მხარეს, რაც ზარალს ნიშნავს.

ნებისმიერ ანგარიშს ორი მხარე აქვს: მარცხენა და მარჯვენა, რომელსაც შესაბამისად ეწოდებათ დებეტი და კრედიტი. გრაფიკულად ანგარიში შეიძლება წარმოვადგინოთ რუსული T-ს ფორმით.

ანგარიშების ერთმანეთთან დაკავშირებას ანგარიშთა კორესპონდენცია ანუ ბუღალტრული მუხლი ეწოდება. ერთი და იმავე სამეურნეო ოპერაცია ერთდროულად აისახება ორ ან რამდენიმე ანგარიშზე. ორ ანგარიშზე ასახვას მარტივი მუხლი ეწოდება, რამდენიმე ანგარიშზე ასახვას რთული მუხლი.

ანგარიშზე საწყისი და საბოლოო ნაშთები შეიძლება იყოს ან არ იყოს. თუ მაგალითად საანგარიშო პერიოდის ბოლოს საღაროში თანხა არ არის, მაშინ საღაროს ანგარიშზე ნაშთი არ იქნება.

აქტიურ ანგარიშზე საწყისი ნაშთი, პირველი ოპერაცია და საბოლოო ნაშთი იწერება დებეტი. პასიურ ანგარიშზე პირიქით, საწყისი ნაშთი, პირველი ოპერაცია და საბოლოო ნაშთი იწერება კრედიტში.

საანგარიშო პერიოდის განმავლობაში დებეტი და კრედიტი გაკეთებული ჩანაწერების ჯამს ბრუნვა ეწოდება. შესაბამისად გვაქვს დებეტის ბრუნვა და კრედიტის ბრუნვა.

აქტიურ ანგარიშზე საბოლოო ნაშთი, რომ გამოვიყვანოთ ექცევით შემდეგნაირად: საწყის ნაშთს ვუმატებთ დებეტის ბრუნვას, ვაკლებთ კრედიტის ბრუნვას და ვწერთ დებეტი.

პასიურ ანგარიშზე ნაშთის გამოსაყვანად ვიქცევით პირიქით. კრედიტის საწყის ნაშთს ვუმატებთ კრედიტის ბრუნვას, ვაკლებთ დებეტის ბრუნვას და ვწერთ კრედიტი.

აქტიურ ანგარიშებზე საშუალებათა ზრდა, მაგალითად მასალების შეძენა, ხარჯის გაწევა და სხვა ამგვარი ოპერაციები იწერება დებეტში, ხოლო საშუალებათა შემცირება, მათი ჩამოწერა, გასვლა – კრედიტში. პასიურ ანგარიშზე პირიქით, ზრდა და მატება იწერება კრედიტში, შემცირება და გასაღები დებეტში.

ბუღალტრული აღრიცხვის ანგარიშთა გეგმა. ანგარიშების გარკვეული სისტემით დაჯგუფებას ანგარიშთა გეგმა ეწოდება. ანგარიშთა გეგმის გარეშე აღრიცხვა პრაქტიკულად შეუძლებელია. მოქმედი ანგარიშთა გეგმა დამტკიცებულია საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს 2007 წლის 28 დეკემბრის №1321 ბრძანებით და ძალაშია 2008 წლის 1 იანვრიდან.

ანგარიშთა გეგმა შედგება განაყოფების, ჯგუფებისა და ცალკეული ანგარიშებისაგან.

აღსანიშნავია, რომ მოცემული ანგარიშთა გეგმა საბიუჯეტო ორგანიზაციებშია შეიძლება გამოიყენოს უცვლელი ფორმით, ან საქმიანობის სპეციფიკიდან გამომდინარე შეიმუშაონ ბუღალტრული აღრიცხვის სპეციფიკური მეთოდური მითითებები, შიდა აღრიცხვის წესები და ფორმები და შეათანხმონ ფინანსთა სამინისტროსთან.

ახლა განვიხილოთ რამდენიმე სამეურნეო ოპერაცია და შევადგინოთ ბუღალტრული გატარებები. ავხსნათ, რატომ ჩაიწერა ესა თუ ის ოპერაცია შესაბამისი ანგარიშების დებეტში ან კრედიტში.

1. ხაზინიდან სალაროში გამოტანილია 1000 ლარი
 დებეტი 1100 „სალარო“ 1000
 კრედიტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში საკასო ხარჯებისათვის“ 1000
2. სალაროდან გაცემულია ანგარიშვალდებულ პირზე 500 ლარი
 დებეტი – 1420 „მოთხოვნები პერსონალის მიმართ“ 500
 კრედიტი – 1100 „სალარო“ 500

3. დარიცხულია მოსამსახურეთა ხელფასი 4000 ლარი
 დებეტი – 7111 „ხელფასის ხარჯი“ 4000
 კრედიტი – 3231 „გადასახდელი ხელფასები“ 4000

4. ანგარიშვალდებულმა პირმა შეიძინა 1000 ლარის სა-
 კანცელარიო ნივთები
 დებეტი – 2227 „მცირეფასიანი საგნები“ 1000
 კრედიტი – 1420 „მოთხოვნები პერსონალის მიმართ“ 1000

5. დარიცხულია ძირითადი საშუალებების ცვეთა 3000 ლარი
 დებეტი – 7310 „ძირითადი აქტივების ცვეთა“ 3000
 კრედიტი – 2100 „ძირითადი აქტივები“ 3000

6. სალაროდან გაცემულია მოსამსახურეთა ხელფასი –
 3200 ლარი
 დებეტი – 3231 „გადასახდელი ხელფასები“ 3200
 კრედიტი – 1100 „სალარო“ 3200

7. დაუკავდათ მოსამსახურეებს საშემოსავლო გადა-
 სახადი 800 ლარი.
 დებეტი – 3231 „გადასახდელი ხელფასები“ 800
 კრედიტი – 3222 „გადასახდელი საშემოსავლო გადასახდელი“ 800

8. ჩამოიწერა ექსპლუატაციაში გადაცემული მცირე-
 ფასიანი საგნები.

- დებეტი – 7200 „საქონლისა დამომსახურების გამოყენება“ 500
 კრედიტი – 2227 „მცირეფასიანი საგნები“ 500

9. დარიცხულია მოხმარებული ელექტროენერგიის ლი-
 რებულება 700 ლარი.

- დებეტი – 7821 „სხვადასხვა ხარჯები“ 700
 კრედიტი – 3210 „ვალდებულებები მონოდებიდან“ 700

10. შეძენილია ძირითადი საშუალებები (შენობა) 50000
 ლარის, თანხა გადარიცხულია ხაზინიდან.

- დებეტი – 2110 „შენობა-ნაგებობები“ 50 000
 კრედიტი – 1221 „ანგარიში ხაზინაში საკასო ხარჯებისათვის“ 50 000

1.5. სამეურნეო ოპერაციების ასახვა ბუღალტრულ ანგარიშებზე და ბალანსის შედგენა

საბიუჯეტო ორგანიზაციის ბალანსი წლის დასაწყისში შემდეგ სურათს იძლევა:

საბიუჯეტო ორგანიზაციის ბალანსი წლის დასაწყისში

აქტივები	ვალდებულებები და კაპიტალი
ნაღდი ფული სალაროში (110) 1000 ანგარიში ხაზინაში (1221) 50000 მოთხოვნები მივლინებით (1421) 15000 წინასწარ გადახდილი საიჯარო ქირა (1441) 24000 შენიშნულ ნაგებობები (2110) 200000 საბიუჯეტო საშუალებები (2121) 15000 სათადარიგო ნაწილები (2226) 20000 სხვა მატერიალური მარაგები (2227) 30000 სულ აქტივები 355000	ვალდებულებები მიწოდებიდან (3210) 150000 გადასახდელი საშემოსავლო გადასახადი (3222) 8000 გადასახდელი ხელფასები (3231) 40000 ვალდებულებები მივლინებით (3234) 5000 წინასწარ მიღებული საიჯარო ქირა (3241) 12000 სხვა დანაწილები კრედიტორული დავალიანებები (3240) 90000 წმინდა ღირებულება (5100) 50000 სულ ვალდებულებები და კაპიტალი 355000

პირველ კვარტალში ადგილი ჰქონდა შემდეგ ოპერაციებს.

1. შეძენილია 25000 ლარის მატერიალური მარაგები. თანხა გადარიცხული არ არის.

დებეტი 2227 „მატერიალური მარაგები“ 25 000

კრედიტი 3210 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“ 25 000

2. დახარჯულია 15000 ლარის მატერიალური მარაგები

დებეტი 7200 „საქონელი და მომსახურება“ 15 000

კრედიტი 2227 „მატერიალური მარაგები“ 15 000

3. ხაზინის ანგარიშზე ბიუჯეტიდან ჩარიცხულია 80000 ლარი სხვადასხვა ხარჯებისათვის

დებეტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“ 80000

კრედიტი 4100 „დაფინანსება ბიუჯეტიდან“ 80000

4. ხელფასების გასაცემად ბანკიდან (ხაზინიდან) გამოტანილია სალაროში 30000 ლარი

დებეტი 1110 „სალარო“ 30 000

კრედიტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“ 30 000

5. დაკავებულია მოსამსახურეთა ხელფასიდან საშემოსავლო გადასახადი 6 000 ლარი.

დებეტი 3231 „გადასახდელი ხელფასები“ 6000

კრედიტი 3222 „გადასახდელი საშემოსავლო გადასახადი“ 6000

6. ბიუჯეტში გადარიცხულია საშემოსავლო გადასახადი 6000 ლარი

დებეტი 3222 „გადასახდელი საშემოსავლო გადასახადი“ 6000

კრედიტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“ 6000

7. შეძენილია 5000 ლარის საწვავი, თანხა გადახდილი არ არის

დებეტი 2227 „მატერიალური მარაგები“ 5000

კრედიტი 3210 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“ 5000

8. დარიცხულია საბიუჯეტო ორგანიზაციის მიერ მოხმარებული ელექტროენერგიის ღირებულება 800 ლარი.

დებეტი 7200 „საქონელი და მომსახურება“ 800
კრედიტი 3210 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“ 800

9. მიმწოდებელზე გადარიცხულია ელექტროენერგიის ღირებულება 500 ლარი

დებეტი 3210 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“ 500
კრედიტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“ 500

10. უსასყიდლოდ მიღებულია 25000 ლარის სატრანსპორტო საშუალებები.

დებეტი 2121 „სატრანსპორტო საშუალებები“ 25 000
კრედიტი 5100 „წმინდა ღირებულებები“ 25 000

11. ინვენტარიზაციის შედეგად აღმოჩენილია 4000 ლარის სათადარიგო ნაწილების დანაკლისი.

დებეტი 1422 „მოთხოვნები დანაკლისებით“ 4 000
კრედიტი 2226 „სათადარიგო ნაწილები“ 4 000

12. სასამართლოს გადაწყვეტილებით 4000 ლარის დანაკლისის გადახდევინება შეუძლებელი გახდა. დამნაშავე პირი ცნეს გადახდის უუნაროდ.

დებეტი 7820 „სხვადასხვა ხარჯები“ 4 000
კრედიტი 1422 „მოთხოვნები დანაკლისებით“ 4 000

13. სტიქიური უბედურების გამო ბალანსიდან ჩამოიწერა შენობა რომლის ნარჩენი ღირებულება 30000 ლარს შეადგენდა.

დებეტი 7320 „შემთხვევითი დაზიანებით გამოწვეული დანაკარგები“ 30 000
კრედიტი 2110 „შენობა-ნაგებობები“ 30 000

14. გადახდილია ძირითადი საშუალებების საიჯარო გადასახადი 2500 ლარი.

დებეტი 7200 „საქონელი და მომსახურება“ 2500
კრედიტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“ 2500

15. ძირითად საშუალებების რემონტზე დახარჯულია 12 000 ლარის სამშენებლო მასალები.

დებეტი 7200 „საქონელი და მომსახურება“ 12 000
კრედიტი 2227 „მატერიალური მარაგები“ 12 000

16. საბიუჯეტო ორგანიზაციის ძირითადი საშუალებების დაშლის შედეგად მიღებულია 8000 ლარის სამშენებლო მასალები.

დებეტი 2227 „მატერიალური მარაგები“ 8 000
კრედიტი 6450 „სხვა არა კლასიფიცირებული შემოსავლები“ 8 000

17. საერთაშორისო ორგანიზაციიდან მიღებულია 500000 ლარის სტრატეგიული დანიშნულების მარაგები.

დებეტი 2210 „სტრატეგიული მარაგები“ 500000
კრედიტი 6300 „გრანტები“ 500000

18. სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებისათვის მოსამსახურებზე გაცემულია 10000 ლარის მატერიალური მარაგები

დებეტი 7200 „საქონელი და მომსახურება“ 10000
კრედიტი 2227 „მატერიალური მარაგები“ 10000

19. მივლინებაში გაგზავნილ პირს ანგარიშზე გადაერიცხა 7000 ლარი.

დებეტი 1421 „მოთხოვნები მივლინებით“ 7000
კრედიტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“ 7000

20. მივლინებიდან დაბრუნებულმა პირმა წარმოადგინა ანგარიში, რომლის მიხედვითაც ჩამოენერა ადრე გაცემული 16000 ლარი.

დებეტი 7200 „საქონელი და მომსახურება“ 16000
კრედიტი 1421 „მოთხოვნები მივლინებით“ 16000

21. ხაზინიდან წინასწარი იქნა გადახდილი მომსახურების ღირებულება 3000 ლარი
 დებეტი 1442 „მოთხოვნები წინასწარი გადახდებით“ 3000
 კრედიტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“ 3000

22. დარიცხულია გაცემული სესხის მიხედვით მისაღები 20000 ლარის პროცენტი.
 დებეტი 1443 „მისაღები პროცენტები“ 20000
 კრედიტი 6411 „პროცენტები“ 20000

23. დარიცხულია აღებული სესხის პროცენტი 16 000 ლარი.
 დებეტი 7400 „პროცენტი“ 16000
 კრედიტი 3243 „გადასახდელი პროცენტები“ 16000

24. 3000 ლარის გაუცემელი ხელფასი გადატანილი იქნა დეპონენტების ანგარიშზე.
 დებეტი 3231 „გადასახდელი ხელფასები“ 3000
 კრედიტი 3238 „ვალდებულებები დეპონენტების მიმართ“ 3000

25. მუშა-მოსამსახურეებს ხელფასიდან დაუკავდათ სა-
 ნევრო ანარიცხები 4000 ლარი.
 დებეტი 3231 „გადასახდელი ხელფასები“ 4000
 კრედიტი 3245 „გადასახდელი სანევროები“ 4000

26. გადარიცხული იქნა 10000 ლარის საპროცენტო ხარჯები
 დებეტი 3243 „გადასახდელი პროცენტები“ 10000
 კრედიტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“ 10000

27. დაფარულია სხვადასხვა კრედიტორული დავალ-
 იანებები 41000 ლარის.
 დებეტი 3240 „სხვა კრედიტორული დავალიანებები“ 41 000
 კრედიტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“ 41 000
 ზემოაღნიშნული გატარებებით ბუღალტრულ ანგარიშე-
 ბზე აისახა ძირითადი სამეურნეო ოპერაციები, მაგრამ საა-
 ღრიცხვო ციკლი ჯერ კიდევ დასრულებული არ არის.

სააღრიცხვო ციკლის დასრულებისა და ბალანსის შეს-
 ჯდენად, საჭიროა დამასრულებელი ოპერაციების გა-
 კეთება. პირველყოვლისა, შესაბამისი პერიოდის დადგო-
 მისთანავე ხარჯების და შემოსავლების ანგარიშებზე უნდა
 აღსაწოთ ის ხარჯები და შემოსავლები რომელიც მოცემულ
 სააღრიცხვო პერიოდს ეკუთვნის. ამის შემდეგ საჭიროა
 დაიხუროს „ხარჯების“, „შემოსავლების“, „ბიუჯეტიდან
 მიღებული დაფინანსების“ ანგარიშები. ეს ანგარიშები
 იხსრება 5100 „წმინდა ღირებულება“ ანგარიშთან კორე-
 სპონდენციით.

28. შესაბამისი პერიოდის დადგომის შემდეგ დაიხურა
 (44) ანგარიში „წინასწარ გადახდილი იჯარა“ 24 000 ლარი.
 დებეტი 7200 „საქონელი და მომსახურება“ 24 000
 კრედიტი 1441 „წინასწარ გადახდილი იჯარა“ 24 000

29. შესაბამისი პერიოდის დადგომის შემდეგ დაიხურა
 1442 ანგარიში „მოთხოვნები წინასწარი გადახდებით“
 3000 ლარი.
 დებეტი 7200 „საქონელი და მომსახურება“ 3 000
 კრედიტი 1442 „მოთხოვნები წინასწარი გადახდებით“ 3 000

30. დაიხურა 7200 ანგარიში „საქონელი და მომსახუ-
 რება“ 83300 ლარი.
 დებეტი 5100 „წმინდა ღირებულება“ 83300
 კრედიტი 7200 „საქონელი და მომსახურება“ 83300

31. დაიხურა 7820 ანგარიში „სხვადასხვა ხარჯები“ 4000 ლარი.
 დებეტი 5100 „წმინდა ღირებულება“ 4000
 კრედიტი 7820 „სხვადასხვა ხარჯები“ 4000

32. დაიხურა 7320 ანგარიში „ძირითადი საშუალებების
 მორალური ცვეთა და დაზიანებით გამოწვეული დანაკარ-
 გები“ 30 000 ლარი.
 დებეტი 5100 „წმინდა ღირებულება“ 30 000
 კრედიტი 7320 „ძ.ს. მორალური ცვეთა“ 30 000

33. დაიხურა 7400 ანგარიში „პროცენტი“ 16 000 ლარი.
 დებეტი 5100 „წმინდა ღირებულება“ 16 000
 კრედიტი 7400 „პროცენტი“ 16 000

34. შესაბამისი პერიოდის დადგომის შემდეგ წინასწარ მიღებული საიჯარო ქირა 12 000 ლარი. (ანგ. 3241) აისახა შემოსავლებში
 დებეტი 3241 „წინასწარ მიღებული იჯარა“ 12 000
 კრედიტი 6450 „სხვა არაკლასიფიცირებული შემოსავლები“ 12 000

35. დაიხურა 4100 ანგარიში „ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსება“ 80000 ლარი
 დებეტი 4100 „დაფინანსება“ 80 000
 კრედიტი 5100 „წმინდა ღირებულება“ 80 000

36. დაიხურა 6450 ანგარიში „სხვა არაკლასიფიცირებული შემოსავლები“ 20000
 დებეტი 6450 „სხვა არაკლასიფიცირებული შემოსავლები“ 20000
 კრედიტი 5100 „წმინდა ღირებულება“ 20000

37. დაიხურა 6300 ანგარიში „გრანტები“ 50 000
 დებეტი 6300 „გრანტები“ 50 000
 კრედიტი 5100 „წმინდა ღირებულება“ 50 000

38. დაიხურა 6411 ანგარიში „პროცენტები“ 20000
 დებეტი 6411 „პროცენტები“ 20000
 კრედიტი 5100 „წმინდა ღირებულება“ 20000

ყოველივე ზემოაღნიშნული ავსახოთ სქემატურად:

2227 „სხვა მატერიალური მარაგები“ კ	
6. 30 000	2) 15 000
1) 25 000	15) 12 000
7) 5000	18) 10 000
16) 8000	
ბრ. 38 000	ბრ. 37 000
6. 31 000	

3210 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“ კ	
7) 500	6. 150 000
	1) 25 000
	7) 5000
	8) 800
ბრ. 500	ბრ. 30 800
	6. 180 300

1110 „სალარო“ კ	
6. 1000	
4) 30 000	
ბრ. 30 000	ბრ. –
6. 31 000	

1421 „მოთხოვნები მივლინებით“ კ	
6. 15 000	20) 16 000
19) 7000	
ბრ. 7000	ბრ. 16 000
6. 6000	

დ	1221 „ანგარიში ხაზინაში“	კ
6. 50 000	4) 30 000	
3) 80 000	6) 6000	
	9) 500	
	14) 2500	
	19) 7000	
	21) 3000	
	26) 10 000	
	27) 41 000	
ბრ. 80 000	ბრ. 100 000	
6. 30 000		

დ	7200 „საქონელი და მომსახურება“	კ
2) 15 000	30) 83 300	
8) 800		
14) 2500		
15) 12 000		
18) 10 000		
20) 16 000		
28) 24 000		
29) 3000		
ბრ. 83 300	ბრ. 83 300	
6. –	6. –	

დ	2121 „სანტრანსპორტო საშუალებები“	კ
6. 15 000		
10) 25 000		
ბრ. 25 000	ბრ. –	
6. 40 000		

დ	2226 „სათადარიგო ნაწილები“	კ
6. 20 000	11) 4000	
ბრ. –	ბრ. 4000	
6. 16 000		

დ	1441 „წინასწარ გადახდილი საიჯარო ქირა“	კ
6. 24 000	28) 24 000	
ბრ. –	ბრ. 24 000	
6. –		

დ	2110 „შენობა-ნაგებობები“	კ
6. 200 000	13) 30 000	
ბრ. –	ბრ. 230 000	
6. 170 000		

დ	3231 „გადასახდელი ხელფასები“	კ
5) 6000	6. 40 000	
24) 3000		
25) 4000		
ბრ. 13 000	ბრ. –	
	6. 27 000	

დ	3222 „გადასახდელი საშემოსავლო გადასახადი“	კ
6) 6000	6. 8000	
	5) 6000	
ბრ. 6000	ბრ. 6000	
	6. 8000	

დ	3241 „წინასწარ მიღებული იჯარა“	კ
34) 12 000	6. 12 000	
ბრ. 12 000	ბრ. –	
	6. –	

დ	3234 „ვალდებულებები მივლინებით“	კ
	6. 5000	
ბრ. –	ბრ. –	
	6. 5000	

დ	1442 „მოტოცენები წინასწარი გადახდებით“	კ
21) 3000	29) 3000	
ბრ. 3000	ბრ. 3000	
6. –	6. 5000	

დ	7820 „სხვადასხვა ხარჯები“	კ
12) 4000	31) 4000	
ბრ. 4000	ბრ. 4000	
6. –		

დ	1422 „მოტოცენები დანაკლისებით“	კ
11) 4000	12) 4000	
ბრ. 4000	ბრ. 4000	
	6. –	

დ	7820 „ძირითადი საშუალებებით მორალური ცვეთა“	კ
13) 30 000	32) 30 000	
ბრ. 30 000	ბრ. 30 000	
6. –		

დ	4100 „დაფინანსება ბიუჯეტიდან“	კ
15) 80 000	3) 80 000	
ბრ. 80 000	ბრ. 80 000	
	6. –	

დ	2210 „სტრატეგიული მარაგები“	კ
17) 500 000		
ბრ. 500 000	ბრ. –	
6. 500 000		

დ	6300 „გრანტები“	კ
37) 500 000	17) 500 000	
ბრ. 500 000	ბრ. 500 000	
	6. –	

დ	1443 „მისაღები პროცენტები“	კ	5245 „გადასახდელი საწევროები“
22) 20 000			25) 4000
ბრ. 20 000	ბრ. –		ბრ. 4000
გ. 20 000			გ. 4000

დ	7400 „პროცენტი“	კ	5100 „წმინდა ღირებულება“
23) 16 000	33) 16 000		გ. 50 000
ბრ. 16 000	ბრ. 16 000		10) 25 000
გ. –			35) 80 000
			36) 20 000
			37) 500 000
			38) 20 000

დ	3240 „სხვა დანარჩენი კრედიტორული დავალიანება“	კ	ბრ. 133 300
27) 41 000	გ. 90 000		ბრ. 645 000
ბრ. 41 000	ბრ. –		გ. 561 700
	გ. 49 000		

დ	3243 „გადასახდელი პროცენტები“	კ	6450 „სხვა არაკლასიფიცირებული შემოსავალები“
26) 10 000	23) 16 000		16) 8000
ბრ. 10 000	ბრ. 49 000		34) 12 000
	გ. 6000		ბრ. 20 000
			გ. –

დ	3238 „ვალდებულებები დეპონენტების მიმართ“	კ	6411 „პროცენტები“
	24) 3000		30) 20 000
ბრ. –	ბრ. 3000		22) 20 000
	გ. 3000		ბრ. 20 000
			გ. –

საბოუჯეტო ორგანიზაციის ბალანსი პირველი კვარტლის ბოლოს

ზემოაღნიშნული ანგარიშებიდან საბოლოო ნაშთები გადაიტანება ბუღალტრულ ბალანსში, რომელიც შემდეგ სახეს მიიღებს.

აქტივები	ვალდებულებები და კაპიტალი
ნაღდი ფული სალაროში (1110) 31000 ანგარიში ხაზინაში (1221) 30000 მოთხოვნები მივლინებით (1421) 6000 მისაღები პროცენტები (1443) 20000 შენიშნული ნაგებობები (2110) 170000 სატრანსპორტო საშუალებები (2121) 40000 სათადარიგო ნაწილები (2226) 16000 სხვა მატერიალური მარაგები (2227) 31000	ვალდებულებები მონოდებიდან (3210) 180300 გადასახდელი სამუშაოვლო გადასახადი (3222) 8000 გადასახდელი ხელფასები (3231) 27000 ვალდებულებები მივლინებით (3234) 5000 ვალდებულებები დეპონენტების მიმართ (3238) 3000 გადასახდელი პროცენტები (3243) 6000 გადასახდელი სანაწარმები (3245) 4000 სხვა დანარჩენი კრედიტორული დავალიანებები (3240) 49000 ნმინდა ღირებულება (5100) 561700
სულ აქტივები 844000	სულ ვალდებულებები და კაპიტალი 844000

თავი II

არაფინანსური აქტივების აღრიცხვა.

2.1. არაფინანსური აქტივების კლასიფიკაცია

საბოუჯეტო კლასიფიკაციის მიხედვით, არაფინანსური აქტივები ჯგუფდება შემდეგნაირად:

1. ძირითადი აქტივები;
2. მატერიალური მარაგები;
3. ფასეულობები.
4. მინაქ;
5. ნიადაგი;
6. სხვა ბუნებრივი აქტივები;
7. არამატერიალური აქტივები.

არაფინანსურ აქტივებზე შეიძლება გავლენა მოახდინოს ისეთმა ოპერაციებმა, როგორიცაა: შეძენა, უსასყიდოდ მიღება, გაცვლა, წარმოება ან მშენებლობა, გაყიდვა, უსასყიდოდ გადაცემა, საკუთარი საჭიროებისათვის გამოყენება, განახლება, რეკონსტრუქცია ან გაფართოება, ძირითადი კაპიტალის მოხმარება.

არაფინანსურ აქტივებთან დაკავშირებული ზემოაღნიშნული ოპერაციები საბოლოო ჯამში შეიძლება კლასიფიცირებული იქნეს, როგორც: აქტივების მიღება, გასვლა ან ძირითადი კაპიტალის მოხმარება.

ძირითადი აქტივების თავდაპირველი ღირებულებით აღიარების შემდეგ მათ ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული დასახარჯები, რაც იწვევს აქტივების არსებით გაუმჯობესებას, აუმჯობესებს საექსპლუატაციო თვისებებს, ზრდის წარმოების მოცულობას ან მნიშვნელოვნად ახანგრძლივებს აქტივის სასარგებლო მომსახურების ვადას, წარმოადგენს კაპიტალურ რემონტს. კაპიტალურ რემონტზე განეული ხარჯები ემატება ძირითადი აქტივების საბალანსო ღირებულებას და აღირიცხება როგორც ძირითადი აქტივების მიღება.

ძირითადი აქტივების მოვლა-შენახვაზე და მიმდინარე რემონტზე დახარჯული საქონლისა და მომსახურების ღირებულება, რაც გავლენას არ ახდენს მათ სანარმოო სიმძლავრეზე, ხარისხზე, მომსახურების გაუმჯობესებაზე ან სასიცოცხლო ციკლზე, განიხილება, როგორც საქონლისა და მომსახურების გამოყენება და აღიარდება ხარჯებად.

გარკვეული თავისებურებებით ხასიათდება იარაღისა და ჯავშნიანი სატრანსპორტო საშუალებების შეძენა ძალოვან უწყებებში. კერძოდ, იარაღი და ჯავშნიანი სატრანსპორტო საშუალებები, რომელიც შეძენილია პოლიციის ან უშიშროების სამსახურების მიერ, ითვლება ძირითადი აქტივების მიღებად, ხოლო სამხედრო ძალების მიერ შეიარაღებისა და მისი ამოქმედებისათვის საჭირო აღჭურვილობის შესყიდვა განიხილება, როგორც საქონლისა და მომსახურების გამოყენების ხარჯი.

არაფინანსური აქტივები აღრიცხვაში აისახება მაშინ როდესაც ხდება მათზე საკუთრების უფლების მოპოვება ან დათმობა.

2.2 ძირითადი აქტივების (საშუალებების) აღრიცხვა.

ძირითადი აქტივები მოიცავს იმ მატერიალურ-ნივთობრივ ფასეულობას, რომლებიც ერთ წელზე მეტი ხნის განმავლობაში მრავალჯერადად ან განუწყვეტილად გამოიყენება ნარმოების ან მომსახურების პროცესში და რომელთა ღირებულებაც 500 ლარი და მეტია. ამასთან ერთად ძირითადი აქტივები უნდა აკმაყოფილებს აქტივად აღიარებისათვის განსაზღვრულ მოთხოვნებს.

მოქმედი ინსტრუქციის შესაბამისად ძირითადი აქტივები აღიარდება შემდეგ ბუღალტრულ ანგარიშებზე:

2100 ანგარიშზე – „ძირითადი აქტივები“ – აღიარდება: შენობა-ნაგებობები, მანქანა-დანადგარები და სხვა ძირითადი აქტივები.

2110 ანგარიშზე – „შენობა-ნაგებობები“ – აღიარდება:

საცხოვრებელი შენობები, არასაცხოვრებელი შენობები და სხვა ნაგებობები. მოცემულ კატეგორიაში აღიარდება აგრეთვე ისტორიული ძეგლები, როგორცაა: განსაკუთრებული არქიტექტურული, ისტორიული და კულტურული მნიშვნელობის ნაგებობი ან მიწის ნაკვეთები.

2111 ანგარიშზე – „საცხოვრებელი შენობები“ – აღიარდება ის შენობები, რომლებიც მთლიანად ან უმთავრესად საცხოვრებელი მიზნებისათვის გამოიყენება. მათ მიეკუთვნება აგრეთვე საცხოვრებელი ფურგონები და ავტომობილები, სამხედრო პირებისათვის შეძენილი საცხოვრებელი შენობები და სხვ.

2112 ანგარიშზე – „არასაცხოვრებელი შენობები“ – აღიარდება: საცხოვრებელი შენობების გარდა ყველა სხვა შენობა, მათ შორის: საოფისე და ადმინისტრაციული შენობები, სკოლები, საავადმყოფოები, საწყობები, სანარმოო და სავაჭრო დანიშნულების შენობები, სასტუმროები და რესტორნები; სამხედრო მიზნებისათვის შეძენილი სამოქალაქო შენობები და სხვ.

2113 ანგარიშზე – „სხვა ნაგებობები“ – აღიარდება: ისტრასტრუქტურული დანიშნულების მქონე აქტივები და ყველა ის ნაგებობა რომელიც არ განეკუთვნება შენობა-ნაგებობების სხვა ზემოთჩამოთვლილ კატეგორიებს, კერძოდ, საგზაო მაგისტრალები, ქუჩები, გზები, ხიდები, გვირაბები, რკინიგზა, მეტროპოლიტენი, აეროდრომის ასაფრენი ბილიკები; საკანალიზაციო და წყლის მომარაგების სისტემები, ნავსადგურები, დამბა და სხვა ჰიდროტექნიკური ნაგებობები; საკომუნიკაციო საშუალებები, ელექტროგადამცემი სახეები და მილსადენები; ღია სპორტული დარბაზები და სხვა დასასვენებელი ნაგებობები; სამხედრო მიზნებისათვის შეძენილი ნაგებობები. ამასთან, მიწის არსებითი გაუმჯობესებისათვის განკუთვნილი ნაგებობების ღირებულება, როგორცაა: დამბები, არხები, ნაპლამცავი ჯებირები, წყლის დაშრობის ხარჯზე ტერიტორიების შემოერთებისათვის აგებული სადრენაჟო ნაგე-

ბობების ღირებულება ემატება მიწის ღირებულებას და არ აღირიცხება მოცემულ კატეგორიაში.

2120 ანგარიშზე – „მანქანა-დანადგარები და ინვენტარი“ – აღირიცხება სატრანსპორტო საშუალებები და სხვა მანქანა-დანადგარები და ინვენტარი.

2121 ანგარიშზე – „სატრანსპორტო საშუალებები“ – აღირიცხება ყველა სახის მიმოსვლის საშუალება, რომელიც განკუთვნილია ხალხის გადასაყვანად და ტვირთის გადასაზიდად: რკინიგზის, წყლის, საჰაერო და საავტომობილო ტრანსპორტის მოძრავი შემადგენლობა, მათ შორის, სპორტული და სპეციალური ტრანსპორტი – ელმავლები, თბომავლები, ორთქლმავლები, სამსახურებრივი დანიშნულების დამხმარე და მაშველი ნაგებობები და გემები, ტივტივა ნაგებობები, სატვირთო და მსუბუქი ავტომობილები, სახანძრო მანქანები, მოტოციკლები, ველოსიპედები, ავტობუსები, თვითმფრინავები, შევუღმფრენები და სხვა.

2122 ანგარიშზე – „სხვა მანქანა-დანადგარები და ინვენტარი“ – აღირიცხება ყველა სახის მანქანა-დანადგარები და ინვენტარი. კერძოდ: საერთო და სპეციალური დანიშნულების მანქანები; საოფისე, საბუღალტრო და კომპიუტერული მოწყობილობები; ელექტრომოწყობილობები; რადიო, სატელევიზიო და საკომუნიკაციო აპარატურა; სამედიცინო და ოპტიკური ხელსაწყოები; ავეჯი; მუსიკალური ინსტრუმენტები და სპორტული საქონელი, სახელმწიფო მუზეუმებისა და სხვა მსგავსი ტიპის ორგანიზაციების მფლობელობაში არსებული ნახატები, ქანდაკებები, ხელოვნების ნიმუშები, ანტიკვარიატი, სხვა მნიშვნელოვანი ღირებულების მქონე კოლექციები და სხვ.

2130 ანგარიშზე – სხვა ძირითადი აქტივები – აღირიცხება კულტივირებული აქტივები, არამატერიალური ძირითადი აქტივები, დაუმთავრებელი მშენებლობა და სხვა დანარჩენი ძირითადი აქტივები.

2131 ანგარიშზე – „კულტივირებული აქტივები“ – აღირიცხება ორგანიზაციის ზედამხედველობისა და კონტ-

როლის ქვეშ მყოფი კულტივირებული ცხოველები და ბუჩქნარები, რომლებიც გამოიყენება საქონლისა და მომსახურების სანარმოებლად. მათ მიეკუთვნება: სამსახურ-ტექნიკური დანიშნულების ცხოველები, თევზი, შინაური ფრინველები; მენველი და საჯიშე პირუტყვი; ცხვარი; ჯირკთვე ტრანსპორტირებისათვის და დოღში გამოსაყენებელი პირუტყვი. ამ კატეგორიაში გაერთიანებულ მცენარეებს განეკუთვნება: ხეები, ვენახები და ბუჩქნარი, რომლებიც კულტივირდება ხილის მოსაყვანად, მერქნის მისაღებად და სხვა დანიშნულებით. ამასთან, ერთჯერადი გამოყენების მცენარეები და ცხოველები, როგორიცაა ჭაბად გამოსაყენებელი ხეები და დასაკლავი პირუტყვი, კლასიფიცირდება მატერიალურ მარაგებად.

არაკულტივირებული ცხოველები და მცენარეები მიეკუთვნება არანარმოებულ აქტივებს.

2132 ანგარიშზე – „არამატერიალური ძირითადი აქტივები“ აღირიცხება ისეთი ობიექტები, რომელთა მომხმარებელია მხოლოდ მათზე საკუთრების ან ლიცენზიის მქონე სუბიექტი და მოიცავს ლიცენზიებს და სხვა არამატერიალურ ძირითად აქტივებს. მათ შორის, კომპიუტერების პროგრამულ უზრუნველყოფას (პროგრამები, მათ აღწერა-დოკუმენტები და დამხმარე მასალები, როგორც სისტემური, ასევე გამოყენებითი პროგრამებისთვის), ფართო მონაცემთა ბაზის შემუშავებას ან შესყიდვას, სხვადასხვა ჟანრის ხმარობებს: ფილმებს, ხმის ჩანაწერებს, ხელნაწერებს, რადიო და სატელევიზიო პროგრამებს, მუსიკალურ, ლიტერატურულსა თუ ხელოვნების ნანარმოებებს და სხვ.

2140 ანგარიშზე – „დაუმთავრებელი მშენებლობა“ აღირიცხება ის სამშენებლო ობიექტები, რომელთა მშენებლობა დაწყებულია, ჯერ არ დასრულებულა ან ექსპლუატაციისათვის ჯერ არ არის გადაცემული.

2150 ანგარიშზე – „სხვა დანარჩენი ძირითადი აქტივები“ აღირიცხება ყველა ის მატერიალურ-ნივთობრივი ფასეულობა, რომლებიც აკმაყოფილებს ძირითად აქტივებად აღი-

არების კრიტიკიუმებს და არ არის გათვალისწინებული ძირითადი აქტივების ზემოთჩამოთვლილ კატეგორიებში.

2.2.1. ძირითადი აქტივების შეძენის აღრიცხვა.

ძირითადი აქტივების შეძენა აისახება 2100 ანგარიშის „ძირითადი აქტივები“ შესაბამისი ანგარიშების დებეტში და 1100 „ნაღდი ფული სალაროში“, 1200 „ფულადი ანგარიშები და დეპოზიტები“, 3210 „ვალდებულებები მინოდებიდან და მომსახურებიდან“ ან 3240 „სხვადასხვა კრედიტორული დავალიანებები“ ანგარიშების კრედიტში.

ზემოაღნიშნულ გატარებებთან ერთად საჭიროა ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსების თანხების ასახვა, რაც გატარდება 1221 ანგარიშის „ანგარიში საბიუჯეტო სახსრებით ორგანიზაციის საკასო ხარჯებისათვის“ დებეტში და 4100 ანგარიშის „ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსება“ კრედიტში. კვარტლის ბოლოს „ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსების“ ანგარიში იხურება „წმინდა ღირებულების“ ანგარიშთან კორესპონდენციით, რაც აისახება 4100 ანგარიშის „ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსება“ დებეტში და 5100 ანგარიშის „წმინდა ღირებულება“ კრედიტში.

შენიშვნები და სხვა ნაგებობები ხშირად შეისყიდება იმ მიწასთან ერთად, რაზეც ისინი არიან განლაგებულნი. შესაძლებლობის შემთხვევაში აუცილებელია ძირითადი აქტივებისა და მიწის ცალ-ცალკე შეფასება. თუ ეს შეუძლებელია, ოპერაციის კლასიფიცირება უნდა მოხდეს იმ აქტივის მიხედვით, რომელიც უფრო მაღალი ღირებულების მქონე აქტივად იქნება მიჩნეული.

მაგალითი. 1.

მიმწოდებლებისაგან მიღებულია 10000 ლარის ღირებულების ძირითადი აქტივები. თანხა გადარიცხულია ხაზინიდან. ზემოაღნიშნულზე შედგება შემდეგი ბუღალტრული გატარებები:

1. შეძენილი ძირითადი აქტივების შემოსავალში აღება.	
დებეტი 2100 „ძირითადი აქტივები“	10000
კრედიტი 3210 „ვალდებულებები მინოდებიდან“	10000

2. დაფინანსების თანხების ასახვა	
დებეტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“	10000
კრედიტი 4100 „ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსება“	10000

3. მიმწოდებლისადმი არსებული დავალიანების დაფარვა	
დებეტი 3210 „ვალდებულებები მინოდებიდან“	10000
კრედიტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“	10000

4. კვარტლის ბოლოს დაფინანსების ანგარიშის დახურვა.	
დებეტი 4100 „ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსება“	10000
კრედიტი 5100 „წმინდა ღირებულება“	10000

2.2.2. ძირითადი აქტივების საკუთარი სახსრებით მშენებლობის აღრიცხვა.

საბიუჯეტო ორგანიზაციები ბიუჯეტის სახსრების საშუალებით შესაძლებელია ენეოდნენ ძირითადი აქტივების მშენებლობას, შენობებისა და ნაგებობების რეკონსტრუქციას (კაპიტალურ მშენებლობას) და სხვ. მშენებლობა შეიძლება განხორციელდეს საკუთარი სახსრებით (სამეურნეო წესით) ან სამშენებლო ორგანიზაციასთან გაფორმებული ხელშეკრულების საფუძველზე (საიჯარო წესით).

საკუთარი სახსრებით შესრულებული სამუშაოები თავდაპირველად აღირიცხება „დაუმთავრებელი მშენებლობის“ (140 ანგარიშზე, ხოლო მშენებლობის დასრულების შემდეგ 2140 ანგარიშიდან თანხები ჩამოინერება 2110 ანგარიშის „შენობა-ნაგებობები“ დებეტში და 2140 ანგარიშის „დაუმთავრებელი მშენებლობა“ კრედიტში. ამავე ანგარიშზე აღირიცხება იჯარით აღებული შენობა-ნაგებობების კეთილმოწყობად გაწეული კაპიტალური დანახარჯები.

საკუთარი სახსრებით შესრულებული შენობა-ნაგებობების მიღების ამსახველი ბუღალტრული გატარებები, შენობა-ნაგებობების ღირებულებას-

თან ერთად, მოიცავს სამშენებლო ადგილის დასუფთავებასა და მშენებლობის მომზადებასთან დაკავშირებულ ხარჯებს და იმ აღჭურვილობის, დანადგარებისა და მოწყობილობების ღირებულებას, რომლებიც შენობა-ნაგებობების განუყოფელ ნაწილებს წარმოადგენენ.

მაგალითი.

საბიუჯეტო ორგანიზაციამ საკუთარი სახსრებით ჩაატარა სამშენებლო სამუშაოები დამხმარე შენობის ასაგებად, რაზედაც დახარჯულია: მასალები 30000 ლარის, მუშა-მოსამსახურეთა ხალფასი 10000 ლარის, დახარჯული ელექტროენერგიის ღირებულება 2000 ლარის;

ზემოაღნიშნულზე შედგება შემდეგი ბუღალტრული გატარებები:

1. ხარჯების განევა

დებეტი 2140 „დაუმთავრებელი მშენებლობა“	42000
კრედიტი 2227 „სხვა მატერიალური მარაგები“	30000
კრედიტი 3231 გადასახდელი ხელფასები	10000
კრედიტი 3210 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“	2000

2. დასრულებული შენობის შემოსავალში აღება.

დებეტი 2110 „შენობა-ნაგებობები“	42000
კრედიტი 2140 „დაუმთავრებელი მშენებლობა“	42000

2.2.3. ხელშეკრულების საფუძველზე (საიჯარო წესით) შესრულებული კაპიტალური სამუშაოების აღრიცხვა.

საიჯარო წესით შესრულებული კაპიტალური სამუშაოების მიხედვით მოიჯარეებისაგან წარმოდგენილ გასანაღდეველ თანხებზე დებეტდება 2140 ანგარიში „დაუმთავრებელი მშენებლობა“ და კრედიტდება 3210 ანგარიში „ვალდებულებები მიწოდებიდან“. დამთავრებული კაპიტალური სამუშაოების ღირებულება მიღება-ჩაბარების აქტების საფუძველზე ჩაინერება 2110 ანგარიშის „შენობა-

ნაგებობები“ დებეტში და 2140 ანგარიშის „დაუმთავრებელი მშენებლობა“ კრედიტში.

მაგალითი:

საბიუჯეტო ორგანიზაციამ ხელშეკრულების საფუძველზე (საიჯარო წესით) ჩაატარა სამშენებლო სამუშაოები შენობის ასაგებად. მშენებლობის დასრულების შემდეგ სამშენებლო ორგანიზაციის მიერ წარმოდგენილი ანგარიშის მიხედვით მშენებლობის სახარჯთაღრიცხვო ღირებულებამ შეადგინა 100000 ლარი.

ზემოაღნიშნულზე შედგება შემდეგი ბუღალტრული გატარებები:

1. სამშენებლო ორგანიზაციის მიერ წარმოდგენილი გასანაღდეველი თანხების ასახვა

დებეტი 2140 „დაუმთავრებელი მშენებლობა“	100000
კრედიტი 3210 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“	100000

2. სამშენებლო ორგანიზაციის დავალიანების დაფარვა

დებეტი 3210 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“	100000
კრედიტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“	100000

3. დაფინანსების თანხების ასახვა

დებეტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“	100000
კრედიტი 4100 „ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსება“	100000

4. დასრულებული შენობის შემოსავალში აღება.

დებეტი 2110 „შენობა-ნაგებობები“	100000
კრედიტი 2140 „დაუმთავრებელი მშენებლობა“	100000

საბიუჯეტო ორგანიზაციაში ძირითადი აქტივების შემოსავალში აღება შეიძლება მოხდეს აგრეთვე ინვენტარიზაციისას აღმოჩენილი ზედმეტობის შემთხვევაში. ამ დროს საჭიროა ძირითადი საშუალებები შეფასდეს, რის საფუძველზეც შედგება გატარება: დებეტი ანგარიში 2100 „ძირითადი აქტივები“ და კრედიტი ანგარიში 5100 „წმინდა ღირებულება“.

2.2.4. ძირითადი აქტივების უსასყიდლოდ მიღების აღრიცხვა.

ძირითადი აქტივების უსასყიდლოდ მიღება აისახება „ძირითადი აქტივების“ (2100) შესაბამისი ანგარიშების დებეტში და „გრანტების“ (6300) ანგარიშის კრედიტში (თუ გადაცემა სხვადასხვა დონის ბიუჯეტებს შორის ხდება), ხოლო ერთი დონის სახელმწიფო ერთეულების შემთხვევაში „წმინდა ღირებულების“ (5100) ანგარიშის კრედიტში.

მაგალითი 1.

ადგილობრივი თვითმმართველობის ერთეულმა სამინისტროსაგან უსასყიდლოდ მიიღო სატრანსპორტო საშუალებები, რომელთა ღირებულება შეადგენდა 50000 ლარს. ზემოაღნიშნულზე შედგება შემდეგი ბუღალტრული გატარება:

ა) ადგილობრივი თვითმმართველობის ერთეულში	
დებეტი 2121 „სატრანსპორტო საშუალებები“	50000
კრედიტი 6300 „გრანტები“	50000

ბ) გადამცემ სამინისტროში

დებეტი 7600 „გრანტები“	50000
კრედიტი 2121 „სატრანსპორტო საშუალებები“	50000

მაგალითი 2.

მთავრობის განკარგულებით სამინისტროს სხვა სამინისტროსაგან უსასყიდლოდ გადმოეცა შენობა, რომლის საბალანსო ღირებულება შეადგენდა 400000 ლარს. ზემოაღნიშნულზე შედგება შემდეგი ბუღალტრული გატარება:

ა) მიმღებ სამინისტროში	
დებეტი 2110 „შენობა-ნაგებობები“	400000
კრედიტი 5100 „წმინდა ღირებულება“	400000

ბ) გადამცემ სამინისტროში

დებეტი 5100 „წმინდა ღირებულება“	400000
კრედიტი 2110 „შენობა-ნაგებობები“	400000

2.2.5. ძირითადი აქტივების გასვლის აღრიცხვა.

საბიუჯეტო ორგანიზაციის ბალანსიდან ძირითადი საშუალებების გასვლა სხვადასხვა მიზეზით შეიძლება იყოს გამოწვეული, როგორცაა მაგალითად, სიძველის გამო ჩამონერა, რეალიზაცია, დანაკლისი, უსასყიდლოდ გადაცემა და ა.შ.

სიძველის გამო ძირითადი საშუალებების ჩამოსაწერად ხელმძღვანელის ბრძანებით იქმნება კომისია, რომელიც ადგენს ძირითადი საშუალებების ჩამონერის აქტებს. ამასთან ერთად, ძირითადი საშუალებების ჩამონერა შეთანხმებული უნდა იყოს ქონების მართვის შესაბამის სამსახურებთან. ძირითადი საშუალებების დაშლა და დემონტაჟი ჩამონერის აქტების დამტკიცებამდე არ შეიძლება. ჩამონერილი ძირითადი საშუალებების განადგურების შემთხვევაში საჭიროა შედგეს განადგურების აქტი.

ძირითადი საშუალებების ცალკეული ობიექტების დაშლიდან შესაძლებელია მიღებული იქნეს გარკვეული მასალები (სასარგებლო ნარჩენები) რომელიც შემდეგ გამოყენებული იქნება საბიუჯეტო ორგანიზაციის მიერ. ასეთი მასალები აიღება შემოსავალში რაზედაც შედგება გატარება: დებეტი 2227 „სხვა დანარჩენი მატერიალური მარაგები“ კრედიტი 6450 „ხვა არაკლასიფიცირებული შემოსავლები“.

თუ ასეთი წესით მიღებული ფასეულობები საბიუჯეტო ორგანიზაციას არ ესაჭიროება, როგორც წესი უნდა მოხდეს მათი რეალიზაცია.

მაგალითი.

საბიუჯეტო ორგანიზაციის ბალანსიდან ჩამონერა შენობა, რომლის ნარჩენი ღირებულება შეადგენდა 70000 ლარს. შენობის დაშლაზე დახარჯულია დაქირავებული მუშების ხელფასი 4000 ლარი, ხოლო სამშენებლო ნარჩენების გატანაზე 1000 ლარი. შენობის დაშლიდან მიღებული სასარგებლო ნარჩენების ღირებულება შეადგენს 20000 ლარს.

ზემოაღნიშნულ ოპერაციებზე შედგება შემდეგი ბუ-
ღალტრული გატარებები:

1. ძირითადი საშუალებების ჩამოწერა.

დებეტი 5100 „წინდა ღირებულება“	70000
კრედიტი 2110 „შენობა-ნაგებობები“	70000

**2. შენობის დაშლაზე და სამშენებლო ნარჩენების გატანაზე
დარიცხული ხარჯების ასახვა.**

ა) დებეტი 7200 „საქონელი და მომსახურება“	4000
კრედიტი 3232 „გადასახდელი ხელფასები შტატგარეშე მომუშავეებისათვის“	4000
ბ) დებეტი 7821 „სხვადასხვა მიმდინარე ხარჯები“	1000
კრედიტი 3210 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“	1000

2.2.6. ძირითადი აქტივების რეალიზაციის აღრიცხვა.

სახელმწიფო ბიუჯეტზე მყოფი ორგანიზაციების ძირითა-
დი საშუალებების რეალიზაცია გარკვეულ პროცედურებს
ექვემდებარება. მათ ბალანსზე რიცხული ქონება სახელმ-
წიფო საკუთრებას განეკუთვნება, რომლის რეალიზაციაც
ხორციელდება პრივატიზების წესით. აქედან გამომდინარე
რეალიზაციიდან შემოსული თანხა პირდაპირ მიიმართება
ბიუჯეტში. ასე, რომ ძირითადი საშუალებების რეალიზა-
ციის თანხა საბიუჯეტო ორგანიზაციის ბუღალტრულ ანგა-
რიშებზე ასახვას ვერ ჰპოვებს. ბუღალტრულ ანგარიშებზე
აისახება მხოლოდ ბალანსიდან ჩამოწერის ოპერაციები.

საჯარო სამართლის იურიდიული პირები, რომლებიც ახ-
ორციელებენ ეკონომიკურ საქმიანობას და ახდენენ ამ
ეკონომიკური საქმიანობიდან მიღებული შემოსავლებით
შექმნილი ძირითადი საშუალებების რეალიზაციას, ბუღალ-
ტრულ აღრიცხვაში იყენებენ შემდეგ მეთოდოლოგიას:
გაყიდვა აისახება 1110 „ნაღდი ფული ეროვნულ ვალუ-
ტაში“, 1211 „ანგარიშსწორების (მიმდინარე) ანგარიში“,
1410 „მოთხოვნები მიწოდებიდან და მომსახურებიდან“ ან-
გარიშების დებეტში და 6421 ანგარიშის „საბაზრო წესით
გაყიდული საქონელი და მომსახურება“. იმავედროულად,

რეალიზებული ძირითადი საშუალებების საბალანსო ღი-
რებულება ჩამოიწერება 6421 ანგარიშის „საბაზრო წესით
გაყიდული საქონელი და მომსახურება“ დებეტში და
„ძირითადი საშუალებების“ 2100 ანგარიშის კრედიტში.
ამასთან ერთად საბალანსო ღირებულებასა და გასაყიდ
ღირებულებას შორის სხვაობა შესაბამისად აისახება 6421
ანგარიშის დებეტში და 5210 ანგარიშის „საანგარიშგებო
პერიოდის მოგება/ზარალი“ კრედიტში (მოგების შემთხ-
ვევაში) ან 6421 ანგარიშის კრედიტში და 5210 ანგარიშის
„საანგარიშგებო პერიოდის მოგება/ზარალი“ დებეტში
(ზარალის შემთხვევაში).

მაგალითი:

საჯარო სამართლის იურიდიულმა პირმა მოახდინა სა-
ტრანსპორტო საშუალების რეალიზაცია, რომლის საბალან-
სო (ნარჩენი) ღირებულება შეადგენდა 12000 ლარს. სატრანს-
პორტო საშუალება გაიყიდა 15000 ლარად. შესაბამისად,
რეალიზაციიდან მიღებულმა მოგებამ შეადგინა 3000 ლარი.
თანხა ჩარიცხულია საჯარო სამართლის იურიდიული პირის
ანგარიშსწორების ანგარიშზე. ზემოაღნიშნულზე შედგება
შემდეგი ბუღალტრული გატარებები:

1. რეალიზაციიდან მიღებული თანხების ასახვა

დებეტი 1211 „ანგარიშსწორების ანგარიში“	15000
კრედიტი 6421 „გაყიდული საქონელი და მომსახურება“	15000

2. სატრანსპორტო საშუალების ბალანსიდან ჩამოწერა

დებეტი 6421 „გაყიდული საქონელი და მომსახურება“	12000
კრედიტი 2100 „ძირითადი აქტივები“	12000

3. რეალიზაციიდან მიღებული ფინანსური შედეგის ასახვა

დებეტი 6421 „გაყიდული საქონელი და მომსახურება“	3000
კრედიტი 5210 „საანგარიშგებო პერიოდის მოგება/ზარალი“	3000

თუ სატრანსპორტო საშუალება 12000 ლარზე ნაკლებ-

ბად გაიყიდებოდა, მაგალითად 10000 ლარად, მაშინ წარმოიქმნებოდა 2000 ლარის ზარალი, რაც ბუღალტრულ ანგარიშებზე შემდეგნაირად აისახება:

1. დებეტი 1211 „ანგარიშსწორების ანგარიში“	10000
კრედიტი 6421 „გაყიდული საქონელი და მომსახურება“	10000
2. დებეტი 6421 „გაყიდული საქონელი და მომსახურება“	12000
კრედიტი 2100 „ძირითადი აქტივები“	12000

3. დებეტი 5210 „საანგარიშგებო პერიოდის მოგება/ზარალი“	2000
კრედიტი 6421 „გაყიდული საქონელი და მომსახურება“	2000

ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის მიერ საკუთარი ძირითადი აქტივების რეალიზაციის შემთხვევაში რეალიზაციიდან მიღებული თანხები აისახება ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის ბიუჯეტში.

მაგალითი.

მუნიციპალიტეტის მიერ რეალიზებული იქნა შენობა, რომლის საბალანსო ღირებულება 500000 ლარს შეადგენდა. შენობა გაიყიდა 850000 ლარად, რაც შეტანილი იქნა მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტში. ზემოაღნიშნულზე შედგება შემდეგი ბუღალტრული გატარებები:

1. რეალიზაციიდან მიღებული თანხების ასახვა	
დებეტი 1211 „ანგარიშსწორების ანგარიში“	850000
კრედიტი 6421 „გაყიდული საქონელი და მომსახურება“	850000

2. შენობის ბალანსიდან ჩამოწერა	
დებეტი 6421 „გაყიდული საქონელი და მომსახურება“	500000
კრედიტი 2100 „ძირითადი აქტივები“	500000

3. რეალიზაციის (შემოსავლების) ანგარიშის დახურვა წმინდა ღირებულების ანგარიშთან კორესპონდენციაში.

დებეტი 6421 „გაყიდული საქონელი და მომსახურება“	35000
კრედიტი 5210 „საანგარიშგებო პერიოდის მოგება/ზარალი“	35000

საბიუჯეტო ორგანიზაციამ ძირითადი საშუალებები შეიძლება გაუცვალოს სხვა ორგანიზაციას, ანუ განახორციელოს ბარტერული ოპერაცია. ამ შემთხვევაში სანაცვლოდ მიღებული მატერიალური ფასეულობა გადაცემული მატერიალური ფასეულობების ღირებულების ტოლი იქნება და იმავე ღირებულებით უნდა იქნეს შემოსავალში აღებული.

2.2.7. ძირითადი აქტივების რემონტის აღრიცხვა.

საბიუჯეტო ორგანიზაციის ძირითადი აქტივები (საშუალებები) ექსპლუატაციის პროცესში ცვდება და საჭირო ხდება რემონტის ჩატარება. რემონტის წყარო შეიძლება იყოს ბიუჯეტიდან გამოყოფილი სახსრები, ხოლო ეკონომიკური საქმიანობის განხორციელების შემთხვევაში ამ საქმიანობიდან მიღებული სახსრებიც.

ძირითადი საშუალებების რემონტი (მიმდინარე და კაპიტალური) ისევე, როგორც ძირითადი საშუალებების მქონელობა, შეიძლება განხორციელდეს სამეურნეო ან საიჯარო წესით.

სამეურნეო წესით რემონტის ჩატარებისას საბიუჯეტო ორგანიზაცია თვითონვე შეიძენს სარემონტოდ საჭირო მასალებს და თავისივე მუშახელით ან დაქირავებული მუშახელით აწარმოებს რემონტს.

საიჯარო წესით რემონტის განხორციელების შემთხვევაში საბიუჯეტო ორგანიზაცია ხელშეკრულებას აფორმებს სარემონტო სამუშაოების ჩამტარებელ ფირმასთან.

როგორც ზემოთ იყო აღნიშნული ძირითადი აქტივების კაპიტალურ რემონტზე გაწეული ხარჯები ემატება ძირითადი აქტივების საბალანსო ღირებულებას და აღირიცხება როგორც ძირითადი აქტივების მიღება. რემონტზე გაწეული ხარჯები დაეწერება „ძირითადი აქტივების“ 2100 ანგარიშის დებეტს, ფულადი და სხვა ანგარიშების კრედიტთან კორესპონდენციით.

ძირითადი აქტივების მოვლა-შენახვაზე და მიმდინარე რემონტზე დახარჯული საქონლისა და მომსახურების ღირებ-

ულება, განიხილება, როგორც საქონლისა და მომსახურების გამოყენება და აღიარდება ხარჯებად. ასეთი სახის დანახარჯების განევა აისახება 7200 ანგარიშის „საქონელი და მომსახურება“ დებეტში და „ფულადი საშუალებებისა“ და „მატერიალური მარაგების“ შესაბამისი ანგარიშების კრედიტში.

მაგალითი 1.

საბიუჯეტო ორგანიზაციამ ბიუჯეტური დაფინანსების სახსრებიდან სამეურნეო წესით ჩაატარა თავისივე ადმინისტრაციული შენობის მიმდინარე რემონტი. რემონტის მთლიანმა თანხამ 50000 ლარი შეადგინა. მათ შორის სამშენებლო მასალების ღირებულება 40000 ლარი მუშა-მოსამსახურეთა ხელფასი 10000 ლარი.

ზემოაღნიშნულზე შედგება შემდეგი გატარებები:

1. რემონტის ხარჯების ასახვა.

დებეტი 7200 „საქონელი და მომსახურება“	50000
კრედიტი 2221 „ნედლეული და მასალები“	40000
კრედიტი 3231 „გადასახდელი ხელფასები“	10000

2. რემონტზე გაწეული ხარჯების ჩამოწერა წმინდა ღირებულების ანგარიშზე.

დებეტი 5100 „წმინდა ღირებულება“	50000
კრედიტი 7200 „საქონელი და მომსახურება“	50000

მაგალითი 2.

სასწავლო კორპუსის მიმდინარე რემონტზე საიჯარო წესით ჩატარდა სარემონტო სამუშაოები, რაზედაც 60000 ლარი დაიხარჯა.

1. საიჯარო წესით შესრულებული რემონტის ხარჯების ასახვა მოიჯარის მიერ წარმოდგენილი ანგარიშების საფუძველზე.

დებეტი 7200 „საქონელი და მომსახურება“	60000
კრედიტი 3210 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“	60000

2. სარემონტო სამუშაოების ხარჯების ჩამოწერა წმინდა ღირებულების ანგარიშზე.

დებეტი 5100 „წმინდა ღირებულება“	60000
კრედიტი „საქონელი და მომსახურება“	60000

ზემოაღნიშნულ ოპერაციებთან ერთად საჭიროა ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსების თანხების აღრიცხვა, მუშა-მოსამსახურეთა ხელფასის გასაცემად (სამეურნეო წესით რემონტის ჩატარების ოპერაციებზე) და მოიჯარეთა დავალიანების დაფარვის აღრიცხვა (საიჯარო წესით რემონტის ჩატარების ოპერაციებზე). კერძოდ, შედგება შემდეგი ბუღალტრული გატარებები:

1. სახაზინო ანგარიშზე ხელფასის თანხის ჩარიცხვა

დებეტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“	10000
კრედიტი 4100 „ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსება“	10000

2. სახაზინო ანგარიშიდან სალაროში თანხის გამოტანა

დებეტი 1110 „სალარო“	10000
კრედიტი 4100 „ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსება“	10000

3. დაფინანსების მიღება საიჯარო წესით რემონტის ჩატარებლად.

დებეტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“	60000
კრედიტი 4100 „ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსება“	60000

4. მოიჯარეზე თანხის გადარიცხვა

დებეტი 3210 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“	60000
კრედიტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“	60000

2.2.8. ძირითადი აქტივების უსასყიდლოდ გადაცემის აღრიცხვა.

ძირითადი აქტივების უსასყიდლოდ გადაცემა სხვადასხვა დონის სახელმწიფო ერთეულებს შორის აისახება, 7600 „გრანტები“ ან 7822 „სხვადასხვა კაპიტალური ხარჯები“ ანგარიშების დებეტში და 2100 „ძირითადი აქტივები“ შესაბამისი ანგარიშების კრედიტში.

თუ გადაცემა ერთი დონის სახელმწიფო ერთეულებს შორის ხორციელდება, თანხები აისახება „წმინდაღირებულების“ 5100 ანგარიშის დებეტში და „ძირითადი აქტივების“ 2100 ანგარიშის შესაბამისი ანგარიშების კრედიტში.

2.2.9. ძირითადი აქტივების იჯარის აღრიცხვა

ძირითადი აქტივების ჩვეულებრივი (საოპერაციო) იჯარის შემთხვევაში, იჯარით აღებული ძირითადი საშუალებები რჩება მეიჯარის ბალანსზე, ხოლო მოიჯარესთან იგი აღიარდება საცნობარო მუხლში – 01 ანგარიშზე „საოპერაციო იჯარით აღებული ძირითადი აქტივები და მათთან დაკავშირებული დანახარჯები“.

მოიჯარის მიერ გადასახდელი საიჯარო გადასახდელები აღიარდება ხარჯებად და აისახება 7200 „საქონელი და მომსახურება“ ანგარიშის დებეტში და 1100 „ნაღდი ფული სალაროში“ ან 1200 „ფულადი ანგარიშები და დეპოზიტები“ შესაბამისი ანგარიშების კრედიტში.

ჩვეულებრივი იჯარით აღებული შენობა-ნაგებობის კეთილმოსანყობად გაწეული დანახარჯები აღიარდება, როგორც „საქონელი და მომსახურება“ და აისახება საცნობარო მუხლში – „საოპერაციო იჯარით აღებული ძირითადი აქტივები და მათთან დაკავშირებული დანახარჯები“.

მაგალითი:

საბიუჯეტო ორგანიზაციამ იჯარით აიღო შენობა, რომლის ღირებულება 800000 ლარია. ყოველწლიური საიჯარო გადასახადი 50000 ლარს შეადგენს. იჯარით აღებული შენობის კეთილმოწყობაზე დახარჯულია 100000 ლარი, მათ შორის 40000 ლარი დაიხარჯა შტატგარეშე მომუშავეების ხელფასზე, ხოლო 60000 ლარი სხვადასხვა მასალებზე.

ზემოაღნიშნულ ოპერაციებზე შედგება შემდეგი ბუღალტრული გატარებები:

1. იჯარით აღებული შენობის ასახვა ბალანსგარეშე ანგარიშზე (საცნობარო მუხლში).

დებეტი 01 „საოპერაციო იჯარით აღებული ძირითადი აქტივები და მათთან დაკავშირებული დანახარჯები“

2. წლიური საიჯარო გადასახადის გადარიცხვა.

დებეტი 7200 „საქონელი და მომსახურება“ 50000
კრედიტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“ 50000

3. იჯარით აღებული შენობის კეთილმოწყობაზე დახარჯული თანხების ასახვა.

დებეტი 7200 „საქონელი და მომსახურება“ 100000
კრედიტი 3232 „გადასახდელი ხელფასები შტატგარეშე მომუშავეთათვის“ 40000
კრედიტი 3210 „ვალდებულებები მიწოდებიდან და მომსახურებიდან“ 60000

2.2.10. ძირითადი აქტივების ცვეთის აღრიცხვა.

ძირითადი აქტივების აღრიცხვაში ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი საკითხია ცვეთის სწორად გამოანგარიშება და აღრიცხვა. ცვეთის ნორმები მოცემულია საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს 2002 წლის 31 დეკემბრის №439 ბრძანებით დამტკიცებულ „ბიუჯეტზე მყოფი ორგანიზაციებისა და დაწესებულებების ძირითადი საშუალებების ცვეთის ნორმებისა და მათი ბუღალტრულ აღრიცხვაში ასახვის შესახებ ინსტრუქციაში“. ძირითად აქტივებს ცვეთა ერიცხება წლის ბოლოს სრული კალენდარული წლისათვის, მიუხედავად იმისა საანგარიშგებო წლის რომელ თვეშია ისინი შეძენილი. ძირითადი აქტივების ცვეთა ძირითადი კაპიტალის მოხმარებად განიხილება. ცვეთის აღსარიცხვად გამოიყენება ანგარიში 7310 „ძირითადი აქტივების ფიზიკური ცვეთა“. ცვეთის დარიცხვაზე შედგება გატარება:

დებეტი 7310 „ძირითადი აქტივების ფიზიკური ცვეთა“
კრედიტი 2100 „ძირითადი აქტივები“ (შესაბამისი სუბანგარიშები)

როგორც ზემოთ ავღნიშნეთ, ყველა ის მატერიალურ-

ნივთობრივი ფასეულობა, რომელიც აკმაყოფილებს ძირითად აქტივებად აღიარების კრიტერიუმებს და არ არის გათვალისწინებული ძირითადი აქტივების შემოთქმით. აღიარებული აქტივების ზემოთჩამოთვლილ კატეგორიებში აღირიცხება 2134 - ანგარიშზე - „სხვა დანაწენი ძირითადი აქტივები“.

2.2.11. არამატერიალური აქტივების აღრიცხვა.

ბიუჯეტზე მყოფი ორგანიზაციებისა და დაწესებულებების არამატერიალური აქტივები მოიცავს პატენტებს, ლიცენზიებს, კომპიუტერულ პროგრამებს, სხვადასხვა ჟანრის ფილმებს, ხმის ჩანაწერებს, ხელნაწერებს, რადიო და სატელევიზიო პროგრამებს, მუსიკალურ ნარმოდგენებს, ლიტერატურისა და ხელოვნების ნაწარმოებებს.

არამატერიალური აქტივები აღირიცხება 2132 ანგარიშზე „არამატერიალური ძირითადი აქტივები“, ხოლო მათი ცვეთა 7310 ანგარიშზე „ძირითადი აქტივების ფიზიკური ცვეთა“. არამატერიალურ აქტივებს ცვეთა ერიცხება მათი გამოყენების ვადის პროპორციულად. თუ ამ ვადის დადგენა შეუძლებელია, მაშინ წლიურად 10%-ის ოდენობით.

არამატერიალური აქტივების შეძენის, ჩამოწმებისა და ცვეთის ოპერაციები ბუღალტრულ ანგარიშებზე შემდეგნაირად აისახება:

1. არამატერიალური აქტივების შეძენა.

დებეტი 2132 „არამატერიალური ძირითადი აქტივები“

კრედიტი 3210 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“

კრედიტი 1211 „ანგარიშსწორების (მიმდინარე) ანგარიში“ ან კრედიტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“ და სხვ.

2. არამატერიალური აქტივების უსასყიდლოდ მიღება.

დებეტი 2132 „არამატერიალური ძირითადი აქტივები“

კრედიტი 5100 „წმინდა ღირებულება“

3. არამატერიალური აქტივების ჩამოწმება.

დებეტი 5100 „წმინდა ღირებულება“

კრედიტი 2132 „არამატერიალური ძირითადი აქტივები“

4. არამატერიალური აქტივების ცვეთის დარიცხვა

დებეტი 7310 „ძირითადი აქტივების ფიზიკური ცვეთა“

კრედიტი 2132 „არამატერიალური ძირითადი აქტივები“

2.3. მატერიალური მარაგების აღრიცხვა

საბიუჯეტო ორგანიზაციის მატერიალურ მარაგებს მიეკუთვნება ნედლეული და მასალები, მზა პროდუქცია, საქონელი, სათადარიგო ნაწილები, მცირეფასიანი საგნები, სამეურნეო მასალები, საკანცელარიო ნივთები, საწვავი, სათბობი, კვების პროდუქტები და სხვა მატერიალური მარაგები.

მატერიალური მარაგების შეფასება ხდება იმ ღირებულებით, რომელიც მოიცავს მათ შეძენასთან და ნარმოებისთან დაკავშირებულ ყველა დანახარჯს. მარაგების შეძენის ღირებულებაში შედის: მათი შეძენის ფასი, საბაჟო გადასახდი, სხვა პირდაპირი გადასახადები და მოსაკრებლები, სატრანსპორტო-დამზადების ხარჯები და ყველა ის დანახარჯი, რომლებიც უშუალოდ არიან დაკავშირებული მატერიალური მარაგების შეძენასთან.

მატერიალური მარაგები იყოფა: სტრატეგიულ მარაგებად და სხვა მატერიალურ მარაგებად.

2210 ანგარიშზე - „სტრატეგიული მარაგები“ - აღირიცხება სტრატეგიული მნიშვნელობის რესურსები, რომლებსაც განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვთ ქვეყნისათვის და ინახება სტრატეგიული მიზნებისა და საგანგებო შემთხვევებისათვის;

2220 ანგარიშზე - „სხვა მატერიალური მარაგები“ - აღირიცხება ნედლეული და მასალები; დაუმთავრებელი ნარმოება, მზა პროდუქცია, შემდგომი რეალიზაციისათვის შეძენილი საქონელი, ფულადი დოკუმენტები, სათადარი-

გო ნაწილები (მიუხედავად მათი ღირებულებისა) და სხვა დანარჩენი მატერიალური მარაგები.

2221 ანგარიშზე – „ნედლეული და მასალები“ – აღირიცხება ყველა ის ნედლეული და მასალა, რომელიც გამოიყენება წარმოების ან მომსახურების პროცესში და მონაწილეობას ღებულობს წარმოებული პროდუქციის და მომსახურების თვითღირებულების გაანგარიშებაში.

2222 ანგარიშზე – „დაუმთავრებელი წარმოება/მომსახურება“ – აღირიცხება ის ნედლეული და მასალები, რომლებიც იმყოფება წარმოების პროცესში და ნაწილობრივად დაამუშავებული და ქვემდებარება სხვა ერთეულზე მიწოდებას წარმოების (მომსახურების) პროცესის დასრულების შემდეგ.

2223 ანგარიშზე – „მზა პროდუქცია“ – აღირიცხება წარმოების პროცესში მარაგების ტექნოლოგიური დამუშავების შედეგად მიღებული მზა პროდუქცია, რომელიც მოიცავს როგორც გასაყიდად, ასევე სხვა ერთეულებისათვის გადასაცემად წარმოებულ პროდუქციას.

2224 ანგარიშზე – „შემდგომი რეალიზაციისათვის შეძენილი საქონელი“ – აღირიცხება გაყიდვის ან სხვა ერთეულზე უსასყიდლოდ გადაცემის მიზნით შეძენილი საქონელი.

ზემოაღნიშნული ანგარიშები (ანგ. 2221-2224) გამოიყენება ეკონომიკური საქმიანობის განმახორციელებელი საჯარო სამართლის იურიდიული პირების მიერ.

2225 ანგარიშზე – „ფულადი დოკუმენტები“ – აღირიცხება ორგანიზაციის განკარგულებაში არსებული ფულადი დოკუმენტები. მათ შორის, მკაცრი აღრიცხვის ბლანკები, სანვავის, ზეთის და კვების პროდუქტების ტალონები; დასასვენებელი სახლების, სანატორიუმების, ტურბაზების საგზურები, აქციზური მარკები, შრომის წიგნაკების ბლანკები და სხვა.

2226 ანგარიშზე – „სათადარიგო ნაწილები“ – აღირიცხება მარაგები (მიუხედავად მათი ღირებულებისა), რომლებიც განკუთვნილია მანქანების (სამედიცინო, ელექტრო-გამომთვლელი და სხვ.), მოწყობილობების, სატრანსპორტო

საშუალებების (ძრავები, საბურავები და სხვა) გაცვეთილი ნაწილების რემონტისათვის და მათ შესაცვლელად.

2227 ანგარიშზე – „სხვა დანარჩენი მატერიალური მარაგები“ – აღირიცხება მცირეფასიანი საგნები, სამეურნეო მასალები, საკანცელარიო ნივთები, სამეურნეო საჭიროებისთვის გამოყენებული სანვავი, კვების პროდუქტები და სხვადასხვა მატერიალური მარაგები, რომლებიც არ აღირიცხება სხვა მატერიალური მარაგების (2220) შესაბამის ანგარიშებზე.

მატერიალური მარაგების შეძენა აისახება მატერიალური მარაგების შესაბამისი ანგარიშების დებეტსა და ნაღდი ფული სალაროში (1100), ფულადი ანგარიშები (1200) ან სხვა კრედიტორული დავალიანებების (3200) შესაბამისი ანგარიშების კრედიტში.

მატერიალური მარაგები შემოსავალში აღიბეჭდება მიღება-ჩაბარების აქტის, სასაქონლო ზედღებულის ან მარაგების მიღების დამადასტურებელი სხვა დოკუმენტების საფუძველზე.

მატერიალური მარაგების უსასყიდლოდ მიღება ბუღალტრულად აღირიცხება მატერიალური მარაგების შესაბამისი ანგარიშების დებეტში და გრანტების (6300) ან ნებაყოფლობითი ტრანსფერების (6440) ანგარიშების კრედიტში. თუ მიღება ერთი დონის ბიუჯეტის დაფინანსებაზე მყოფ ორგანიზაციებს შორის ხდება, მაშინ წმინდა ღირებულების (5100) ანგარიშის კრედიტში.

მატერიალური მარაგების გამოყენება აისახება საქონლისა და მომსახურების გამოყენების (7200) ანგარიშის დებეტსა და მატერიალური მარაგების შესაბამისი ანგარიშების კრედიტში – ექსლუატაციაში გადაცემის დროს, ხოლო ექსპლუატაციაში მყოფი მატერიალური მარაგები, საჭიროების შემთხვევაში (თუ ორგანიზაციის მიერ განსაზღვრულია მიღა აღრიცხვის წესებით) აისახება საცნობარო მუხლში.

მატერიალური მარაგები შეიძლება მიღებული იქნეს ჩამონერილი ძირითადი აქტივების დაშლის შედეგად. ასეთი მარაგები აისახება მატერიალური მარაგების შესაბამისი

ანგარიშების დებეტში და სხვა არაკლასიფიცირებული შემოსავლების (6450) ანგარიშის კრედიტში.

მატერიალური მარაგების უსასყიდლოდ გადაცემა, სხვადასხვა დონის სახელმწიფო ერთეულებს შორის, აისახება „სუბსიდიების“ (7500), „გრანტების“ (7600) ან „სოციალური უზრუნველყოფის“ (7700) და „სხვადასხვა მიმდინარე ხარჯების“ (7821) ანგარიშების დებეტსა და „მატერიალური მარაგების“ შესაბამისი ანგარიშების კრედიტში. ერთი დონის სახელმწიფო ერთეულებს შორის გადაცემის შემთხვევაში, „წმინდა ღირებულების“ (5100) ანგარიშის დებეტში და „მატერიალური მარაგების“ შესაბამისი ანგარიშების კრედიტში.

მატერიალური მარაგების დანაკარგები, რომელიც გამოწვეულია ბუნებრივი ან შემთხვევითი დაზიანებითა და დატაცებების შედეგად, როცა დანაკარგების მიზეზების შესახებ ინფორმაციის მოპოვება შეუძლებელია, აისახება როგორც მატერიალური მარაგების ხარჯი.

მაგალითი 1.

საბიუჯეტო ორგანიზაციის მიერ შეძენილია მატერიალური მარაგები (სათადარიგო ნაწილები), რომელიც აღებული იქნა შემოსავალში. თანხა გადარიცხულია ხაზინიდან.

1. სათადარიგო ნაწილების შემოსავალში აღება და მიმწოდებელთან დავალიანების წარმოქმნა

დებეტი 2226 „სათადარიგო ნაწილები“

კრედიტი 3210 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“

2. მიმწოდებლის დავალიანების დაფარვა

დებეტი 3210 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“

კრედიტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“

3. დაფინანსების თანხების ასახვა

დებეტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“

კრედიტი 4100 „ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსება“

მაგალითი 2.

სათადარიგო ნაწილები დახარჯული იქნა სატრანსპორტო საშუალებების მიმდინარე რემონტზე.

დებეტი 7200 „საქონელი და მომსახურება“

კრედიტი 2226 „სათადარიგო ნაწილები“

მაგალითი 3.

საბიუჯეტო ორგანიზაციის მიერ ექსპლოატაციაში გადაეცა მცირეფასიანი საგნები, რომელიც ჩამოინერა და იმავე დროულად აისახა საცნობარო მუხლში.

1. მცირეფასიანი საგნების ჩამოწერა

დებეტი 7200 „საქონელი და მომსახურება“

კრედიტი 2227 „სხვა მატერიალური მარაგები“ 2. ჩამოწერილი მცირეფასიანი საგნების საცნობარო მუხლში გადატანა.

დებეტი 04 „ხარჯებში ჩამოწერილი მარაგები ექსპლოატაციაში“

მაგალითი 4.

აღმოჩენილია კვების პროდუქტების დანაკლისი, რომლის მიზეზის დადგენა შეუძლებელი გახდა.

დებეტი 7820 „სხვადასხვა ხარჯები“

კრედიტი 2227 „სხვა მატერიალური მარაგები“

მაგალითი 5.

მატერიალური მარაგები გადაცემულია უსასყიდლოდ ერთი დონის სახელმწიფო ერთეულიდან სხვა დონის ერთეულზე.

ა) მარაგების გადამცემთან:

დებეტი 7600 „გრანტები“

კრედიტი 2200 „მატერიალური მარაგები“

ბ) მარაგების მიმღებთან:

დებეტი 2200 „მატერიალური მარაგები“

კრედიტი 6300 „გრანტები“

მაგალითი 6.

მატერიალური მარაგები გადაცემულია უსასყიდლოდ ერთი დონის სახელმწიფო ერთეულიდან იგივე დონის ერთეულზე.

ა) მარაგების გადამცემთან:

დებეტი 5100 „წმინდა ღირებულება“

კრედიტი 2200 „მატერიალური მარაგები“

ბ) მარაგების მიმღებთან:

დებეტი 2200 „მატერიალური მარაგები“

კრედიტი 5100 „წმინდა ღირებულება“

მაგალითი 7.

ძირითადი აქტივების დაშლის შედეგად მიღებული იქნა სამშენებლო მასალები, რომელიც აღებული იქნა შემოსავალში:

დებეტი 2227 „სხვა მატერიალური მარაგები“

კრედიტი 6450 „სხვა არაკლასიფიცირებული შემოსავლები“

თავი III

ფინანსური აქტივების აღრიცხვა.

3.1. სალაროს მოპოვების აღრიცხვა

საბიუჯეტო ორგანიზაციებს თავიანთი ფულადი სახსრები შესაძლებელია განთავსებული ჰქონდეთ სალაროში, საბანკო დანესებულებაში ან ხაზინაში. საბიუჯეტო ორგანიზაციები, როგორც წესი ფუნქციონირებენ სახაზინო პრინციპზე, რაც იმას ნიშნავს, რომ ნებისმიერი თანხის გადარიცხვა რაც გათვალისწინებულია ბიუჯეტით, ხაზინის მეშვეობით ხორციელდება. რაც შეეხება საჯარო სამართლის იურიდიულ პირებს, მათ ხაზინაშიც შეიძლება გააჩნდეთ ანგარიში და საბანკო დანესებულებაშიც.

1100 ანგარიშზე – „ნაღდი ფული სალაროში“ – აისახება ორგანიზაციის სალაროში ფულადი სახსრების მოძრაობა ეროვნულ და უცხოურ ვალუტაში.

1110 ანგარიშზე – „ნაღდი ფული ეროვნულ ვალუტაში“ – აღირიცხება სალაროში არსებული ნაღდი ფული ეროვნულ ვალუტაში.

1120 ანგარიშზე – „ნაღდი ფული უცხოურ ვალუტაში“ – აღირიცხება სალაროში არსებული ნაღდი ფული უცხოურ ვალუტაში, უცხოური ვალუტის ნომინალით და შესაბამისი კურსით ეროვნულ ვალუტაში.

1200 ანგარიში – „ფულადი ანგარიშები და დეპოზიტები“ – მოიცავს ფულად ანგარიშებს და დეპოზიტებს ბანკში და ფულად ანგარიშებს და დეპოზიტებს ხაზინაში.

1210 ანგარიშზე – „ფულადი ანგარიშები და დეპოზიტები ბანკში“ – აღირიცხება თანხების მოძრაობა ანგარიშსწორების (მიმდინარე) ანგარიშზე, სავალუტო ანგარიშზე, აგრეთვე ფულადი სახსრების მოძრაობა ბანკში განთავსებულ სხვა ანგარიშებზე.

1211 ანგარიშზე – „ანგარიშსწორების (მიმდინარე) ანგა-

რიში" – აღირიცხება ორგანიზაციის ეკონომიკურ საქმიანობასთან და ბიუჯეტურ დაფინანსებასთან დაკავშირებული ფულადი სახსრების მოძრაობა ბანკში, ეროვნულ ვალუტაში.

1220 ანგარიში – „ფულადი ანგარიშები და დეპოზიტები ბანკში“ – მოიცავს: ანგარიშს საბიუჯეტო სახსრებით ორგანიზაციის საკასო ხარჯებისათვის, ანგარიშსწორების (მიმდინარე) ანგარიშს არასაბიუჯეტო სახსრებისათვის, აგრეთვე სხვა ანგარიშებს ბანკში.

1221 ანგარიში – „ანგარიში საბიუჯეტო სახსრებით ორგანიზაციის საკასო ხარჯებისათვის“ – აღირიცხება ბიუჯეტით განსაზღვრული გადასახდელების დასაფინანსებლად მიღებული ფულადი სახსრების მოძრაობა ბანკში.

1222 ანგარიში – „ანგარიშსწორების (მიმდინარე) ანგარიში არასაბიუჯეტო სახსრებისათვის“ – აღირიცხება არასაბიუჯეტო სახსრების სახით მიღებული შემოსავლების და ხარჯების დასაფინანსებლად თანხების მოძრაობა ბანკში.

1225 ანგარიში – „სხვა ანგარიშები ბანკში“ – აღირიცხება ბანკში გახსნილი ნებისმიერი სხვა ანგარიში, რომელიც არ არის გათვალისწინებული ბანკში გახსნილი ანგარიშების ზემოთ ჩამოთვლილ კატეგორიებში.

3120 ანგარიში – „ფასიანი ქაღალდები, გარდა აქციებისა“ – აღირიცხება ფასიანი ქაღალდები, რომლებიც ადასტურებენ საბიუჯეტო ორგანიზაციის ვალდებულების არსებობას სხვა ერთეულების მიმართ.

სალაროს მეურნეობის ორგანიზაცია ევალება დაწესებულების ხელმძღვანელს. სალაროს ოპერაციებს ანხორციელებს მოლარე. იგი მატერიალურად პასუხისმგებელი პირია, რომლის ძირითადი ფუნქცია არის სალაროდან ნაღდი ფულის მოღებისა და გაცემის ოპერაციების შესრულება. საბანკო დაწესებულება პირებზე ნაღდი ფულს გასცემს ჩეკის საფუძველზე.

სალაროში ნაღდი ფულის მიღება ფორმდება სალაროს შემოსავლის ორდერით, რაც დადასტურებული უნდა იყოს მთავარი ბუღალტრის და მოლარის ხელმოწერებით. სალაროს შემოსავლის ორდერის რეკვიზიტებია:

- ორგანიზაციის დასახელება;
- დოკუმენტის დასახელება – შემოსავლის ორდერი
- ოპერაციის შინაარსი – საიდან ან ვისგან იქნა მიღებული ფული სალაროში;
- თანხა (სიტყვებით და ციფრებით);
- ხელმოწერა: მთავარი ბუღალტრის და მოლარის. სალაროს შემოსავლის ორდერს ორი მხარე აქვს, ერთი – თვითონ ორდერი და მეორე – ქვითარი. ქვითარში იგივე რეკვიზიტებია მოცემული, რაც ორდერში. ორდერის შუაში ჩამოსახვევ ხაზზე ისმება ორგანიზაციის ბეჭედი. ფულის შემომტანზე გაიცემა ქვითარი, რომელზეც ასახული იქნება მრგვალი ბეჭედის ნახევარი.

სალაროდან ნაღდი ფულის გაცემა ფორმდება სალაროს გასავლის ორდერით. სალაროს გასავლის ორდერის რეკვიზიტებია:

- ორგანიზაციის დასახელება;
 - დოკუმენტის დასახელება – გასავლის ორდერი;
 - ოპერაციის შინაარსი – ვისზე გაიცა ფული ან რა დანაშაულებით;
 - თანხა (სიტყვებით და ციფრებით);
 - ხელმოწერა: ორგანიზაციის ხელმძღვანელის, მთავარი ბუღალტრის, თანხის მიმღებისა და მოლარის.
- მაშასადამე, სალაროდან ნაღდი ფულის ყოველგვარი გაცემა აუცილებლად უნდა იყოს დადასტურებული სალაროს გასავლის ორდერით. ხელფასების, პრემიების, დახმარებების და სხვა ანალოგიური თანხების გაცემა ფორმდება საგადასახდელო უწყისით. ჩაუტყვემელ ხელფასებზე კეთდება დეპონირებული თანხების რეესტრი, ხელფასების უწყისები კი იხურება.

უწყისში იმ პიროვნებათა მიმართ, რომლებსაც არ მიუღიათ კუთვნილი თანხა, კეთდება დეპონირების აღნიშვნა და მიეთითება ფაქტიურად გაცემული და გაუცემელი თანხების ოდენობა.

საგადასახდელო უწყისით ფაქტიურად გაცემულ თანხ-

აზე გამოიწერება სალაროს გასავლის ორდერი. მონაცემები ფაქტობრივად გაცემული თანხების შესახებ იწერება სალაროს წიგნში. ბუღალტერია ამოწმებს რა მოლარის მიერ გადაცემულ დოკუმენტებს დეპონირებული თანხები შეაქვს მომსახურე ბანკის დანესებულებაში, რაზეც აგრეთვე, გამოიწერება გასავლის ორდერი.

სალაროს შემოსავლისა და გასავლის ორდერებს თან ერთვის შესაბამისი დოკუმენტები, როგორც ოპერაციის მოხდენის საფუძვლი.

სალაროში შემოსული და გაცემული ნაღდი ფული, შემოსავლის და გასავლის ორდერების საფუძველზე აღირიცხება სალაროს წიგნში, რომელსაც ყოველდღიურად აწარმოებს მოლარე.

სალაროს წიგნის თითოეული გვერდი ორი ნაწილისაგან შედგება, რაც სალაროს წიგნში ჩანანერის ორ ცალად გაკეთების საშუალებას იძლევა გადასაღები ქაღალდის მეშვეობით. ორივე პირი ერთი და იმავე ნომრით აღირიცხება ამათგან პირველი რჩება სალაროს წიგნში, ხოლო მეორე პირი მოიხვევა და თანდართულ დოკუმენტებთან ერთად გადაეცემა ბუღალტერიას.

პატარა ორგანიზაციებში მოლარის თანამდებობა, შეიძლება შტატიტ არ იყოს გათვალისწინებული. ამ შემთხვევაში მუშა-მოსამსახურეებზე ხელფასების გაცემა და სამეურნეო ხარჯების განაღდება წარმოებს ანგარიშვალდებული პირების მეშვეობით, რომელიც ფორმდება დანესებულების ხელმძღვანელის ბრძანებით. ამასთან ერთად ამ პირებთან იდება ხელშეკრულება სრული მატერიალური პასუხისმგებლობის შესახებ. ბანკიდან ნაღდი ფულის მისაღებად ჩეკებიც მათ სახელზე გამოიწერება.

როგორც ზემოთ ავლნიშნეთ სალაროს ოპერაციების აღსარიცხავად, ბუღალტრული აღრიცხვის ანგარიშთა გეგმით გათვალისწინებულია 1110 ანგარიში „ნაღდი ფული ეროვნულ ვალუტაში“. ის აქტიური ანგარიშია, რომელის დებეტში აისახება ნაღდი ფულადი საშუალებების მიღება,

ხოლო კრედიტში – ნაღდი ფულადი საშუალებების გაცემა, საანგარიშო პერიოდის ბოლოს მათზე რიცხული ნაშთი გააღიჯანება ბალანსში.

ანგარიში 1110 „ნაღდი ფული ეროვნულ ვალუტაში“ თავისი დებეტით შეიძლება უკავშირდებოდეს შემდეგი ანგარიშების კრედიტს:

1. ფულადი საშუალებების ამსახველი სხვა სუბანგარიშების კრედიტს, როგორცაა: 1221 „ანგარიში საბიუჯეტო სახსრებით ორგანიზაციის საკასო ხარჯებისათვის“ სახაზინო ანგარიშიდან ფულის გამოტანისას;

2. დებიტორული დავალიანებების ნაღდი ანგარიშსწორებით დაფარვისას – მოთხოვნების ამსახველი ანგარიშების კრედიტს, როგორცაა: 1410 „მოთხოვნები მიმღებებიდან და მომსახურებიდან“, 1420 მოთხოვნები ანგარიშვალდებული პირების მიმართ, 1440 „სხვა დებიტორული დავალიანებები“ და სხვ.

ანგარიში 1110 „ნაღდი ფული ეროვნულ ვალუტაში“ თავისი კრედიტით შეიძლება უკავშირდებოდეს შემდეგი ანგარიშების დებეტს:

1. ფულადი საშუალებების ამსახველი სხვა ანგარიშების დებეტს, როგორცაა: 1221 „ანგარიში საბიუჯეტო სახსრებით ორგანიზაციის საკასო ხარჯებისათვის“ – სახაზინო ანგარიშზე ფულის შეტანისას;

1212 „ანგარიშსწორების ანგარიში ბანკში“ – ბანკში ფულის შეტანისას;

2. მატერიალური მარაგების ამსახველი ანგარიშების დებეტს (მასალების, სამეურნეო მასალების, მცირე ფასიანი საგნების) შეძენისას.

3. ანგარიშსწორებათა ანგარიშების დებეტს – ვალდებულებების ნაღდი ანგარიშსწორების წესით დაფარვის შემთხვევაში და სხვ.

სახაზინო ანგარიშზე განსახორციელებელი ოპერაციების აღსარიცხავად განკუთვნილია 1221 ანგარიში – „ანგარიში საბიუჯეტო სახსრებით ორგანიზაციის საკასო ხარჯები-

სათვის". ამ ანგარიშზე აღირიცხება ორგანიზაციის ფულადი სახსრების მოძრაობა ბაზინაში, რომელიც მიღებულია ბიუჯეტიდან. ფულადი სახსრების შემოსვლა აისახება 1221 ანგარიში „ანგარიში საბიუჯეტო სახსრებით ორგანიზაციის საკასო ხარჯებისათვის“ დებეტში და 4100 ანგარიშის „ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსება“ კრედიტში, ხოლო თანხების გასვლა (გადარიცხვა) აისახება 1221 ანგარიშის კრედიტში და 1110 „ნაღდი ფული ეროვნულ ვალუტაში, 3210 ვალდებულებები მოწოდებიდან და მომსახურებიდან“, 3231 „გადასახდელი ხელფასები“, 3238 „ვალდებულებები დეპონენტების მიმართ“, 3240 „სხვადასხვა კრედიტორული დავალიანებები“, 3222 „გადასახდელი საშემოსავლო გადასახადი“ და სხვა ანგარიშების დებეტში.

ბაზინის მომსახურებაზე მყოფი საბიუჯეტო ორგანიზაციები ბაზინიდან ღებულობენ ამონაწერს.

3.2. ბაზინიდან გადახდების განხორციელების წესები.

სახელმწიფო ბაზინის მომსახურებაზე მყოფი ორგანიზაციების მიერ ბაზინიდან გადახდების განხორციელების წესები განსაზღვრულია საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მიერ. რომლის მიხედვითაც სახელმწიფო ბაზინის მომსახურებაზე მყოფი ორგანიზაციების მიერ განსახორციელებელ გადახდებზე ვალდებულების აღება საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს წინასწარი თანხმობის გარეშე დაუშვებელია. სახელმწიფო არ იღებს პასუხისმგებლობას ინსტრუქციის დარღვევით წარმოქმნილ ვალდებულებებზე. ეს იმას ნიშნავს, რომ სანამ არ შეთანხმდება გადახდის საკითხი, მანამ რაიმე სახის ვალდებულების აღება არ შეძლება.

ბაზინიდან განხორციელებული გადახდები შეიძლება შემდეგ ორ კატეგორიად დავყოთ:

1. წინასწარი გადახდა;
2. შემდგომი გადახდა.

გადახდის განსახორციელებლად ორგანიზაცია სახელმწიფო ბაზინაში წარადგენს დოკუმენტაციას შემდეგი რიგითობით:

- ა) ვალდებულების დოკუმენტის წარდგენა;
- ბ) საგადახდო მოთხოვნის წარდგენა;
- გ) წინასწარი გადახდის დამოწმება (წინასწარი გადახდის შემთხვევაში).

ვალდებულების დოკუმენტი მზადდება საბიუჯეტო კლასიფიკაციის თითოეულ მუხლზე.

დარეგისტრირებული ვალდებულების გადატანა სხვა მუხლში, ასევე ერთი ვალდებულებით გაცემული სახსრების სხვა ვალდებულების დასაფინანსებლად გამოყენება დაუშვებელია.

დარეგისტრირებული ვალდებულება შესაძლებელია გაუქმდეს საბიუჯეტო ორგანიზაციის წერილობითი მოთხოვნის საფუძველზე.

შემოაღნიშნული პროცედურების შემდეგ ორგანიზაცია ადგენს საგადახდო მოთხოვნას სადაც მიეთითება სამეურნეო მოვლენის მოხდენის დამადასტურებელი დოკუმენტი და მოთხოვნილი თანხა რეგისტრირებული ვალდებულების ფარგლებში. ერთ ვალდებულებაზე შეიძლება შედგეს რამდენიმე საგადახდო მოთხოვნა.

წინასწარი გადახდის შემთხვევაში საგადახდო მოთხოვნაში მიეთითება „წინასწარი გადახდა“ და წინასწარი გადახდის დამოწმების წარმოდგენის ვადა. წინასწარი გადახდის დამოწმება ხორციელდება საგადახდო მოთხოვნით გათვალისწინებულ ვადაში.

დამოწმების დოკუმენტის დადგენილ ვადაში წარმოუდგენლობის შემთხვევაში სახელმწიფო ბაზინა შეაჩერებს იმავე კლასიფიკაციის მუხლით ახალი ვალდებულებების აღებას და დამოწმების დოკუმენტის დროულად წარმოუდგენლობის შესახებ ყოველთვიურად აცნობებს შესაბამის მაკონტროლებელ ორგანოებს.

წლის განმავლობაში მოხდენილ სამეურნეო მოვლენებ-

ზე საგადახდო მოთხოვნებს სახელმწიფო ხაზინა იღებს მომავალი საფინანსო წლის 10 იანვრამდე.

მიმდინარე წელს, აგრეთვე წინა წლებში გადახდილი თანხის მობრუნება ხდება ხაზინის ერთიან ანგარიშზე შესაბამის სახაზინო კოდებზე.

3.3. ანგარიშსწორების ანგარიშზე განხორციელებული ოპერაციების აღრიცხვა.

საბიუჯეტო ორგანიზაციას, კერძოდ საჯარო სამართლის იურიდიულ პირს ბანკში შეიძლება გაეხსნას ანგარიშსწორების (მიმდინარე) ანგარიში.

ანგარიშის გასახსნელად საჭიროა წარდგენილი იქნეს შემდეგი დოკუმენტები:

- განცხადება ანგარიშის გახსნაზე;
- ნოტარიალური წესით დამოწმებული ხელმოწერების (ფაქსიმილე) და ბეჭდის ნიმუშები;
- ორგანიზაციის წესდებისა და სადამფუძებლო დოკუმენტების ასლი, დანომრილი, ზონარგაყრილი და ნოტარიალურად დამოწმებული;
- საგადასახდო ინსპექციაში სახელმწიფო და საგადასახდო რეგისტრაციის მონმობის ასლი;

ბანკი გაუხსნის რა ორგანიზაციას მიმდინარე ანგარიშს მას უკვე შეუძლია ამ ანგარიშის მეშვეობით განახორციელოს ფულადი საშუალებების მოძრაობასთან დაკავშირებული ოპერაციები. ბანკი მხოლოდ ასრულებს ოპერაციებს, რომელთა განხორციელებაც დადასტურებულია ორგანიზაციის ხელმძღვანელისა და მთავარი ბუღალტრის ხელმოწერით. ამ მომსახურებისათვის დადებული ხელშეკრულების საფუძველზე ბანკი ღებულობს შესაბამის ანაზღაურებას.

მიმდინარე ანგარიშის მეშვეობით ხორციელდება როგორც ნაღდი, ისე უნაღდო ოპერაციები. ნაღდი ოპერაციები დაკავშირებულია უშუალოდ ნაღდი ფულის მოძრაობასთან, ასეთია მაგალითად: მიმდინარე ანგარიშზე

ნაღდი ფულის შეტანა ან გამოტანა. უნაღდო ოპერაციები ხორციელდება მიმდინარე ანგარიშზე თანხის ჩარიცხვით, ან მიმდინარე ანგარიშიდან თანხის გადარიცხვით.

ბანკში შესასრულებლად წარმოდგენილ საანგარიშსწორებო დოკუმენტებში უნდა აღინიშნოს:

- საბუთის დასახელება;
- საბუთის ნომერი, გამოწერის თარიღი, თვე, წელი.
- გადამხდელი ბანკის დასახელება და კოდი;
- გადამხდელის დასახელება, მისი ანგარიშის ნომერი;
- თანხების მიმღების დასახელება, ანგარიშის ნომერი, ბანკის კოდი.
- საიდენტიფიკაციო კოდი;
- გადახდის დანიშნულება;
- გადასახდელი თანხა ციფრებით და სიტყვებით.

საბუთის პირველ ეგზემპლარზე უნდა იყოს ორგანიზაციის ბეჭდით დადასტურებული ხელმოწერები.

მიმდინარე ანგარიშიდან ნაღდი ფულის გამოტანა ხდება ჩეკით. ჩეკი მოთავსებულია საჩეკო წიგნაკში. იგი მკაცრი სტარიშვების ბლანკს წარმოადგენს. ჩეკი გამოიწერება მთავარი ბუღალტრის მიერ ხელით, ერთ ცალად. შეცდომები და ჩასწორებები ჩეკში დაუშვებელია.

ჩეკის რეკვიზიტებია: ჩეკის მფლობელის დასახელება და მიმდინარე ანგარიშის ნომერი, ჩეკის გამოწერის თარიღი, (ციფრებით და სიტყვებით), ბანკიდან ფულის გამომტანის გვარი, სახელი, მამის სახელი. ჩეკს ხელს აწერს საწარმოს ხელმძღვანელი და მთავარი ბუღალტერი, რომელთა ფაქსიმილე წინასწარ წარდგენილია ბანკში და დაესმება საწარმოს ბეჭედი. ჩეკის მეორე გვერდზე მიეთითება ბანკიდან გამოტანილი თანხის გამოყენების დანიშნულება და ბანკიდან ფულის გამომტანის პირადობის დადასტურებელი დოკუმენტების მონაცემები. ჩეკთან ერთად ივსება ჩეკის კუპა, რომელშიც იგივე რეკვიზიტებია, რაც ჩეკში. ყუა რჩება საჩეკო წიგნაკში. ჩეკის გამოყენების ვადა ათი დღეა; რომლის გასვლის შემდეგ, გამოუყენებელი ჩეკი უნდა გაუქმდეს.

ბანკის მეშვეობით განხორციელებული უნაღდო ოპერაციები ფორმდება საგადახდო დავალებით რომელიც წარმოადგენს ორგანიზაციის დავალებას ბანკისადმი, რომ მისი მიმდინარე ანგარიშიდან ჩამოწეროს თანხა და გადარიცხოს იგი მიმღების ანგარიშზე.

ორგანიზაციის მიმდინარე ანგარიშიდან მისი თანხმობის გარეშე, უდავო წესით თანხის ჩამოწერა შეიძლება მოხდეს სასამართლო და სხვა ორგანოების გადაწყვეტილებათა საფუძველზე, რომელთაც კანონმდებლობის შესაბამისად გააჩნიათ გადასახდელის დაკისრების უფლებამოსილება.

ორგანიზაცია თავისი მომსახურე ბანკიდან პერიოდულად ღებულობს ამონაწერს მიმდინარე ანგარიშიდან. მასში ასახულია მიმდინარე ანგარიშზე განხორციელებული ოპერაციები და ფულადი საშუალებების ნაშთი.

საანგარიშო პერიოდის განმავლობაში თანხის ზრდა, მათი მიღება ასახულია კრედიტის სვეტში, ხოლო თანხის შეცირება, გადარიცხვა, ჩამოწერა, ანგარიშიდან ნაღდი ფულის გამოტანა – დებეტის სვეტში. **ამონაწერის დამუშავებისას** ეს თავისებურება, უნდა გაითვალისწინოს ბუღალტერმა და ამონაწერის დებეტის სვეტში ასახული თანხები, ასახოს მიმდინარე ანგარიშის კრედიტში და პირიქით, ამონაწერის კრედიტის სვეტში ასახული თანხები მიმდინარე ანგარიშის დებეტში.

თავი IV

საბიუჯეტო ორგანიზაციების ხარჯებისა და დაფინანსების აღრიცხვა

4.1. საბიუჯეტო ორგანიზაციების ხარჯების აღრიცხვა

საბიუჯეტო ორგანიზაციების მიერ განეული ხარჯებით სრულდება ორი ძირითადი ეკონომიკური ფუნქცია: სასოგადოების უზრუნველყოფა საქონლითა და მომსახურებით და გადახდების გზით შემოსავლებისა და ქონების გადანაწილება.

ხარჯების ისეთი კატეგორიები, როგორიცაა: მომუშავეთა ანაზღაურება, საქონელი და მომსახურება, ძირითადი კაპიტალის მოხმარება, საბიუჯეტო ორგანიზაციების ფუნქციონირების განხორციელებას უკავშირდება, ხოლო სუბსიდიები, გრანტები, სოციალური დახმარებები და სხვა ასალოგო ხარჯები – ტრანსფერებს წარმოადგენს.

ხარჯების ეკონომიკური შინაარსის მიხედვით დაჯგუფება მოცემულია ეკონომიკურ კლასიფიკაციაში, რომელიც ბუღალტრული აღრიცხვის ანგარიშთა გეგმით გათვალისწინებული ხარჯების სტრუქტურის საფუძველს წარმოადგენს.

მოქმედი ანგარიშთა გეგმის შესაბამისად საბიუჯეტო ორგანიზაციების მიერ განეული ხარჯების აღსარიცხავად გამოყენებულია შემდეგი ანგარიშები:

- ანგარიში 7100 „მომუშავეთა ანაზღაურება“
- ანგარიში 7200 „საქონელი და მომსახურება“
- ანგარიში 7300 „ძირითადი კაპიტალის მოხმარება“
- ანგარიში 7400 „პროცენტი“
- ანგარიში 7500 „სუბსიდიები“
- ანგარიში 7600 „გრანტები“
- ანგარიში 7700 „სოციალური უზრუნველყოფა“

ანგარიში 7800 „სხვა ხარჯები“

შრომისა და ხელფასის აღრიცხვა.

მუშა-მოსამსახურეთა ხელფასები აღრიცხება 7111 ანგარიშზე „ხელფასები ფულადი ფორმით“ და 7112 ანგარიშზე „ხელფასები სასაქონლო ფორმით“. იგი მოიცავს მომუშავეთათვის მათ მიერ გაწეული მომსახურების სა-
ნაცვლოდ ფულადი და სასაქონლო ფორმით გადახდილ თანხებს, გადასახადებისა და სოციალური დაზღვევის სქე-
მებში გადასარიცხი თანხების ჩათვლით. ამ კატეგორიაში
ერთიანდება: თანამდებობრივი სარგო, წოდებრივი სარ-
გო, პრემია, დანამატი, პონორარი, კომპენსაცია და კუთ-
ვნილი შვებულების საზღაური. დარიცხული ხელფასები
გატარდება ზემოაღნიშნული ანგარიშების დებეტში და
შესაბამისად, 3231 ანგარიშის „გადასახდელი ხელფასები
შტატით მომუშავეებისათვის“ კრედიტში.

შტატგარეშე მომუშავეთა ხელფასები აღრიცხება 7200 ანგარიშზე „საქონელი და მომსახურება“. დარიცხული
ხელფასი ჩაინერება ამ ანგარიშის დებეტში და 3232 ან-
გარიშის „გადასახდელი ხელფასები შტატგარეშე მომუ-
შავეებისათვის“ კრედიტში.

მოქმედი კანონმდებლობის მიხედვით მუშა-მოსამსა-
ხურეებს ხელფასიდან უნდა დაუკავდეს საშემოსავლო
გადასახადი. საშემოსავლო გადასახადის გადამხდელები
არიან ფიზიკური პირები, რომლებსაც საგადასახადო წლის
განმავლობაში გააჩნიათ დასაბეგრი შემოსავლები.

საშემოსავლო გადასახადით დაბეგვრის ობიექტს წარ-
მოადგენს დასაბეგრი შემოსავალი, რომელიც განისაზ-
ღვრება, როგორც სხვაობა კალენდარული წლის განმა-
ვლობაში მიღებულ ერთობლივ შემოსავალსა და საგა-
დასახადო კოდექსით გათვალისწინებულ გამოქვითვის
თანხებს შორის.

ერთობლივ შემოსავალს განეკუთვნება ნებისმიერი
ფორმით მიღებული შემოსავალი, მათ შორის: ხელფასის
სახით მიღებული შემოსავალი და შემოსავალი ეკონომი-

კური საქმიანობიდან. ამასთან ერთად, შემოსავლებად
თვლება როგორც ფულადი, ისე ნატურალური ფორმით
მიღებული ანაზღაურება.

ხელფასის სახით მიღებულ შემოსავლებს მიეკუთვნება
ფიზიკური პირის მიერ დაქირავებით მუშაობის შედეგად
მიღებული ნებისმიერი საზღაური ან სარგებელი. სარგებ-
ელის სახით მიღებულ შემოსავლებში შეიტანება:

საბაზრო განაკვეთზე დაბალი საპროცენტო განაკვეთით
სესხის მიღებისას – საბაზრო განაკვეთით გადახდილი პრო-
ცენტის შესაბამისი თანხა. მაგალითად, ფიზიკურმა პირმა
სესხის დაქირავებისაგან მიიღო 10000 ლარის სესხი
ერთი წლით წლიური 15%-იანი განაკვეთით. სესხის მიღების
მომენტში საბაზრო განაკვეთი შეადგენდა 20%-ს, ე.ი. სხვაო-
ბა 5% ანუ 500 ლარი ($10000 \times 5 : 100$) შეტანილი უნდა იქნეს
ფიზიკური პირის დასაბეგრ ერთობლივ შემოსავალში.

იმ დახმარების ღირებულება, რასაც დამქირავებელი
გაუწევს დაქირავებულ ან მის კმაყოფაზე მყოფ პირს გა-
სათლების მისაღებად. მაგალითად, საბიუჯეტო ორგა-
ნიზაციამ თავის თანამშრომელს აუნაზღაურა სწავლის
ხარჯები 2000 ლარის ოდენობით, რომელიც არ არის დაკა-
ნშირებული მოცემული ორგანიზაციის საქმიანობასთან.
ამ შემთხვევაში 2000 ლარი ჩაითვლება მიღებულ შემოსავ-
ლად და დაიბეგრება გადახდის წყაროსთან.

დამქირავებლის მიერ დაქირავებულისათვის ხარჯების
ანაზღაურებისას – ანაზღაურების თანხა. ეს შეიძლება
იყოს დამქირავებლის მიერ დაქირავებულ ფიზიკურ პირე-
ბზე გაწეული ხარჯების ანაზღაურება მათი მატერიალური
და სოციალური კეთილდღეობისათვის, რომელიც ჩაირთ-
ვება ამ მომსახურების მიმღები პირების ერთობლივ შე-
მოსავალში და დაიბეგრება საშემოსავლო გადასახადით.
კერძოდ, აქ აისახება ისეთი ხარჯების ანაზღაურება, რო-
გორიცაა: სატრანსპორტო საშუალებებით სარგებლობის
ხარჯები; კომუნალურ-საყოფაცხოვრებო მომსახურების
ხარჯები; კვებისა და მკურნალობის ხარჯები და სხვ.

დამქირავებლის მიერ დაქირავებულისათვის ვალის ან ვალდებულების პატიებისას – ვალის ან ვალდებულების თანხა.

ასეთი სახის შემოსავლებს შეიძლება მიეკუთვნოს მუშაკის მიერ გადაუხდელი კრედიტის თანხის ან კრედიტის პროცენტის პატიება.

დამქირავებლის მიერ დაქირავებულისათვის სიცოცხლისა და ჯანმრთელობის დაზღვევის შესატანის და სხვა მსგავსი თანხის გადახდისას – დამქირავებლის მიერ გადახდილი თანხა. მაგალითად, თუ დამქირავებელმა დაქირავებულს გადაუხადა სადაზღვევო თანხა 1000 ლარი, იგი ჩაითვლება შემოსავლად და დაიბეგრება საშემოსავლო გადასახადით.

თუ დაქირავებული მუშაკი შრომის ანაზღაურებას ნატურით იღებს, ასეთი შემოსავლები უნდა აღირიცხოს შემოსავლის მიღების თარიღისათვის არსებული საბაზრო ფასებით. მაგალითად, ორგანიზაციამ მუშაკის ერთი თვის ანაზღაურების ანგარიშში ნატურით გასცა 200 კგ პურის ფქვილი, რომლის 1 კილოგრამი საბაზრო ფასი გაცემის მომენტში შეადგენდა 1,2 ლარს. ამ შემთხვევაში მუშაკის შემოსავალში ჩაითვლება 240 ლარი და დაიბეგრება საშემოსავლო გადასახადით.

საგადასახადო კანონმდებლობა ითვალისწინებს გარკვეულ შეღავათებს საშემოსავლო გადასახადით დაბეგვრაში, კერძოდ:

- საშემოსავლო გადასახადით არ იბეგრება უცხოეთის დიპლომატიურ დანესებულებებში მომუშავე პირების შემოსავალი; ფიზიკური პირისაგან ჩუქებით ან მემკვიდრეობით მიღებული ქონება; გრანტი, სახელმწიფო პენსია, სახელმწიფო დახმარება, მათ შორის დახმარება ორსულობისა და მშობიარობის გამო, ჯანმრთელობისათვის მიყენებული ზიანის შედეგად შრომისუნარიანობის დაკარგვის ან მარცხენა დაკარგვის გამო, ალიმენტი და სხვა.

- საშემოსავლო გადასახადით არ იბეგრება შემოსავა-

ლო, რომელიც მიღებულია ფიზიკური პირის მიერ საკუთარი წარმოების სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის რეალიზაციით, მის სამრეწველო გადამუშავებამდე, აგრეთვე ფიზიკური პირის მიერ მატერიალური აქტივების რეალიზაციით მიღებული ნამეტი.

- საშემოსავლო გადასახადისაგან განთავისუფლებულია ბავშვობიდან ინვალიდების, აგრეთვე მხედველობის გამო პირველი და მეორე ჯგუფის ინვალიდების, მეორე მსოფლიო ომისა და საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის ბრძოლების მონაწილე საქართველოს მოქალაქეების, „ქართველის დედის“ საპატიო წოდების მქონე პირების, მარტოხელა დედების მიერ კალენდარული წლის განმავლობაში მიღებული დასაბეგრი შემოსავალი 3000 ლარამდე.

- საშემოსავლო გადასახადისაგან განთავისუფლებულია აგრეთვე იმ მენარმე ფიზიკურ პირთა შემოსავალი, რომლებიც „საქმიანობის სახეების ეროვნული კლასიფიკატორის“ მიხედვით არ იყენებენ დაქირავებულ პირთა შრომას. ასეთ საქმიანობას მიეკუთვნება მაგალითად: ტანსაცმლის კერვა, ავტოტექნომოსახურება, ხალიჩების ქსოვა, ხის სხვადასხვა ნაწარმის დამზადება, მუსიკალური ინსტრუმენტების წარმოება, ავტომობილების ტექნომოსახურება და რემონტი, საათებისა საიუველირო ნაწარმის რემონტი და სხვ.

განვიხილოთ საბიუჯეტო ორგანიზაციის მიერ ხელფასების დარიცხვისა და გაცემის ოპერაციების ბუღალტრული აღრიცხვის მაგალითი:

მაგალითი.

საბიუჯეტო ორგანიზაციის მიერ დარიცხულმა ხელფასებმა შეადგინა 50000 ლარი. მათ შორის შტატით მომუშავეებისათვის 40000 ლარი და შტატგარეშე მომუშავეებისათვის 10000 ლარი. აქედან საშემოსავლო გადასახადის 10000 ლარის (50000-ის 20% = 10000) დაკავების შემდეგ, შტატით მომუშავეებზე 27000 ლარი გადარიცხული იქნა ხაზინიდან პირად ანგარიშებზე, ხოლო დანარჩენი 13000 ლარი

გაცემული იქნა სალაროდან. მათ შორის 5000 ლარი შტატით მომუშავეებზე და 8000 ლარი შტატგარეშე მომუშავეებზე.

ზემოაღნიშნულ ოპერაციებზე შედგება შემდეგი ბუღალტრული გატარებები:

1. ბიუჯეტიდან დაფინანსების მიღება

დებეტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“ 50000
კრედიტი 4100 „დაფინანსება ბიუჯეტიდან“ 50000

2. ხელფასის დარიცხვა შტატით მომუშავეებზე

დებეტი 7111 „ხელფასები ფულადი ფორმით“ 40000
კრედიტი 3231 „გადასახდელი ხელფასები შტატით მომუშავეებისათვის“ 40000

3. საშემოსავლო გადასახადის დაკავება შტატით მომუშავეებისათვის

დებეტი 3231 „გადასახდელი ხელფასები შტატით მომუშავეებისათვის“ 8000
კრედიტი 3222 „გადასახდელი საშემოსავლო გადასახადი“ 8000

4. ხელფასის დარიცხვა პირად ანგარიშებზე შტატით მომუშავეებისათვის

დებეტი 3231 „გადასახდელი ხელფასები შტატით მომუშავეებისათვის“ 27000
კრედიტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“ 27000

5. ხელფასის გაცემა სალაროდან შტატით მომუშავეებისათვის

დებეტი 3231 „გადასახდელი ხელფასები შტატით მომუშავეებისათვის“ 5000
კრედიტი 1110 „სალარი“ 5000

6. ხელფასის დარიცხვა შტატგარეშე მომუშავეებისათვის

დებეტი 7200 „საქონელი და მომსახურება“ 10000
კრედიტი 3232 „გადასახდელი ხელფასები შტატგარეშე მომუშავეებისათვის“ 10000

7. საშემოსავლო გადასახადის დაკავება შტატგარეშე მომუშავეებისათვის.

დებეტი 3232 „გადასახდელი ხელფასები შტატგარეშე მომუშავეებისათვის“ 2000
კრედიტი 3222 „გადასახდელი საშემოსავლო გადასახადი“ 2000

8. ხელფასის გაცემა სალაროდან შტატგარეშე მომუშავეებზე

დებეტი 3232 „გადასახდელი ხელფასები შტატგარეშე მომუშავეებისათვის“ 8000
კრედიტი 1110 „სალარი“ 8000

9. საშემოსავლო გადასახადის დარიცხვა

დებეტი 3222 „გადასახდელი საშემოსავლო გადასახადი“ 10000
კრედიტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“ 10000

საშვებულებო თანხების გამოანგარიშების წესი დადგენილია მხოლოდ სახელმწიფო მოსამსახურეებისათვის. კერძოდ, სახელმწიფო მოსამსახურის ყოველწლიური (შორიგი) შვებულება განისაზღვრება 30 კალენდარული დღით. შვებულების თანხა გაიანგარიშება შვებულებაში გასვლის თვეში არსებული ხელფასიდან.

იმის გათვალისწინებით, რომ შვებულების ხანგრძლივობა დადგენილია კალენდარულ დღეებში, იგი გაიანგარიშება შემდეგნაირად: თვის განმავლობაში ფაქტიურად დარიცხული ხელფასი გაიყოფა კალენდარული დღეების რაოდენობაზე და მიღებული თანხა გამრავლდება შვებულების დღეთა რაოდენობაზე.

ამასთანავე გასათვალისწინებელია, რომ საქართველოს შრომის კანონთა კოდექსის შესაბამისად:

- ყველა მუშაკს ეძლევა ყოველწლიური შვებულება საშუალო ადგილის და ხელფასის შენარჩუნებით.

- თვრამეტ წელზე უფრო ახალგაზრდა პირებს შვებულება ეძლევათ ერთი კალენდარული თვის ხანგრძლივობით.

- დაუშვებელია ყოველწლიური შვებულების შეცვლა ფულადი კომპენსაციით, გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც სამუშაოდან დათხოვნილ პირს შვებულებით არ უსარგებლია.

- დროებითი შრომისუუნარობის, ორსულობისა და მშობიარობის დროს აღებული შვებულება ყოველწლიურ შვებულებაში არ ჩაითვლება.

მუშაკის შვებულებაში წასვლისას გადასახადის გამოანგარიშება წარმოებს დარიცხული საშვებულებო თანხიდან.

7112 ანგარიშზე – ხელფასები სასაქონლო ფორმით – აღირიცხება მომუშავეთათვის მათ მიერ განეული მომსახურების სანაცვლოდ სასაქონლო ფორმით განხორციელებული გადახდები. ხელფასის დარიცხვა და გადახ-

და ფულადი ფორმით გაცემული ხელფასების აღრიცხვის ანალოგიურია.

7120 ანგარიშზე – სოციალური შენატანები – აღრიცხება სახელმწიფო მმართველობის ერთეულების მიერ თავიანთი მომუშავეებისათვის სოციალური დახმარებების (კერძოდ პენსიების) უფლების მოპოვების მიზნით სოციალური დაზღვევის სქემებში განხორციელებული გადახდები.

7200 – ანგარიშზე „საქონელი და მომსახურება“ – აღრიცხება:

1. მატერიალური მარაგების საკუთარი მოხმარებისათვის გამოყენება მათი ექსპლოატაციაში გადაცემის დროს;

2. წარმოებაში გამოყენებული საქონელი და მომსახურება;

3. გაყიდული საქონლის ღირებულება;

4. ძირითადი საშუალებების მოვლა-შენახვისა და მიმდინარე შეკეთებისათვის მოხმარებული მასალები;

5. კადრების მომზადებაზე გამოყენებული საქონელი და მომსახურება;

6. ეროვნული ვალუტის დამზადებისთვის გამოყენებული მასალები;

7. სამხედრო უწყებების მიერ იარაღისა და შეიარაღებული სატრანსპორტო საშუალებების შეძენა, როგორცაა: რაკეტები, ჭურვები, იარაღის გასაშვები ტექნიკური აღჭურვილობა, საბრძოლო გემები, ნყალქვეშა ნავები, ტანკები და სხვ.

8. სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებისათვის მუშა-მოსამსახურეებზე გადაცემული საქონელი და მომსახურება, მათ შორის:

ა) აღჭურვილობა და იარაღები, რაც გამოიყენება ექსკლუზიურად ან ძირითადად სამუშაოზე;

ბ) ტანისამოსი ან ფეხსაცმელი (დამცავი ტანისამოსი, კომბინეზონი ან უნიფორმა და სხვ.);

გ) საცხოვრებელი უზრუნველყოფა სამუშაო ადგილზე, (ყაზარმები, საერთო საცხოვრებლები, ბარაკები და სხვ.);

დ) სპეციალური საკვები, რომელთა მიღების აუცილებლობაც განპირობებულია განსაკუთრებული სამუშაო სირობებით და საკვები და სასმელი, რომლითაც უზრუნველყოფილია სამხედრო და სხვა პირები სამუშაო ვალდებულების შესრულების დროს;

ე) სამსახურებრივი მივლინების ხარჯების ანაზღაურება და სხვ.

მოხმარებული საქონლისა და მატერიალური ფასეულობების ღირებულება აისახება 7200 ანგარიშის დებეტში და საქონლისა და მატერიალური ფასეულობების ამსახველი შესაბამისი ანგარიშების კრედიტში.

7300 ანგარიშზე „ძირითადი კაპიტალის მოხმარება“ აღრიცხება საბიუჯეტო ორგანიზაციის საკუთრებაში არსებული ძირითადი აქტივების ღირებულების შემცირება ფიზიკური ცვეთის (ანგარიში 7310 „ძირითადი აქტივების ფიზიკური ცვეთა“); მორალური ცვეთის და შემთხვევითი დაზიანებით გამოწვეული დანაკარგების (ანგარიში 7320 „მორალური ცვეთა და შემთხვევითი დაზიანებით გამოწვეული დანაკარგები“) სახით.

ძირითად აქტივებს ცვეთა ერიცხება წლის ბოლოს სრული კალენდარული წლისათვის, მიუხედავად იმისა საანგარიშგებო წლის რომელ თვეშია ისინი შეძენილი. აქტივების მომსახურების ვადის განმავლობაში მათი ცვეთის თანხის პროპორციული განაწილებისათვის გამოიყენება წრფივი მეთოდი.

ყოველი საანგარიშო პერიოდის ცვეთის თანხა ხარჯად უნდა აღიარდეს, გარდა იმ შემთხვევისა, როცა ეს თანხა შედის სხვა აქტივის საბალანსო ღირებულებაში.

ეკონომიკური საქმიანობის განხორციელების შემთხვევაში, საგადასახადო მიზნებისათვის, ერთობლივი შემოსავლებიდან გამოსაქვითი ძირითადი აქტივებისა ცვეთის (ამორტიზაციის) თანხა განისაზღვრება საქართველოს საგადასახადო კოდექსით დადგენილი წესისა და ნორმების შესაბამისად.

ძირითადი აქტივების ცვეთის დარიცხვა, აგრეთვე დაზიანებით გამოწვეული დანაკარგები აისახება შესაბამისად 7310 „ძირითადი აქტივების ფიზიკური ცვეთა“ და 7320 „მორალური ცვეთა და შემთხვევითი დაზიანებით გამოწვეული დანაკარგები“ ანგარიშების დებეტში და „ძირითადი აქტივების“ 2100 ანგარიშის კრედიტში.

7400 ანგარიშზე – „პროცენტი“ აღირიცხება ხარჯები, რომელიც დაკავშირებულია სესხის პროცენტის დაფარვაზე.

პროცენტის გადახდა ხდება საპროცენტო ხარჯის დარიცხვის შემდეგ. პროცენტის დარიცხვა გატარდება 7400 ანგარიშის „პროცენტი“ დებეტში და 3243 ანგარიშის „გადასახდელი პროცენტები“ კრედიტში.

7500 ანგარიშზე „სუბსიდიები“ აღირიცხება საბიუჯეტო ორგანიზაციის მიერ საჯარო სამართლის იურიდიულ პირებსა და სხვა სახელმწიფო საწარმოებზე ხარჯების დასაფინანსებლად გადაცემული თანხები, ასევე უცხოეთიდან მიღებული დაფინანსების წყაროებითა და გრანტებით განხორციელებული გადახდები.

სუბსიდიები არის მიმდინარე არაკომპენსირებადი გადახდები, რომელსაც სახელმწიფო ერთეულები გასცემენ საწარმოებზე მათი საწარმოო საქმიანობის დონის ან მათ მიერ გაწეული მომსახურებისა თუ წარმოებული საქონლის რაოდენობის გაზრდის მიზნით.

7600 ანგარიშზე „გრანტები“ აღირიცხება არასავალდებულო ტრანსფერები ერთი დონის სახელმწიფო ერთეულიდან მეორე დონის სახელმწიფო ერთეულზე ან უცხო ქვეყნის მთავრობებსა და საერთაშორისო ორგანიზაციებზე.

გრანტი, დანიშნულების მიხედვით შეიძლება იყოს მიმდინარე ან კაპიტალური. მიმდინარე გრანტებს მიეკუთვნება ის გრანტები, რომლებიც გამოყოფილია მიმდინარე ხარჯების დასაფარავად და არ არის დაკავშირებული ან დამოკიდებული გრანტის მიმღების მიერ აქტივის შეძენასთან.

კაპიტალური გრანტები ითვალისწინებს გრანტის მიმღების მიერ აქტივების შეძენას და შესაძლოა ფულადი სახსრების ტრანსფერსაც მოიცავდეს, რომელიც გრანტის მიმღებმა შეიძლება გამოიყენოს ან მოეთხოვებოდეს, რომ გამოიყენოს აქტივების შესაძენად (გარდა მატერიალური ზრდაგებისა).

გრანტის გაცემა გატარდება 7600 ანგარიშის „გრანტები“ დებეტში და ფულადი საშუალებების, ან ძირითადი აქტივების შესაბამისი ანგარიშების კრედიტში.

7700 ანგარიშზე „სოციალური უზრუნველყოფა“ – აღირიცხება სოციალური დაზღვევა, სოციალური დახმარებები და დამქირავებლის მიერ გაწეული სოციალური დახმარებები.

სოციალური უზრუნველყოფა მოიცავს ფულადი ან სასაქონლო ფორმის ტრანსფერებს, რომლებიც ხორციელდება მთელი მოსახლეობის ან მისი ცალკეული ნაწილის გარკვეული სოციალური რისკებისაგან დაცვის მიზნით. სოციალური უზრუნველყოფა წარმოადგენს მიმდინარე ტრანსფერებს.

სოციალური დაზღვევით ანგარიშსწორებანი აღირიცხება 7710 ანგარიშზე „სოციალური დაზღვევა“. იგი მოიცავს სადაზღვევო სქემებში მონაწილეობის შედეგად ფულადი ან სასაქონლო ფორმით გასაცემ სოციალურ დახმარებებს.

სოციალური დახმარებით ანგარიშსწორებანი აღირიცხება 7720 ანგარიშზე „სოციალური დახმარება“. კერძოდ, სახელმწიფო პენსიები, სახელმწიფო კომპენსაციები და სახელმწიფო აკადემიური სტიპენდიები, უმუშევრობის დროს დახმარება, ლტოლვილთა და დევნილთა შემწეობები, ძალადობის მსხვერპლთა და დაზარალებულთა კომპენსაცია, უმწეო მდგომარეობაში მყოფი საოჯახო მეურნეობების სოციალური დახმარებები, სიღარიბის ზღვარს ქვემოთ მყოფი მოსახლეობის დახმარებები. დახმარება ორსულობაზე, მშობიარობაზე, ბავშვის მოვლაზე, ახალშობილის შვილად აყვანაზე და სხვ.

დამქირავებლის მიერ გაწეული სოციალური დახმარებები აღირიცხება ამავე დასახელების 7730 ანგარიშზე დამქირავებლის მიერ გაწეული სოციალური დახმარებები მოიცავს: სამსახურიდან დათხოვნის კომპენსაციებს, ავადმყოფობისა და შემთხვევითი დაზიანების გამო სამსახურში არყოფნის დროს გაცემულ ხელფასს, სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებისას მომუშავეს დალუპვის ან დასახიჩრების შემთხვევაში გასაცემ თანხებს და სხვ.

7800 ანგარიშზე „სხვა ხარჯები“ – აღირიცხება ისეთი ხარჯები, რეოგორიცაა:

ა) სახელმწიფო მმართველობის ერთეულის მიერ ფინანსური ან მატერიალური არანარმოვებული აქტივების გამოყენების შემთხვევაში ამ აქტივის მფლობელისათვის გადასახდელი თანხები;

ბ) კანონმდებლობით დადგენილი ყველა სახის გადასახადი (გარდა საშემოსავლო გადასახადისა, საქონლის ღირებულებაში აღრიცხული დამატებული ღირებულების გადასახადისა და საბაჟო მოსაკრებლისა), საურავები, ჯარიმები, მოსაკრებლები, საკომისიოები და საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული სხვა გადასახდელები;

გ) სტიქიური უბედურებების შედეგად მიყენებული ზარალის ან მიღებული ტრამეების კომპენსირების მიზნით განხორციელებული გადახდები;

დ) სახელმწიფო ერთეულების მიზნით ფიზიკური პირების ტრავმირებისა თუ ქონებრივი ზარალის მიყენების ასანაზღაურებლად, ასევე დალუპვის შემთხვევაში გადახდილი კომპენსაციები.

ე) მოსწავლეთა ვაუჩერები, სახელმწიფო სასწავლო გრანტები და სტიპენდიები, სამეცნიერო გრანტები და სხვ.

ვ) სხვადასხვა სახის მოვლენისა და უბედური შემთხვევის დროს დასაფარი ხარჯების ასანაზღაურებლად გადასახდელი სადაზღვევო პრემიები, სადაზღვევო შენატანები, აგრეთვე შენობების, დანადგარებისა და სხვა სადაზღვევო ხარჯები.

ზ) უცხოეთიდან მიღებული დაფინანსების წყაროებითა და გრანტებით განსახორციელებელი პროექტების ფარგლებში გასაცემი სახსრები;

თ) არამომგებიანი დაწესებულებებისათვის გაცემული უფლადი ან სასაქონლო ფორმის კაპიტალური ტრანსფერები;

ი) სახელმწიფო ერთეულის მიერ საბიუჯეტო ორგანიზაციების კაპიტალის ფორმირების მიზნით განხორციელებული გადახდები;

კ) უცხოეთიდან მიღებული დაფინანსების წყაროებითა და გრანტებით განსახორციელებელი პროექტების ფარგლებში კაპიტალური მიზნით გასაცემი სახსრები;

ლ) სხვა არაკლასიფიცირებული მიმდინარე და კაპიტალური ხარჯები.

ხარჯები აღრიცხვაში აისახება დარიცხვის მეთოდით, რაც იმას ნიშნავს, რომ ხარჯების დარიცხვა ხდება მაშინ, როდესაც წარმოიქმნება გადახდის ვალდებულება და არა მაშინ, როდესაც მოხდება ფაქტიური გადახდა.

საანგარიშო პერიოდის ბოლოს ხარჯების ანგარიშები ხარჯების შინაარსიდან გამომდინარე, გადაიხურება კაპიტალის შესაბამის ანგარიშებზე, კერძოდ 5100 ანგარიშზე „წმინდა ღირებულება“ ან 5210 ანგარიშზე „საანგარიშო პერიოდის მოგება-ზარალი“.

4.2. ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსების აღრიცხვა.

წლიური საბიუჯეტო კანონის შესაბამისად გამოყოფილი სახსრების მიღება საბიუჯეტო ორგანიზაციის მიერ, განიხილება, როგორც ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსება.

დაფინანსების თანხების აღსარიცხავად გამოიყენება 4100 ანგარიში – „ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსება“ და 4200 ანგარიში – „ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსება პენსიებისა და დახმარებების გასაცემად“. ბიუჯეტიდან მიღებული და სახაზინო ანგარიშზე ჩარიცხული დაფინანსების თანხები აისახება გატარებით:

დებეტი 1221 „ანგარიში საბიუჯეტო სახსრებით ორგანიზაციის საკასო ხარჯებისათვის“

კრედიტი 4100 „ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსება“

4200 ანგარიშზე – „ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსება პენსიებისა და დახმარებების გასაცემად“ აღირიცხება პენსიებისა და დახმარებების გასაცემად ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსების თანხები. მიღებულ თანხებზე შედგება გატარება:

დებეტი 1221 „ანგარიში საბიუჯეტო სახსრებით ორგანიზაციის საკასო ხარჯებისათვის“

კრედიტი 4200 „ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსება პენსიებისა და დახმარებების გასაცემად“

აღსანიშნავია, რომ დღევანდელი საპენსიო სისტემის პირობებში პენსიების გაცემა მხოლოდ „სოციალური მომსახურების სააგენტოს“ მეშვეობით ხორციელდება. პენსიების გაცემა საბიუჯეტო ორგანიზაციების კომპენტენციაში არ შედის.

საბიუჯეტო ორგანიზაციების პრაქტიკაში დიდი მნიშვნელობა აქვს საკასო და ფაქტიური ხარჯების სწორად აღრიცხვას. ამიტომ უპრიანია გავარჩიოთ რა შემთხვევაშია ესა თუ ის ოპერაცია საკასო ან ფაქტიური ხარჯი.

ხაზინიდან დაფინანსების მიღება, მაგალითად, მატერიალური მარაგებისა და ძირითადი საშუალებების შესაძენად, ხელფასის გასაცემად, კომუნალური მომსახურების ხარჯების დასაფარავად და სხვა გადარიცხვები, იმავდროულად „საკასო ხარჯის“ განევასაც ნიშნავს. რაც შეეხება „ფაქტიურ ხარჯებს“, მაგალითად, მასალების შემთხვევაში, მას მაშინ აქვს ადგილი, როცა ისინი ფაქტიურად დაიხარჯება.

მაგალითი:

საბიუჯეტო ორგანიზაციის მიერ კვარტლის განმავლობაში მცირეფასიანი საგნების შესაძენად გადარიცხული იქნა 25000 ლარი. მცირეფასიანი საგნები მიღებულია და აღებულია შემოსავალში. იმავე პერიოდში ექსპლოატაციაში გადაეცა 10000 ლარის მცირეფასიანი საგნები.

ამ შემთხვევაში საკასო ხარჯი შეადგენს 25000 ლარს,

ფაქტიური ხარჯი 10000 ლარს. როგორც ვხედავთ, ამ შემთხვევაში საკასო ხარჯები მეტია ფაქტიურ ხარჯებზე. შეიძლება ისიც მოხდეს, რომ მატერიალური მარაგები მივიღოთ თანხის წინასწარი გადარიცხვის გარეშე და ეს მარაგები კიდევ დავხარჯოთ კვარტლის განმავლობაში. ამ შემთხვევაში ფაქტიური ხარჯები იქნება ექსპლოატაციაში ფაქტიურად გადაცემული მცირეფასიანი საგნების ღირებულება, ხოლო საკასო ხარჯები არ იქნება განეული.

ხელფასების შემთხვევაში, ჯერ ხდება ხელფასის დარიცხვა, შემდეგ ხაზინიდან თანხის მიღება. ხელფასის დარიცხვა ფაქტიური ხარჯის განევას ნიშნავს, ხაზინის ანგარიშზე ხელფასის თანხის ჩარიცხვა კი, საკასო ხარჯია.

მაგალითი:

ხაზინიდან მიღებული დაფინანსება შეადგენს 30000 ლარს. მათ შორის 24000 ლარი გაცემული იქნა ხელფასის სახით, ხოლო 6000 ლარი გაიცა ანგარიშვალდებულ პირზე მატერიალური ფასეულობების შესაძენად. ამ შემთხვევაში საკასო ხარჯები შეადგენს 30000 ლარს, ფაქტიური ხარჯები 24000 ლარს. ანგარიშვალდებულ პირზე გაცემული 6000 ლარი ფაქტიურ ხარჯებში არ ჩაითვლება იმის გამო, რომ ხარჯების აღიარება და მისი საკასო შესრულება დროში ერთმანეთს შეიძლება არ დაემთხვეს, ხშირად ადგილი აქვს მოცემულ საანგარიშო პერიოდში საკასო და ფაქტიურ ხარჯებს შორის სხვაობას. ეს განსაკუთრებით შესამჩნევია პირველ კვარტალში, როდესაც საკასო ხარჯები რამდენჯერმე ასწრებს ხოლმე ფაქტიურ ხარჯებს. ეს იმის გამო ხდება, რომ პირველ კვარტალში, ძირითადად წინა წლის ვალდებულებების გასტუმრება ხდება, რის გამოც საკასო ხარჯები იზრდება.

საბიუჯეტო ორგანიზაციების პრაქტიკაში ადგილი აქვს შემთხვევებს, როდესაც საჭირო ხდება ხაზინიდან მიღებული თანხის უკან დაბრუნება.

მაგალითი 1.

სალაროდან ბიუჯეტში დაბრუნდა 1000 ლარი.

ზემოაღნიშნულზე შედგება გატარება:

1. სალაროდან ხაზინის ანგარიშზე თანხის დაბრუნება	
დებეტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“	1000
კრედიტი 1110 „სალარო“	1000

2. ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსების თანხის კორექტირება	
დებეტი 4100 „ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსება“	1000
კრედიტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“	1000

მაგალითი 2.

მიმწოდებელზე წინასწარ იქნა გადარიცხული 20000 ლარი, რომელიც უკან დაბრუნდა ხაზინის ანგარიშზე. ამ შემთხვევაში შედგება გატარება:

1. მიმწოდებელზე თანხის გადარიცხვა	
დებეტი 1442 „მოთხოვნები წინასწარი გადახდებით“	20000
კრედიტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“	20000

2. თანხის მობრუნება ხაზინის ანგარიშზე.	
დებეტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“	20000
კრედიტი 1442 „მოთხოვნები წინასწარი გადახდებით“	20000

3. ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსების თანხის კორექტირება	
დებეტი 4100 „ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსება“	20000
კრედიტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“	20000

საანგარიშო პერიოდის ბოლოს, (ყოველკვარტალურად და წლის ბოლოს) „ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსების“ ანგარიში დაიხსურება „წმინდა ღირებულების“ 5100 ანგარიშთან კორესპონდენციით, რაზედაც შედგება გატარება:

დებეტი 4100 „ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსება“	
კრედიტი 5100 „წმინდა ღირებულება“	

თავი V

დებიტორულ-კრედიტორული დავალიანებების აღრიცხვა

5.1. დებიტორული დავალიანებების აღრიცხვა

დებიტორული დავალიანებები, ანუ მოთხოვნები წარმოადგენს აქტივებს, რომელიც საბიუჯეტო ორგანიზაციას ეკუთვნის სხვა ფიზიკური და იურიდიული პირებისაგან, მის მიერ გაწეული მომსახურების, წინასწარ გადახდილი თანხების, წინასწარ გაცემული საქვეანგარიშო და სხვა თანხების სახით.

მოთხოვნები აღირიცხება 1400 ანგარიშის – „დებიტორული დავალიანებები“ შესაბამის ანგარიშებზე.

1410 ანგარიშზე „მოთხოვნები მიწოდებიდან და მომსახურებიდან“ აღირიცხება საქონლის, მზაპროდუქციის, ნედლეულის, მასალების და სხვა აქტივების, ასევე სამუშაოებისა და მომსახურების მიწოდების შედეგად წარმოქმნილი მოთხოვნები.

ეკონომიკური საქმიანობის განხორციელების შემთხვევაში, მოთხოვნების წარმოშობისას დებეტდება 1410 ანგარიში და კრედიტდება შემოსავლების შესაბამისი ანგარიშები. მოთხოვნების დაფარვა აისახება ნაღდი ფული სალაროში (1100) ან ფულადი ანგარიშები და დეპოზიტების (1200) შესაბამისი ანგარიშების დებეტსა და 1410 ანგარიშის კრედიტში.

1420 ანგარიშზე „მოთხოვნები ანგარიშვალდებული პირების მიმართ“ აღირიცხება ორგანიზაციის მოსამსახურეთა მიმართ წარმოქმნილი მოთხოვნები, კერძოდ, საქვეანგარიშოდ გაცემული თანხები სხვადასხვა მატერიალური ფასეულობების შესაძენად, მომსახურების ხარჯების დასაფარავად და სხვ.

ანგარიშვალდებულ პირებზე თანხების გაცემა აისახება 1420 ანგარიშის დებეტში და შესაბამისად 1110 „სალარო“

ან 1221 „ანგარიში საბიუჯეტო სახსრებით ორგანიზაციის საკასო ხარჯებისათვის“ ანგარიშების კრედიტში.

ანგარიშვალდებული პირის მიერ დამადასტურებელი საბუთების წარმოდგენის შემდეგ თანხები აისახება „მატერიალური მარაგების“ 2200 ჯგუფის ანგარიშების ან „ხარჯების“ 7000 ჯგუფის ანგარიშების კრედიტში.

1421 ანგარიშზე „მოთხოვნები მივლინებით“ აღირიცხება მომუშავეთა მივლინებებთან დაკავშირებული მოთხოვნები. მივლინებული პირების მიმართ მოთხოვნების წარმოშობა აისახება 1421 ანგარიშის „მოთხოვნები მივლინებით“ დებეტში და „ნაღდი ფული სალაროში“ (1100) ან „ფულადი ანგარიშები და დეპოზიტები“ (1200) შესაბამისი ანგარიშების კრედიტში. მოთხოვნის დაფარვა აისახება „ნაღდი ფული სალაროში“ (1100) ან „ფულადი ანგარიშები და დეპოზიტები“ (1200) შესაბამისი ანგარიშების დებეტსა და 1421 ანგარიშის კრედიტში.

სამსახურებრივი მივლინების ხრჯების ანაზღაურება ხორციელდება საქართველოს პრეზიდენტის 2005 წლის 20 აპრილის №231 ბრძანებულების შესაბამისად.

სამსახურებრივ მივლინებად ითვლება შესაბამისი დანესებულების ხელმძღვანელის ბრძანებით მომსახურების გამგზავრება სამსახურებრივი დავალების შესასრულებლად მუდმივი სამუშაო ადგილის ფარგლებს გარეთ.

ქვეყნის ფარგლებს გარეთ მივლინება შეიძლება იყოს მოკლევადიანი და გრძელვადიანი. გრძელვადიან მივლინებად ითვლება მოსამსახურის გაგზავნა უცხო სახელმწიფოში ერთ თვეზე მეტი ვადით.

მივლინებაში ყოფნის პერიოდში მოსამსახურეს უნარჩუნდება დაკავებული თანამდებობა და ხელფასი.

სამივლინებო ხარჯები შედგება სადღეღამისო, მგზავრობისა და საცხოვრებელი ფართობის დაქირავებისათვის განეული ხარჯებისაგან.

სადღეღამისო ხარჯები იანგარიშება მივლინებაში ფაქტობრივად ყოფნის დღეების მიხედვით, დასვენებისა და

უქმე, აგრეთვე მივლინებაში გამგზავრებისა და მივლინებიდან დაბრუნების დღეების ჩათვლით.

ქვეყნის შიგნით სამსახურებრივი მივლინების სადღეღამისო ხარჯების ნორმა განისაზღვრება დღეში 15 ლარის ოდენობით. ხოლო ქვეყნის გარეთ, უცხო სახელმწიფოების მიხედვით დადგენილი ნორმების შესაბამისად.

ქვეყნის შიგნით მივლინებისას საცხოვრებელი ფართობის დაქირავების ხარჯების ანაზღაურებისათვის მოსამსახურეს ეძლევა თანხა არა უმეტეს საშუალო კლასის სასტუმროს ნომრის ღირებულებისა, ხოლო ქვეყნის გარეთ მივლინებისას, დანესებული ნორმების შესაბამისად. მაგალითად, ამერიკის შეერთებულ შტატებში სადღეღამისო ნორმა შეადგენს 60 აშშ დოლარს, ხოლო საცხოვრებელი ფართობის დაქირავების ხარჯები 180 აშშ დოლარს, საფრანგეთში შესაბამისად 56 ევროს და 107 ევროს, გერმანიაში 75 ევროს და 153 ევროს, თურქეთში 43 აშშ დოლარს და 75 აშშ დოლარს, რუსეთში 50 აშშ დოლარს და 100 აშშ დოლარს.

მოსამსახურეს სამივლინებო თანხა უნდა მიეცეს მივლინებაში გამგზავრებამდე.

ანგარიშვალდებულ პირებს მორიგი მივლინების ხარჯები არ მიეცემათ ანგარიშის წარმოდგენამდე და ზედმეტად გაცემული თანხების დაბრუნებამდე.

ქვეყნის შიგნით მგზავრობისათვის განეული ხარჯების დამადასტურებელი საბუთების წარმოდგენილობის შემთხვევაში, მომსახურისათვის მგზავრობის ხარჯების ანაზღაურება ხორციელდება ქვეყანაში მოქმედი რკინიგზის ან საავტომობილო ტრანსპორტის მინიმალური ტარიფების ფარგლებში.

საბიუჯეტო ორგანიზაციის მოსამსახურეებს შესაძლებელია გამოუვლინდეთ მატერიალური ფასეულობისა და ფულადი სახსრების დანაკლისი. დანაკლისის მიზეზების დადგენისა და თანხების დაზუსტების შემდეგ წარმოქმნილი მოთხოვნები აღირიცხება 1422 ანგარიშზე „მოთხოვნები დანაკლისებით“. თუ დამნაშავეს დადგენა ვერ მოხერხდა, 1422 ანგარიშზე არსებული თანხები ჩამოი-

წერება ხარჯებში „სხვადასხვა მიმდინარე ხარჯების“ 7820 ანგარიშის დებეტთან კორესპონდენციით.

1423 ანგარიშზე – ანგარიშვალდებული პირების მიმართ სხვა მოთხოვნები – აღირიცხება ანგარიშვალდებული პირების მიმართ ყველა სხვა მოთხოვნა, რომელიც არ აისახება ანგარიშვალდებული პირების მიმართ მოთხოვნების ზემოთგანხილულ ანგარიშებზე.

1430 ანგარიშზე – „საგადასახადო მოთხოვნები“ აღირიცხება გადასახადებთან დაკავშირებით ბიუჯეტის მიმართ წარმოქმნილი მოთხოვნები. მაგალითად, ბიუჯეტში ზედმეტად გადარიცხული თანხები და სხვ.

1431 ანგარიშზე „გადახდილი დღ“ აღირიცხება საქონლის, სამუშაოების ან მომსახურების შეძენისას გადახდილი დამატებული ღირებულების გადასახადის თანხა.

1432 ანგარიშზე – „წინასწარ გადახდილი მოგების გადასახადი“ – აღირიცხება მოგების მიმდინარე გადასახადები, რომლებიც გაიანგარიშება გასული წლის მონაცემების საფუძველზე და გადაიხდება საანგარიშო წლის განმავლობაში.

წინასწარ გადახდილი მოგების გადასახადის თანხები აისახება 1432 ანგარიშის დებეტში და 1211 ანგარიშის „ანგარიშსწორების ანგარიში“ კრედიტში. წლის ბოლოს 1432 ანგარიში იხურება მასზე აღრიცხული თანხების „გადასახდელი მოგების გადასახადის“ 3221 ანგარიშზე ჩამოწერით.

1433 ანგარიშზე – „სხვა საგადასახადო აქტივი“ აღირიცხება ბიუჯეტის მიმართ წარმოქმნილი მოთხოვნები ზედმეტად და შეცდომით გადახდილ გადასახადებზე.

1441 ანგარიშზე „წინასწარ გადახდილი საიჯარო ქირა“ აღირიცხება წინასწარ გადახდილი საიჯარო ქირა ძირითადი საშუალებებით სარგებლობისათვის. ამასთან ერთად აღსანიშნავია, რომ წინასწარ გადახდილი საიჯარო ქირა მიმდინარე წლის ფაქტიურ ხარჯებში ჩამოიწერება პროპორციულად, იმის მიხედვით, რაც ეკუთვნის მოცემულ საანგარიშო წელს.

მაგალითი:

საბუჯეტო ორგანიზაციამ მიმდინარე წლის აპრილში გადაიხადა მომდევნო წლის აპრილამდე კუთვნილი საიჯარო ქირა 12000 ლარი. ყოველთვიური საიჯარო გადასახდელი შეადგენს 1000 ლარს. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე მიმდინარე წლის ფაქტიური ხარჯები იქნება 9000 ლარი (1000×9), ხოლო საკასო ხარჯები – 12000 ლარი.

ზემოაღნიშნულზე შედგება შემდეგი ბუღალტრული კატარეგები:

1. ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსების ასახვა დებეტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“	12000
კრედიტი 4100 „ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსება“	12000

2. თანხის გადარიცხვა მეიჯარეზე დებეტი 1441 „წინასწარ გადახდილი საიჯარო ქირა“	12000
კრედიტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“	12000

3. მიმდინარე წლის ფაქტიური ხარჯების ასახვა დებეტი 7200 „საქონელი და მომსახურება“	9000
კრედიტი 1441 „წინასწარ გადახდილი საიჯარო ქირა“	9000

ეს თანხები მომავალი წლის ყურნალ-გაზეთების გამოსაწერად რომ ყოფილიყო გადარიცხული, მაშინ მიმდინარე წლის საკასო ხარჯები კვლავ 12000 ლარის ტოლი იქნებოდა, ხოლო ფაქტიური ხარჯები არ გვექნება. გადახდილი თანხები მომდევნო წლის განმავლობაში ყოველთვიურად ჩამოიწერება კატარეგებით:

დებეტი 7200 „საქონელი და მომსახურება“	1000
კრედიტი 1441 „წინასწარ გადახდილი საიჯარო ქირა“	1000

1442 ანგარიშზე „მოთხოვნები სხვა წინასწარი გადახდებით“ აღირიცხება მოთხოვნები, რომლებიც წარმოიქმნება სხვა წინასწარი გადახდების შედეგად.

1443 ანგარიშზე „მისაღები პროცენტები“ აღირიცხება დეპოზიტებიდან, ფასიანი ქაღალდებიდან, პროცენტებიანი ობლიგაციებიდან, სესხებიდან და სხვა დებიტორული დავალიანებებიდან მისაღები პროცენტები.

1444 ანგარიშზე „მისაღები დივიდენდები“ აღირიცხება სანარმოთა სანესდებო კაპიტალში მონაწილეობიდან მისაღები ყველა სახის შემოსავალი, მათ შორის: დივიდენდები აქციებიდან, ობლიგაციებიდან და სხვ.

1445 ანგარიშზე „მისაღები სანევროები და ერთჯერადი შენატანები“ აღირიცხება ორგანიზაციის მიერ კანონმდებლობით განსაზღვრული მიზნებისა და ფუნქციების განსახორციელებლად მისაღები სანევროები და განევრიანებისთვის სავალდებულო ერთჯერადი შენატანები.

1446 ანგარიშზე – „სხვა დანარჩენი დებიტორული დავალიანებები“ – აღირიცხება სხვადასხვა სახის დებიტორული დავალიანებები, რომელთა ასახვა გათვალისწინებული არ არის სხვადასხვა დებიტორული დავალიანებების (1440) შესაბამის ანგარიშებზე.

5.2. კრედიტორული დავალიანებების აღრიცხვა

კრედიტორული დავალიანებები მოიცავს ვალდებულებებს, რომელიც უნდა დაიფაროს ფულადი სახსრების ან სხვა ფინანსური აქტივების გასვლით. კრედიტორულ დავალიანებებში აღირიცხება მოწოდებიდან და მომსახურებიდან წარმოქმნილი ვალდებულებები, საგადასახადო ვალდებულებები, მომუშავეებთან და სტიპენდიატებთან დაკავშირებული ვალდებულებები და სხვ.

მოწოდებიდან და მომსახურებიდან წარმოქმნილი ვალდებულებები აღირიცხება ამავე დასახელების 3210 ანგარიშზე „ვალდებულებები მოწოდებიდან და მომსახურებიდან“, მათ მიეკუთვნება: საქონლის, მზა პროდუქციის, ნედლეულის, მასალების და სხვა აქტივების, ასევე სამუშაოებისა და მომსახურების მოწოდების შედეგად წარმოქმნილი ვალდებულებები.

ვალდებულებების წარმოშობისას დებეტდება ხარჯების ან არაფინანსური აქტივების შესაბამისი ანგარიშები და კრედიტდება 3210 ანგარიში. ვალდებულებების დაფარვა

ისახება 3210 ანგარიშის დებეტში და „ნაღდი ფული სალაგროში“ (1100) ან „ფულადი ანგარიშები და დეპოზიტების“ (1200) შესაბამისი ანგარიშების კრედიტში.

3220 ანგარიშზე „საგადასახადო და ბიუჯეტის წინაშე სხვა ვალდებულებები“ – აღირიცხება გადასახდელი მოგების გადასახადი, გადასახდელი საშემოსავლო გადასახადი, გადასახდელი დღგ და ბიუჯეტის წინაშე სხვა ვალდებულებები. გადასახადების გამოანგარიშება და გადახდა წარმოებს საქართველოს საგადასახადო კოდექსის შესაბამისად.

3221 ანგარიშზე – გადასახდელი მოგების გადასახადი აღირიცხება ორგანიზაციის მიერ ეკონომიკური საქმიანობის შედეგად მიღებული შემოსავლებიდან გაანგარიშებული მოგების გადასახადი.

3222 ანგარიშზე – „გადასახდელი საშემოსავლო გადასახადი“ – აღირიცხება დაკავებული საშემოსავლო გადასახადის მოძრაობა.

3223 ანგარიშზე – „გადასახდელი დღგ“ აღირიცხება საქონლის, სამუშაოებისა და მომსახურების რეალიზაციისათვის დარიცხული დღგ-ს გადასახადი.

3224 ანგარიშზე – „ბიუჯეტის წინაშე სხვა ვალდებულებები“ აღირიცხება ბიუჯეტის კუთვნილი თანხები რომლებიც ჩამოთვლილი არ არის ზემოაღნიშნულ ქვეანგარიშებზე (ქონების გადასახადი, მიწის გადასახადი და სხვ.)

3230 ანგარიშზე „მომუშავეებთან და სტიპენდიანტებთან დაკავშირებული ვალდებულებები“ აღირიცხება გადასახდელი ხელფასები როგორც შტატით, ასევე შტატგარეშე მომუშავეებისათვის; გადასახდელი სტიპენდიები, სოციალური დახმარებით ვალდებულებები, დეპონენტების წინაშე ვალდებულებები, აღმასრულებელი ფურცლით დაკავებები და სხვ.

3231 ანგარიშზე – გადასახდელი ხელფასები შტატით მომუშავეებისათვის – აღირიცხება დამქირავებლის მიერ შტატით გათვალისწინებული მომუშავეებისათვის მათ მიერ შესრულებული სამუშაოს ღირებულების ასანაზ-

ლაურებლად ფულადი ან სასაქონლო ფორმით გასაცემი თანხები (თანამდებობრივი სარგო, წოდებრივი სარგო, პრემია, დანამატი, პონორარი, კომპენსაცია და სხვ.).

3232 ანგარიშზე – „გადასახდელი ხელფასები შტატგარეშე მომუშავეებისათვის“ – აღირიცხება დამქირავებლის მიერ შტატგარეშე მომუშავეებისათვის მათ მიერ შესრულებული სამუშაოს ღირებულების ასანაზღაურებლად ფულადი ან სასაქონლო ფორმით გასაცემი თანხები.

3233 – ანგარიშზე – გადასახდელი სტიპენდიები აღირიცხება სასწავლო დაწესებულებათა ვალდებულებები სტიპენდიანტების წინაშე.

გადასახდელი ხელფასებისა და სტიპენდიების მიხედვით ვალდებულებების წარმოშობისას დებეტდება ხარჯების შესაბამისი ანგარიშები და კრედიტდება 3231, 3232, 3233 ანგარიშები. ვალდებულებების დაფარვა აისახება ამ ანგარიშების დებეტში და ნალდი ფული სალაროში (1100) ან ფულადი ანგარიშები და დეპოზიტების (1200) შესაბამისი ანგარიშების კრედიტში.

3235 ანგარიშზე „სოციალური დაზღვევის ანარიცხები“, აღირიცხება მუშა-მოსამსახურეთა სოციალური დაზღვევისათვის ანარიცხები, რომელიც გადაიხდება სადაზღვევო სქემების არსებობისას, როგორც ხელფასიდან დაკავებული თანხების სახით, ასევე ორგანიზაციის ხარჯით.

სოციალური დაზღვევის ანარიცხების დარიცხვა გატარდება 7120 ანგარიშის „სოციალური შენატანები“ დებეტში და 3235 ანგარიშის კრედიტში. ვალდებულების დაფარვა აისახება 3235 ანგარიშის დებეტში და „ნალდი ფული სალაროში“ (1100) ან „ფულადი ანგარიშები და დეპოზიტების“ (1200) შესაბამისი ანგარიშების კრედიტში.

3236 ანგარიშზე – „დამქირავებლის მიერ ფულადი და სასაქონლო ფორმით გაწეული სოციალური დახმარებით ვალდებულებები“, აღირიცხება მომუშავეებისათვის სოციალური დახმარებების გადახდაზე წარმოქმნილი ვალდებულებები.

3237 ანგარიშზე – „სასამართლოს ან ადმინისტრაციული ორგანოების გადაწყვეტილებების შესაბამისად დაკავებული თანხები ან სხვა დაკავებული თანხები“ – აღირიცხება სასამართლო ან ადმინისტრაციული ორგანოების გადაწყვეტილებების შესაბამისად სააღსრულებლო ფურცლის ან სხვა დოკუმენტების საფუძველზე ხელფასიდან დაკავებული თანხები ან სხვა დაკავებული თანხები.

3238 ანგარიშზე – „ვალდებულებები დეპონენტების მიმართ“ – აღირიცხება ორგანიზაციის ვალდებულებები დადგენილ ვადაში გაუცემელი ხელფასების, სოციალური დახმარებების და სტიპენდიების თანხებზე.

3240 ანგარიშზე – „სხვადასხვა კრედიტორული დავალიანებები“ – აღირიცხება წინასწარ მიღებული საიჯარო ქირა და სხვა შემოსავლები, გადასახდელი პროცენტები, გადასახდელი დივიდენდები, გადასახდელი სანევროები და ერთჯერადი შენატანები, ფინანსურ იჯარასთან დაკავშირებული ვალდებულებები და სხვა დანარჩენი კრედიტორული დავალიანებები.

3241 ანგარიშზე – „წინასწარ მიღებული საიჯარო ქირა“ აღირიცხება ავანსად მიღებული საიჯარო ქირა, რომელიც წარმოადგენს მომავალი პერიოდის შემოსავალს. წინასწარ მიღებული შემოსავლები პროპორციულად უნდა განაწილდეს მიმდინარე და მომავალ საანგარიშო წლებს შორის.

საჯარო სამართლის იურიდიულ პირებში საიჯარო შემოსავალი ჩაითვლება ეკონომიკური სააქმიანობიდან მიღებულ შემოსავლებად, ხოლო ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოში ადგილობრივი ბიუჯეტი შემოსავლებად. სახელმწიფო ბიუჯეტზე მყოფი ორგანიზაციების შემთხვევაში ასეთი შემოსავლები პირდაპირ მიიმატება სახელმწიფო ბიუჯეტში და ორგანიზაციის ბუღალტრულ აღრიცხვაში ასახვას არ პოუვებს.

მაგალითი 1.

საჯარო სამართლის იურიდიულმა პირმა მიმდინარე

წლის ნოემბერში მიიღო ერთი წლის საიჯარო ქირა 24000 ლარი. ყოველთვიური საიჯარო შემოსავალი შეადგენს 2000 ლარს.

ზემოაღნიშნული ბუღალტრულ ანგარიშებზე შემდეგნაირად აისახება:

1. საიჯარო ქირის ჩარიცხვა	
დებეტი 1211 „ანგარიშსწორების ანგარიში“	24000
კრედიტი 3241 „წინასწარ მიღებული საიჯარო ქირა“	24000

2. მიმდინარე წლის კუთვნილი შემოსავლების ასახვა	
დებეტი 3241 „წინასწარ მიღებული საიჯარო ქირა“	4000
კრედიტი 6420 „საქონლისა და მომსახურების გაყიდვები“	4000

3. შემოსავლების ასახვა მოგება-ზარალის ანგარიშზე	
დებეტი 6420 „საქონლისა და მომსახურების გაყიდვები“	24000
კრედიტი 5210 „საანგარიშო პერიოდის მოგება/ზარალი“	24000

მაგალითი 2.

მუნიციპალიტეტმა იჯარით გასცა თავის ბალანსზე არსებული შენობა და მიმდინარე წლის ოქტომბერში მიიღო ერთი წლის საიჯარო ქირა 24000 ლარი. ყოველთვიური საიჯარო შემოსავალი შეადგენს 2000 ლარს. მიუხედავად იმისა, რომ მუნიციპალიტეტის მიერ მიღებულია, როგორც მიმდინარე წლის, ასევე მომავალი წლის საიჯარო ქირა, იგი მიმდინარე წლის ბიუჯეტის შემოსავლებში მთლიანად უნდა აისახოს.

ზემოაღნიშნულზე შედგება შემდეგი ბუღალტრული გატარებები:

1. საიჯარო ქირის ჩარიცხვა	
დებეტი 1211 „ანგარიშსწორების ანგარიში“	24000
კრედიტი 3241 „წინასწარ მიღებული საიჯარო ქირა“	24000

2. მიმდინარე წლის შემოსავლის ასახვა	
დებეტი 3241 „წინასწარ მიღებული საიჯარო ქირა“	24000
კრედიტი 6420 „საქონლისა და მომსახურების გაყიდვები“	24000

3. შემოსავლების ასახვა წმინდა ღირებულების ანგარიშზე	
დებეტი 6420 „საქონლისა და მომსახურების გაყიდვები“	24000
კრედიტი 5100 „წმინდა ღირებულება“	24000

3242 ანგარიშზე „ვალდებულებები წინასწარ მიღებული სხვა შემოსავლებით“ – აღირიცხება, საიჯარო ქირის გარდა, ყველა სხვა ავანსად მიღებული თანხა, რომლებიც მიეკუთვნება მომავალ პერიოდს.

3243 ანგარიშზე „გადასახდელი პროცენტები“ – აღირიცხება მიღებულ სესხებზე დარიცხული გადასახდელი პროცენტები.

3244 გარიშზე – „გადასახდელი დივიდენდები“ აღირიცხება სანარმოთა ფასიანი ქაღალდებიდან, მათ შორის, თამასუქებიდან, ობლიგაციებიდან და არაუზრუნველყოფილი სავალო ვალდებულებებიდან, პროცენტებიდან, ობლიგაციებიდან, ჩვეულებრივი და პრივილეგირებული აქციებიდან და ა.შ. გადასახდელი დივიდენდები.

3245 ანგარიშზე „გადასახდელი სანევროები და ერთჯერადი შენატანები“ აღირიცხება ორგანიზაციის მიერ კანონმდებლობით განსაზღვრული მიზნებისა და ფუნქციების განსახორციელებლად გადასახდელი სანევროები და განევროებისთვის სავალდებულო ერთჯერადი შენატანები.

3246 ანგარიშზე „სხვა დანარჩენი კრედიტორული დავალიანებები“ – აღირიცხება ისეთი კრედიტორული დავალიანებები, რომელთა ასახვა გათვალისწინებული არ არის სხვადასხვა კრედიტორული დავალიანებების (3240) შესაბამის ანგარიშებზე.

სხვა დანარჩენი კრედიტორული დავალიანებების წარმოქმნა აისახება ხარჯების შესაბამისი ანგარიშის დებეტში და 3246 ანგარიშის კრედიტში, ხოლო დაფარვა გატარდება 3246 ანგარიშის დებეტში და ნაღდი ფული სალაროში (1100) ან ფულადი ანგარიშები და დეპოზიტების (1200) შესაბამისი ანგარიშების კრედიტში.

თავი VI

აქტივებისა და ვალდებულებების სხვა რაოდენობრივი ცვლილებების აღრიცხვა.

6.1. სხვა ეკონომიკური ნაკადების აღრიცხვა

სხვა ეკონომიკური ნაკადები ბუღალტრული აღრიცხვის ანგარიშთა გეგმის მიხედვით აღირიცხება ორ ანგარიშზე „მოგება ან ზარალი ფლობიდან“ და „აქტივების სხვა მოცულობითი ცვლილებები“.

8100 ანგარიშზე „მოგება/ზარალი ფლობიდან“ აღირიცხება ვალუტის გაცვლის კურსის ცვლილების შედეგად მიღებული მოგება ან ზარალი. მოგება ან ზარალი ფლობიდან შესაძლებელია გამოყენებულ იქნეს ყველა აქტივსა და ვალდებულებასთან მიმართებით.

8200 ანგარიშზე „აქტივების სხვა მოცულობითი ცვლილებები“ აღირიცხება აქტივისა და ვალდებულების ნებისმიერი ცვლილება, რომელიც ოპერაციის ან ფლობიდან მოგების შედეგად არ არის წარმოქმნილი მაგალითად მატერიალური ფასეულობების გადაფასება.

გადაფასების შედეგად ან კურსის ცვლილების შედეგად ეკონომიკური ნაკადების ზრდა აღირიცხება 8100, 8200 ანგარიშების კრედიტში, ხოლო შემცირება დებეტში.

საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს, ზემოაღნიშნული ანგარიშები თავისი შინაარსიდან გამომდინარე, გადაიხურება „წმინდა ღირებულების“ 5100 ანგარიშთან კორესპონდენციით.

მაგალითი:

საბიუჯეტო ორგანიზაციის ძირითადი საშუალებები, რომელთა ნარჩენი ღირებულება შეადგენდა 100000 ლარს, გადაფასებული იქნა 20%-ით. ზემოაღნიშნულ ოპერაციაზე შედგება შემდეგი ბუღალტრული გატარებები:

1. ფასმატების ასახვა

დებეტი 2100 „ძირითადი საშუალებები“ 20000

კრედიტი 8200 „აქტივების სხვა მოცულობითი ცვლილებები“ 20000

2. აქტივების სხვა მოცულობითი ცვლილებების ანგარიშის დახურვა.

დებეტი 8200 „აქტივების სხვა მოცულობითი ცვლილებები“ 20000

კრედიტი 5100 „წმინდა ღირებულება“ 20000

მოგება/ზარალი ფლობიდან შეიძლება წარმოიქმნას ძირითადი აქტივების ან მატერიალური მარაგების რეალიზაციის შედეგად. თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ საბიუჯეტო ორგანიზაციების ქონება შეიძლება მხოლოდ კრივატიზების წესით გაიყიდოს. ამ შემთხვევაში გაყიდვის შედეგად მიღებული თანხები ბიუჯეტში შეიტანება და იგი საბიუჯეტო ორგანიზაციის შემოსავლებს არ გაზრდის. ბუღალტრულ აღრიცხვაში აისახება მხოლოდ ქონების ჩამოწმის ოპერაციები. კერძოდ, შედგება გატარებები:

დებეტი 5100 „წმინდა ღირებულება“

კრედიტი 2100 „ძირითადი საშუალებები“

კრედიტი 2220 „მატერიალური მარაგები“

თუ მატერიალური ფასეულობების რეალიზაცია მათზე-სა საჯარო სამართლის იურიდიულმა პირმა, მაშინ მიღებული შემოსავლები აისახება შემოსავლების ანგარიშზე. ამასთან, თუ მატერიალური ფასეულობები საბალანსო ღირებულებაზე მეტ ფასად გაიყიდა წარმოიქმნება მოგება, წინააღმდეგ შემთხვევაში, ზარალი.

მატერიალური ფასეულობების ღირებულებითი შემცირება შეიძლება გამომწვეული იყოს სხვადასხვა გაუთვალისწინებელი მოვლენების შედეგად, როგორცაა მაგალითად: მიწისძვრა, ქარიშხალი, წყალდიდობა, არაორდინარული ბუნებრივი და პოლიტიკური მოვლენების შედეგად გამოწვეული ზარალი და სხვ. ზემოაღნიშნულ ოპერაციაზე შედგება შემდეგი ბუღალტრული გატარებები:

1. აქტივების ჩამოწერა

დებეტი 8200 „აქტივების ხვა მოცულობითი ცვლილებები“
კრედიტი 2100 „ძირითადი საშუალებები“
კრედიტი 2220 „მატერიალური მარაგები“

2. აქტივების სხვა მოცულობით ცვლილებების ანგარიშის დახურვა.

დებეტი 5100 „წმინდა ღირებულება“
კრედიტი 8200 „აქტივების ხვა მოცულობითი ცვლილებები“

სამეურნეო საქმიანობის პროცესში ერთი სახის აქტივი შეიძლება გადატანილი იქნეს სხვა კატეგორიაში, რაც შეიძლება განპირობებული იყოს აქტივის გამოყენების მიზნობრივი დანიშნულების შეცვლით. ასეთი ცვლილება განიხილება აქტივების სხვა მოცულობით ცვლილებად. მაგალითად, ძირითადი საშუალებები გადატანილი იქნა მატერიალურ მარაგებში ან პირიქით. ამ შემთხვევაში შედგება გატარება:

1. დებეტი 8200 „აქტივების ხვა მოცულობითი ცვლილებები“
კრედიტი 2100 „ძირითადი საშუალებები“

2. დებეტი 2220 „მატერიალური მარაგები“
კრედიტი 8200 „აქტივების ხვა მოცულობითი ცვლილებები“

6.2. ვალებთან დაკავშირებული ოპერაციების აღრიცხვა.

საბიუჯეტო ორგანიზაციამ საკუთარ ვალთან დაკავშირებული ოპერაციების გარდა, შეიძლება განახორციელოს ოპერაციები, სხვა ერთეულებისათვის გარანტიის სახით გაცემულ სავალო ვალდებულებებთან დაკავშირებით, საკუთარ ვალდებულებებზე აღიარების, ვალის გადავადებისა და ვალის გაუქმების ჩათვლით.

6.2.1. სხვის ვალებზე გარანტიის გაცემის აღრიცხვა.

სხვა საბიუჯეტო ერთეულების მიერ აღებულ ვალდებულებებზე, სახელმწიფო მმართველობის ერთეულების მიერ გარანტიის გაცემის შემთხვევაში, კრედიტორს უფლება აქვს მოითხოვოს შესაბამისი ანაზღაურება სახელმწიფო მმართველობის ერთეულისაგან. ხოლო სახელმწიფო მმართველობის ერთეული თავისი პასუხისმგებლობის ქვეშ იღებს ვალდებულებას, როგორც ძირითადი მევალე. ამ შემთხვევაში ვალის აღებაში სამი ინსტიტუციონალური ერთეული მონაწილეობს – სახელმწიფო მმართველობის ერთეული, კრედიტორი და თავდაპირველი დებიტორი. ამასთანავე თავდაპირველი დებიტორის ვალდებულება კრედიტორის წინაშე უქმდება.

როდესაც სახელმწიფო მმართველობის ერთეული აღიარებს ვალს და ამ დროს დებიტორისგან რეალურია ამ მოთხოვნის ანაზღაურების შესაძლებლობა, სახელმწიფო მმართველობის ერთეული აღრიცხვაში ასახავს ვალდებულების ზრდას კრედიტორის წინაშე და ფინანსური აქტივის შეძენას, შესაბამისად წარმოიქმნება დებიტორი.

თუ დებიტორისგან მოთხოვნის ანაზღაურების შესაძლებლობა არარეალურია მაშინ ითვლება, რომ აღნიშნულმა სახელმწიფო მმართველობის ერთეულმა გასცა გრანტი (ინსტრუქცია გვ. 135), თუ თავდაპირველ დებიტორს სახელმწიფო მმართველობის სხვა დონის ერთეული წარმოადგენს და როგორც სხვადასხვა ხარჯები, თუ თავდაპირველ დებიტორს სხვა ნებისმიერი ერთეული წარმოადგენს. ოპერაციის თანხით მცირდება წმინდა ღირებულება.

მაგალითი:

სამინისტრომ გასცა გარანტია 500000 ლარის ვალზე, საიდანაც 200000 ლარი ეკუთვნოდა სხვა დონის საბალანსო ერთეულს, ხოლო 300000 ლარი თავისივე სისტემის (დონის) საბალანსო ერთეულს, ვალის დაბრუნება გარანტორზე რეალურია.

ზემოაღნიშნულ ოპერაციაზე შედგება შემდეგი ბუღალტრული გატარებები:

დებეტი 1446 „სხვა დანარჩენი დებიტორული დავალიანებები“	500000
კრედიტი 3246 „სხვა დანარჩენი კრედიტორული დავალიანებები“	500000
თუ მაგალითს გავაგრძელებთ და დავუშვებთ, რომ დებიტორისგან თანხის დაბრუნება არარეალურია, მაშინ 200000 ლარი უნდა ავსახოთ, როგორც გაცემული გრანტი და 300000 ლარი, როგორც ხარჯები, რაზედაც შედგება გატარება:	
1. დებეტი 7600 „გრანტები“	200000
კრედიტი 3246 „სხვა დანარჩენი კრედიტორული დავალიანებები“	200000
2. დებეტი 7820 „სხვადასხვა ხარჯები“	300000
კრედიტი 3246 „სხვა დანარჩენი კრედიტორული დავალიანებები“	300000

6.2.2. ვალის პატიების აღრიცხვა.

შესაძლებელია საბიუჯეტო ორგანიზაციებს შორის ადგილი ჰქონდეს ვალის პატიებას. ვალის პატიება წარმოადგენს ვალის გაუქმებას კრედიტორსა და დებიტორს შორის ურთიერთშეთანხმებით. ვალის პატიება კრედიტორისათვის წარმოადგენს ფინანსური აქტივების შემცირებას, რაც თავის მხრივ წმინდა ღირებულების შემცირებას გამოიწვევს, ხოლო დებიტორისათვის, ვალდებულების შემცირებას და წმინდა ღირებულების ზრდას.

თუ ვალის პატიება სხვადასხვა დონის საბიუჯეტო ერთეულებს შორის ხდება, ასეთი ოპერაცია, როგორც კრედიტორისათვის, ასევე დებიტორისათვის, ითვლება **კაპიტალურ გრანტად**. (ერთისთვის გრანტის გაცემად და მეორესთვის გრანტის მიღებად).

ერთი დონის ერთეულების შემთხვევაში, ეს ოპერაცია კლასიფიცირდება როგორც სხვადასხვა ხარჯი კრედიტორისათვის და როგორც სხვა შემოსავლები დებიტორისათვის.

მაგალითი:

სახელმწიფო ბიუჯეტზე მყოფმა ორგანიზაციამ 25000 ლარის ვალი აპატია ადგილობრივ ბიუჯეტზე მყოფ ორგანიზაციას.

ზემოაღნიშნულზე შედგება შემდეგი ბუღალტრული გატარებები:

ა) სახელმწიფო ბიუჯეტზე მყოფ ორგანიზაციაში	
1. დებეტი 7600 „გრანტები“	25000
კრედიტი 1446 „სხვა დანარჩენი დებიტორული დავალიანებები“	25000
2. დებეტი 5100 „წმინდა ღირებულება“	
კრედიტი 7600 „გრანტები“	25000
ბ) ადგილობრივ ბიუჯეტზე მყოფ ორგანიზაციაში	
1. დებეტი 3246 „სხვა დანარჩენი კრედიტორული დავალიანებები“	25000
კრედიტი 6300 „გრანტები“	25000
2. დებეტი 6300 „გრანტები“	
კრედიტი 6450 „სხვა არაკლასიფიცირებული შემოსავლები“	25000

6.2.3. მოთხოვნების ჩამოწერის აღრიცხვა.

დებიტორული დავალიანებები (მოთხოვნები), რომლებზედაც ძიების ხანდაზმულობის ვადა გასულია, რომელთა ამოღებაზეც სასამართლომ უარი განაცხადა ან რომელთა ამოღების ალბათობა ნულის ტოლია, საბიუჯეტო ორგანიზაციებში შეიძლება ჩამოიწეროს, 8200 „აქტივების სხვა მოცულობითი ცვლილებები“ ანგარიშზე. ამავე დროს, უიქედო დებიტორული დავალიანების თანხები აისახება საცნობარო მუხლში, რაზედაც შედგება გატარება:

დებეტი 03 „გადახდისუუნარო დებიტორების ჩამოწერილი დავალიანება“ იმ შემთხვევაში, თუკი ჩამოწერილი დებიტორული დავალიანება შემდგომ პერიოდებში მთლიანად ან ნაწილობრივ **ანაზღაურდება**, მოხდება დებიტორული დავალიანების აღდგენა. დებიტორული დავალიანების აღდგენისას დებეტიდება 1400 ანგარიშის შესაბამისი ანგარიშები და კრედიტდება 8200 „აქტივების სხვა მოცულობითი ცვლილებების“ ანგარიში.

საჯარო სამართლის იურიდიული პირის ბალანსიდან უიქედო დებიტორული დავალიანების ჩამოწერა აისახება „მოგება-ზარალის“ ანგარიშზე.

თავი VII

საჯარო სამართლის იურიდიული პირების ეკონომიკურ საქმიანობასთან დაკავშირებული ოპერაციების აღრიცხვა

7.1. ეკონომიკური საქმიანობიდან მიღებული შემოსავლებისა და ხარჯების აღრიცხვა

საჯარო სამართლის იურიდიული პირები შეიძლება ეწეოდნენ ეკონომიკურ საქმიანობას. ამ შემთხვევაში მათი საქმიანობა საგადასახადო კოდექსის მიხედვით განიხილება, როგორც საწარმოს საქმიანობა და ექვემდებარება არსებული გადასახადებით დაბეგვრას. აქედან გამომდინარე საჯარო სამართლის იურიდიული პირი ვალდებულია უზრუნველყოს ბიუჯეტიდან მიღებული თანხებისა (განეული ხარჯების) და ეკონომიკური საქმიანობიდან მიღებული შემოსავლებისა და ხარჯების გამიჯვნა.

საჯარო სამართლის იურიდიული პირები, ვალდებული არიან მოგების გადასახადის შესახებ დეკლარაცია და კანონმდებლობით გათვალისწინებული ანგარიშგების ფორმები წარუდგინონ საგადასახადო ორგანოებს სააღმწარმოო წლის მომდევნო წლის 1 აპრილამდე და ამავე ვადაში გადაიხადონ მოგების გადასახადი.

მოგების გადასახადის თანხა განისაზღვრება საჯარო სამართლის იურიდიული პირის მიერ დამოუკიდებლად, საბუღალტრო აღრიცხვის მონაცემების საფუძველზე. ამასთან, გადახდის წესი ითვალისწინებს, რომ ბიუჯეტში შეტანილი იქნეს მიმდინარე გადასახდელები წინა საგადასახადო წლის ფაქტიური გადასახადის მიხედვით, შემდეგი ოდენობით:

15 მაისამდე	- 25 %;
15 ივლისამდე	- 25 %;
15 სექტემბრამდე	- 25 %
15 დეკემბრამდე	- 25 %

იმ შემთხვევაში, თუ საჯარო სამართლის იურიდიულ პირს წინა საანგარიშგებო წელს არ ჰქონდა დასაბეგრი შე-

მოსავალი ან მიმდინარე წლის მოსალოდნელი შემოსავლები გასულ წელთან შედარებით 50%-ით მცირდება, მაშინ მას შეუძლია არ გადაიხადოს მიმდინარე გადასახდელები.

თუ წლიური შედეგების მიხედვით არ დადასტურდება გაცხადებული შემოსავლების შემცირება და ამავე დროს, მას გადახდილი არა აქვს საანგარიშო პერიოდის შემცირებული მიმდინარე გადასახდელები, მაშინ მას გადახდება სიურავი, ყოველ ვადაგადაცხადებულ დღეზე, მიმდინარე გადასახდელის გადახდის ვადის დადგენილი თარიღიდან საგადასახადო დეკლარაციის წარდგენის დადგენილ ვადამდე დროის მონაკვეთში.

თუ წლის განმავლობაში გადახდილმა მიმდინარე გადასახდელების თანხებმა გადააჭარბა წლიური შედეგების მიხედვით მოგების გადასახადის თანხას, ზედმეტად გადახდილი თანხები ჩაითვლება სხვა გადასახადების ანგარიშში, ან გადამხდელის თანხმობის შემთხვევაში, დარჩენილი ნაწილი ჩაითვლება მომავალი გადასახადების ანგარიშში, ან დაუბრუნდება გადასახადის გადამხდელს.

მაგალითი:

წლის განმავლობაში საჯარო სამართლის იურიდიული პირის მიერ განეული მომსახურების ღირებულებამ 300000 ლარი შეადგინა. ამავე პერიოდში განეულმა ხარჯებმა 250000 ლარი. მათ შორის მატერიალური მარაგების ხარჯი – 100000 ლარი, ხელფასები – 80000 ლარი, ძირითადი აქტივების ცვეთა – 15000 ლარი, სხვადასხვა ხარჯები – 55000. გასული წლის ფაქტიური წლიური მოგების გადასახადი 6000 ლარს შეადგენდა.

საგადასახადო კოდექსის შესაბამისად, საჯარო სამართლის იურიდიული პირის მიმდინარე (საავანსო) გადასახდელები ზემოაღნიშნული პერიოდების მიხედვით შეადგენს 1500 ლარს ($6000 \times 25\% : 100$), სულ – 6000 ლარს.

ზემოაღნიშნულზე შედგება შემდეგი ბუღალტრული გატარებები:

1. მიმდინარე მოგების გადასახადის გადახდა

დებეტი 1432 „წინასწარ გადახდილი მოგების გადასახადი“	6000
კრედიტი 1211 „ანგარიშსწორების ანგარიში“	6000

2. განუღო მომსახურების მიხედვით მისაღები შემოსავლების ასახვა

დებეტი 1410 „მოთხოვნები მიწოდებიდან და მომსახურებიდან“ 300000
კრედიტი 6420 „საქონლისა და მომსახურების გაყიდვები“ 300000

3. მომსახურებაზე განუღო ხარჯების ასახვა

ა) მატერიალური მარაგებისა და სხვა ხარჯების ასახვა

დებეტი 7200 „საქონელი და მომსახურება“ 155000

კრედიტი 2227 „მატერიალური მარაგები“ 100000

კრედიტი 3210 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“ 55000

ბ) ხელფასის დარიცხვა

დებეტი 7111 „ხელფასები ფულადი ფორმით“ 80000

კრედიტი 3231 „გადასახდელი ხელფასები“ 80000

4. ძირითადი აქტივების ცვეთის დარიცხვა

დებეტი 7310 „ძირითადი აქტივების ფიზიკური ცვეთა“ 15000

კრედიტი 2100 „ძირითადი აქტივები“ 15000

5. ხარჯების ჩამოწერა მოგება – ზარალის ანგარიშზე

დებეტი 5210 „საანგარიშო პერიოდის მოგება-ზარალი“ 250000

კრედიტი 7200 „საქონელი და მომსახურება“ 155000

კრედიტი 7111 „ხელფასები ფულადი ფორმით“ 80000

კრედიტი 7310 „ძირითადი აქტივების ფიზიკური ცვეთა“ 15000

6. შემოსავლების ასახვა მოგება - ზარალის ანგარიშზე

დებეტი 6420 „საქონლისა და მომსახურების გაყიდვები“ 300000

კრედიტი 5210 საანგარიშო პერიოდის მოგება-ზარალი 300000

7. საანგარიშო პერიოდის მოგების განსაზღვრა და მოგების გადასახადის დარიცხვა (მოგება = 300000 – 250000 = 50000), მოგების გადასახადი – 7500 ლარი (50000 X 15% : 100)

დებეტი 5210 „საანგარიშო პერიოდის მოგება-ზარალი“ 7500

კრედიტი 3231 „გადასახდელი მოგების გადასახადი“ 7500

8. წინასწარ გადახდილი მოგების გადასახადის ანგარიშის დახურვა

დებეტი 3231 „გადასახდელი მოგების გადასახადი“ 6000
კრედიტი 1432 „წინასწარ გადახდილი მოგების გადასახადი“ 6000

9. წლიური ფაქტიური მოგების გადასახადის გადახდა [გადახდა უნდა განხორციელდეს მომდევნო წლის 1 აპრილამდე, წლიური ფაქტიური მოგებიდან წინასწარ გადახდილი მოგების გადასახადის თანხების გამოკლებით. ჩვენს მაგალითში ბიუჯეტში გადასარიცხი თანხა შეადგენს 1500 ლარს (7500-6000)]

დებეტი 3231 „გადასახდელი მოგების გადასახადი“ 1500

კრედიტი 1211 „ანგარიშსწორების ანგარიში“ 1500

7.2. დამატებული ღირებულების გადასახადის აღრიცხვა საჯარო სამართლის იურიდიულ პირებში

დამატებული ღირებულების გადასახადი არის არაპირდაპირი გადასახადი და გადაიხდევენ საქონლის მიწოდების ყველა სტადიაზე. მისი გადამხდელია საბოლოო მომხმარებელი, ამის გამო მას მომხმარებლის გადასახადს უწოდებენ.

დამატებული ღირებულების გადასახადის გამოანგარიშების წესი ერთიანია ეროვნული მეურნეობის ყველა დარგისთვის, მათ შორის საჯარო სექტორისთვისაც. კერძოდ, ბიუჯეტში გადარიცხება მიღებულ და გადახდილ დღგ-ს თანხებს შორის სხვაობა.

დამატებული ღირებულების გადასახადის გადამხდელებად ითვლებიან ფიზიკური ან იურიდიული პირები, რომლებიც რეგისტრირებული არიან ან ვალდებული არიან გატარდნენ რეგისტრაციაში დღგ-ს გადამხდელად, კერძოდ, თუ გადასახადის გადამხდელის დასაბეგრმა ოპერაციებმა გადაჭარბა 100000 ლარიან ზღვარს, იგი ვალდებულია გატარდეს რეგისტრაციაში დღგ-ს გადამხდელად. ამისათვის იგი შესაბამისი განცხადებით მიმართავს საგადასახადო ორგანოს ამ მომენტის დადგომიდან არაუგვიანეს მეორე დღისა.

ფიზიკურ ან იურიდიულ პირს თავისი სურვილის შემთხვევაში შეუძლია გატარდეს დღგ-ს გადამხდელად ზემოაღნიშნული ზღვარის მიღწევამდე.

დამატებული ღირებულების გადასახადით დაბეგვრის ობიექტია დასაბეგრი ოპერაცია და დასაბეგრი იმპორტი.

დასაბეგრი ოპერაციებს მიეკუთვნება საჯარო სამართლის იურიდიული პირის მიერ საქონლის, სამუშაოს ან მომსახურების მიწოდება, მათ შორის უსასყიდლო მიწოდება, ხოლო დასაბეგრი იმპორტად ითვლება საქონლის იმპორტი.

საქონლის, სამუშაოს ან მომსახურების ექსპორტი არ იბეგრება დამატებული ღირებულების გადასახადით.

დღგ-ს განაკვეთი განისაზღვრება დასაბეგრი ბრუნვისა და დასაბეგრი იმპორტის მიმართ და შეადგენს 18%.

დასაბეგრი ბრუნვიდან ბიუჯეტში შესატანი თანხა განისაზღვრება როგორც სხვაობა დასაბეგრი ბრუნვაზე დარიცხულ გადასახადის თანხასა და ჩასათვლელ თანხას შორის.

ჩასათვლელი თანხა არის პროდუქციის დასამზადებლად შეძენილ ნედლეულსა და მასალებზე, შეძენილ საქონელზე მიმწოდებლისათვის ფაქტიურად გადახდილი ან გადასახდელი დღგ-ს თანხა, წარმოდგენილი საგადასახადო ანგარიშ-ფაქტურების მიხედვით.

იმპორტულ საქონელზე ჩასათვლელი თანხა იქნება საბაზო დეკლარაციების მიხედვით წარმოდგენილი თანხა, რომელიც გადაიხდა იმპორტიორმა საქონლის იმპორტისას.

როგორც ზემოთ ავლენიშნეთ, საბიუჯეტო ორგანიზაციების ბუღალტრული აღრიცხვის ანგარიშთა გეგმის შესაბამისად დამატებული ღირებულების გადასახადის აღსარიცხავად გამოიყენება ანგარიში 1431 „გადახდილი დღგ“ და ანგარიში 3223 „გადასახდელი დღგ“. პირველ მათგანზე, როგორც დასახელება გვიჩვენებს, აღირიცხება დღგ-ს თანხა, რომელიც საქონლის მყიდველმა უნდა გადაუხადოს მიმწოდებელს, ხოლო მეორეზე აღირიცხება თანხა, რომელიც ორგანიზაციის მიერ განხორციელებული დასაბეგრი ოპერაციებიდან ერგება ბიუჯეტს.

რაც შეეხება ბიუჯეტში ფაქტიურად გადასარიცხ თანხას, იგი გამოიანგარიშება როგორც სხვაობა მიღებულ და გადახდილ დღგ-ს თანხებს შორის, რომელიც შესაბამისად ასახულია 1431 და 3223 ანგარიშებზე.

მატერიალური ფასეულობების შეძენისას მიმწოდებლისათვის გადახდილი დღგ-ს თანხა აღრიცხვაში ცალკე გამოყოფა.

თუ ორგანიზაცია არ არის დღგ-ს გადამხდელად რეგისტრირებული, მაშინ მიმწოდებელზე გადახდილი დღგ-ს თანხა ემატება მატერიალური ფასეულობების ღირებულებას და ისე აიღება შემოსავალში.

მაგალითი:

საჯარო სამართლის იურიდიული პირის მიერ შეძენილია 150000 ლარის საქონელი. მიმწოდებლისათვის გადახდილი დღგ შეადგენს 27000 ლარს (150000-ის 18%). სულ გადახდილია 177000 ლარი (150000 + 27000). საქონლის რეალიზაციის შედეგად მიღებული ამონაგები 225000 ლარია, მათ შორის დღგ 34313 ლარი (225000 15,25 : 100). ბიუჯეტში გადასარიცხი დღგ შეადგენს 7313 (34313-27000) ლარს.

ზემოაღნიშნულ ოპერაციებზე შედგება შემდეგი ბუღალტრული გატარებები:

1. საქონლის შეძენა.

დებეტი 2224 „შემდგომი რეალიზაციისათვის შეძენილი საქონელი“	150000
დებეტი 1431 „გადახდილი დღგ“	27000
კრედიტი 3210 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“	177000

2. მიმწოდებლის დავალიანების დაფარვა

დებეტი 3210 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“	177000
კრედიტი 1211 „ანგარიშსწორების (მიმდინარე) ანგარიში“	177000

3. რეალიზაციიდან მიღებული ამონაგებისა და დღგ ასახვა.

დებეტი „ანგარიშსწორების (მიმდინარე) ანგარიში“	225000
კრედიტი 6420 „საქონლისა და მომსახურების გაყიდვები“	190687
კრედიტი 3223 „გადასახდელი დღგ“	34313

4. ბიუჯეტისათვის კუთვნილი დღგ-ის გადარიცხვა.

დებეტი 3223 „გადასახდელი დღგ“	34313
კრედიტი 1431 „გადახდილი დღგ“	27000
კრედიტი 1211 „ანგარიშსწორების (მიმდინარე) ანგარიში“	7313

არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების გულისხმობა აღრიცხვა

8.1. არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების ფუნქციონირების სამართლებრივი გაზა.

არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირები იქმნებიან საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის შესაბამისად დადგენილი წესით. მათი დაფუძნება შეუძლია, როგორც ფიზიკურ, ასევე იურიდიულ პირს.

კერძო სამართლის იურიდიულ პირს, როგორც სამეწარმეოს, ისე არასამეწარმეოს უფლება აქვს განახორციელოს კანონით აუკრძალავი ნებისმიერი საქმიანობა, მათ შორის ეწეოდეს დამხმარე სახის სამეწარმეო საქმიანობას, რომლიდან მიღებული მოგებაც უნდა მოხმარდეს არასამეწარმეო იურიდიული პირის მიზნებს.

არასამეწარმეო იურიდიულ პირს აქვს თავისი სახელწოდება, რომელშიც არ შეიძლება გამოყენებული იქნეს „მეწარმეთა შესახებ“ კანონით განსაზღვრული აღნიშვნები. მაგალითად, არ შეიძლება ისეთი სახელწოდება, როგორიცაა, მაგალითად „შპს არაკომერციული იურიდიული პირი სამხარეო მუზეუმი“. გარდა ამ შეზღუდვისა არასამეწარმეო იურიდიული პირის სახელწოდება არ შეიძლება უმთხვეოდეს უკვე არსებული არასამეწარმეო იურიდიული პირის სახელწოდებას.

სახელმწიფო რეესტრში რეგისტრაციისათვის არასამეწარმეო იურიდიული პირი განაცხადით მიმართავს სახელმწიფო საგადასახადო ინსპექციას, რომელიც ახორციელებს მის რეგისტრაციას და ანიჭებს საიდენტიფიკაციო კოდს. განაცხადში მითითებული უნდა იყოს:

- მარეგისტრირებელი ორგანოს დასახელება;
- სარეგისტრაციო განაცხადის წარმდგენი პირის ვინაობა;

- არასამეწარმეო იურიდიული პირის სახელწოდება;
- არასამეწარმეო იურიდიული პირის ადგილსამყოფელი;
- მონაცემები ხელმძღვანელი ორგანოს შესახებ;
- მონაცემები ხელმძღვანელი პირის შესახებ;
- იმ ნოტარიუსის მისამართი და ვინაობა, რომელმაც დაამოწმა არასამეწარმეო იურიდიული პირის სადამფუძნებლო დოკუმენტები.

საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის შესაბამისად, თუ არასამეწარმეო იურიდიული პირი არსებითად გადავიდა სამეწარმეო საქმიანობაზე საგადასახადო ინსპექციას ან სხვა დაინტერესებულ პირს შეუძლია მიმართოს სასამართლოს არასამეწარმეო იურიდიული პირის საქმიანობის შეჩერების ან აკრძალვის თაობაზე. გადანყვეტილებას დაბუღობს სასამართლო, ხოლო ამის შემდეგ საგადასახადო ინსპექცია აუქმებს რეგისტრაციას.

არასამეწარმეო იურიდიული პირის დამფუძნებელი უფლებამოსილია ერთ პირს მიანიჭოს საქმეების ერთ-პიროვნულად მართვის უფლება ან დაანესოს ორი ან ორზე მეტი პირის ერთობლივი ხელმძღვანელობა.

საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1509-ე მუხლის შესაბამისად არასამეწარმეო იურიდიული პირები განეკუთვნებიან კერძო სამართლის იურიდიულ პირებს. აქედან გამომდინარე ისინი ბიუჯეტების დაფინანსებაზე მყოფ (საბიუჯეტო) ორგანიზაციებად არ ითვლებიან. შესაბამისად მათზე არ ვრცელდება „ბიუჯეტების დაფინანსებაზე მყოფი ორგანიზაციების ბუღალტრული აღრიცხვის შესახებ ინსტრუქცია“.

არასამეწარმეო იურიდიული პირების საქმიანობის თავისებურება იმაში მდგომარეობს, რომ მათი ძირითადი მიზანი არ არის მოგების მიღება. როგორც ზემოთ იყო აღნიშნული ისინი არიან განსაზღვრული მიზნის მისაღწევად შექმნილი ორგანიზაციული წარმონაქმნები. თუმცა, მათ სამეწარმეო საქმიანობის განხორციელებისა და შესაბამისად მოგების მიღების უფლება აქვთ.

არასამეწარმეო იურიდიული პირებისათვის 2005 წლიდან მოქმედებს „ბუღალტრული აღრიცხვის სტანდარტი“, რომელშიც მითითებულია, რომ იგი შემუშავებულია ისეთი არასამეწარმეო იურიდიული პირებისათვის, რომლებიც არ ეწევიან სამეწარმეო საქმიანობას. იქვე აღნიშნულია, რომ არასამეწარმეო იურიდიული პირები, რომლებიც თავიანთ ძირითად საქმიანობასთან ერთად ახორციელებენ სამეურნეო ფუნქციებს, ბუღალტრულ აღრიცხვაში ამ სტანდარტთან ერთად იყენებენ ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტებს (ბასს).

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარეობს, რომ არასამეწარმეო იურიდიული პირების ბუღალტრული აღრიცხვა ძირითადად საწარმოთა აღრიცხვის ანალოგიურია, თუმცა ცალკეული ობიექტების აღრიცხვაში გამოყენებული უნდა იქნეს არასამეწარმეო იურიდიული პირებისათვის დამახასიათებელი სპეციფიკური მიდგომები.

სტანდარტის საფუძველზე შემუშავებულია ბუღალტრული აღრიცხვის ანგარიშთა გეგმა, რომელსაც ცალკე განვიხილავთ.

8.2. არასამეწარმეო იურიდიული პირების ბუღალტრული აღრიცხვის ანგარიშთა გეგმის დახასიათება

ცნობილია, რომ ცალკეული სამეურნეო სუბიექტები თავიანთი საქმიანობის სპეციფიკით გამოირჩევიან. მაგალითად, საბიუჯეტო ორგანიზაციები, საჯარო სამართლის იურიდიული პირები, ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოები, არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირები.

არასამეწარმეო იურიდიული პირის ბუღალტრული აღრიცხვის სტანდარტსა და ბუღალტრული აღრიცხვის ანგარიშთა გეგმაზე დაყრდნობით არასამეწარმეო და სამეწარმეო საქმიანობის აღრიცხვის უნიფიცირების მიზნით, შესაძლებელია გამოვიყენოთ №2 დანართში მოცემული

ბუღალტრული აღრიცხვის ანგარიშთა გეგმა.

ანგარიშთა გეგმა შედგება შემდეგი განაყოფებისაგან:

- მიმდინარე აქტივები;
- გრძელვადიანი აქტივები,
- მიმდინარე ვალდებულებები,
- გრძელვადიანი ვალდებულებები,
- ფონდები,
- შემოსავლები,
- ხარჯები,
- განსაკუთრებული შემოსავლები და ხარჯები.

როგორც ვხედავთ აქტივებისა და ვალდებულებების პერიოდიზაცია (მოკლევადიანად და გრძელვადიანად) ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების ანალოგიურადაა წარმოდგენილი.

მოცემული ანგარიშთა გეგმის სპეციფიკას წარმოადგენს ის, რომ არასამეწარმეო იურიდიული პირის საქმიანობა დაყოფილია „ძირითად საქმიანობად“ და „სამეწარმეო საქმიანობად“. სპეციფიკურია აგრეთვე მასში ისეთი განაყოფის და შესაბამისად ბუღალტრული ანგარიშების არსებობა როგორცაა „ფონდები“. მაგალითად, ანგარიში 5110 „დაგროვილი ფონდი“ – განკუთვნილია ისეთი სახსრების აღსარიცხავად, რომელიც არასამეწარმეო იურიდიულმა პირმა მიიღო გრანტის სახით თავისი ძირითადი ფუნქციის განსახორციელებლად.

ანგარიში 5120 „საანგარიშო პერიოდის საქმიანობის შედეგი“ გვიჩვენებს არასამეწარმეო იურიდიული პირის საქმიანობის შედეგს. ეს შედეგი შეიძლება იყოს შემოსავლების გადამეტება ხარჯებზე ან ხარჯების გადამეტება შემოსავლებზე. ძირითადი საქმიანობის განხორციელების შემთხვევაში ეს არ იქნება მოგება ან ზარალი, რადგან არასამეწარმეო იურიდიული პირის საქმიანობა მოგების მიღებაზე არ არის ორიენტირებული.

სამეწარმეო საქმიანობის განხორციელების შემთხვევაში მოგება-ზარალის აღსარიცხავად გამოყენებული

უნდა იქნეს ანგარიში 5150 „მოგება-ზარალი სამეწარმეო საქმიანობიდან“. იგი საქმიანობიდან მიღებულ ფინანსურ შედეგებს განსაზღვრავს.

ანგარიში 5200 „დროებით შეზღუდული ფონდი“ მოიცავს ისეთ ანგარიშებს როგორცაა 5210 „ფულადი ფონდი“, 5220 „გრძელვადიანი აქტივების ფონდი“, 5240 „პროექტების მხარდაჭერის ფონდი“. არასამეწარმეო იურიდიული პირის შემოსავლების ამსახველი ანგარიშები დაყოფილია „საოპერაციო შემოსავლებად“ და „სხვა შემოსავლებად“. საოპერაციო შემოსავლებს მიეკუთვნება ისეთი ანგარიშები, როგორცაა 6110 „საწევრო შენატანები“, 6120 „შემონირობები“. რაც შეეხება 6130 ანგარიშს „ათვისებული გრანტები“, მასზე აღირიცხება უკვე გამოყენებული გრანტები.

ხარჯების ანგარიშები წარმოდგენილია ისეთი განაყოფებით, როგორცაა: „საოპერაციო ხარჯები“, „საერთო და ადმინისტრაციული ხარჯები“ და „არასაოპერაციო ხარჯები“. ცალკე განაყოფის სახით არის წარმოდგენილი „განსაკუთრებული შემოსავლები და ხარჯები“.

8.3. სახელმწიფო გრანტების აღრიცხვა. ხარჯებისა და შემოსავლების აღრიცხვა და საქმიანობის შედეგის განსაზღვრა

არასამეწარმეო იურიდიულ პირებს თავიანთი ფუნქციების შესასრულებლად შეიძლება გამოეყოს გარკვეული სახსრები, როგორც სახელმწიფო, ასევე ადგილობრივი ბიუჯეტიდან. ასეთი სახსრები თავისი ეკონომიკური შინაარსით გრანტებს წარმოადგენენ.

არასამეწარმეო იურიდიული პირების ბუღალტრული აღრიცხვის სტანდარტის შესაბამისად სახელმწიფო გრანტები გულისხმობს, როგორც სახელმწიფოს (მთავრობის) მიერ დაფინანსებას, ასევე ადგილობრივი ორგანოების მიერ გამოყოფილ სახსრებს (გრანტებს). გრანტები პრაქტიკაში სხვა

სახელითაც შეიძლება იყოს მოხსენებული. მაგალითად: სუბსიდია, დოტაცია, სახელმწიფო პრემია, დახმარება და სხვ.

არასამეწარმეო იურიდიული პირების ბუღალტრული აღრიცხვის სტანდარტი გრანტად არ განიხილავს სახელმწიფოს მხრიდან ორგანიზაციისათვის მინიჭებულ პრივილეგიებს, საგადასახადო შეღავათებს და სხვა ანალოგიურ დახმარებას, რომელთა ღირებულების საიმედოდ განსაზღვრა შეუძლებელია.

გრანტის ფორმა გავლენას არ ახდენს აღრიცხვის მეტოდოლოგიაზე. ფულადი ფორმით ან სახელმწიფო ვალუტებულების შემცირების სახით მიღებული გრანტი ერთნაირად აღირიცხება.

გრანტი შეიძლება მიღებული იქნეს არაფულადი აქტივის სახით. მაგალითად, ძირითადი საშუალებები ან სხვა სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობები.

არასამეწარმეო იურიდიული პირების ბუღალტრული აღრიცხვის სტანდარტი მოითხოვს, რომ მიღებული გრანტი უნდა აღიარდეს ორგანიზაციის ფონდის სახით. ფონდის სახით აღიარებული გრანტი ხარჯების განწესის პროპორციულად (ანუ დახარჯული გრანტის თანხით) უნდა აღიარდეს შემოსავლებად, ისე, რომ დაცული იქნეს თანაფარდობა განწესულ ხარჯებსა და მიღებულ გრანტებს შორის. აქედან გამომდინარეობს, რომ ხარჯი იმდენი უნდა იქნეს განწესებული, რა თანხის გრანტიცაა მიღებული.

მაგალითი:

არასამეწარმეო იურიდიულ პირს ადგილობრივი თვითმმართველობის ბიუჯეტიდან გამოეყო 50000 ლარი. საიდ-ანაც წლის განმავლობაში ათვისებული იქნა 40000 ლარი. მათ შორის: დახარჯული ხელფასი – 24000 ლარი, ძირითადი საშუალებების ცვეთა – 2000 ლარი, რემონტის ხარჯები – 14000 ლარი.

ზემოაღნიშნულზე შედგება შემდეგი გატარებები:

1. გრანტის მიღება

დებეტი 1210 „ეროვნული ვალუტა ბანკში“

50000

კრედიტი 5110 „დაგროვილი საერთო ფონდი“ 50000

2. ხარჯების განწევა

ა) დებეტი 7110 „ძირითად საქმიანობასთან დაკავშირებული ხარჯები“ 24000
კრედიტი 3120 „გადასახდელი ხელფასები“ 24000

ბ) დებეტი 7110 „ძირითად საქმიანობასთან დაკავშირებული ხარჯები“ 2000
კრედიტი 2200 „ძირითადი საშუალებების ცვეთა“ 2000

გ) დებეტი 7110 „ძირითად საქმიანობასთან დაკავშირებული ხარჯები“ 14000
კრედიტი 3120 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“ 4000

3. გრანტის ათვისება

დებეტი 5110 „დაგროვილი საერთო ფონდი“ 40000
კრედიტი 6130 „ათვისებული გრანტები“ 40000

4. ათვისებული გრანტების შემოსავლებში ასახვა

დებეტი 6130 „ათვისებული გრანტები“ 40000
კრედიტი 5120 „საანგარიშო პერიოდის საქმიანობის შედეგი“ 40000

5. ხარჯების ჩამოწერა საქმიანობის შედეგებზე

დებეტი 5120 „საანგარიშო პერიოდის საქმიანობის შედეგი“ 40000
კრედიტი 7110 „ძირითად საქმიანობასთან დაკავშირებული ხარჯები“ 40000

ნლის ბოლოს, ზემოაღნიშნული გატარებების შემდეგ „საანგარიშო პერიოდის საქმიანობის შედეგის“ 5120 ანგარიშზე დებეტსა და კრედიტში ერთი და იგივე თანხა 40000 ლარი ჩაიწერება და ეს ანგარიში დაიხურება, რაც იმას ნიშნავს, რომ განუხლები ხარჯები და ათვისებული გრანტები პროპორციულია.

როგორც მაგალითიდან ჩანს, ბიუჯეტიდან გამოყოფილი გრანტებიდან ათვისებული დარჩა 10000 ლარი, რომელიც 5110 ანგარიშის „დაგროვილი საერთო ფონდი“ კრედიტში იქნება ნაშთის სახით და შესაბამისად, წლიურ ბალანსშიც ამ თანხით გადავა.

გრანტი შეიძლება მიღებული იქნეს ამორტიზებადი აქტივების სახით. მაგალითად, ძირითადი საშუალებების

ფორმით. ამ შემთხვევაში გრანტი თავდაპირველად აისახება, როგორც ფონდი, ხოლო, შემდგომ პერიოდში ამ ძირითად საშუალებებზე დარიცხული ამორტიზაციის თანხით მოხდება გრანტის შემოსავლად აღიარება.

მაგალითი:

არასამეწარმეო იურიდიულ პირს გრანტის სახით გადაეცა 15000 ლარად ღირებული ავტომობილი. ავტომობილის საექსპლუატაციო ვადა განისაზღვრა 10 წლით. ე.ი. წლიური ამორტიზაცია 10% (1500 ლარი). ზემოაღნიშნულ ოპერაციაზე შედგება შემდეგი ბუღალტრული გატარებები.

1. ამორტიზებადი აქტივის სახით მიღებული გრანტი
დებეტი 2140 „სატრანსპორტო საშუალებები“ 15000
კრედიტი 5220 „გრძელვადიანი აქტივების ფონდი“ 15000

2. ცვეთის (ამორტიზაციის) დარიცხვა

დებეტი 7110 „ძირითად საქმიანობასთან დაკავშირებული ხარჯები“ 1500
კრედიტი 2240 „სატრანსპორტო საშუალებების ცვეთა“ 1500

3. გრანტის აღიარება შემოსავლად (დარიცხული ამორტიზაციის თანხით; გრანტის ათვისება).

დებეტი 5220 „გრძელვადიანი აქტივების ფონდი“ 1500
კრედიტი 6130 „ათვისებული გრანტები“ 1500

4. წლის ბოლოს დარიცხული ამორტიზაციის თანხა, როგორც ხარჯი, ჩამოიწერება საქმიანობის შედეგებზე.

დებეტი 5120 „საანგარიშო პერიოდის საქმიანობის შედეგი“ 1500
კრედიტი 7110 „ძირითად საქმიანობასთან დაკავშირებული ხარჯები“ 1500

5. წლის ბოლოს ათვისებული გრანტების შემოსავალში აღება.

დებეტი 6130 „ათვისებული გრანტები“ 1500
კრედიტი 5120 „საანგარიშო პერიოდის საქმიანობის შედეგი“ 1500

არასამეწარმეო იურიდიული პირის ბუღალტრული აღრიცხვის სტანდარტში მითითებულია, რომ მიღებული გრანტის მაშინვე აღიარება შემოსავლის სახით მიზანშეწონილი არ არის. გრანტის მიღებისთანავე მისი შემოსავლის სახით

ალიარება დასაშვებია მხოლოდ მაშინ, როდესაც გრანტი დასაფარავი დანახარჯები უკვე გაწეულია.

მაგალითი:

არასამეწარმეო იურიდიული პირის მიერ გაწეული იქნა ხარჯები, რომლის დასაფარავად ადგილობრივი თვითმმართველობის ბიუჯეტიდან გამოყოფილი იქნა 12000 ლარი. ზემოაღნიშნული ოპერაცია აიპ-ის ბუღალტრული აღრიცხვის სტანდარტის შესაბამისად მიღებისთანავე აისახება შემოსავლებში, რაც უკვე გაწეული ხარჯების დაფარვის წყარო იქნება. ყოველივე ეს ანგარიშებზე შემდეგნაირად აისახება.

დებეტი 1210 „ეროვნული ვალუტა ბანკში“ 12000

კრედიტი 5120 „საანგარიშო პერიოდის საქმიანობის შედეგი“ 12000

გრანტები, რომლებიც შემოსავლად იქნა აღიარებული, აისახება არასამეწარმეო იურიდიული პირის „საქმიანობის შედეგების ანგარიშგებაში“ შემოსავლების შემადგენლობაში სახელწოდებით – „ათვისებული გრანტები“.

პრაქტიკაში შეიძლება ადგილი ექნეს შემთხვევებს, როდესაც მიღებული გრანტის დაბრუნება ხდება საჭირო. გრანტი, რომელიც უკვე შემოსავალშია ასახული და მისი დაბრუნება ხდება აუცილებელი, პირველ რიგში უნდა დაუპირისპირდეს ამ გრანტიდან წარმოშობილ ფონდს. თუ დასაბრუნებელი თანხა უფრო მეტია, ვიდრე ფონდი, გადანამეტი თანხა უნდა დაენეროს ხარჯებს.

მაგალითი 1.

არასამეწარმეო იურიდიულმა პირმა მიიღო 50000 ლარის გრანტი. აქედან შემოსავლებში უკვე ასახულია და დახარჯულია 40000 ლარი. დასაბრუნებელია მთლიანი თანხა 50000 ლარი. ამ შემთხვევაში ფონდის სახით დარჩენილი იქნება 10000 ლარი. ამიტომ უკან დასაბრუნებელი 50000 ლარიდან 10000 ლარი დაენერება ფონდს, ხოლო 40000 ლარი ხარჯებს, რაზედაც შედგება გატარება:

დებეტი 5110 „დაგროვილი საერთო ფონდი“ 10000

დებეტი 7110 „ძირითად საქმიანობასთან დაკავშირებული ხარჯები“ 40000

კრედიტი 3150 „ვალდებულებები დონორების წინაშე“ 50000

ზემოთ ჩვენ განვიხილეთ ფულადი გრანტის დაბრუნების შემთხვევა და მისი ბუღალტრულ ანგარიშებზე ასახვის წესი. არაკომერციულ იურიდიულ პირს შესაძლებელია აქტივთან დაკავშირებული გრანტის დაბრუნება მოუხდეს. ამ შემთხვევაში ბუღალტრული აღრიცხვის სტანდარტი მოითხოვს, რომ დასაბრუნებელი გრანტის თანხით შემცირდეს შესაბამისი ფონდის ნაშთი, ხოლო დაგროვილი ცვეთის თანხა ჩამოინეროს ხარჯებში.

მაგალითი 2.

არასამეწარმეო იურიდიულმა პირმა მატერიალური აქტივის (ძირითადი საშუალებების) სახით მიიღო 20000 ლარის გრანტი, რომელიც შემდეგ დასაბრუნებელი გახდა. დაბრუნების ვალდებულების წარმოქმნის მომენტში ძირითად საშუალებებზე დარიცხულმა ცვეთამ შეადგინა 5000 ლარი. შესაბამისად, უკან დასაბრუნებელი 20000 ლარიდან 15000 ლარი დაენერება ძირითადი საშუალებების ფონდს, ხოლო 5000 ლარი არაკომერციული იურიდიული პირის ხარჯებს, რაზედაც შედგება გატარება.

დებეტი 5220 „გრძელვადიანი აქტივების ფონდი“ 15000

დებეტი 7110 „ძირითად საქმიანობასთან დაკავშირებული ხარჯები“ 5000

კრედიტი 3150 „ვალდებულებები დონორების წინაშე“ 20000

არასამეწარმეო იურიდიულმა პირმა თავისი საქმიანობის პროცესში სხვადასხვა სახის ხარჯი შეიძლება განიოს. საანგარიშო პერიოდში გაწეული ყველა ხარჯი თავს იყრის ერთ ანგარიშზე. ბუღალტრული აღრიცხვის ანგარიშთა გეგმის მიხედვით ასეთი ფუნქცია შეიძლება დაეკისროს დანიშნულებიდან გამომდინარე: 7110 „ძირითად საქმიანობასთან დაკავშირებული ხარჯები“, 7120 „სამეწარმეო საქმიანობასთან დაკავშირებული ხარჯები“, 7210 „ძირითად საქმიანობასთან დაკავშირებული საერთო და ადმინისტრაციული ხარჯები“, 7220 „სამეწარმეო საქმიანობასთან დაკავშირებული საერთო და ადმინისტრაციული ხარჯები“.

7300 „არასაოპერაციო ხარჯები“, 8100 „განსაკუთრებული ხარჯები“ ანგარიშებს. ამგვარად, დანახარჯები (ხელფასი, ნედლეულისა და მასალის ხარჯი, მცირეფასიანი საგნების ხარჯი, ძირითადი საშუალებების ამორტიზაცია, საერთო და ადმინისტრაციული ხარჯები, გაუთვალისწინებელი ხარჯები და სხვ.) ჩაინერგება ზე-მოთხამოთვლილი ანგარიშების დებეტში, და სხვა შესაბამისი ანგარიშების კრედიტში.

საანგარიშო პერიოდის ბოლოს ხარჯების ანგარიშები დაიხურება, რაც აისახება 5120 „საანგარიშო პერიოდის საქმიანობის შედეგი“ ანგარიშის დებეტში და ხარჯების ამსახველი შესაბამისი ანგარიშების კრედიტში.

არასამენარმეო იურიდიული პირის მუშა-მოსამსახურეთა ხელფასი ხარჯების ერთ-ერთ ძირითად კატეგორიას მიეკუთვნება. აქ იგულისხმება ძირითადი ხელფასი, ხელფასზე ნანამატები, პრემიები, დახმარებები და სხვა სახის გაცემები, რაზედაც შედგება შემდეგი გატარებები:

1. ხელფასის, პრემიისა და სხვა გაცემების დარიცხვა

დებეტი 7110 „ძირითად საქმიანობასთან დაკავშირებული ხარჯები“

კრედიტი 3120 „გადასახდელი ხელფასები“

ხელფასის, პრემიისა და სხვ. გაცემა

დებეტი 3120 „გადასახდელი ხელფასები“

კრედიტი 1110 „ეროვნული ვალუტა სალაროში“

საერთო და ადმინისტრაციულ ხარჯებს მიეკუთვნება ის ხარჯები, რომლებიც დაკავშირებულია ორგანიზაციის მმართველობასთან. იგი მოიცავს ადმინისტრაციის ხელფასს, საერთო დანიშნულების ძირითადი საშუალებების ცვეთას და რემონტის დანახარჯებს, ტელესაკომუნიკაციო მომსახურებისა და ელექტროენერგიის ხარჯებს, კომუნალურ ხარჯებს, იურიდიულ, საკონსულტაციო და აუდიტორული მომსახურების ხარჯებს და სხვ.

მაგალითი:

წლის განმავლობაში არასამენარმეო იურიდიული პირის მიერ განუღებო საერთო და ადმინისტრაციულმა ხარჯებმა

შეადგინა 30000 ლარი. მათ შორის: ხელფასის ხარჯი შეადგენს 10000 ლარს, პრემია 5000 ლარს, ძირითადი საშუალებების ცვეთა (ამორტიზაცია) 2000 ლარს, ელექტროენერგიის ხარჯი 1000 ლარს, კომუნალური ხარჯები 1500 ლარს, მივლინების ხარჯები 500 ლარს, რემონტის ხარჯები 500 ლარს, იჯარის ხარჯები 3000 ლარს, სხვადასხვა საგადასახადო ხარჯი 2000 ლარს. ზემოაღნიშნული ოპერაციები ბუღალტრულ ანგარიშებზე შემდეგნაირად აისახება:

დებეტი 7210 „ძირითად საქმიანობასთან დაკავშირებული საერთო და ადმინისტრაციული ხარჯები“ 30000

კრედიტი 3120 „გადასახდელი ხელფასები“ 15000 (10000+5000)

კრედიტი 2200 „ძირითადი საშუალებების ცვეთა“ 2000

კრედიტი 3110 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“ 2500 (1000+1500)

კრედიტი 1420 „მოთხოვნები პერსონალის მიმართ“ 500

კრედიტი 1610 „ნედლეული და მასალები“ 5000

კრედიტი 3130 „საიჯარო გადასახდელები“ 3000

კრედიტი 3390 „სხვა საგადასახადო ვალდებულებები“ 2000

არასამენარმეო იურიდიული პირების საქმიანობის სპეციფიკიდან გამომდინარე, წლის ბოლოს საჭიროა ძირითად საქმიანობასთან დაკავშირებული შედეგების განსაზღვრა. ამისათვის განკუთვნილია ისეთი ანგარიშები, როგორიცაა: 5120 „საანგარიშო პერიოდის საქმიანობის შედეგი“, 5130 „დაგროვილი შემოსავლების ნამეტი“, 5140 „დაგროვილი დეფიციტი“.

იმ შემთხვევაში, როდესაც 5120 „საანგარიშო პერიოდის საქმიანობის შედეგი“ ანგარიშის კრედიტის ბრუნვა აჭარბებს დებეტის ბრუნვას, ადგილი აქვს დაგროვილი შემოსავლების ნამეტს, (თუმცა, როგორც ზემოთაც ავღნიშნეთ ეს არ განიხილება, როგორც მოგება და მოგების გადასახადით არ იბეგრება) რაც შესაბამისად აისახება გატარებით:

დებეტი 5120 „საანგარიშო პერიოდის საქმიანობის შედეგი“

კრედიტი 5130 „დაგროვილი შემოსავლების ნამეტი“

თუ 5120 ანგარიშის დებეტის ბრუნვა აჭარბებს კრედიტის ბრუნვას, მაშინ ადგილი აქვს დეფიციტს, რაც აისახება გატარებით:

დებეტი 5140 „დაგროვილი დეფიციტი“.

კრედიტი 5120 „საანგარიშო პერიოდის საქმიანობის შედეგი“

8.4. არასამეწარმეო იურიდიული პირების ძირითადი საშუალებებისა და არამატერიალური აქტივების აღრიცხვა

ძირითადი საშუალებების აღრიცხვისა და ამორტიზაციის განსაზღვრის ზოგადი წესები მოცემულია საბუღალტრო აღრიცხვის მე-16 საერთაშორისო სტანდარტში, აგრეთვე არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების საბუღალტრო აღრიცხვის სტანდარტში. კერძოდ, ძირითადი საშუალებების განმარტება, შეძენის თვითღირებულების განმსაზღვრელი კომპონენტები, საბუღალტრო აღრიცხვაში ასახვის კრიტერიუმები, ცვეთის (ამორტიზაციის) გამოანგარიშებისა და აღრიცხვის წესები, რემონტის, მშენებლობის, გაცვლის, ბალანსიდან ჩამოწმის წესები სანარმოებში ძირითადი საშუალებების აღრიცხვის ანალოგიურია ამასთანავე გასათვალისწინებელია ზოგიერთი თავისებურებები, რაზედაც ქვემოთ შევიჩერდებით.

ძირითადი საშუალებების შეძენის აღრიცხვა. არასამეწარმეო იურიდიული პირების მიერ ძირითადი საშუალებების შეძენა, ჩვეულებრივ, გამოყოფილი გრანტების სახსრებით ხორციელდება.

მაგალითი:

არასამეწარმეო იურიდიულ პირს გამოეყო 100000 ლარის გრანტი, საიდანაც 30000 ლარი დახარჯული იქნა ძირითადი საშუალებების შეძენაზე. ზემოაღნიშნულზე შედგება შემდეგი ბუღალტრული გატარებები:

1. გრანტის გამოყოფა

დებეტი 1210 „ეროვნული ვალუტა ბანკში“	100000
კრედიტი 5110 „დაგროვილი საერთო ფონდი“	100000

2. ძირითადი საშუალებების შემოსავალში აღება

დებეტი 2100 „ძირითადი საშუალებები“	30000
კრედიტი 1210 „ეროვნული ვალუტა ბანკში“	30000

ძირითადი საშუალებების შეძენა სხვა აქტივებზე გაცვლით (ბარტერით). როდესაც ძირითადი საშუალებების შეძენა ხორციელდება სხვა აქტივებზე გაცვლით ანუ ბარტერით, მაშინ შეძენილი ძირითადი საშუალებების ღირებულება სანაცვლოდ გადაცემული აქტივების ღირებულების ტოლი იქნება.

მაგალითი:

არასამეწარმეო იურიდიული პირს მიერ 5000 ლარად ღირებული მასალები გაიცვალა ძირითად საშუალებებზე. აღნიშნულზე შედგება შემდეგი ბუღალტრული გატარება:

დებეტი 2100 „ძირითადი საშუალებები“
კრედიტი 1610 „ნედლეული და მასალები“

ძირითადი საშუალებების შეძენა სესხით. ძირითადი საშუალებების შესაძენად არასამეწარმეო იურიდიულმა პირმა შეიძლება აიღოს ბანკის სესხი, რომელსაც თავისთავად მოჰყვება პროცენტების გადახდა. ბასს-23-ის შესაბამისად „განსაკუთრებული აქტივის შეძენისათვის, წარმოების ან მშენებლობისათვის სესხით სარგებლობასთან დაკავშირებული დანახარჯები უნდა აღირიცხოს აღნიშნული აქტივის საბალანსო ღირებულებაში ანუ მოხდეს მათი კაპიტალიზაცია.“ იგივე მიდგომები შეიძლება იქნეს გამოყენებული არასამეწარმეო იურიდიული პირების შემთხვევაში.

მაგალითი:

არასამეწარმეო იურიდიული პირის მიერ სესხით შეძენილი ძირითადი საშუალებების ღირებულება შეადგენს 100000 ლარს, ხოლო გადასახდელი სესხის პროცენტი 5000 ლარს. ამ შემთხვევაში ძირითადი საშუალებების შეძენის თვითღირებულება იქნება 105000 ლარი, რომელიც ბუღალტრულ ანგარიშებზე შემდეგნაირად აისახება:

დებეტი 2100 „ძირითადი საშუალებები“	105000
კრედიტი 3110 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“	100000
კრედიტი 3410 „გადასახდელი პროცენტები“	5000

კაპიტალური დაბანდების აღრიცხვა. კაპიტალური დაბანდების განხორციელება ნიშნავს ძირითადი საშუალებების აშენებასთან ან დამზადებასთან დაკავშირებული

ხარჯების განვევას. ასეთი შეიძლება იყოს არასამეწარმეო იურიდიული პირების მიერ მასალების, ხელფასის, ამორტიზაციის, დასაკომპლექტებელი მოწყობილობებისა და სხვა სახის ხარჯები.

ძირითადი საშუალებების აშენებასა და დამზადებაზე გაწეული ხარჯები აიპ-ის ბუღალტრულ ანგარიშებზე შემდეგნაირად აისახება:

1. გრანტის გამოყოფა

დებეტი 1210 „ეროვნული ვალუტა ბანკში“

კრედიტი 5110 „დაგროვილი საერთო ფონდი“

ა) სამეურნეო წესით განხორციელებული სამუშაოები.

1. დებეტი 2150 „დაუმთავრებელი მშენებლობა“

კრედიტი 1610 „ნედლეული და მასალები“

კრედიტი 3120 „გადასახდელი ხელფასები“

კრედიტი 2200 „ძირითადი საშუალებების ცვეთა“

კრედიტი 1210 „ეროვნული ვალუტა ბანკში“

კრედიტი 3110 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“

2. დებეტი 2100 „ძირითადი საშუალებები“

კრედიტი 2150 „დაუმთავრებელი მშენებლობა“

ბ) საიჯარო წესით განხორციელებული სამუშაოები.

1. დებეტი 2150 „დაუმთავრებელი მშენებლობა“

კრედიტი 3110 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“.

2. დებეტი 2100 „ძირითადი საშუალებები“

კრედიტი 2150 „დაუმთავრებელი მშენებლობა“

ძირითადი საშუალებების გასვლის აღრიცხვა. არასამეწარმეო იურიდიულ პირის ძირითადი საშუალებები ექსპლოატაციიდან სხვადასხვა მიზეზით შეიძლება გავიდეს, როგორცაა მაგალითად, ფიზიკურად და მორალურად მოძველებული ძირითადი საშუალებების ჩამოწერა, ძირითადი საშუალებების გაცემა, რეალიზაცია, დანაკლისი და სხვ.

არასამეწარმეო იურიდიული პირის ბუღალტრული აღრიცხვის სტანდარტის მიხედვით, „ძირითადი საშუალებები უნდა ჩამოიწეროს ბალანსიდან, თუ ის გაიყიდება ან გამოვა მწყობრიდან და მოსალოდნელი აღარ არის საწარმოში მისი გან ეკონომიკური სარგებლის მიღება“. უნდა აღინიშნოს, რომ კერძო საწარმოებში ძირითადი საშუალებების ჩამოწერის, ან გასხვისების რაიმე სამართლებრივი შეზღუდვები არ არსებობს, რაც შეეხება სახელმწიფო საკუთრებაზე დაფუძნებულ საწარმოებს, მათი ძირითადი საშუალებების ექსპლუატაციიდან გასვლა რეგულირდება შესაბამისი ნორმატიული აქტებით, რომელიც ხორციელდება სახელმწიფო ქონების მართვის ორგანოს გადანყვეტილებით.

ყველა შემთხვევაში, ბალანსიდან ძირითადი საშუალებების ჩამოწერისას საჭიროა ჩამოწერილი იქნეს დარიცხული ცვეთა და განისაზღვროს ჩამოწერით მიღებული ფინანსური შედეგი.

მაგალითი:

არასამეწარმეო იურიდიული პირის ბალანსიდან სიძველის გამო ჩამოიწერა ძირითადი საშუალება, რომლის თავდაპირველი ღირებულება შეადგენდა 10000 ლარს, დარიცხული ცვეთა 8000 ლარს. ნარჩენი ღირებულება 2000 ლარს. არასრულად ამორტიზებული ძირითადი საშუალებების ჩამოწერაზე შედგება შემდეგი გატარება:

დებეტი 2200 „ძირითადი საშუალებების ცვეთა“ 8000
(დარიცხული ცვეთის თანხით)

დებეტი 5110 „დაგროვილი საერთო ფონდი“ 2000
(პირვანდელ ღირებულებასა და დაგროვილ ცვეთას შორის სხვაობის თანხით).

კრედიტი 2100 „ძირითადი საშუალებები“ 10000
(პირვანდელი ღირებულებით).

არასამეწარმეო იურიდიულმა პირმა შესაძლებელია ძირითადი საშუალებები უსასყიდლოდ გადასცეს სხვა იურიდიულ ან ფიზიკურ პირს. ამ შემთხვევაშიც ძირითადი საშუალება ბალანსიდან ჩამოიწერება. თუ გადაცემული

ძირითადი საშუალებები მთლად ახალია, მაშინ მათი საბალანსო ღირებულება მთლიანად დაენერება „დაგროვილი საერთო ფონდის“ ანგარიშს. ნაწილობრივ გაცვეთილი ძირითადი საშუალებების გადაცემისას ჩამოინერება დაგროვილი ცვეთის თანხა, ხოლო ნარჩენი ღირებულება დაენერება საანგარიშო პერიოდის საქმიანობის შედეგებს.

ძირითადი საშუალებების უსასყიდლოდ გადაცემაზე შედგება იგივე ბუღალტრული გატარებები, როგორც მათი ჩვეულებრივი ჩამოწმის შემთხვევაში. ძირითადი საშუალებების გასვლა შეესაძლებელია დაკავშირებული იყოს გარკვეულ ხარჯებთან, რომელიც პერიოდის ხარჯებად უნდა იქნეს აღიარებული და დაწეროს დანახარჯების ანგარიშებს, როგორცაა: 7190 „სხვა საოპერაციო ხარჯები“, 7290 „სხვა საერთო ხარჯები“ და სხვ.

ძირითადი საშუალებების ცვეთის (ამორტიზაციის) აღრიცხვა. ძირითადი საშუალებების ცვეთა შეიძლება დაკავშირებული იყოს: არასამენარმეო იურიდიული პირის ჩვეულებრივ საქმიანობასთან, ამა თუ იმ სახის მომსახურების გაწევის პროცესთან, პროდუქციის წარმოების პროცესთან, მიმოქცევის პროცესთან და სხვ. ყველა შემთხვევაში ძირითადი საშუალებების ცვეთა (ამორტიზაცია) ორგანიზაციისათვის ხარჯებს წარმოადგენს და საბუღალტრო აღრიცხვასა და ანგარიშგებაში აისახება, როგორც მოცემული პერიოდის ხარჯები.

ძირითადი საშუალებების ექსპლოატაციის დაწყებისთანავე არასამენარმეო იურიდიულმა პირმა უნდა შეადგინოს მათი ცვეთის გეგმა და განსაზღვროს ცვეთის მეთოდი.

არასამენარმეო იურიდიული პირის საბუღალტრო აღრიცხვის სტანდარტის მიხედვით, ძირითადი საშუალებების ცვეთის გამოანგარიშების უმთავრეს ბაზას მათი პირვანდელი ღირებულებანარმოადგენს. ამიტომ, პირვანდელი ღირებულების სწორად განსაზღვრას განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება. პირვანდელ ღირებულებასთან ერთად საჭიროა ორგანიზაციას გააჩნდეს მუდმივი ინფორმაცია თავისი ძირითადი

საშუალებების ნარჩენი ღირებულების შესახებ. ნარჩენი ღირებულება განისაზღვრება, როგორც სხვაობა მათ პირვანდელ ღირებულებასა და ცვეთის თანხას შორის.

ძირითადი საშუალებები მათი ექსპლუატაციიდან გასვლის შემდეგ შეიძლება გაიყიდოს ან მათი ლიკვიდაციის შემდეგ დარჩეს სასარგებლო ნარჩენები (სამშენებლო მასალა, დეტალები, სათადარიგო ნაწილები და ა.შ.) ამ სასარგებლო ნარჩენების ღირებულებას სალიკვიდაციო ღირებულება ეწოდება.

არასამენარმეო იურიდიული პირის საბუღალტრო აღრიცხვის სტანდარტით დაშვებულია წრფივი ცვეთის მეთოდისა და შემცირებადი ნაშთის მეთოდის გამოყენება.

წრფივი ცვეთის მეთოდი ნიშნავს ძირითადი საშუალებების საამორტიზაციო ღირებულების თანაბარზომიერად ჩამოწმას მათი ექსპლუატაციის პერიოდში.

შემცირებადი ნაშთის მეთოდი იგივე წრფივი მეთოდია. მას სხვანაირად გაორმაგებული ნაშთის მეთოდსაც უწოდებენ, რადგან ამ დროს გამოიყენება ცვეთის გაორმაგებული ნორმა. ამასთან აღსანიშნავია, რომ გაორმაგებული ნორმა იანგარიშება ძირითადი საშუალებების არა პირვანდელი, არამედ ნარჩენი ღირებულებიდან. ამის გამო საამორტიზაციო თანხა, ყოველწლიურად მცირდება, ხოლო საექსპლოატაციო ვადა იზრდება.

არასამენარმეო იურიდიულ პირებში ძირითადი საშუალებების ცვეთის (ამორტიზაციის) დარიცხვაზე შედგება შემდეგი ბუღალტრული გატარებები:

დებეტი 7110 „ძირითად საქმიანობასთან დაკავშირებული ხარჯები“

კრედიტი 2200 „ძირითადი საშუალებების ცვეთა“.

როგორც ზემოთ ავლენიშნეთ, დარიცხული ცვეთა ორგანიზაციისათვის ხარჯებს წარმოადგენს. ამასთან ერთად არასამენარმეო იურიდიული პირის ბუღალტრული აღრიცხვის სტანდარტის 4.10 პუნქტის შესაბამისად, „ამორტიზებად აქტივებთან დაკავშირებული გრანტი უნდა აისახოს შემოსავ-

ლებში, მოცემულ აქტივზე ამორტიზაციის დარიცხვის პროპორციულად. აღნიშნულზე შედგება შემდეგი გატარება:

დებეტი 5110 „დაგროვილი საერთო ფონდი“

კრედიტი 6130 „ათვისებული გრანტები“

ძირითადი საშუალებების რემონტის აღრიცხვა. ძირითადი საშუალებების სამუშაო მდგომარეობაში შესანარჩუნებლად საჭირო ხდება მათი რემონტი. რემონტი შეიძლება ითვალისწინებდეს შედარებით წვრილი დანახარჯების გაწევას, რომელიც დაკავშირებული არ არის ძირითადი ნაწილების გამოცვლასთან, არამედ მცირეოდენ შეკეთება-მონესრიგებასთან. იგი არ მოითხოვს დიდ დროისა და სახსრების ხარჯვას და შეიძლება განეული იქნეს წარმოების პროცესის შეუჩერებლად. ასეთი სახის რემონტი მიმდინარე რემონტის სახელწოდებითაა ცნობილი.

ობიექტის მნიშვნელოვანი ნაწილებისა და დეტალების გამოცვლას, რომელიც შედარებით დიდ ხარჯებთანაა დაკავშირებული და მოითხოვს დიდ დროს, კაპიტალური რემონტი ეწოდება.

მიმდინარე და კაპიტალური რემონტის ეკონომიკური შინაარსი პრაქტიკულად ერთი და იგივეა. ორივე ემსახურება ძირითადი საშუალებების სამუშაო მდგომარეობაში შენარჩუნებას და გაუმჯობესებას. საბუღალტრო აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად რემონტის კლასიფიკაცია (დაყოფა) არ ხდება. როგორც მიმდინარე, ასევე კაპიტალურ რემონტზე განეული ხარჯები განიხილება პერიოდის ხარჯებად.

არასამენარმეო იურიდიული პირის ძირითადი საშუალებების რემონტზე განეული ხარჯები ბუღალტრულ აღრიცხვაში შემდეგნაირად აისახება:

სახელმწიფო გრანტების სახსრებით განხორციელებული რემონტის შემთხვევაში:

1. გრანტის გამოყოფა

დებეტი 1210 „ეროვნული ვალუტა ბანკში“

კრედიტი 5110 „დაგროვილი საერთო ფონდი“

2. რემონტზე განეული ხარჯების ასახვა
დებეტი 7110 „ძირითად საქმიანობასთან დაკავშირებული ხარჯები“

კრედიტი 1610 „ნედლეული და მასალები“

კრედიტი 3120 „გადასახდელი ხელფასები“

კრედიტი 3110 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“

კრედიტი 1110 „ეროვნული ვალუტა სალაროში“

კრედიტი 1210 „ეროვნული ვალუტა ბანკში“

3. გრანტების ათვისება

დებეტი 5110 „დაგროვილი საერთო ფონდი“

კრედიტი 6130 „ათვისებული გრანტები“

4. წლის ბოლოს რემონტზე განეული ხარჯების ჩამონერა
დებეტი 5120 „საანგარიშო პერიოდის საქმიანობის შედეგი“
კრედიტი 7110 „ძირითად საქმიანობასთან დაკავშირებული ხარჯები“

5. წლის ბოლოს ათვისებული გრანტების შემოსავლებში ასახვა

დებეტი 6130 „ათვისებული გრანტები“

კრედიტი 5120 „საანგარიშო პერიოდის საქმიანობის შედეგი“

ეკონომიკური საქმიანობიდან მიღებული სახსრებით განხორციელებული რემონტის შემთხვევაში:

1. დებეტი 7120 „სამენარმეო საქმიანობასთან დაკავშირებული ხარჯები“

კრედიტი 1610 „ნედლეული და მასალები“

კრედიტი 3120 „გადასახდელი ხელფასები“

კრედიტი 3330 „სოციალური გადასახადი“

კრედიტი 3110 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“

კრედიტი 1110 „ეროვნული ვალუტა სალაროში“

კრედიტი 1210 „ეროვნული ვალუტა ბანკში“

2. დებეტი 5150 „მოგება-ზარალი სამენარმეო საქმიანობიდან“

კრედიტი 7120 „სამენარმეო საქმიანობასთან დაკავშირებული ხარჯები“

ძირითადი საშუალებების რეკონსტრუქციზე, დაშენებაზე, მოდერნიზაციაზე და სხვა ანალოგიურ სამუშაოებზე განხორციელებული ხარჯები, წინასწარ შეიძლება აღირიცხოს 2150 ანგარიშზე „დაუმთავრებელი მშენებლობა“, ხოლო შემდეგ აღებული იქნეს შემოსავალში, როგორც ძირითადი საშუალებებისა და განხორციელდეს მათი კაპიტალიზაცია. აღნიშნულ ოპერაციაზე შედგება შემდეგი ბუღალტრული გატარებები:

1. ხარჯების განევა

დებეტი 2150 „დაუმთავრებელი მშენებლობა“

კრედიტი 1610 „ნედლეული და მასალები“

კრედიტი 3120 „გადასახდელი ხელფასები“

კრედიტი 3330 „სოციალური გადასახადი“

კრედიტი 1110 „ეროვნული ვალუტა სალაროში“

კრედიტი 1210 „ეროვნული ვალუტა ბანკში“

2. ხარჯების კაპიტალიზაცია (ძირითადი საშუალებების შემადგენლობაში შეტანა)

დებეტი 2100 „ძირითადი საშუალებები“

კრედიტი 2150 „დაუმთავრებელი მშენებლობა“.

არამატერიალური აქტივების აღრიცხვა. არასამენარმეო იურიდიული პირის საბუღალტრო აღრიცხვის სტანდარტში მოცემული არ არის არამატერიალურ აქტივების საბუღალტრო აღრიცხვის წესები. ამ შემთხვევაში, საჭიროა გამოყენებული იქნეს საბუღალტრო აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტები.

არამატერიალურ აქტივებს მიეკუთვნება: პატენტი, ლიცენზია, კონცესია, საავტორო უფლება, ფრანჩიზი, სავაჭრო ნიშანი, გუდვილი, და კომპიუტერული პროგრამები და სხვ.

არამატერიალური აქტივების შეძენა კაპიტალური დაბანდების ერთ-ერთი სახეა და ისეთივე მეთოდოლოგიით

აღირიცხება, როგორც ძირითადი საშუალებები. მთავარია რომ მათი აღრიცხვა მოხდეს კონკრეტული არამატერიალური აქტივისათვის განკუთვნილ ანგარიშზე.

არამატერიალური აქტივები მიმდინარე აღრიცხვაში დაბალანსში აისახება შეძენის თვითღირებულებით. მათი შეძენისას გაითვალისწინება შემდეგი ძირითადი მომენტები: პირვანდელი ღირებულება, სასარგებლო გამოყენების ვადა და ამორტიზაცია.

არამატერიალური აქტივების შეძენაზე შედგება გატარება: დებეტი 2510 „არამატერიალური აქტივები“ (სახეების მიხედვით) კრედიტი 1200 „ფული საბანკო ანგარიშებზე“

არამატერიალური აქტივების ცვეთა (ამორტიზაცია) ძირითადად წრფივი მეთოდით ხორციელდება. ისეთი არამატერიალური აქტივების ღირებულება, რომელთა სამსახურის ვადა განსაზღვრულია ამ ვადის განმავლობაში ჩამოიწერება ამორტიზაციის დარიცხვის გზით. იმ არამატერიალურ აქტივებს, რომელთა სამსახურის ვადა წინასწარ განსაზღვრული არ არის, (სავაჭრო მარკები, გუდვილი), ამორტიზაცია დაერიცხება მათი გამოყენების გონივრული დროის განმავლობაში, მაგრამ არაუმეტეს 20 წლისა.

არამატერიალური აქტივების ცვეთასთან დაკავშირებულ ოპერაციებზე შედგება შემდეგი ბუღალტრული გატარებები:

1. ცვეთის დარიცხვა

დებეტი 7110 „ძირითად საქმიანობასთან დაკავშირებული ხარჯები“

კრედიტი 2520 „არამატერიალური აქტივების ცვეთა“

2. გრანტების ათვისება:

დებეტი 5110 „დაგროვილი საერთო ფონდი“

კრედიტი 6130 „ათვისებული გრანტები“

3. წლის ბოლოს ცვეთის ხარჯის ჩამოწერა:

დებეტი 5120 „საანგარიშო პერიოდის საქმიანობის შედეგი“

კრედიტი 7110 „ძირითად საქმიანობასთან დაკავშირებული ხარჯები“

4. წლის ბოლოს ათვისებული გრანტის შემოსავალში ასახვა:

დებეტი 6130 „ათვისებული გრანტები“
 კრედიტი 5120 „საანგარიშო პერიოდის საქმიანობის შედეგად არამატერიალური აქტივების ჩამოწერაზე შედგება გატარება“
 დებეტი 2520 „არამატერიალური აქტივების ცვეთა“ (ცვეთის თანხით)
 დებეტი 5110 „დაგროვილი საერთო ფონდი“ (ნარჩენი ღირებულებით)
 კრედიტი 2510 „არამატერიალური აქტივები“ (პირველი დელი ღირებულებით).

8.5 არასამეწარმეო იურიდიული პირების სამეწარმეო საქმიანობასთან დაკავშირებული ოპერაციების აღრიცხვა

როგორც ავლნიშნეთ, არასამეწარმეო იურიდიული პირი შესაძლებელია ეწეოდეს სამეწარმეო საქმიანობას. ამ შემთხვევაში მისი საქმიანობა განიხილება როგორც საწარმოს საქმიანობა და ექვემდებარება შესაბამისი გადასახადებით გაბეგვრას. აქედან გამომდინარე სამეწარმეო საქმიანობასთან დაკავშირებული ოპერაციების ბუღალტრული აღრიცხვა საწარმოს საქმიანობის აღრიცხვის ანალოგიური, შესაბამისი ბუღალტრული ანგარიშების გამოყენებით. სამეწარმეო საქმიანობასთან დაკავშირებულ ტიპურ სამეურნეო ოპერაციებზე შედგება შემდეგი ბუღალტრული გატარებები:

1. მიღებულია მიმწოდებლებისაგან მასალები
 დებეტი 1610 „ნედლეული და მასალები“
 კრედიტი 3110 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“
2. ბანკიდან გადარიცხულია მასალების ღირებულება
 დებეტი 3110 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“
 კრედიტი 1210 „ეროვნული ვალუტა ბანკში“
3. გამოტანილია ბანკიდან სალაროში ნაღდი ფული
 დებეტი 1110 „ეროვნული ვალუტა სალაროში“
 კრედიტი 1210 „ეროვნული ვალუტა ბანკში“

4. სალაროდან გაცემულია სამივლინებო თანხა
 დებეტი 1420 „მოთხოვნები პერსონალის მიმართ“
 კრედიტი 1110 „ეროვნული ვალუტა სალაროში“
5. ანგარიშვალდებულ პირს ჩამოეწერა სამივლინებო თანხა
 დებეტი 7120 „სამეწარმეო საქმიანობასთან დაკავშირებული ხარჯები“
 კრედიტი 1420 „მოთხოვნები პერსონალის მიმართ“
6. ჩარიცხულია ანგარიშსწორების ანგარიშზე ბანკის სესხი
 დებეტი 1210 „ეროვნული ვალუტა ბანკში“
 კრედიტი 3210 „მოკლევადიანი სესხები“
7. გადარიცხულია ელექტროენერგიის ღირებულება
 დებეტი 7120 „სამეწარმეო საქმიანობასთან დაკავშირებული ხარჯები“
 კრედიტი 1210 „ეროვნული ვალუტა ბანკში“
8. გადარიცხულია კომუნალური მომსახურების ხარჯები
 დებეტი 7120 „სამეწარმეო საქმიანობასთან დაკავშირებული ხარჯები“
 კრედიტი 1210 „ეროვნული ვალუტა ბანკში“
9. სალაროში შემოტანილია ფართის გაქირავების შედეგად თანხა
 დებეტი 1210 „ეროვნული ვალუტა ბანკში“
 კრედიტი 6140 „შემოსავალი რეალიზაციიდან“
10. გადახდილია შენობის იჯარის ღირებულება
 დებეტი 7120 „სამეწარმეო საქმიანობასთან დაკავშირებული ხარჯები“
 კრედიტი 1210 „ეროვნული ვალუტა ბანკში“
11. თანხა გადარიცხულია მიმწოდებლებზე წინასწარ.
 დებეტი 1410 „მიმწოდებლებზე გადახდილი ავანსები“
 კრედიტი 1210 „ეროვნული ვალუტა ბანკში“
12. დარიცხულია მუშა-მოსამსახურეთა ხელფასი
 დებეტი 7120 „სამეწარმეო საქმიანობასთან დაკავშირებული ხარჯები“
 კრედიტი 3120 „გადასახდელი ხელფასები“
13. დაუკავდათ მუშა-მოსამსახურეებს სამუშაო გადასახადი

დებეტი 3120 „გადასახდელი ხელფასები“
 კრედიტი 3310 „გადასახდელი საშემოსავლო გადასახადი“
 14. გაცემულია მუშა-მოსამსახურეებზე ხელფასი
 დებეტი 3120 „გადასახდელი ხელფასები“
 კრედიტი 1110 „ეროვნული ვალუტა საღაროში“
 15. შეძენილია მცირეფასიანი საგნები
 დებეტი 1620 „მცირეფასიანი საგნები“
 კრედიტი 1110 „ეროვნული ვალუტა საღაროში“
 16. ჩამოიწერა ხარჯებში მცირეფასიანი საგნები
 დებეტი 7120 „სამენარმეო საქმიანობასთან დაკავშირებული ხარჯები“
 კრედიტი 1620 „მცირეფასიანი საგნები“
 17. მიღებულია უსასყიდლოდ ავტომანქანა
 დებეტი 2140 „სატრანსპორტო საშუალებები“
 კრედიტი 5220 „გრძელვადიანი აქტივების ფონდი“
 18. შეძენილია ავტომანქანა
 დებეტი 2140 „სატრანსპორტო საშუალებები“
 კრედიტი 1210 „ეროვნული ვალუტა ბანკში“
 19. დარიცხულია ძირითადი საშუალებების ცვეთა
 დებეტი 7120 „სამენარმეო საქმიანობასთან დაკავშირებული ხარჯები“
 კრედიტი 2200 „ძირითადი საშუალებების ცვეთა“
 20. გაიყიდა ავტომანქანა
 დებეტი 1210 „ეროვნული ვალუტა ბანკში“
 კრედიტი 6140 „შემოსავლები რეალიზაციიდან“
 21. ჩამოიწერა გაყიდული ავტომანქანა
 დებეტი 2240 „სატრანსპორტო საშუალებების ცვეთა“
 კრედიტი 2140 „სატრანსპორტო საშუალებები“
 22. ჩამოიწერა სიძველის გამო შენობა
 დებეტი 2210 „შენობა-ნაგებობების ცვეთა“ (ცვეთის თანხით)
 დებეტი 5150 „მოგება-ზარალი სამენარმეო საქმიანობიდან“ (გაუცვეთელი ნაწილი)
 კრედიტი 2120 „შენობა-ნაგებობები“ (პირვანდელი ღირებულებით)

23. ინვენტარიზაციის შედეგად აღმოჩენილია მასალების დანაკლისი
 დებეტი 1420 „მოთხოვნები პერსონალის მიმართ“
 კრედიტი 1610 „ნედლეული და მასალები“
 24. დანაკლის მატერიალურ ფასეულობებზე დამნაშავე პირები ვერ იქნა დადგენილი.
 დებეტი 5150 „მოგება-ზარალი სამენარმეო საქმიანობიდან“
 კრედიტი 1610 „ნედლეული და მასალები“
 25. მიმწოდებელმა არასამენარმეო იურიდიულ პირს გადაახდევინა ჯარიმა
 დებეტი 5150 „მოგება-ზარალი სამენარმეო საქმიანობიდან“
 კრედიტი 1210 „ეროვნული ვალუტა ბანკში“
 26. არასამენარმეო იურიდიულმა პირმა მიმწოდებელს გადაახდევინა ჯარიმა
 დებეტი 1210 „ეროვნული ვალუტა ბანკში“
 კრედიტი 5150 „მოგება-ზარალი სამენარმეო საქმიანობიდან“
 27. საწყობიდან საამქროს გადაეცა მასალები
 დებეტი 7120 „სამენარმეო საქმიანობასთან დაკავშირებული ხარჯები“
 კრედიტი 1610 „ნედლეული და მასალები“
 28. საამქროდან მიღებულია საწყობში მზა პროდუქცია
 დებეტი 1640 „მზა პროდუქცია“
 კრედიტი 7120 „სამენარმეო საქმიანობასთან დაკავშირებული ხარჯები“
 29. გაეგზავნა მყიდველებს მზა პროდუქცია (გასაყიდი ფასებით)
 დებეტი 1410 „მოთხოვნები მიწოდებიდან“
 კრედიტი 6140 „შემოსავალი რეალიზაციიდან“
 30. ჩამოიწერა გაგზავნილი პროდუქცია (ფაქტიური თვითღირებულებით)
 დებეტი 5150 „მოგება-ზარალი სამენარმეო საქმიანობიდან“
 კრედიტი 1640 „მზა პროდუქცია“

31. არასამეწარმეო იურიდიულ პირს ჩაერიცხა მის მიერ
განეული მომსახურების ღირებულება

დებეტი 1210 „ეროვნული ვალუტა ბანკში“
კრედიტი 6140 „შემოსავლები რეალიზაციიდან“

32. დაიხურა შემოსავლების (რეალიზაციის) ანგარიში
დებეტი 6140 „შემოსავლი რეალიზაციიდან“
კრედიტი 5150 „მოგება-ზარალი სამეწარმეო საქმიანო-
ბიდან“

33. დარიცხულია მოგების გადასახადი
დებეტი 5150 „მოგება-ზარალი სამეწარმეო საქმიანო-
ბიდან“

კრედიტი 3340 „გადასახდელი მოგების გადასახადი“

34. საანგარიშო პერიოდის წმინდა მოგებიდან დარი-
ცხულია მუშა-მოსამსახურეთა პრემიები.

დებეტი 5150 „მოგება-ზარალი სამეწარმეო საქმიანო-
ბიდან“

კრედიტი 3120 „გადასახდელი ხელფასები“

35. საანგარიშო პერიოდის წმინდა მოგების ნაწილი გა-
დატანილი იქნა „გაუნაწილებელი მოგების ანგარიშზე“

დებეტი 5150 „მოგება-ზარალი სამეწარმეო საქმიანობიდან“

კრედიტი 5160 „გაუნაწილებელი მოგება“

36. საანგარიშო პერიოდის ზარალი გადატანილი იქნა
„დაუფარავი ზარალის ანგარიშზე“

დებეტი 5170 „დაუფარავი ზარალი“

კრედიტი 5150 „მოგება-ზარალი სამეწარმეო საქმიანობიდან“

თავი IX

საგადასახადო დეკლარაცია

9.1. ეკონომიკური საქმიანობის განმარტებითი საფარო საშუალოდ იურიდიული პირის და არასამეწარმეო იურიდიული პირის მოგების გადასახადის დეკლარაცია

მოგების გადასახადის დეკლარაციას გადასახადის გადამხ-
დელი წარადგენს საანგარიშო წლის მომდევნო წლის 1 აპრილამ-
დე, ამავე პერიოდში უნდა იქნეს გადახდილი წლიური მოგების გა-
დასახადი. დეკლარაციის ფორმა დამტკიცებულია საქართველოს
ფინანსთა სამინისტროს მიერ ქვემოთ მოცემული ფორმით:

საქართველოს ფინანსთა მინისტრის
2008 წლის „...“ ... № ...
დანართი №1

1	გადამხდელი
2	გსნ

მოგების გადასახადის დეკლარაცია

განყოფილი I

3	დეკლარაციის სახე	პირველადი	დაზუსტებული	4	წელი	
5	საქართველოს საწარმო	(საჭირო აღინიშნება V ასოთი)			6	უცხოური საწარმო
7	მისამართი					
8	ეკონომიკური საქმიანობის (NACE) კოდი					
9	საქმიანობის შეწყვეტის ან დაკავშირების თარიღი					
10	წარდგინება	(საგადასახადო ორგანოს დასახელება)				

განყოფილი II

(ივსება საგადასახადო ორგანოს მიერ)

11	დეკლარაციის მიღების თარიღი				
12	თანდართული დოკუმენტი	ფურცელზე			
13	რეგისტრაციის ნომერი				
14	დეკლარაციის მიმღების გვარი, სახელი				
15	დეკლარაციის მიმღების ხელმოწერა				

(მოგების გადასახადის განაწილება) (ლარი)			
ერთობლივი შემოსავალი		16	
საანგარიშო პერიოდის დასაწყისისთვის არსებული საბაზრო მატერიალურა ფასეულობები	17		
საანგარიშო პერიოდის ბოლოსთვის არსებული საბაზრო მატერიალურა ფასეულობები		18	
გამოკლებები მათ შორის:	19		
- შეტანილი სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობები	20		
- ღირ. ენერგია	21		
- დარღვეული ზედფასი	22		
- კრედიტისთვის (სესიისთვის) გადახდილი ან გადახანძრული პროცენტები	23		
- უმეტეს ვალები	24		
- სააქონლო-მატერიალური არსებობები	25		
- სრულად გამოკვეთილი 1000 ლარამდე ღირებულების ძირითადი საშუალებები	26		
- სრულად გამოკვეთილი ძირითადი საშუალებების ღირებულება (პ.პ. 13.13 ნაწილი)	27		
- ძირითადი საშუალებების რეზონტის ხარჯები	28		
- სხვა გამოკვეთილები	29		
ჯამი	30	31	
ერთობლივი შემოსავლის გადაწევა გამოკვეთებზე		32	
გამოკლებების გადაწევა ერთობლივ შემოსავალზე	33		
წინა წლების ხარჯი	34		
დაბეგურისაგან გათავისუფლებული მოგება (შემოსავალი)	35		
დასაბეგრი მოგება		36	
მოგების გადასახადი (მრე უფროსი მხედვეთი)		37	
საქართველოში გადახდის წყაროსთან დაკავშირებული მოგების გადასახადი	38		
საქართველოს ფარგლებს გარეთ გადახდილი მოგების გადასახადი	39		
კუთვნილი მოგების გადასახადი		40	
დაბრუნებას დაკავშირებული გადასახადი	41		

დეკლარაციაში მოცემული მონაცემების უზენაესი და სისრულეს ვადასტურებ

42	საწარმოს ხელმძღვანელის გვარი, სახელი	
43	საწარმოს ხელმძღვანელის ხელმოწერა	
44	ხელმოწერის თარიღი	

გადასახადის გადამხდელი, საქართველოში ეკონომიკური საქმიანობის შეწყვეტისას ვალდებულია საგადასახადო ორგანოში მოგების გადასახადის დეკლარაცია წარადგინოს 30 კალენდარული დღის ვადაში.

დეკლარაცია სამი განყოფილებით შედგება. პირველ განყოფილებაში მოცემულია ისეთი რეკვიზიტები, როგორცაა გადასახადის გადამხდელის დასახელება, მისამართი, საიდენტიფიკაციო ნომერი, საანგარიშო წელი, საგადასახადო ორგანოს დასახელება და სხვ. მეორე განყოფილებაში მოცემულია გადასახადო ორგანოს მიერ, კერძოდ, მიეთითება დეკლარაციის მიღების თარიღი, რეგისტრაციის ნომერი მიმღების ვინაობა და ხელმოწერა. მესამე განყოფილებაში მოცემულია დასაბეგრი მოგების გამოანგარიშების მეთოდის აღწერა. კერძოდ:

მე-16 უჯრაში შეიტანება ერთობლივი შემოსავალი, რომელიც მიიღება საანგარიშო პერიოდში ნებისმიერი ფორმით და საქმიანობით. მათ შორის, უსასყიდლოდ მიღებული მატერიალური ფასეულობის ან განუღებელი მომსახურების საბაზრო ღირებულება.

მე-17 და მე-18 უჯრებში – სასაქონლო-მატერიალურ ფასეულობათა ღირებულება გარდა უსასყიდლოდ მიღებულისა. სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობის შემადგენლობაში შეიტანება საქონელი, ნედლეული და მასალები (გარდა კაპიტალიზებადი ხარჯებისა), რომლებიც შეძენილია შემდგომი რეალიზაციისათვის ან საქონლის წარმოებისა და მომსახურების განვითარებისათვის.

დასაბეგრი მოგების განსაზღვრისას საანგარიშო პერიოდის დასაწყისისათვის არსებული სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობის ღირებულება აკლდება, ხოლო საანგარიშო პერიოდის ბოლოსათვის არსებული სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობის ღირებულება ემატება ერთობლივ შემოსავალს.

სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობის აღრიცხვისას ორგანიზაციას უფლება აქვს დეფექტური ან მოძველებული მატერიალური ფასეულობები, რომლის რეალიზაციაც შეუძლებელია მის წარმოებაზე განუღებელ ხარჯებზე ან შეძენის ფასზე მეტ ფასად, შეაფასოს ამ საქონლის შესაძლო სარეალიზაციო ფასით.

ადრე გამოქვითული ხარჯების, ზარალისა და უიმედო ვალების ანაზღაურებით მიღებული თანხა იმ წლის შემოსავლად ითვლება, რომელშიც მოხდა მისი ანაზღაურება.

მე-19 უჯრაში – შემოსავლის მიღებასთან დაკავშირებული ხარჯები (გარდა კაპიტალიზებადი ხარჯებისა), მათ შორის: საანგარიშო პერიოდში შეძენილი სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობებისა და ელექტროენერგიის ღირებულება, ხელფასის სახით გაწეული ხარჯები, კრედიტისათვის გადახდილი ან გადასახდელი პროცენტები, უიმედო ვალები, საამორტიზაციო ანარიცხები, შეძენილიან შექმნილი ძირითადი საშუალებების ღირებულება, რემონტის ხარჯები, და გამოქვითვას დაქვემდებარებული სხვა ხარჯები, როგორცაა მაგალითად, სადაზღვეო შენატანები, სამეცნიერო-კვლევითი, საპროექტო და საცდელ-საკონსტრუქტორო სამუშაოების ხარჯები სარეზერვო ფონდებში გადარიცხვები, უსასყიდლოდ მიღებული სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობების და სხვ.

შემოსავლებისა და ხარჯების შეპირისპირებით განისაზღვრება ფინანსური შედეგი – ერთობლივი შემოსავლის გადამეტება გამოქვითვებზე (მოგება) ან პირიქით, გამოქვითვების გადამეტება ერთობლივ შემოსავალზე (ზარალი).

ასეთი წესით გაანგარიშებული მოგება უნდა შემცირდეს დაბეგვრისაგან განთავისუფლებული მოგების თანხებით და წინა წლების ზარალით. ამის შემდეგ მიიღება დასაბეგრი მოგების თანხა და აქედან გამომდინარე განისაზღვრება მოგების გადასახადი.

საგადასახადო დეკლარაციას ხელს აწერს საწარმოს ხელმძღვანელი თავისი სახელისა და გვარის მითითებით და თარიღის აღნიშვნით.

თავი X

ბიუჯეტის დაფინანსებაზე მყოფი ორგანიზაციების გუდალტრული ბატარეები

№ რიგზე	ოპერაციის შინაარსი
1	2
1	ძირითადი აქტივების აღრიცხვა. ძირითადი აქტივების შეძენა. 1. ძირითადი აქტივების შემოსავალში აღება. დებეტი 2110 „შენობა-ნაგებობები“ დებეტი 2120 „მანქანა-დანადგარები“ დებეტი 2121 „სატრანსპორტო საშუალებები“ დებეტი 2132 „არამატერიალური ძირითადი აქტივები“ კრედიტი 3210 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“ 2. მიმწოდებლისადმი დავალიანების დაფარვა დებეტი 3210 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“ კრედიტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“ 3. დაფინანსების თანხების ასახვა დებეტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“ კრედიტი 4100 „ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსება“ 4. კვარტლის ბოლოს დაფინანსების ანგარიშის დახურვა. დებეტი 4100 „ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსება“ კრედიტი 5100 „წმინდა ღირებულება“

2	ძირითადი აქტივების საკუთარი სახსრებით მშენებლობა. 1. ხარჯების განევა დებეტი 2140 „დაუმთავრებელი მშენებლობა“ კრედიტი 2221 „ნედლეული და მასალები“ კრედიტი 3231 „გადასახდელი ხელფასები“ კრედიტი 3210 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“ 2. დასრულებული შენობის შემოსავალში აღება. დებეტი 2110 „შენობა-ნაგებობები“ კრედიტი 2140 „დაუმთავრებელი მშენებლობა“
3	ძირითადი აქტივების საიჯარო წესით მშენებლობა. 1. მოიჯარის მიერ წარმოდგენილი გასანაღდებელი თანხების ასახვა დებეტი 2140 „დაუმთავრებელი მშენებლობა“ კრედიტი 3210 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“ 2. მოიჯარისადმი დავალიანების დაფარვა დებეტი 3210 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“ კრედიტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“ 3. დაფინანსების თანხების ასახვა დებეტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“ კრედიტი 4100 „ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსება“ 4. დასრულებული შენობის შემოსავალში აღება. დებეტი 2110 „შენობა-ნაგებობები“ კრედიტი 2140 „დაუმთავრებელი მშენებლობა“
4	ძირითადი აქტივების უსასყიდლოდ მიღება. მიღებე ორგანიზაციაში ძირითადი აქტივების შემოსავალში აღება დებეტი 2110 „შენობა-ნაგებობები“ დებეტი 2120 „მანქანა-დანადგარები“ დებეტი 2121 „სატრანსპორტო საშუალებები“ დებეტი 2132 „არამატერიალური ძირითადი აქტივები“ კრედიტი 5100 „წმინდა ღირებულება“

5	ძირითადი აქტივების გასვლა. 1. ძირითადი აქტივების ბალანსიდან ჩამოწერა. დებეტი 5100 „წმინდა ღირებულება“ 70000 კრედიტი 2110 „შენობა-ნაგებობები“ 70000 კრედიტი 2120 „მანქანა-დანადგარები“ კრედიტი 2121 „სატრანსპორტო საშუალებები“ კრედიტი 2132 „არამატერიალური ძირითადი აქტივები“ 2. შენობის დაშლაზე და სამშენებლო ნარჩენების გატანაზე დარიცხული ხარჯების ასახვა. ა) დებეტი 7111 „ხელფასები ფულადი ფორმით“ კრედიტი 3232 „გადასახდელი ხელფასები შტატგარეშე მომუშავეთათვის“ ბ) დებეტი 7821 „სხვადასხვა მიმდინარე ხარჯები“ კრედიტი 3210 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“ ან კრედიტი 3232 „გადასახდელი ხელფასები შტატგარეშე მომუშავეებისათვის“ 3. ძირითადი აქტივების დაშლიდან მიღებული მასალების შემოსავალში აღება დებეტი 2227 „სხვა დანარჩენი მატერიალური მარაგები“ კრედიტი 6450 „ხვა არაკლასიფიცირებული შემოსავლები“.
6	ძირითადი აქტივების უსასყიდლოდ გადაცემა. გადაცემ ორგანიზაციაში ძირითადი აქტივების გასვლის ასახვა დებეტი 5100 „წმინდა ღირებულება“ კრედიტი 2110 „შენობა-ნაგებობები“ კრედიტი 2120 „მანქანა-დანადგარები“ კრედიტი 2121 „სატრანსპორტო საშუალებები“ კრედიტი 2132 „არამატერიალური ძირითადი აქტივები“
7	ძირითადი აქტივების რეალიზაცია (პრივატიზების წესით). ძირითადი აქტივების ბალანსიდან ჩამოწერა. დებეტი 5100 „წმინდა ღირებულება“ კრედიტი 2110 „შენობა-ნაგებობები“ კრედიტი 2120 „მანქანა-დანადგარები“ კრედიტი 2121 „სატრანსპორტო საშუალებები“ კრედიტი 2132 „არამატერიალური ძირითადი აქტივები“

8	საჯარო სამართლის ირიდიული პირის მიერ ძირითადი აქტივების რეალიზაცია, როდესაც შემოსავალი რჩება საჯარო სამართლის ირიდიულ პირს. 1. მყიდველისადმი მოთხოვნის წარმოშობა დებუტი 1410 „მოთხოვნები მიწოდებიდან და მომსახურებიდან“ კრედიტი 6420 „საქონლისა და მომსახურების გაყიდვები“ (გასაყიდი ფასით) 2. მიწოდებული ძირითადი აქტივების ჩამოწერა დებუტი „6420 „საქონლისა და მომსახურების გაყიდვები“ (ნარჩენი ღირებულებით) კრედიტი 2110 „შენობა-ნაგებობები“ კრედიტი 2120 „მანქანა-დანადგარები“ კრედიტი 2121 „სატრანსპორტო საშუალებები“ კრედიტი 2132 „არამატერიალური ძირითადი აქტივები“ 3. მიღებული მოგების ასახვა მოგება-ზარალის ანგარიშზე (მოგების შემთხვევაში) დებუტი „6420 „საქონლისა და მომსახურების გაყიდვები“ (ფასთა შორის სხვაობით) კრედიტი 5210 „საანგარიშო პერიოდის მოგება-ზარალი“ (ფასთა შორის სხვაობით) 4. მიღებული ზარალის ასახვა მოგება-ზარალის ანგარიშზე (ზარალის შემთხვევაში) დებუტი 5210 „საანგარიშო პერიოდის მოგება-ზარალი“ (ფასთა შორის სხვაობით) კრედიტი 6420 „საქონლისა და მომსახურების გაყიდვები“ (ფასთა შორის სხვაობით) 5. საჯარო სამართლის ირიდიული პირის ანგარიშსწორების ანგარიშზე თანხის ჩარიცხვა დებუტი 1211 „ანგარიშსწორების ანგარიში“ კრედიტი 1410 „მოთხოვნები მიწოდებიდან და მომსახურებიდან“
9	ძირითადი აქტივების გაცვლა მატერიალურ მარაგებზე-მატერიალური მარაგების შემოსავალში აღება და ძირითადი აქტივების ბალანსიდან ჩამოწერა. დებუტი 2200 „მატერიალური მარაგები“ კრედიტი 2110 „შენობა-ნაგებობები“ კრედიტი 2120 „მანქანა-დანადგარები“ კრედიტი 2121 „სატრანსპორტო საშუალებები“ კრედიტი 2132 „არამატერიალური ძირითადი აქტივები“

10	ძირითადი აქტივების რემონტის აღრიცხვა. მიმდინარე რემონტი (შეკეთება) 1. სამეურნეო წესით ჩატარებული მიმდინარე რემონტის ხარჯების ასახვა. დებუტი 7200 „საქონელი და მომსახურება“ კრედიტი 2227 „სხვა დანარჩენი მატერიალური მარაგები“ კრედიტი 3231 „გადასახდელი ხელფასები“ კრედიტი 3210 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“ 2. მიმდინარე რემონტზე გაწეული ხარჯების ჩამოწერა წმინდა ღირებულების ანგარიშზე. დებუტი 5100 „წმინდა ღირებულება“ 50000 კრედიტი 7200 „საქონელი და მომსახურება“ 3. საიჯარო წესით შესრულებული მიმდინარე სარემონტო სამუშაოების ხარჯების ასახვა მოიჯარის მიერ წარმოდგენილი ანგარიშების საფუძველზე. დებუტი 7200 „საქონელი და მომსახურება“ კრედიტი 3210 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“ 4. საიჯარო წესით შესრულებული მიმდინარე სარემონტო სამუშაოების ხარჯების ჩამოწერა წმინდა ღირებულების ანგარიშზე. დებუტი 5100 „წმინდა ღირებულება“ კრედიტი 7200 „საქონელი და მომსახურება“ კაპიტალური რემონტი (შეკეთება) 1. სამეურნეო წესით ჩატარებული კაპიტალური შეკეთების (რემონტის) ხარჯების ასახვა. დებუტი 2100 „ძირითადი აქტივები“ კრედიტი 2227 „სხვა დანარჩენი მატერიალური მარაგები“ კრედიტი 3231 „გადასახდელი ხელფასები“ კრედიტი 3210 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“ 2. საიჯარო წესით ჩატარებული კაპიტალური შეკეთების ხარჯების ასახვა. დებუტი 2100 „ძირითადი აქტივები“ კრედიტი 3210 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“ 3. სამშენებლო მასალებისა და შესრულებული სამუშაოების მომწოდებლებისადმი დავალიანების დაფარვა. დებუტი 3210 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“ კრედიტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“
----	---

11	ძირითადი აქტივების საოპერაციო იჯარა. 1. იჯარით აღებული ძირითადი აქტივების ასახვა ბალანსგარეშე ანგარიშზე (საცნობარო მუხლში). დებეტი 01 „საოპერაციო იჯარით აღებული ძირითადი აქტივები და მათთან დაკავშირებული დანახარჯები“ 2. წლიური საიჯარო გადასახადის დარიცხვა. დებეტი 7200 „საქონელი და მომსახურება“ კრედიტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“ 3. იჯარით აღებული შენობის კეთილმოწყობაზე დახარჯული თანხების ასახვა. დებეტი 7200 „საქონელი და მომსახურება“ კრედიტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“ კრედიტი 3231 „გადასახდელი ხელფასები შტატით მომუშავეთათვის“ კრედიტი 3232 „გადასახდელი ხელფასები შტატგარეშე მომუშავეთათვის“ კრედიტი 3210 „ვალდებულებები მიწოდებიდან და მომსახურებიდან“
12	ძირითადი საშუალებების ცვეთის აღრიცხვა. ცვეთის ღარიცხვა. დებეტი 7310 „ძირითადი აქტივების ფიზიკური ცვეთა“ კრედიტი 2110 „შენობა-ნაგებობები“ კრედიტი 2120 „მანქანა-დანადგარები“ კრედიტი 2121 „სატრანსპორტო საშუალებები“ კრედიტი 2132 „არამატერიალური ძირითადი აქტივები“

13	მატერიალური მარაგების აღრიცხვა 1. მატერიალური მარაგების შეძენა დებეტი 2210 „სტრატეგიული მარაგები“ დებეტი 2221 „ნედლეული და მასალები“ დებეტი 2226 „სათადარიგო ნაწილები“ დებეტი 2227 „სხვა დანარჩენი მატერიალური მარაგები“ კრედიტი 3210 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“. 2. მიმწოდებლის დავალიანების დაფარვა დებეტი 3210 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“ კრედიტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“ 3. მატერიალური მარაგების ხარჯვა დებეტი 7200 „საქონელი და მომსახურება“ კრედიტი 2210 „სტრატეგიული მარაგები“ კრედიტი 2221 „ნედლეული და მასალები“ კრედიტი 2226 „სათადარიგო ნაწილები“ კრედიტი 2227 „სხვა დანარჩენი მატერიალური მარაგები“ 4. მატერიალური მარაგების უსასყიდლოდ გადაცემა ა) მარაგების გადამცემთან დებეტი 5100 „წმინდა ღირებულება“ კრედიტი 2210 „სტრატეგიული მარაგები“ კრედიტი 2221 „ნედლეული და მასალები“ კრედიტი 2226 „სათადარიგო ნაწილები“ კრედიტი 2227 „სხვა დანარჩენი მატერიალური მარაგები“ ბ) მარაგების მიმღებთან : დებეტი 2210 „სტრატეგიული მარაგები“ დებეტი 2221 „ნედლეული და მასალები“ დებეტი 2226 „სათადარიგო ნაწილები“ დებეტი 2227 „სხვა დანარჩენი მატერიალური მარაგები“ კრედიტი 5100 „წმინდა ღირებულება“ 5. მატერიალური მარაგების დანაკლისი, რომელიც დაენერა მატერიალურად პასუხისმგებელ პირს. დებეტი 1422 „მოთხოვნები დანაკლისებით“ კრედიტი 2210 „სტრატეგიული მარაგები“ კრედიტი 2221 „ნედლეული და მასალები“ კრედიტი 2226 „სათადარიგო ნაწილები“ კრედიტი 2227 „სხვა დანარჩენი მატერიალური მარაგები“
----	--

14	მატერიალურ ფასეულობათა დანაკლისის ჩამონერა, როდესაც დანაკლისის მიზეზების დადგენა შეუძლებელი გახდა. დებეტი 7200 „საქონელი და მომსახურება“ კრედიტი 2227 „სხვა მატერიალური მარაგები“
15	მატერიალურ ფასეულობათა ზედმეტობის აღმოჩენა დებეტი 2210 „სტრატეგიული მარაგები“ დებეტი 2221 „ნედლეული და მასალები“ დებეტი 2226 „სათადარიგო ნაწილები“ დებეტი 2227 „სხვა დანარჩენი მატერიალური მარაგები“ კრედიტი 5100 „წმინდა ღირებულება“
16	მცირეფასიანი საგნების ექსპლუატაციაში გადაცემა. 1. მცირეფასიანი საგნების ხარჯებში ჩამონერა დებეტი 7200 „საქონელი და მომსახურება“ კრედიტი 2227 „სხვა მატერიალური მარაგები“ 2. ჩამონერილი მცირეფასიანი საგნების საცნობარო მუხლში გადატანა. დებეტი 04 „ხარჯებში ჩამონერილი მარაგები ექსპლუატაციაში“
17	ფულადი საშუალებების აღრიცხვა სალაროში. სახაზინო ანგარიშიდან ნაღდი ფულის გამოტანა სალაროში დებეტი 1100 „ნაღდი ფული სალაროში“. კრედიტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“
18	ანგარიშვალდებული პირის მიერ სალაროში თანხის დაბრუნება დებეტი 1100 „ნაღდი ფული სალაროში“. კრედიტი 1420 „მოთხოვნები ანგარიშვალდებული პირების მიმართ“ კრედიტი 1421 „მოთხოვნები მივლინებით“ კრედიტი 1422 „მოთხოვნები დანაკლისებით“ კრედიტი 1423 „ანგარიშვალდებული პირების მიმართ სხვა მოთხოვნები“

19	სალაროდან ანგარიშვალდებულ პირზე თანხის გატემა დებეტი 1420 „მოთხოვნები ანგარიშვალდებული პირების მიმართ“ დებეტი 1421 „მოთხოვნები მივლინებით“ კრედიტი 1100 „ნაღდი ფული სალაროში“.
20	სალაროდან მიმწოდებლის დავალიანების დაფარვა დებეტი 3210 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“ კრედიტი 1100 „ნაღდი ფული სალაროში“
21	ფულადი საშუალებების აღრიცხვა სახაზინო ანგარიშზე. ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსების ასახვა ხაზინის ანგარიშზე დებეტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“ კრედიტი 4100 „ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსება“
22	გრანტების ჩარიცხვა სახაზინო ანგარიშზე დებეტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“ კრედიტი 6320 „გრანტები სასაქონლო ფორმით“
23	სახაზინო ანგარიშიდან საშემოსავლო გადასახადის გადარიცხვა დებეტი 3222 „გადასახდელი საშემოსავლო გადასახადი“ კრედიტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“
24	სახაზინო ანგარიშიდან მიმწოდებელთა დავალიანებების დაფარვა დებეტი 3210 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“ კრედიტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“
25	სახაზინო ანგარიშიდან ჯარიმებისა და საურავების გადახდა დებეტი „7820 სხვადასხვა ხარჯები“ კრედიტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“

26	სახაზინო ანგარიშიდან მუშა-მოსამსახურეთა ხელფასების გადარიცხვა დებეტი 3231 „გადასახდელი ხელფასები შტატით მომუშავეთათვის“ დებეტი 3232 „გადასახდელი ხელფასები შტატით მომუშავეთათვის“ კრედიტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“
27	სახაზინო ანგარიშიდან სასამართლოს ან ადმინისტრაციული ორგანოების გადანაწილებების შესაბამისად დაკავებული თანხების გადარიცხვა. დებეტი 3237 „სასამართლოს ან ადმინისტრაციული ორგანოების გადანაწილებების შესაბამისად დ კავებული თანხები“ კრედიტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“
28	სახაზინო ანგარიშიდან სადეპონენტო დავალიანებების დაფარვა დებეტი 3238 „ვალდებულებები დეპონენტების მიმართ“ კრედიტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“
29	სახაზინო ანგარიშიდან გადასახდელი პროცენტების დადარიცხვა. დებეტი 3243 „გადასახდელი პროცენტები“ კრედიტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“
30	სახაზინო ანგარიშიდან სხვა დანარჩენი კრედიტორული დავალიანებების დაფარვა დებეტი 3246 სხვა დანარჩენი კრედიტორული დავალიანებები კრედიტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“
31	ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსების აღრიცხვა. სახაზინო ანგარიშზე თანხის ჩარიცხვა დებეტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“ კრედიტი 4100 „ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსება“ კრედიტი 4200 „ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსება პენსიებისა და დახმარებების გასაცემად“.

32	ხაზინიდან მიღებული თანხის უკან დაბრუნება 1. დებეტი „ანგარიში ხაზინაში“ კრედიტი 1110 „სალარო“ 2. დებეტი 4100 „ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსება“ კრედიტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“
33	მიმწოდებელზე წინასწარ გადარიცხული თანხის უკან დაბრუნება სახაზინო ანგარიშზე. 1. თანხის წინასწარ გადარიცხვა დებეტი 3210 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“ კრედიტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“ 2. ხაზინიდან მიღებული დაფინანსების ასახვა დებეტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“ კრედიტი 4100 „ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსება“ 3. თანხის მობრუნება სახაზინო ანგარიშზე. დებეტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“ კრედიტი 3210 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“ 4. ხაზინიდან მიღებული დაფინანსების თანხის კორექტირება დებეტი 4100 „ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსება“ კრედიტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“
34	შრომისა და ხელფასის აღრიცხვა. ხელფასის დარიცხვა შტატით მომუშავეებისათვის დებეტი 7111 „ხელფასები ფულადი ფორმით“ კრედიტი 3231 „გადასახდელი ხელფასები შტატით მომუშავეებისათვის“
35	ხელფასის დარიცხვა შტატგარეშე მომუშავეებისათვის დებეტი 7200 „საქონელი და მომსახურება“ კრედიტი 3232 „გადასახდელი ხელფასები შტატგარეშე მომუშავეებისათვის“
36	ბიუჯეტიდან ხელფასის გასაცემად ხაზინის ანგარიშზე თანხის ჩარიცხვა დებეტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“ კრედიტი 4100 „დაფინანსება ბიუჯეტიდან“

37	მომუშავეებისათვის საშემოსავლო გადასახადის დაკავება დებეტი 3231 „გადასახდელი ხელფასები შტატით მომუშავეებისათვის“ დებეტი 3232 „გადასახდელი ხელფასები შტატგარეშე მომუშავეებისათვის“ კრედიტი 3222 „გადასახდელი საშემოსავლო გადასახადი“
38	ბანკიდან ხელფასის გამოტანა სალაროში დებეტი 1100 „ნაღდი ფული სალაროში“, კრედიტი 1221 „ანგარიში ბანკში“
39	ხელფასის გაცემა სალაროდან შტატით და შტატგარეშე მომუშავეებისათვის დებეტი 3231 „გადასახდელი ხელფასები შტატით მომუშავეებისათვის“ დებეტი 3232 „გადასახდელი ხელფასები შტატგარეშე მომუშავეებისათვის“ კრედიტი 1110 „სალარო“
40	ხელფასის გადარიცხვა პირად ანგარიშებზე შტატით და შტატგარეშე მომუშავეებისათვის დებეტი 3231 „გადასახდელი ხელფასები შტატით მომუშავეებისათვის“ დებეტი 3232 „გადასახდელი ხელფასები შტატგარეშე მომუშავეებისათვის“ კრედიტი 1221 „ანგარიში ბანკში“
41	მომუშავეთათვის სასაქონლო ფორმით გასაცემი ხელფასების დარიცხვა დებეტი 7112 „ხელფასები სასაქონლო ფორმით“ კრედიტი 3231 „გადასახდელი ხელფასები“
42	საბიუჯეტო ორგანიზაციების ხარჯების აღრიცხვა. კადრების მომზადებაზე გამოყენებული საქონლისა და მომსახურების ხარჯების ასახვა დებეტი 7200 „საქონელი და მომსახურება“ კრედიტი 2227 „სხვა მატერიალური მარაგები“ კრედიტი 3210 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“

43	სამხედრო ძალების მიერ შეიარაღებისა და მისი ამოქმედებისათვის საჭირო ანალოგიური აღჭურვილობის შესყიდვის ხარჯების ასახვა დებეტი 7200 „საქონელი და მომსახურება“ კრედიტი 1221 „ანგარიში ბანკში“ კრედიტი 3210 „ვალდებულებები მიწოდებიდან“
44	სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებისათვის მუშა- მოსამსახურეებზე გადაცემული საქონლისა და მომსახურების ხარჯების ასახვა დებეტი 7200 „საქონელი და მომსახურება“ კრედიტი 2227 „სხვა დანარჩენი მატერიალური მარაგები“
45	სამსახურებრივი მივლინების ხარჯების ჩამონერა დებეტი 7200 „საქონელი და მომსახურება“ კრედიტი 1420 „მოთხოვნები ანგარიშვალდებული პირების მიმართ“
46	სამუშაო ვალდებულების შესრულების დროს სამხედრო და სხვა პირების საკვებითა და სასმელით უზრუნველყოფის ხარჯების ასახვა დებეტი 7200 „საქონელი და მომსახურება“ კრედიტი 2227 „სხვა დანარჩენი მატერიალური მარაგები“
47	საპროცენტო ხარჯების დარიცხვა დებეტი 7400 „პროცენტი“ კრედიტი 3243 „გადასახდელი პროცენტები“
48	სუბსიდიების დარიცხვა დებეტი 7500 „სუბსიდიები“ კრედიტი 3246 „სხვა დანარჩენი კრედიტორული დავალიანებები“
49	გრანტების დარიცხვა დებეტი 7600 „გრანტები“ კრედიტი 3246 „სხვა დანარჩენი კრედიტორული დავალიანებები“
50	სადაზღვევო სქემებში მონაწილეობის შედეგად ფულადი ან სასაქონლო ფორმით გასაცემი სოციალური დაზღვევის ანაზღაურების დარიცხვა. დებეტი 7710 „სოციალური დაზღვევა“ კრედიტი 3235 „სოციალური დაზღვევის ანაზღაურებები“

51	ორსულობაზე, მშობიარობაზე და ბავშვის მოვლაზე, ასევე, ახალშობილის შვილად აყვანაზე გასაცემი დახმარების დარიცხვა დებეტი 7720 „სოციალური დახმარება“ კრედიტი 3236 „დამქირავებლის მიერ ფულადი და სასაქონლო ფორმით გაწეული სოციალური დახმარებით ვალდებულებები“
52	სამსახურიდან დათხოვნის კომპენსაციის დარიცხვა დებეტი 7730 „დამქირავებლის მიერ გაწეული სოციალური დახმარებები“ კრედიტი 3236 „დამქირავებლის მიერ ფულადი და სასაქონლო ფორმით გაწეული სოციალური დახმარებით ვალდებულებები“
53	ავადმყოფობისა და შემთხვევითი დაზიანების გამო სამსახურში არყოფნის დროს მომუშავეებზე გასაცემი თანხების დარიცხვა. დებეტი 7730 „დამქირავებლის მიერ გაწეული სოციალური დახმარებები“ კრედიტი 3236 „დამქირავებლის მიერ ფულადი და სასაქონლო ფორმით გაწეული სოციალური დახმარებით ვალდებულებები“
54	სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებისას მომუშავეის დაღუპვის ან დასაზიარების შემთხვევაში გასაცემი თანხების დარიცხვა დებეტი 7730 „დამქირავებლის მიერ გაწეული სოციალური დახმარებები“ კრედიტი 3236 „დამქირავებლის მიერ ფულადი და სასაქონლო ფორმით გაწეული სოციალური დახმარებით ვალდებულებები“
55	საურავების, ჯარიმებისა და მოსაკრებლების დარიცხვა დებეტი 7821 „სხვადასხვა მიმდინარე ხარჯები“ კრედიტი 3224 „ბიუჯეტის წინაშე სხვა ვალდებულებები“ კრედიტი 3246 „სხვა დანარჩენი კრედიტორული დავალიანებები“

56	სახელმწიფო ჯილდოებზე დაწესებული ფულადი პრემიების დარიცხვა დებეტი 7821 „სხვადასხვა მიმდინარე ხარჯები“ კრედიტი 3246 „სხვა დანარჩენი კრედიტორული დავალიანებები“
57	საწარმოებისა და ორგანიზაციების კაპიტალის ფორმირების მიზნით სახელმწიფო ერთეულის მიერ განხორციელებული გადახდები დებეტი 7822 „სხვადასხვა კაპიტალური ხარჯები“ კრედიტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“
58	საწარმოებისა და ორგანიზაციების არაფინანსური აქტივების დაზიანების კომპენსაციის მიზნით განხორციელებული გადახდები დებეტი 7822 „სხვადასხვა კაპიტალური ხარჯები“ კრედიტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“
59	სახელმწიფო მმართველობის ერთეულის მიერ ფინანსური ან მატერიალური არანარმოებული აქტივის გამოყენების შემთხვევაში ამ აქტივის მფლობელისათვის გადასახდელი ხარჯების დარიცხვა. დებეტი 7810 „ქონებასთან დაკავშირებული ხარჯები, გარდა პროცენტისა“ კრედიტი 3246 „სხვა დანარჩენი კრედიტორული დავალიანებები“
60	საჯარო კორპორაციების მიერ სხვა ინსტიტუციონალურ ერთეულებზე (სახელმწიფო მმართველობის ერთეულებზე ან სხვა ერთეულებზე) გადასახდელი დივიდენდების დარიცხვა დებეტი 7811 „დივიდენდები“ კრედიტი 3244 „გადასახდელი დივიდენდები“
61	მინის, წიაღისეული აქტივების და სხვა ბუნებრივად წარმოქმნილი (არანარმოებული) აქტივების იჯარით აღების დროს გაწეული ხარჯების დარიცხვა დებეტი 7814 ანგარიშზე „რენტა“ კრედიტი 3246 „სხვა დანარჩენი კრედიტორული დავალიანებები“

62	არამომგებიან დაწესებულებებზე ფულადი ან სასაქონლო ფორმის კაპიტალური ტრანსფერების გაცემა. დებეტი 7822 „სხვადასხვა კაპიტალური ხარჯები“ კრედიტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“
63	სახელმწიფო ერთეულის მიერ საბიუჯეტო ორგანიზაციების კაპიტალის ფორმირების მიზნით განხორციელებული გადახდები დებეტი 7822 „სხვადასხვა კაპიტალური ხარჯები“ კრედიტი 1221 „ანგარიში ხაზინაში“
64	საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს ხარჯების ანგარიშების დახურვა დებეტი 5100 „წმინდა ღირებულება“ კრედიტი 7100 „მომუშავეთა ანაზღაურება“; კრედიტი 7200 „საქონელი და მომსახურება“ კრედიტი 7300 „ძირითადი კაპიტალის მოხმარება“ კრედიტი 7400 „პროცენტი“ კრედიტი 7500 „სუბსიდიები“ კრედიტი 7600 „გრანტები“ კრედიტი 7700 „სოციალური დახმარება“ კრედიტი 7800 „სხვა ხარჯები“
65	კაპიტალის აღრიცხვა. საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსების ანგარიშის დახურვა (წმინდა ღირებულების ანგარიშზე გადატანა) დებეტი 4100 „ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსება“ კრედიტი 5100 „წმინდა ღირებულება“
66	საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს შემოსავლების ანგარიშის დახურვა. დებეტი 6400 „სხვა შემოსავლები“ კრედიტი 5100 „წმინდა ღირებულება“
67	საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს ეკონომიკური საქმიანობიდან მიღებული შემოსავლების ანგარიშის დახურვა (მოგების ანგარიშზე გადატანა) დებეტი 6400 „სხვა შემოსავლები“ კრედიტი 5210 „საანგარიშგებო პერიოდის მოგება/ზარალი“

68	საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს ეკონომიკურ საქმიანობასთან დაკავშირებული ხარჯების ანგარიშების დახურვა (მოგება/ზარალის ანგარიშზე გადატანა) დებეტი 5210 „საანგარიშგებო პერიოდის მოგება/ზარალი“ კრედიტი 7000 „ხარჯები“
69	საანგარიშგებო პერიოდის მოგების გადატანა გაუნაწილებული მოგების ანგარიშზე დებეტი 5210 „საანგარიშგებო პერიოდის მოგება/ზარალი“ კრედიტი 5220 „გაუნაწილებელი მოგება“
70	საანგარიშგებო პერიოდის მოგების გადატანა გაუნაწილებული მოგების ანგარიშზე დებეტი 5210 „საანგარიშგებო პერიოდის მოგება/ზარალი“ კრედიტი 5220 „გაუნაწილებელი მოგება“
71	სახელმწიფო მმართველობის ორგანოების სავალო ოპერაციების აღრიცხვა. დებიტორული დავალიანებების (მოთხოვნების) თანხები, რომლებზედაც ძიების ხანდაზმულობის ვადა გასულია და რომელთა ამოღებაზე სასამართლომ უარი განაცხადა, ან ამოღების ალბათობა ნულის ტოლია, შეიძლება ჩამოინეროს: ა) ბიუჯეტიურ ან სხვა სახსრების შემთხვევაში დებეტი 8200 „აქტივების სხვა მოცულობითი ცვლილებები“ კრედიტი 1400 „სხვა დებიტორული დავალიანებები“ ბ) ეკონომიკური საქმიანობიდან მიღებული შემოსავლების შემთხვევაში დებეტი 5210 „საანგარიშგებო პერიოდის მოგება/ზარალი“ კრედიტი 1400 „სხვა დებიტორული დავალიანებები“ კრედიტორული დავალიანების (ვალდებულების) გაუქმება დებეტი 3200 „სხვა კრედიტორული დავალიანებები“ კრედიტი 5210 „საანგარიშგებო პერიოდის მოგება/ზარალი“ კრედიტი 5100 „წმინდა ღირებულება“

დანართები:

დანართი 1

საბიუჯეტო ორგანიზაციების ბუღალტრული
აღრიცხვის ანგარიშთა გეგმა

ფინანსური აქტივები და სხვა დებიტორული დავალიანებები 1000	
სინთეზური ანგარიში 1100 ნაღდი ფული სალაროში	
ნაღდი ფული ეროვნულ ვალუტაში	1110
ნაღდი ფული უცხოურ ვალუტაში	1120
სინთეზური ანგარიში N 1200 ფულადი ანგარიშები და დეპოზიტები	
ფულადი ანგარიშები და დეპოზიტები ბანკში	1210
სანგარიშსწორებო (მიმდინარე) ანგარიში	1211
სავალუტო ანგარიში	1212
დეპოზიტები ბანკში ეროვნულ ვალუტაში	1213
დეპოზიტები ბანკში უცხოურ ვალუტაში	1214
სხვა ანგარიშები ბანკში	1215
ფულადი ანგარიშები და დეპოზიტები ხაზინაში	1220
ანგარიში საბიუჯეტო სახსრებით ორგანიზაციის საკასო ხარჯებისათვის	1221
სანგარიშსწორებო (მიმდინარე)	1222
ანგარიშარასაბიუჯეტო სახსრებისათვის	
დეპოზიტები ხაზინაში ეროვნულ ვალუტაში	1223
დეპოზიტები ხაზინაში უცხოურ ვალუტაში	1224
სხვა ანგარიშები ხაზინაში	1225
სინთეზური ანგარიში N 1300 სხვა ფინანსური აქტივები	
ფასიანი ქაღალდები, გარდა აქციებისა	1310
სესხები	1320
აქციები და სხვა კაპიტალი	1330
სადაზღვევო ტექნიკური რეზერვები	1340
წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტები	1350
მონეტარული ოქრო და წასესხობის სპეციალური უფლება	1360

სინთეზური ანგარიში N 1400 სხვა დებიტორული დავალიანებები	
მოთხოვნები მიზნობრივი და მომსახურებიდან	1410
მოთხოვნები ანგარიშვალდებული პირების მიმართ	1420
მოთხოვნები მივლინებით	1421
მოთხოვნები დანაკლისებით	1422
ანგარიშვალდებული პირების მიმართ სხვა მოთხოვნები	1423
ანგარიშვალდებული პირის მიმართ მოთხოვნა ხაზინიდან გადარიცხული თანხით	1424
საგადასახადო მოთხოვნები	1430
გადახდილი დღგ	1431
წინასწარ გადახდილი მოგების გადასახადი	1432
სხვა საგადასახადო აქტივი	1433
სხვადასხვა დებიტორული დავალიანებები	1440
წინასწარ გადახდილი საიჯარო ქირა	1441
მოთხოვნები სხვა წინასწარი გადახდებით	1442
მისაღები პროცენტები	1443
მისაღები დივიდენდები	1444
მისაღები სანეგროები და ერთჯერადი შენატანები	1445
სხვა დანარჩენი დებიტორული დავალიანებები	1446
არაფინანსური აქტივები 2000	
სინთეზური ანგარიში 2100 ძირითადი აქტივები	
შენობა-ნაგებობები	2110
საცხოვრებელი შენობები	2111
არასაცხოვრებელი შენობები	2112
სხვა ნაგებობები	2113
მანქანა-დანადგარები და ინვენტარი	2120
სატრანსპორტო საშუალებები	2121
სხვა მანქანა-დანადგარები და ინვენტარი	2122
სხვა ძირითადი აქტივები	2130
კულტუირებული აქტივები	2131
არამატერიალური ძირითადი აქტივები	2132
დაუმთავრებელი მშენებლობა	2140
სხვა დანარჩენი ძირითადი აქტივები	2150
სინთეზური ანგარიში 2200 მატერიალური მარაგები	
სტრატეგიული მარაგები	2210

სხვა მატერიალური მარაგები	2220
ნედლეული და მასალები	2221
დაუმთავრებელი ნარმოება/მომსახურება	2222
მზა პროდუქცია	2223
შემდგომი რეალიზაციისათვის შეძენილი საქონელი	2224
ფულადი დოკუმენტები	2225
სათადარიგო ნაწილები	2226
სხვა დანარჩენი მატერიალური მარაგები	2227
სინთეზური ანგარიში 2300 ფასეულობები	
ძვირფასი ქვები და ლითონები	2310
ხელოვნების ნიმუშები	2320
სხვა ფასეულობები	2330
სინთეზური ანგარიში 2400 არანარმოებული აქტივები	
მიწა	2410
ნიაღვრეული	2420
სხვა ბუნებრივი აქტივები	2430
არანარმოებული არამატერიალური აქტივები	2440
ფინანსური ვალდებულებები და სხვა კრედიტორული დავალიანებები 3000	
სინთეზური ანგარიში 3100 ფინანსური ვალდებულებები	
ვალუტა და დეპოზიტები	3110
ფასიანი ქაღალდები, გარდა აქციებისა	3120
სესხები	3130
აქციები და სხვა კაპიტალი	3140
სადაზღვევო ტექნიკური რეზერვები	3150
ნარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტები	3160
სინთეზური ანგარიში N 3200 სხვა კრედიტორული დავალიანებები	
ვალდებულებები მოწოდებიდან და მომსახურებიდან	3210
საგადასახადო და ბიუჯეტის წინაშე სხვა ვალდებულებები	3220
გადასახდელი მოგების გადასახადი	3221
გადასახდელი საშემოსავლო გადასახადი	3222
გადასახდელი დღგ	3223
ბიუჯეტის წინაშე სხვა ვალდებულებები	3224
მომუშავეებთან და სტიპენდიანტებთან დაკავშირებული ვალდებულებები	3230
გადასახდელი ხელფასები შტატით მომუშავეთათვის	3231

გადასახდელი ხელფასები შტატგარეშე მომუშავეთათვის	3232
გადასახდელი სტიპენდიები	3233
ვალდებულებები ავღიანებით	3234
სოციალური დასაზღვევის ანაზღაურებები	3235
დამქირავებლის მიერ ფულადი და სასაქონლო ფორმით გაწეული სოციალური დახმარებით ვალდებულებები	3236
დასაძირკვე ან/და ადმინისტრაციული ორგანოები! გადანაცვლებების შესაბამისად დაკავებული თანხები ან სხვა დაკავებული თანხები	3237
ვალდებულებები დეპონენტების მიმართ	3238
სხვადასხვა კრედიტორული დავალიანებები	3240
წინასწარ მიღებული საიჯარო ქირა	3241
ვალდებულებები წინასწარ მიღებული სხვა შემოსავლებით	3242
გადასახდელი პროცენტები	3243
გადასახდელი დივიდენდები	3244
გადასახდელი სანეწროები და ერთჯერადი შენატანები	3245
სხვა დანარჩენი კრედიტორული დავალიანებები	3246
ფულადი და სასაქონლო ფორმით გაწეული სოციალური დახმარებით ვალდებულებები	3250
დაფინანსება 4000	
ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსება	4100
ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსება პენსიებისა და დახმარებების გასაცემად	4200
კაპიტალი 5000	
წმინდა ღირებულება	5100
საკუთარი კაპიტალი	5200
საანგარიშგებო პერიოდის მოგება/ზარალი	5210
გაუნაწილებელი მოგება	5220
დაუფარავი ზარალი	5230

შემოსავლები 6000	
გადასახადები	6100
სოციალური შენატანები	6200
გრანტები	6300
გრანტები სასაქონლო ფორმით	6310
გრანტები ფულადი ფორმით	6320
სხვა შემოსავლები	6400
ქონებასთან დაკავშირებული შემოსავლები	6410
პროცენტები	6411
დივიდენდები	6412
კვაზი კორპორაციების შემოსავლიდან ამოღებული თანხები	6413
ქონებასთან დაკავშირებული შემოსავალი, რომელიც სადაზღვევო პოლისის მფლობელებზე ვრცელდება	6414
რენტა	6415
საქონლისა და მომსახურების გაყიდვები	6420
საბაზრო წესით გაყიდული საქონელი და მომსახურება	6421
ადმინისტრაციული მოსაკრებლები	6422
არასაბაზრო წესით გაყიდული საქონელი და მომსახურება	6423
საქონლისა და მომსახურების პირობითი გაყიდვები	6424
სახეცხები ჯარიმები და საურაგები	6430
ხედავოფლობითი ტრანსფერები, გარდა გრანტებისა	6440
სხვა არაკლასიფიცირებული შემოსავლები	6450
ხარჯები 7000	
მომუშავეთა ანაზღაურება	7100
ხელფასები	7110
ხელფასები ფულადი ფორმით	7111
ხელფასები სასაქონლო ფორმით	7112
სოციალური შენატანები	7120
საქონელი და მომსახურება	7200
ძირითადი კაპიტალის მონმარება	7300
ძირითადი აქტივების ფიზიკური ცვეთა	7310
მორალური ცვეთა და შემთხვევითი დაზიანებით გამოწვეული დანაკარგები	7320
პროცენტი	7400
სუბსიდიები	7500
გრანტები	7600

გრანტები სასაქონლო ფორმით	7610
გრანტები ფულადი ფორმით	7620
სოციალური უზრუნველყოფა	7700
სოციალური დაზღვევა	7710
სოციალური დახმარება	7720
დამქირავებლის მიერ გაწეული სოციალური დახმარება	7730
სხვა ხარჯები	7800
ქონებასთან დაკავშირებული ხარჯები გარდა პროცენტისა	7810
დივიდენდები	7811
კვაზი-კორპორაციების შემოსავლებიდან ამოღებული თანხები	7812
ქონებასთან დაკავშირებული ხარჯები რომელიც სადაზღვევო პოლისის მფლობელებზე ვრცელდება	7813
რენტა	7814
სხვადასხვა ხარჯები	7820
მიმდინარე	7821
კაპიტალური	7822
სხვა ეკონომიკური ნაკადები 8000	
მოგება/ზარალი ფლობიდან	8100
აქტივების სხვა მოცულობითი ცვლილებები	8200
საცნობარო მუხლები	
საოპერაციო იჯარით აღებული ძირითადი აქტივები და მათთან დაკავშირებული დანახარჯები	01
პასუხსაგებ შენახვაზე მიღებული მატერიალური ფასეულობები	02
გადახდისუნარო დებიტორების ჩამონერილი დავალიანება	03
ხარჯებში ჩამონერილი მარაგები ექსპლუატაციაში	04
პირობითი მოთხოვნები	05
პირობითი ვალდებულებები	06
საკუთარი სახსრებით კაპიტალის შექმნა	07
ამორტიზირებული ძირითადი აქტივები	08
ვადაგადაცილებული დავალიანებები	09

**არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების
ბუღალტრული აღრიცხვის ანგარიშთა გეგმა**

აქტივები

1000 მიმდინარე აქტივები

1100 ფული სალაროში

1110 ეროვნული ვალუტა სალაროში

1120 უცხოური ვალუტა სალაროში

1200 ფული საბანკო ანგარიშებზე

1210 ეროვნული ვალუტა ბანკში

1220 უცხოური ვალუტა ბანკში

1300 მოკლევადიანი ინვესტიციები

1310 მოკლევადიანი ინვესტიციები

1400 მოკლევადიანი მოთხოვნები

1410 მოთხოვნები მიწოდებიდან და მომსახურებიდან

1420 მოთხოვნები პერსონალის მიმართ

1430 გადახდილი ავანსები

1440 მოთხოვნები ორგანიზაციის წევრების მიმართ

1450 მოთხოვნები დონორების მიმართ

1460 გადახდილი დღგ

1490 სხვა მოკლევადიანი მოთხოვნები

1600 მატერიალური მარაგი

1610 ნედლეული და მასალები

1620 მცირეფასიანი და სწრაფცვეთადი საგნები

1630 საქონელი

1640 მზა პროდუქცია

1650 სხვა მატერიალური მარაგები

1700 წინასწარ გაწეული ხარჯები

1710 წინასწარ გადახდილი საიჯარო ქირა

1720 სხვა წინასწარ გაწეული ხარჯი

1800 დარიცხული მოთხოვნები

1810 მისაღები დივიდენდები

1820 მისაღები პროცენტები

1890 სხვა დარიცხული მოთხოვნები

1900 სხვა მიმდინარე აქტივები

1910 სხვა დარიცხული მოთხოვნები

2000 გრძელვადიანი აქტივები

2100 ძირითადი საშუალებები

2110 მიწის ნაკვეთები

2120 შენობა-ნაგებობები

2130 ოფისის აღჭურვილობა

2140 სატრანსპორტო საშუალებები

2150 დაუმთავრებელი მშენებლობა

2160 სხვა ძირითადი საშუალებები

2190 იჯარით აღებული ქონების კეთილმოწყობა

2200 ძირითადი საშუალებების ცვეთა

2210 შენობა-ნაგებობების ცვეთა

2220 ოფისის აღჭურვილობის ცვეთა

2230 ავეჯისა და სხვა ინვენტარის ცვეთა

2240 სატრანსპორტო საშუალებების ცვეთა

2290 იჯარით აღებული ქონების კეთილმოწყობის ცვეთა

2300 გრძელვადიანი მოთხოვნები

2310 ფინანსურ იჯარასთან დაკავშირებული მოთხოვნები

2390 სხვა გრძელვადიანი მოთხოვნები

2400 გრძელვადიანი ინვესტიციები

2410 მონაწილეობა სხვა საზოგადოებაში

2490 სხვა გრძელვადიანი ინვესტიციები

2500 არამატერიალური აქტივები

2510 არამატერიალური აქტივები

2520 არამატერიალური აქტივების ცვეთა

ვალდებულებები

3000 მიმდინარე ვალდებულებები

3100 მოკლევადიანი ვალდებულებები

3110 მიწოდებიდან წარმოქმნილი ვალდებულებები

3120 გადასახდელი ხელფასები

3130 საიჯარო გადასახდელები

3140 ვალდებულებები პერსონალის წინაშე

3150 ვალდებულებები დონორების წინაშე

3190 სხვა მოკლევადიანი ვალდებულებები

3200 მოკლევადიანი სესხები

3210 მოკლევადიანი სესხები

3220 გრძელვადიანი სესხების მიმდინარე ნაწილი

3300. საგადასახადო ვალდებულებები

3310 გადასახდელი საშემოსავლო გადასახადი

3330 გადასახდელი დღგ

3340 გადასახდელი მოგების გადასახადი

3350 გადასახდელი ქონების გადასახადი

3390 სხვა საგადასახადო ვალდებულებები

3400 დარიცხული ვალდებულებები

3410 გადასახდელი პროცენტები

3490 სხვა დარიცხული ვალდებულებები

4000 გრძელვადიანი ვალდებულებები

4100 გრძელვადიანი ვალდებულებები

4110 გრძელვადიანი სესხები

4120 ვალდებულებები ფინანსურ იჯარაზე

4200 ანარიცხები

4210 საპენსიო უზრუნველყოფის ანარიცხები

4220 სხვა ანარიცხები

4300 სხვა გრძელვადიანი ვალდებულებები

4310 განსაკუთრებული საწევრო შენატანები

4320 სხვა გრძელვადიანი ვალდებულებები

5000 ფონდები

5100 შეუზღუდავი ფონდი

5110 დაგროვილი საერთო ფონდი

5120 საანგარიშო პერიოდის საქმიანობის შედეგი

5130 დაგროვილი შემოსავლების ნამეტი

5140 დაგროვილი დეფიციტი

5150 მოგება-ზარალი სამეწარმეო საქმიანობიდან

5160 გაუნაწილებელი მოგება

5170 დაუფარავი ზარალი

5200 დროებით შეზღუდული ფონდი

5210 ფულადი ფონდი

5220 გრძელვადიანი აქტივების ფონდი

5230 მოკლევადიანი აქტივების ფონდი

5240 პროექტების მხარდაჭერის ფონდი

5300. მუდმივად შეზღუდული ფონდი

5310 ფულადი ფონდი

5320 გრძელვადიანი აქტივების ფონდი

შემოსავლები და ხარჯები

6000 შემოსავლები

6100 საოპერაციო შემოსავლები

6110 საწევრო შენატანები

6120 შემონირულობები

6130 ათვისებული გრანტები

6140 შემოსავალი რეალიზაციიდან

6150 მომავალი პერიოდის შემოსავლები

6190 სხვა საოპერაციო შემოსავლები

7000 ხარჯები

7100 საოპერაციო ხარჯები

7110 ძირითად საქმიანობასთან დაკავშირებული ხარჯები

7120 სამეწარმეო საქმიანობასთან დაკავშირებული ხარჯები

7190 სხვა საოპერაციო ხარჯები

7200 საერთო და ადმინისტრაციული ხარჯები

7210 ძირითად საქმიანობასთან დაკავშირებული საერთო და ადმინისტრაციული ხარჯები

7220 სამეწარმეო საქმიანობასთან დაკავშირებული საერთო და ადმინისტრაციული ხარჯები

7290 სხვა საერთო ხარჯები

7300 არასაოპერაციო ხარჯები

7310 საპროცენტო ხარჯები

7320 არასაოპერაციო ზარალი

7390 სხვა არასაოპერაციო ხარჯები

8000 განსაკუთრებული შემოსავლები და ხარჯები

8100 განსაკუთრებული შემოსავლები და ხარჯები

8110 განსაკუთრებული შემოსავლები

8120 განსაკუთრებული ხარჯები

არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის ბუღალტრული ბალანსი

ორგანიზაციის სახელწოდება -----

ორგანიზაციულ-სამართლებრივი ფორმა -----

იურიდიული მისამართი -----

აქტივი	კოდი (სტრიქ.)	ნლის დასაწყისში	საან- გარიშო პერი- ოდის ბოლოს
გრძელვადიანი აქტივები			
ძირის ნაკვეთები ----- (2110)	010		
შენობა-ნაგებობები ----- (2120)	020		
ოფისის აღჭურვილობა ----- (2130)	030		
სატრანსპორტო საშუალებები -- (2140)	040		
დაუმთავრებელი მშენებლობა - (2150)	050		
სხვა ძირითადი საშუალებები -- (2160)	060		
გრძელვადიანი მოთხოვნები --- (2300)	070		
გრძელვადიანი ინვესტიციები -- (2400)	080		
არამატერიალური აქტივები --- (2500)	090		
სულ გრძელვადიანი აქტივები			
მიმდინარე აქტივები	100		
ნაღდი ფული სალაროში ----- (1100)	110		
ფული საბანკო ანგარიშებზე --- (1200)	120		
მოკლევადიანი ინვესტიციები -- (1300)	130		
მოთხოვნები მიწოდებიდან ---- (1410)	140		
მოთხოვნები პერსონალის მიმართ - (1420)	150		
გადახდილი ავანსები ----- (1430)	160		
მოთხოვნები დონორების მიმართ - (1450)	170		
გადახდილი დღგ ----- (1460)	180		
სხვა მოკლევადიანი მოთხოვნები - (1490)	190		
ნედლეული და მასალები ----- (1610)	200		
მცირეფას. და სწრაფცვ. საგნები - (1620)	210		
საქონელი ----- (1630)	220		
მზა პროდუქცია ----- (1640)	230		
სხვა მატერიალური მარაგები -- (1650)	240		
სულ მიმდინარე აქტივები	250		
სულ აქტივები	260		

ფონდები და ვალდებულებები	კოდი (სტრიქ.)	წლის დასაწყისში	საან- გარიშო პერი- ოდის ბოლოს
ფონდები			
დაგროვილი საერთო ფონდი --- (5110)	270		
შემოსავლების ნამეტი ----- (5130)	280		
დაგროვილი დეფიციტი* ----- (5140)	290		
გაუნაწილებელი მოგება ----- (5160)	300		
დაუფარავი ზარალი* ----- (5170)	310		
გრძელვადიანი აქტივების ფონდი - (5220)	320		
მოკლევადიანი აქტივების ფონდი - (5230)	330		
პროექტების მხარდაჭერის ფონდი (5240)	340		
სულ ფონდები	350		
გრძელვადიანი ვალდებულებები			
გრძელვადიანი სესხები ----- (4110)	360		
ანარიცხები ----- (4220)	370		
სხვა გრძელვადიანი ვალდებულებები (4320)	380		
სულ გრძელვადიანი ვალდებულებები	390		
მიმდინარე ვალდებულებები	400		
ვალდებულებები მიწოდებიდან ---- (3110)	410		
გადასახდელი ხელფასები ----- (3120)	420		
საიჯარო გადასახდელები ----- (3130)	430		
ვალდებულებები დონორების წინაშე (3150)	440		
ვალდებულებები პერსონალის წინაშე (3140)	450		
სხვა მოკლევადიანი ვალდებულებები (3190)	460		
მოკლევადიანი სესხები ----- (3210)	470		
გადასახდელი სამუშაოს გადასახადი (3310)	480		
გადასახდელი დღგ ----- (3330)	490		
გადასახდელი მოგების გადასახადი (3340)	500		
გადასახდელი ქონების გადასახადი (3350)	510		
სხვა საგადასახადო ვალდებულებები (3390)	520		
სულ მიმდინარე ვალდებულებები	530		
სულ ფონდები და ვალდებულებები	540		

* აღნიშნული სტრიქონების მონაცემები ბალანსის პასი-
ვის I განაყოფის ჯამში არ შედის.

დირექტორი:

მთავარი ბუღალტერი:

არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის
ძირითადი საქმიანობის შედეგების ანგარიშგება
ორგანიზაციის სახელწოდება -----
ორგანიზაციულ-სამართლებრივი ფორმა -----
იურიდიული მისამართი -----

მაჩვენებლების დასახელება	კოდი (სტრიქ.)	შემოსავლები	ხარჯები
1	2	3	4
შემოსავლები			
საწევრო შენატანები (6110) -----	010		X
შემოწირულობები (6120) -----	020		X
ათვისებული გრანტები (6130) -----	030		X
სხვა შემოსავლები (6190) -----	040		X
განსაკუთრებული შემოსავლები (8110) -----	050		X
სულ შემოსავლები -----	060		X
ხარჯები			
საოპერაციო ხარჯები (7100) -----	070	X	
ადმინისტრაციული ხარჯები (7200) -----	080	X	
განსაკუთრებული ხარჯები (8120) -----	090	X	
სულ ხარჯები -----	100	X	
საანგარიშო პერიოდის საქმიანობის შედეგი (შემოსავლის ნამეტი/დეფიციტი)	110		

დირექტორი:

მთავარი ბუღალტერი:

არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის
სამეწარმეო საქმიანობის შედეგების (მოგება-ზარალი)
ანგარიშგება

ორგანიზაციის სახელწოდება -----
ორგანიზაციულ-სამართლებრივი ფორმა -----
იურიდიული მისამართი -----

მაჩვენებლების დასახელება	კოდი (სტრიქ.)	შემოსავლები	ხარჯები
1	2	3	4
ამონაგები რეალიზაციიდან -----	010		X
რეალიზებული როდუქც. მომსახ. თვით- ღირებულება -----	020	X	
საერთო და ადმინისტრაციული ხარჯები --	030	X	
საპროცენტო შემოსავლები -----	040		X
დივიდენდები -----	050		X
სხვა შემოსავლები -----	060		X
სხვა ხარჯები -----	070	X	
მოგება/ზარალი -----	080		

დირექტორი:

მთავარი ბუღალტერი:

ლევან გრიგალაშვილი

ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი. 1977 წელს დაამთავრა ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სააღრიცხვო ეკონომიკური ფაკულტეტი, 1981 წელს ამავე უნივერსიტეტის ასპირანტურა. 1984 წელს დაიცვა საკანდიდატო,

ხოლო 2006 წელს პირველმა საქართველოში სადოქტორო დი-სერტაცია საბუღალტრო აღრიცხვის სპეციალობით.

სხვადასხვა წლებში მუშაობდა საქართველოს ფინანსთა სამინისტროში უფროსი ბუღალტერ-ექსპერტის, სამმართველოს უფროსის, დეპარტამენტის დირექტორის, საქართველოს კონტროლის პალატაში მთავარი კონტროლიორის თანამდებობებზე. 1977 წლიდან მუშაობს ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტის აღრიცხვისა და აუდიტის კათედრის დოცენტისა და პროფესორის თანამდებობებზე. არის საბუღალტრო აღრიცხვა-ანგარიშგების მარეგულირებელი მრავალი საკანონმდებლო-ნორმატიული აქტის, 50-ზე მეტი სამეცნიერო ნაშრომისა და რამდენიმე სახელმძღვანელოს ავტორი.